

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
יתרו
י"א שבט – י"ז שבט תשפ"ה

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :
הַלְמוּד בָּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יִהְיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

תניא כוותיה. בתורת כהנים דסתם ספרא ר' יהודה דערות אביך לרבי יהודה זו אשת אביך ואית ליה גזירה שוה למילף מיניה ענוש לאמו שאינה אשת אביו ואיתיר ליה אמך היא להאי דרשתא: **ת"ל ערות אביו גלה.** ומשמעות לא משמע אנוסה דהאי לאו ערות אביך היא אלא מופנה הוא לגזירה שוה בדדריש בסופה ומהדיא תיפוק לן ענוש לאמו אנוסה כדמפרש בסופה: **מה להלן באשות הכתוב מדבר.** דהא רישא דקרא איש אשר ישכב את אשת אביו כתיב ומשמע בין אשת אביו וכו' וחייב עליה משום אשת אב עד דאתא אמך הוא דסופה ומיעטה ואוקמה לרישא דקרא על כרחך באשת אביו שאינה אמו: **בענוש מניין.** הניחו דך דאתחיל בה לעיל ושבקה: **אמך היא.** אריש דקרא מהדר לאפוקי ממשמעותיה והיכא דאשת אביו הויא אם אינו חייב עליה משום אשת אב אלא משום אם: **ערות אביך ממש.** אבל אשת אב לא רמיזא הכא הלכך לא אתיא אמך היא למעוטי ולדרשה אחריא אתא כדלקמן: **נכרי הבא על אביו.** מפרש ליה רבא דבישראל קאמר והא דנקט נכרי לישנא מעליא: **חייב שתים.** מאחת זכר וערות אביך: **על אחי אביו.** מואת זכר וערות אחי אביך לא תגלה דמשמע ליה ממש: **בשוגג ולקרבן.** דכיון דאיכא שני לאוין חלוק חטאות ביניהם אע"ג דכרת אחת היא דנפקא לן במסכת מכות באלו הן הלוקין (דף יד:) ברישיה דדרשינן אחותו יתירא לחלק כרת למפטם וסך דכתיב ביה שני לאוין וכרת אחת וה"ה לכל שני לאוין וכרת אחת: **דינו מאי ניהו קטלא.** ואפילו שוגג דקאמר לקמן (דף נז:) בהאי פירקא אזהרה שלהם זו היא מיתתם: **דלא כרבי יהודה.** דהא לא משמע ערות אביך ממש דאתיא גזירה שוה ואפיקתיה ממשמעותיה: **מאחי אביו.** דההוא ודאי משמע ליה ממש דכתיב בגופיה אל אשתו לא תקרב: **פלוגתא דאבוי ורבא.** בענושין מן הדין באלו הן הנשרפין: **ואי אתה מחייבו משום אשת איש.** דכיון דמחייב עליה רישא דקרא משום אשת אב משמע נמי אשת איש ואתא היא ואפקיה: **ורבנן ענוש באשת אב לאחר מיתה מנא להו.** אבל אזהרה כתוב בה בדדרשינן מדרשה למר ולמה: **בשלמא לרבי יהודה.** דליף ענוש מאזהרה בגזירה שוה מיתי לה נמי בגזירה שוה אלא לרבנן מנא להו: **ערות אביו גלה.** גבי ענוש כתיב: ענוש באמו לא כתיב אלא באשת אב הוא דכתיב: **אמך היא.** בהוויתה היא כל צדדין שוין בה בין שהיא אשת אב בין שאינה אשת אביו: **ונחייב נמי משום אשת בנו.** דהא שני לאוין ושני שמות הן ערות כלתך לא תגלה אשת בנך היא לא תגלה ערותה (ויקרא יח): **ושיים באשת בנו.** דכתיב היא ומשמע היא האמורה ברישא דקרא והאי דהדר וכתביה לחייב עליה אף לאחר מיתה: **מתני' תקלה.** מכשול ענו: **גמ' אשר ישכב את זכר.** מדלא כתיב איש לא חלק בנשכבים בין גדול בין קטן להתחייב השוכב עליה ואשמעינן דלא בעינן תרוייהו בני ענושין ומינה נמי ילפינן דאי הוה נשכב גדול ושוכב קטן כגון בן תשע שנים ויום אחד דביאתו ביאה ולאו (בני) ענושין הוא ומחייב נשכב: **משכבי אשה.** שתי משכבות יש באשה שוין זה לזה לחייב בכל עריות בדרכה ושלא בדרכה: **ה"ז בא ללמד.** על זכר שחייב אפילו שלא בדרכה: **ונמצא למד.** למשכב זכור לא איצטריך קרא דפשיטא לן דכל משכב זכר שלא בדרכו הוא אלא האי משכבי לאשמועינן אתא דהבא על אשה בין בדרכה בין שלא בדרכה חייב:

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּא 'אִישׁ', **פְּרָט לְקָטָן.** 'אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אֵשֶׁת אָבִיו', מְשַׁמַּע בֵּין אֵשֶׁת אָבִיו שֶׁהִיא אִמּוֹ, וּבֵין אֵשֶׁת אָבִיו שֶׁלֹּא אִמּוֹ. אִמּוֹ שֶׁאֵינָהּ אֵשֶׁת אָבִיו, מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר, 'עֶרְוַת אָבִיו גִּלָּה'. מוּפְנֶה, לְהַקִּישׁ וְלָדוֹן מִמֶּנּוּ גְּזֵרָה שָׁוָה. 'מוֹת יוּמָתוּ'. בִּסְקִילָה. אַתָּה אוֹמֵר בִּסְקִילָה, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּאַחַת מִכָּל מִיתוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. נֶאֱמַר כָּאן 'דְּמֵיהֶם בָּם', וְנֶאֱמַר בָּאוֹב וְיִדְּעוֹנִי 'דְּמֵיהֶם בָּם', מַה לְּהַלָּן בִּסְקִילָה, אַף כָּאן בִּסְקִילָה. עוֹנֶשׁ, שָׁמַעְנוּ. אַזְהָרָה, מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר, 'עֶרְוַת אֵשֶׁת אָבִיךָ' זוֹ אֵשֶׁת אָבִיךָ. אַתָּה אוֹמֵר זוֹ אֵשֶׁת אָבִיךָ, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא עֶרְוַת אָבִיךָ מַמָּשׁ. נֶאֱמַר כָּאן 'עֶרְוַת אָבִיךָ', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן 'עֶרְוַת אָבִיו גִּלָּה', מַה לְּהַלָּן בְּאִשּׁוֹת הַפָּתוּב מְדַבֵּר, אַף כָּאן, בְּאִישׁוֹת הַפָּתוּב מְדַבֵּר. וּמְשַׁמַּע בֵּין אֵשֶׁת אָבִיו שֶׁהִיא אִמּוֹ, וּבֵין אֵשֶׁת אָבִיו שֶׁאֵינָהּ אִמּוֹ. אִמּוֹ שֶׁאֵינָהּ אֵשֶׁת אָבִיו, מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר, 'עֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה'. אֵין לִי אֶלָּא בְּאַזְהָרָה, שֶׁעֲשָׂה הַכָּתוּב אִמּוֹ שֶׁאֵינָהּ אֵשֶׁת אָבִיו, כְּאִמּוֹ שֶׁהִיא אֵשֶׁת אָבִיו. עוֹנֶשׁ, מַנַּיִן. נֶאֱמַר כָּאן 'עֶרְוַת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן 'עֶרְוַת אָבִיו גִּלָּה'. מַה בָּאַזְהָרָה, עֲשָׂה הַכָּתוּב אִמּוֹ שֶׁאֵינָהּ אֵשֶׁת אָבִיו כְּאִמּוֹ שֶׁהִיא אֵשֶׁת אָבִיו. אַף בָּעוֹנֶשׁ, עֲשָׂה הַכָּתוּב אִמּוֹ שֶׁאֵינָהּ אֵשֶׁת אָבִיו כְּאִמּוֹ שֶׁהִיא אֵשֶׁת אָבִיו. 'אִמְּךָ הִיא', מְשׁוּם אִמּוֹ אַתָּה מַחֲייְבוֹ, וְאִי אַתָּה מַחֲייְבוֹ מְשׁוּם אֵשֶׁת אָב. וְרַבָּנָן, 'עֶרְוַת אָבִיךָ' מְמַשׁ, הַאי מ'וְאֵת זָכָר' נָפְקָא. לְחַייֵב עָלָיו שְׁתַּיִם, יְכָרְבֵהוּ יְהוּדָה. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, נְכָרִי הַבָּא עַל אָבִיו, חַייָב שְׁתַּיִם. הַבָּא עַל אֲחִי אָבִיו, חַייָב שְׁתַּיִם. אָמַר רָבָא, מְסַתַּבְּרָא מֵילְתָא דְּרַב יְהוּדָה, בִּישְׂרָאֵל, בְּשׁוֹגֵג וּבְקָרְבָּן. וְהַאי דְּקָאָמַר 'נָכְרִי', לִישָׁנָא מְעַלְּיָא הוּא. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ, נָכְרִי מְמַשׁ, דִּינוֹ מַאי נִיהוּ, קְטָלָא, בְּהָרֵי קְטָלֵי קְטָלַת לֵיהּ. תָּנְיָא נַמֵּי הָכִי, הַבָּא עַל אָבִיו, חַייָב שְׁתַּיִם. הַבָּא עַל אֲחֵי אָבִיו, חַייָב שְׁתַּיִם. דְּאָמְרִי דְּאָמַר רַבָּא, חַייָב שְׁתַּיִם. הַבָּא עַל אֲחֵי אָבִיו, חַייָב שְׁתַּיִם. דִּילְמָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְאִיבָּא דְּאָמְרִי, אֲפִילּוּ תֵּימָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, וּמַייתֵי לָהּ מִקַּל וָחוֹמֶר מֵאֲחֵי אָבִיו. וּמָה אֲחֵי אָבִיו, דְּקוֹרְבָה דְּאָבִיו הִיא, חַייָב שְׁתַּיִם. אָבִיו, לֹא כָּל שֶׁכֵּן. וְקַמִּיפְלְגִי בְּפִלּוּגְתָּא דְּאַבָּיֵי וְרָבָא, מַר סָבַר עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין, וּמַר סָבַר אֵין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין. וְרַבָּנָן, אַזְהָרָה לְאֵשֶׁת אָבִיו, מִנָּא לְהוּ. נִפְקָא לְהוּ מֵ'עֶרְוַת אֵשֶׁת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה'. וְרַבִּי יְהוּדָה, הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְאַזְהָרָה לְאֵשֶׁת אָבִיו לְאַחַר מִיתָה. וְרַבָּנָן, הַהוּא מִפִּיקָא דְּקָרֵי נָפְקָא 'עֶרְוַת אָבִיךָ הִיא'. וְרַבִּי יְהוּדָה, הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ, מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב אַתָּה מַחֲייְבוֹ וְאִי אַתָּה מַחֲייְבוֹ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ. וְהָאָמַן תְּנַן, הַבָּא עַל אֵשֶׁת אָב, חַייָב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב וּמִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ, בֵּין בְּחַיֵּי אָבִיו בֵּין לְאַחַר מִיתַת אָבִיו, וְלָא פְּלִיג רַבִּי יְהוּדָה. אֲמַר אַבַּיֵי, פְּלִיג בִּבְרַייְתָא. וְרַבָּנָן, עוֹנֶשׁ דְּאֵשֶׁת אָבִיו לְאַחַר מִיתָה, מִנָּא לְהוּ. בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי יְהוּדָה, מַייתֵי לָהּ בְּגִזֵּרָה שָׁוָה. אֶלָּא, רַבָּנָן מִנָּא לְהוּ. אָמְרֵי לָךְ, הַהוּא 'עֶרְוַת אָבִיו גִּלָּה' דְּמַפֵּיק לָהּ רַבִּי יְהוּדָה לְגִזֵּרָה שָׁוָה, מַפְקֵי לֵיהּ אִינְהוּ לְעוֹנֶשׁ דְּאֵשֶׁת אָבִיו לְאַחַר מִיתָה. וְרַבָּנָן, עוֹנֶשׁ לְאִמּוֹ שֶׁאֵינָהּ אֵשֶׁת אָבִיו, מִנָּא לְהוּ. אֲמַר רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי, אֲמַר קְרָא 'אִמְּךָ הִיא' עָשָׂאָהּ הַכָּתוּב לְאִמּוֹ שֶׁאֵינָהּ אֵשֶׁת אָבִיו, כְּאִמּוֹ שֶׁהִיא אֵשֶׁת אָבִיו: **הַבָּא** עַל בַּלְּתּוֹ וְכוּ'. וְלִחַייֵב נַמִּי, מִשּׁוּם אֵשֶׁת בְּנוֹ. אָמַר אַבַּיֵי, פָּתַח הַכָּתוּב בְּכַלָּתוֹ וְסַיֵּים בְּאֵשֶׁת בְּנוֹ, לוֹמַר לָךְ, זוֹ הִיא כַּלָּתוֹ זוֹ הִיא אֵשֶׁת בְּנוֹ: **משנה** הַבָּא עַל הַזָּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה, בִּסְקִילָה. אִם אָדָם חָטָא, בְּהֵמָה מֶה חָטְאָה. אֶלָּא, לְפִי שֶׁבָּאָה לָאָדָם הַתַּקָּלָה עַל יָדָהּ, לְפִיכָךְ אָמַר הַכָּתוּב תִּסָּקֵל. דָּבָר אַחֵר, שֶׁלֹּא תְּהֵא בְּהֵמָה עוֹבֶרֶת בַּשּׁוּק וְיֹאמְרוּ זוֹ הִיא שֶׁנִּסְקַל פְּלוֹנִי עַל יָדָהּ: **גמ' רא** זָכָר, מִנָּא לָן. דְּתָנוּ רַבָּנָן, 'אִישׁ' פְּרָט לְקָטָן. 'אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת זָכָר', בֵּין גָּדוֹל בֵּין קָטָן. 'מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה', מִגִּיד לְךָ הַכָּתוּב 'מוֹת יוּמָתוּ', בִּסְקִילָה. אַתָּה אוֹמֵר בִּסְקִילָה, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּאַחַת מִכָּל מִיתוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. נֶאֱמַר כָּאן 'דְּמֵיהֶם בָּם', וְנֶאֱמַר בָּאוֹב וְיִדְּעוֹנִי 'דְּמֵיהֶם בָּם'. מַה לְּהַלָּן בִּסְקִילָה, אַף כָּאן בִּסְקִילָה.

הבא על אביו חייב ב' הבא על אחי אביו חייב ב'. תימה דלא תני להו בכלל ל"ו בריתות כיון דאי עביד בהדייהו חייב על כל אחת ואחת ובירושלמי פריך לה בפרקא ומשני כל שום זכור אחת:

לומר לך זו היא כלתו זו היא אשת בנו. דאי דהדר כתבה לחייב עליה אף לאחר מיתה כדפ"ה וא"ת אזהרה שמענו ענוש לאחר מיתה מנ"ל דלעיל אינטריך קרא לענוש ואזהרה דאשת אב לאחר מיתה וי"ל דנפ"ל מג"ש דדמיהם מאשת אב דענש לאחר מיתה כמתני':

הבא על הזכור ועל הבהמה. הא דלא קתני והביא בהמה עליו משום דלא כתיב בהדיא אלא מדרשא והא דלא קתני והביא זכר עליו אף על גב דכתיב בהדיא שניהם מות יומתו (ויקרא כ) איכא למימר דלישנא דקרא נקט דכתיב (שם יח) ואת זכר לא תשכב:

עונש שמעינן אזהרה מניין. ומזקר ג"ש דמיתה בם לא משמע ליה לאפוקי מה להלן ענש והזהיר: **עשו** כתובות הגוים. גבי זכור ניחא דליקח שפיר משום דכתיב בהו תועבה בגופיה אבל בבהמה לא כתיב תועבה בגופיה ואי ס"ד דכתיב בפרשת ערירות כי את כל התועבות אם כן כל ערירות נמי ליחייב שתים משום לא יהיה קדש ומשום לאו דגופיהו ויש לפרש משום דבתר זכור כתיב וכל בהמה ור"ו מוסיף על ענין ראשון וכאילו כתיב תועבה בגופייהו:

הבא על הזכור והביא זכר עליו. אע"ג דבריש כריתות (דף ב:) בעי קרא לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו הכא חייב לר' ישמעאל ב' ביון שהן ב' ביאות אע"ג דליכא קרא לחלק אי נמי סוגיא דהכא כרבי אלעזר דאמר התם (דף ג.) ב"מ שאתה מוצא שני לאוין וכרת אחת חלוק חטאות ביניהו דלאוין מחלקין:

ואפקיה רחמנא לנשכב בלשון שוכב. לר' אבהו הא דאפקיה לנשכב בלשון שוכב איצטריך לכדדרשינן בפרק קמא (דף טו. דהוא ובהמתו בכ"ג:

הנרבע לזכר ונרבע לבהמה. אף על גב דתנן מוחלקים לא מחייב רבי ישמעאל אלא אחת וגבי ה' נשים נדות דפרק אמרו לו (כריתות דף טו.) וה' שפחות חרופות דפרק ד' מחוסרי כפרה (שם דף ט.) דמחייב על כל אחת ואחת משום דדרשינן (שם) ואשה לחלק על כל אשה ואשה והיא שפחה לחייב על כל שפחה ושפחה:

אדרבה

עוֹנֶשׁ, שֶׁמָּעִנוּ. אַזְהָרָה, מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הִיא'. לְמַדְנוּ אַזְהָרָה לַשּׁוֹכֵב, אַזְהָרָה לַנִּשְׁכָּב מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל', וְאוֹמֵר 'וְגַם קָדֵשׁ הָיָה בָּאָרֶץ עָשׂוּ כְּכֹל הַתּוֹעֵבוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ' וְגוֹ', דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר, 'וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה', קְרֵי בֵּיהּ, לֹא תִּשְׁכַּב בְּהֵמָה. מָנָא לָן, דְּתָנוּ רַבָּנָן, 'אִישׁ' פָּרָט לְקָטָן. 'אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ' בִּבְהֵמָה, 'בָּהּ' גְּרוֹלָה בֵּין קְטַנָּה. 'מוֹת יוּמָת' בְּסֶקִילָה. אֲתָה אוֹמֵר בְּסֶקִילָה, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּאַחַת מִכָּל מִיתוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. נֶאֱמַר כָּאן 'תַּרְגְּמוּ', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן 'כִּי הָרֹג תַּהַרְגֶנּוּ', מַה לְּהַלָּן בְּסֶקִילָה, אַף כָּאן בְּסֶקִילָה. לָמְדְנוּ עוֹנֶשׁ לַשּׁוֹכֵב, עוֹנֶשׁ לַנִּשְׁכָּב מְנַלָּן. תַּלְמוּד לוֹמַר, 'כָּל שׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת', אִם אֵינוֹ עִנְיָן לַשּׁוֹכֵב, תְּנִיהוּ עִנְיָן לַנִּשְׁכָּב. לָמְדְנוּ עוֹנֶשׁ, בֵּין לַשּׁוֹכֵב בֵּין לַנִּשְׁכָּב. אַזְהָרָה, מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר 'וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטַמְאָה בָהּ'. לְמַדְנוּ אַזְהָרָה לַשּׁוֹכֵב, לַנִּשְׁכָּב מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל', וְאוֹמֵר 'וְגַם קָדֵשׁ הָיָה בָּאָרֶץ'

וגו', דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר 'לֹא תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ', לֹא תִּשְׁכַּב בְּהֵמָה עָלָיו זָכָר. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, לְדִבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, חַיָּיב שְׁתַּיִם. חֶדָא, מ'לֹא תִּשְׁכַּב'. וַחֲדָא, מ'לֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ'. לְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת, לֹא תִּשְׁכַּב לֹא תִּשְׁכַּב, חֲדָא הִיא. הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה וְהֵבִיא בְּהֵמָה עָלָיו, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, לְדִבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, חַיָּיב שְׁתַּיִם. חֶדָא מ'לֹא תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ', וַחֲדָא מ'לֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ'. לְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת, דִּכְתִיב כְּתִיב אֶלָּא אַחַת, דִּכְתִיב כְּתִיב 'לֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ'. וְחֶדָא מ'לֹא תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ'. לְדִבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת, אִידִי וְאִידִי 'לֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ' הוּא. אַבָּיֵי אָמַר, אֲפִילּוּ לְדִבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל נָמֵי, חַיָּיב שְׁתַּיִם. דִּכְתִיב 'כָּל שׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת', אִם אֵינוֹ עִנְיָן לַשּׁוֹכֵב, תְּנִיהוּ עִנְיָן לַנִּשְׁכָּב. וְאִפְּקֵיהּ רַחֲמָנָא לַנִּשְׁכָּב, בִּלְשׁוֹן שׁוֹכֵב. מַה שׁוֹכֵב עָנְשׁ וְהַזְהִיר, אַף נִשְׁכָּב עָנְשׁ וְהַזְהִיר. אֲבָל הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה וְהֵבִיא זָכָר עָלָיו, בֵּין לְרַבִּי אֲבָהוּ בֵּין לְאַבָּיֵי, לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, חַיָּיב שְׁלֹשׁ. לְרַבִּי עֲקִיבָא, חַיָּיב שְׁתַּיִם. תָּנוּ רַבָּנָן, זכור, לֹא עָשׂוּ בּוֹ קָטָן בְּגְדוֹל. בְּהֵמָה, עָשׂוּ בָּהּ קְטַנָּה בְּגְדוֹלָה. מַאי, לֹא עָשׂוּ בּוֹ קָטָן בְּגָדוֹל. אָמַר רַב, לֹא עָשׂוּ בְּיֵאת פָּחוֹת מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים, בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, לֹא עָשׂוּ בְּיֵאת פָּחוֹת מִבֶּן שֵׁשׁ שָׁנִים, בֶּן שֵׁשׁ שָׁנִים. בְּמַאי קָמְפַּלְגִי? רַב סָבַר, כָּל דְּאִיתֵיהּ בִּשּׁוֹכֵב, אִיתֵיהּ בִּנְשׁכָּב. וְכָל דְּלֵיתֵיהּ בִּשּׁוֹכֵב, לֵיתֵיהּ בִּנְשׁכָּב. וּשְׁמוּאֵל סָבַר, 'מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה' כְּתִיב. תָּנֵיא בְּוַותֵּיהּ דְּרַב, זָכָר בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד

הבא

וגם קדש היה באריץ. מה קדש האמור כאן יש בו תועבה אף בלא יהיה קדש יש בו תועבה והדר גמרינן תועבה האמור בלא יהיה קדש מתועבה האמור במשכב זכור דכתיב אשר ישכב את זכר משכבי אשה תועבה עשו שניהם דמיתם בם מה תועבה האמור שם אף נשכב במשמע: **וגם קדש היה באריץ.** לשון זנות דכתיב בכתובות הגוים ומשכב זכור תועבה היא: **לא תשכב.** קרי ביה נמי לא תשכב: **ונאמר לחלן בממים.** דכתיב וסקלתו באבנים: **לנשכב מניין.** זכר שנרבע לבהמה: **אזהרה מניין.** בשוכב בהדיא כתיב ובכל בהמה לא תתן שכבתך אבל נשכב בזכר לא כתיב: **כתובות הגוים.** האי נמי מתועבותיהם הוא דכתיב בפרשת ערירות (ויקרא יח) כי את כל התועבות האלה עשו אנשי הארץ: **הבא על הזכור והביא זכר עליו.** בהעלם אחת: **חייב שתים.** דשני לאוין הם דמתרי קראי אתו לפיכך חלוק חטאות ביניהם והביא זכר עליו גרסינן ולא גרסינן זכור דלא מקרי זכור אלא נקב המשכב: **לדברי ר' עקיבא אינו חייב אלא אחת.** דכיון דמחד קרא נפקי אין חלוק חטאות ביניהם: **דכי כתיב לא יהיה קדש.** בזנות דגברי כתיב אבל בבהמה אין זנות כדילפינן ביבמות (דף נט:) מאתגן וזנה ומחיר כלב ולא שייך בה לשון קדשות והאי דתנייתה תנא לעיל לא יהיה קדש לרווחא דמילתא אבל עיקר אזהרה לאו מהתם: **אלא מנא לן נקוא ליה מכל שוכב.** דאפיקתיה לענוש לנשכב בלשון שוכב לילפיה משוכב לאזהרה הלכך אזהרה לשוכב ונשכב מלאו דלא תתן שכבתך הוא חד במשמעותיה וחד מדאיתקש לחבריה וכיון דחד לאו לתרוייהו אין חלוק חטאות ביניהם: **אבי אמר אף לדברי ר' ישמעאל חייב שתים.** דכי כתיב לא יהיה קדש בגברי הוא דכתיב בדאמרן לעיל ונרבע לבהמה לאו מיניה יליף אלא מדאפקיה בלשון שוכב ואיכא לאו דלא תתן שכבתך: **בין לרבי אבהו בין לאבי לר' ישמעאל חייב שלש.** לרבי אבהו בא על הזכור מלא תשכב הביא זכר עליו מלא יהיה קדש בא על הבהמה מלא תתן שכבתך אבל משום נרבע לבהמה לא מחייב בהדי הביא זכר עליו דמחד קרא נפקי ולאביי בא על הזכור והביאו עליו תרי נינהו ואת זכר לא תשכב ולא יהיה קדש בא על הבהמה והביאה עליו מלא תתן שכבתך אבל משום נרבע לבהמה לא מחייב דכיון דחזינן נרבע מהאי קרא וכל שוכב עם בהמה מדאפקיה רחמנא בלשון שוכב לא מחייב אלא אחת כיון שאינן חלוקין בלאוין: **זכור לא עשה בו קטן כגדול.** בנשכב מיירי והכי קאמר לחייב שוכבו כדאמרינן לעיל אשר ישכב את זכר בין גדול בין קטן ואשמעינן הכא דלאו בכל קטנים קאמר אלא דלא בעינן בני עונשין לחייב שוכבו אבל גדול קצת בעינן ולקמן פריך מאי היא: **בהמה עשה בה גדולה כקטנה.** לחייב את הרובעה: **מאי לא עשו בו קטן כגדול.** איזהו קטן פטור שוכבו ואיזהו

דקרית ליה גדול לחייב שוכבו דהא פשיטא לן דלאו גדול ממש ובר עונשין בעי דהא את זכר כתיב בין גדול בין קטן: **לא עשו בו ביאת פחות מבן תשע וכו'.** אם בא על פחות מבן תשע פטור ולקמן מפרש טעמא: **רב סבר.** הואיל ואזהרת נשכב משוכב אתא כדר' עקיבא כל דליתיה בשוכב ליתיה בנשכב ושוכב פחות מבן תשע הבא על הזכור גדול ובר עונשין אינו מחייבו מיתה דהא לאו ביאה היא כדאמרינן במסכת נדה (דף מה.) ולקמן מייתי לה בשמעתין בן ט' שנים ויום אחד הבא על 'במתו וכו' הלכך נשכב פחות מבן ט' נמי אינו מחייב את שוכבו: **ושמואל סבר משכבי אשה כתיב.** בזכר ואשה בת ג' שנים ראויה לביאה ומחייב שוכבה מיתה וזכר נשכב נמי ל"ש: **תניא נמי הכי וכו'.** בן תשע שנים ויום אחד הוי זכור הא פחות מבן לא הוי זכור ובנשכב קאמר דאילו בשוכב לא קאמר זכור ועוד אי בשוכב קאמר ולחייב את הנשכב גדול קאמר מאי שנא זכור דנקט כל עריות נמי לא ניחייבו על ידי ביאת קטן פחות מבן תשע:

הבא

הבא על הבהמה בין בדרכה בין שלא בדרכה. מקרי רובע ומילי מילי קתני לה: באשה שני משכבות. כדכתיב בה משכבי: ובהמה משכב אחד. דהא לא כתיב בה משכבי ולענין רביעה קאמר דהאשה הנרבעת לבהמה מתחייבת אף שלא בדרכה כדרך שהיא מתחייבת בבעילת אדם דאילו בבעילת אדם לא איצטריך לרב נחמן למימר דקראי טובא ומתני' איכא ורב פפא נמי לא מצי למימר איפכא: מתקיף לה רב פפא אדרבה אשה דאורחא. בבעילה אמידעם דאורחא היא מחויב אמידעם אחרינא דהיינו שלא בדרכה לה דאין אורחה דאין הנאתה מרובה: בהמה דלאו אורחא. לבא עליה ביאת שניהם שוין: (תניא דלא כתרוייהו): המערה. שלא גמר ביאתו איבא למאן דאמר (ביבמות דף נה:) זו נשיקת אבר של הנקב ואיבא למ"ד הנראה זו הכנסת עטרה דהוא דבר מועט אבל יותר הוא על נשיקה מידו גבי ערירות קיי"ל (שם) הנראה כגמר ביאה דכתיב בנדה את מקורה הערה ולפנינן (שם דף ח.) שאר ערירות מנדה בהקישא דר' יונה כי את כל אשר יעשה מכל התועבות האל הוקשו כולן זה לזה הבא מאי: משכבי אשה כתב ביה. בזכר ומאי קא מבעיא ליה כל דמחזיב באשה מחזיב נמי ביה: אם אינו ענין. לדך הנראה דכתיבא גבי אחות אמו ואחות אביו דכתיב בהו (ויקרא כ) כי את שארו הערה אם אינו ענין לגופיה דהא אתיא בהקש דנדה ככל שאר ערירות שבתורה תנהו ענין לבהמה: למה לי למכתביה להנראה דידה גבי חייבי כריתות. אחות אב ואחות אם אין בהם מיתה: לכתבה גבי. חד מערירות של חיוב מיתה: איידי דכולי קרא. דערירות אחות אמך ואחות אביך כי את שארו הערה וגו' (שם): לדרשא אתא. ביבמות בפרק הבא על יבמתו (דף נד:) דהא כתיבא בכל חד וחד באנפי נפשיה בפרשת ערירות באחרי מות והדר כתיב בקדושים תהיו: קבסת. צערתני ששאלתני דבר שאי אפשר: בקושי. בקשיו של אבר: לא משכחת. שיוכל לכופו לעצמו: משמש מת. באבר מת בלא קושי: לימ"ד משמש מת בערירות וכו'. פלוגתא היא בשבועות בשלהי ידיעות הטומאה (דף יח.): מחיב אשוכב ואנשכב. דתרוייהו איתנהו ביה: גוי הבא על הבהמה מהו. שתסקל הבהמה על ידו גבי ישראל פרשי' במתני' תרי טעמי לפי שבאת לאדם תקלה על ידה ושלא תהא עוברת בשוק לאחר זמן ואיצטרו וכו' דהיינו קלון וגבי גוי תקלה איכא דבני נח הוזהרו על הערירות לקמן בפרקין (דף נו.):

קלון ליכא. דרכן בכך ואין מתביישין ועוד דאקלון דידהו לא חס רחמנא: אילנות. של אשירה דכתיב בהו (דברים יב) תשרפון באש אמרה תורה וכו' אלמא תקלה אע"פ שאין קלון דהא אשירה לגוי אינה קלון אלא תקלה שאף הם הזהרו על עבודה זרה: אלא מעתה. דמשום תקלה לחודה נסקלת: גוי המשתחוה לבהמתו. דאיכא תקלה שהוא נדהר על ידה תתסר הבהמה לישראל בהנאה ונקטלה לבהמה: איבא מידי דלישראל לא מיתסר. בהמתו בהשתחואתו דקיימא לן (לעיל דף כט.) בעלי חיים אין נאסרין מפני עבודה זרה דמדאיצטריך קרא למיסר נעבד לקרבן גבוה מכלל דלהדיוט שרי: לישראל נמי תתסר מידי דהוה ארבעה. דאסרינן לה ומקטלא וכי איצטריך למיסר נעבד לגבוה כגון נעבד על פי עד אחד או ע"פ הבעלים דגברא לא מקטיל ואיתי נמי לא מקטלא דהא רובע ונרבע אסר להו קרא לגבוה וקשיא לן למה לי קרא ממשקה ישראל כתיב הן מותר לישראל ואוקים לה כגון שנרבע על פי אחד או על פי הבעלים דגברא לא מקטיל ואיתי נמי לא מקטלא בפרק ששי דתמורה (שם): אמר אביי זה קלונו מרובה. שיש כאן קלון שעבר על מצות קונו וקלון שגינה עצמו בדבר מגונה: וזה קלונו. דגוי מועט וסבירא ליה לאביי תקלה וקלון בעינן דלית ליה דרב ששת אי נמי סבירא ליה כוותיה דמתוך שקלונו מרובה איכא קלון ואפילו מגוי ומידו מאילנות לא גמר לה: בבעלי חיים קא אמרינן. דלא מתסרי במלתא זוטרתא: דהא חס רחמנא. שהצריך לדם ב"ד של עשרים ושלשה והעדאת עדים: רבא אמר. לחכי לא ילפינן נעבד מנרבע משום דלא נהנית הבהמה מעבירה וגבי גוי הבא על הבהמה כרב ששת סבירא ליה דהא איתקיש מעבירה: תא שמע. דתקלה בלא קלון מקטיל מדקתני במתני' תרי בבי והויא רישא משנה יתירא דקתני סיפא דבר אחר וכו' ומדקתני סיפא משמע דתרוייהו איכא דקתני ויאמרו זו היא היינו קלון ושנסקל היינו תקלת שבירה ומדתנא לרישא שמע מינה תקלה גרידתא דוקא נקט בלא קלון כגון גוי דהא ליכא למימר תנא רישא תקלה וסיפא קלון למימרא דתרוייהו בעינן דהא מדסיפא שמע מינה:

אדרבה אשה דאורחה כו'. הא פשיטא בבולה הש"ס דבאשה מתחייב אשני משכבות דמשכבי אשה כתיב אלא רב פפא אם ש"ק אם יש לחלק בין אשה לבהמה איפכא הוה ליה למימר: **זה** קלונו מרובה. פ"ה דס"ל לאביי דבעינן תקלה וקלון ולית ליה דרב ששת דמחייב בהמה הנרבעת לגוי א"נ אית ליה אלא דס"ל מתוך שקלונו מרובה איכא קלון לגוי ומאילנות לא גמיר ופי' דוחק דמשמע דלשנויי מילתא דרב ששת בא דמחייב אע"ג דליכא קלון לגוי ועוד קשה היאך פשיט רב ששת מאילנות שטעונין שריפה משום תקלה לחודא הכי נמי לבהמה שרבעה גוי הא ודאי פשיטא דאיכא למימר משתחוה לבהמתו תוכיח דאיכא תקלה לחודה ושריא כדמסיק משום דחס רחמנא אבעלי חיים וה"ה ברביעה דליכא למילף מאילנות וי"ל דהכי פשיט כי היכי דגבי אילנות השוה הכתוב כל גוי לשל ישראל אע"ג דבישראל איכא תקלה וקלון ובשל גוי ליכא אלא תקלה לחוד ה"נ גבי בהמה יש להשוות נרבע דגוי לנרבע דישראל אע"ג דבישראל איכא תקלה וקלון ובגוי ליכא אלא תקלה לחודה ופריך גוי המשתחוה לבהמתו תתסר וניקטלו משום תקלה לחודה ומשני ומי איכא מידי כו' הא לא אסרינן נרבעת לגוי אלא כדי להשוותה לנרבעת לישראל ופריך ישראל גופיה תיתסר מידי דהוה ארביעה וכיון דנאסור נעבד דישראל משום תקלה וקלון כמו ברביעה נאסור נמי נעבד לגוי אפילו משום תקלה לחודה ומשני זה קלונו מרובה אין ללמוד נעבד דישראל מנרבע לישראל דנרבע לישראל קלונו מרובה ונעבד דישראל תקלה איכא וקלון מרובה ליכא:

הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה, בֵּין בְּדַרְכָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא בְדַרְכָּהּ, וְהָאִשָּׁה הַמְבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה עָלֶיהָ, בֵּין בְּדַרְכָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא בְדַרְכָּהּ, [חַיָּבִין]. דָּרַשׁ רַב נַחְמָן בַּר רַב חִסְדָּא, בְּאִשָּׁה שְׁנֵי מִשְׁכָּבוֹת, וּבִבְהֵמָה מִשְׁכָּב אֶחָד. מַתְקִיף לָהּ רַב פָּפָּא, אַדְרַבָּה, אִשָּׁה דְּאוֹרְחָהּ הִיא, אֲמִמְּשָׁכַּב מִיחַיַּיב, אֲמִידְּעָם אַחֲרִינָא לָא מִחַיַּיב. בְּהֵמָה דְּלָאו אוֹרְחָא הִיא, לְחַיַּיב עָלָהּ עַל כָּל גַּבָּךְ וְגַבָּךְ. תַּנְיָא (דְּלָא כְּתַרְוַיְיהוּ), זָכָר בֶּן תִּשַּׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה בֵּין בְּדַרְכָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא בְדַרְכָּהּ, וְהָאִשָּׁה הַמְבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה עָלֶיהָ, בֵּין בְּדַרְכָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא בְדַרְכָּהּ חַיָּב. אָמַר לֵיהּ רַבִינָא לְרָבָא, הַמַּעֲרֶה בְּזָכוּר, מַהוּ. הַמְעָרֶה בְּזָכוּר, מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה כְּתִיב בֵּיהּ. אֶלָּא, הַמַּעֲרֶה בִּבְהֵמָה, מַהוּ. אָמַר לֵיהּ, אֵם אֵינוֹ עִנְיָן לְהַעֲרָאָה דִּכְתִיבָא נַבֵּי אֲחוֹת אָבִיו וַאֲחוֹת אִמּוֹ, דְּלָא צְרִיכָא, דְּהָא אִיתְּקֵשׁ לְהַעֲרָאָה דְּנִדָּה. תֵּינִיחוֹ עִנְיָן, לְהַעֲרָאָה דִּבְהֵמָה. מִכְּדֵי בְּהֵמָה, מַחֲיֵיבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין הִיא, לָמָּה לִי דִּכְתִיב לְהַעֲרָאָה דִּידָהּ נַבֵּי חַיָּבֵי כְּרִיתוֹת, לְכְתֹבֵיהּ נַבֵּי חַיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין, וְלִינְמוֹךְ חַיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין מֵחַיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין. הוֹאִיל וְכוּלֵּיהּ קְרָא לְדִרְשָׁא הוּא דְּאָתֵי, כְּתִיבָא נַמֵּי מִיּוֹתֵר דִּדְרָשָׁא. בָּעָא מִינֵּיהּ רַב אַחֲדְבוֹי בַּר אַמֵּי מֵרַב שֵׁשֶׁת, הַמַּעֲרֶה בְּעָצְמוֹ, מַהוּ. אָמַר לֵיהּ, קַבְּסָתָן. אָמַר רַב אַשֵׁי, מַאי תִּיבְעֵי לָךְ. בְּקוֹשִׁי, לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ. כִּי מַשְׁכַּחַת לָהּ, בְּמִשְׁמֵשׁ מֵת. לְמַאן דְּאָמַר, מְשַׁמֵּשׁ מֵת פְּטוּר, הָכָא פָּטוּר. וּלְמַאן דְּאָמַר חַיָּב, הָכָא מִיחַיַּיב חַיָּב, מִיחַיַּיב אַשּׁוֹכֵב, וּמִיחַיַּיב אַנַּשְׁכָּב. בָּעוּ מִינֵּיהּ מֵרַב שֵׁשֶׁת, עוֹבֵר כּוֹכָבִים הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה, מַהוּ. תַּקָּלָה וְקָלוֹן בָּעֵינַן, וְהָכָא, תַּקָּלָה אִיכָּא, קָלוֹן לֵיכָּא. אוֹ דִילְמָא, תַּקָּלָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין קָלוֹן. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, תְּנִיתוּהָ, מָה אִילָנוֹת שֶׁאֵין אוֹכְלִין וְאֵין שׁוֹתִין וְאֵין מְרִיחִין, אָמְרָה תּוֹרָה הַשְׁחֵת שְׁרוֹף וְכַלֵּה, הוֹאִיל וּבָא לְאַבֵּד תַּקָּלָה עַל יָדָן. הַמְּתָעֶה אֶת חֲבֵרוֹ מְדַּרְכֵי חַיִּים לִדְרָכֵי מִיתָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֶלָּא מַעֲתָּה, עוֹבֵר כּוֹכָבִים הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לִבְהֵמָתוֹ, תִּיתְסַר וּמִקְטָלָא. מִי אִיכָּא מִידִי דְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָסַר, וּלְעוֹבֵד כּוֹכָבִים אָסַר. יִשְׂרָאֵל גּוּפֵיהּ לִיתְסַר, מִידֵּי דַּהֲוָה אַרְבָּעָה. אָמַר אַבַּיֵי, זֶה קְלוֹנוֹ מְרוּבֶּה, וְזֶה קְלוֹנוֹ מוּעָט, וְהֵרֵי אִילָנוֹת דְּאֵין קְלוֹנָן מְרוּבֶּה, וְאָמְרָה תּוֹרָה הַשְׁחֵת שְׁרוֹף וְכַלֵּה. בְּבַעֲלֵי חַיִּים קָאָמְרִינַן, דְּחָס רַחֲמָנָא עֲלַיְיהוּ. רָבָא אָמַר, אָמְרָה תּוֹרָה, בְּהֵמָה נֶהֱנֵית מֵעֲבֵירָה תֵּיתָּסֵר. וְהֵרֵי אִילָנוֹת דְּאֵין נֶהֱנִין מֵעֲבֵירָה, וְאָמְרָה תּוֹרָה, הַשְׁחֵת שְׁרוֹף וְכַלֵּה. בְּבַעֲלֵי חַיִּים קָאָמְרִינַן, דְּחָס רַחֲמָנָא עֲלַיְיהוּ. תָּא שְׁמַע, דָּבָר אַחֵר, שֶׁלֹּא תְּהֵא בְּהֵמָה עוֹבֶרֶת בַּשּׁוּק וְיֹאמְרוּ זוֹ הִיא שֶׁנִּסְקְלָה פְּלוֹנִי עַל יָדָהּ. מַאי לָאו,

וחייבין עליה משום א"א. פ"ה אם קיבל אביה קדושין וקשה מסיפא שמעי' לה דתני בא עליה אחד מכל עריות דדייקינן מינה אפילו בהמה ועוד בפ"ק דקידושין (דף י. ושם) דבעו למיפשט דביאה אירוסין עושה ולא נשואין עושה מדקתני בביאה ובתר הכי קתני נשאת ומאמי דילמא נשאת אקדושי כסף קאי כמו וחייבים עליה משום א"א וי"ל דכולה אקדושי ביאה דרישא קאי ומשום בא עליה יבם קנאה אינטריכא ליה דלא תימא קנאה מדרבנן כמו בן תשע דסיפא אלא קני מדאורייתא אלא במאמר בעלמא דכאידנא בשילהי האשה רבה (יבמות דף עב.) ומיהו קשה דלקמן בפ' בן סורר (דף סט.) דייק מהכא דהזהלכן בדיני נפשות אחר הרוב מדקתני וחייבין עליה משום א"א ואמאי דילמא איילונית היא ואדעתא דהכי לא קדיש לא אפילו הראשון אדעתא דהכי קדיש ה"מ למיפרך אמאי חייבין באיילונית לאו בת יבום היא ומיבום לא פריך דהל"ל דאדעתא דהכי לא מייבם וי"ל דנקט אדעתא דהכי לא קדיש משום דפריך עלה גם מסיפא דבא עליה אחד מכל עריות ומאן דמשני וחייבין עליה בקרבן לא אסיק אדעתיה מסיפא ובתר הכי פריך ומשני דקבליה עילויה מכל מקום ההוא דא"א דלשנינן חייבין עליה בקרבן א"נ דקבל עליה הכיבם ולא ראשון דאם תמצא איילונית תתקדש לו מ"מ בביאתו וריב"א פירש דנקט דחייבים עליה משום אשת איש וה"ה לכל עריות כדי לאשמועינן מחמת סיפא אפילו בהמה דמסיפא גרידא לא הוה שמעינן בהמה דהוה אמרינן גבי בהמה לא חשיב ביאתו ביאה תדע דגבי בן ט' דקתני ואם בא על אחת מכל עריות אפ"ה קתני בהמה בהדיא ופושל את הבהמה ונסקלת על ידו וניתא לפירושו לא קתני גבי קטנה ופוסלת את הבהמה ונסקלת על ידה:

נשאת לכהן. אבל פחותה מבת ג' לא אבלה אע"ג דליכא למיחש לדלעלא ולא לסמפון דהא נישאת כיון דלאו בת ביאה היא חוזרת לבית אביה ולא בדיק לה לעדה דכיון דנשאת אמתקדשת בביאה קאי כדאמר בפ"ק דקידושין (דף י.) אם כן פחות מבת ג' דקידושי ביאה דידה לאו קידושי נישואין נמי לא מהני?

ואינו מאכיל. פ' בקונט' אם היה כהן ובא עליה לשם קידושין אינו מאכיל ושקיה דאין זה תלוי בביאה אלא משום דקידושי קטן לאו קידושי ויש לפרש דאינו מאכיל ביבמתו קאמר אע"פ שזקוקה ועומדת:

ואינו נותן גט עד שיגדיל. בהגדיל לחוד לא סגי ליה בגט בביאת בן ט' כמאמר שוויה רבנן וצריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו אלא לבשיגדיל יבעול ויתן גט דהכי מפרש בפ' יוצא דופן (נדה דף מה.):

אינה

מִדְּסֵיפָא תַּקָּלָה וְקָלוֹן, רֵישָׁא תַּקָּלָה בְּלָא קָלוֹן. וְהֵיכִי דָּמֵי, עוֹבֵד כּוֹכָבִים הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה. לֹא, סֵיפָא, תַּקָּלָה וְקָלוֹן. רֵישָׁא, הָא קָא מַשְׁמַע לָן, דַּאֲפִילּוּ קָלוֹן בְּלָא תַּקָּלָה, נָמֵי מִיחַיְּבִי. וְהֵיכִי דָּמֵי, יִשְׂרְאֵל הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה בְּשׁוֹגֵג, וְכִדְבָעֵי רַב חֲמָנוּנָא, דְּבָעֵי רַב חֲמָנוּנָא, יִשְׂרְאֵל הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה בְּשׁוֹגֵג, מַהוּ. תַּקָּלָה וְקָלוֹן בָּעֵינַן, וְהָכָא, קָלוֹן אִיכָּא, תַּקָּלָה לֵיכָּא. אוֹ דִילְמָא, קָלוֹן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין תַּקָּלָה. אָמַר רַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע, בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, מִתְקַדֶּשֶׁת בִּבְיאָה. וְאִם בָּא עָלֶיהָ יָבָם, קְנָאָהּ. וְחַיְּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ. וּמַטְמְאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ, לְמַאמָא מִשְׁכַּב הַתַּחְתּוֹן כְּעֶלְיוֹן. נִיסַּת לְכֹהֵן, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה. בָּא עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַפְּסוּלִים, פְּסָלָהּ מִן הַכְּהוּנָּה. וְאִם בָּא עָלֶיהָ אֶחָד מִכָּל הָעֲרָיוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, מְפוּתָּחִין עַל יָדָהּ, וְהִיא פְּטוּרָה. אֶחָד מִכָּל עֲרָיוֹת וַאֲפִילּוּ בְּהֵמָה, וְהָא הָכָא, דְּקָלוֹן אִיכָּא, תַּקָּלָה לֵיכָּא, וְקָתָנֵי מְפוּתָּחִין עַל יָדָהּ. כֵּינָן דְּמִזְּדָה הִיא, תַּקָּלָה נָמֵי אִיכָּא, וְרַחֲמָנָא הוּא דְּחָם עָלָהּ. עָלָה דִּידָהּ חָם, אֲבָהֲמָה לֹא חָם. אָמַר רָבָא, תָּא שְׁמַע, בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, קְנָאָהּ, וְאֵינוֹ נוֹתֵן גֵּט עַד שֶׁיַּגְדִּיל. וּמַטְמֵא בְּנִדָּה, לְמַאמָא מִשְׁכַּב הַתַּחְתּוֹן כְּעֶלְיוֹן. פּוֹסֵל וְאֵינוֹ מַאֲכִיל. וּפוֹסֵל אֶת הַבְּהֵמָה מַעַל גַּבֵּי הַמּוּזְבֵּחַ, וְנִסְקֶלֶת עַל יָדוֹ. וְאִם בָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, מְפוּתָּחִים עַל יָדוֹ. וְהָא הָכָא, קָלוֹן אִיכָּא, תַּקָּלָה לֵיכָּא, וְקָתָנֵי נִסְקֶלֶת עַל יָדוֹ. כֵּינָן דְּמִזִּיד הוּא, תַּקָּלָה נָמֵי אִיכָּא, וְרַחֲמָנָא הוּא דְּחָם עָלָיו. עָלָיו דִּידֵיהּ חָם רַחֲמָנָא, אֲבָהֲמָה לֹא חָם רַחֲמָנָא. תָּא שְׁמַע, דָּבָר אַחֵר, שֶׁלֹּא תְּהֵא בְּהֵמָה עוֹבֶרֶת בַּשּׁוּק וְיֹאמְרוּ זוֹ הִיא שֶׁנִּסְקַל פְּלוֹנִי עַל יָדָהּ. מַאי לְאו, מְדִסֵּיפָא תַּקָּלָה וְקָלוֹן, רֵישָׁא קָלוֹן בְּלָא תַּקָּלָה, וְהֵיכִי דָּמֵי, יִשְׂרְאֵל הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה בְּשׁוֹגֵג. לֹא, סֵיפָא תַּקָּלָה וְקָלוֹן, רֵישָׁא תַּקָּלָה בְּלָא קָלוֹן, וְהֵיכִי דָּמֵי, עוֹבֵד כּוֹכָבִים הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה, וְכִדְבָעֵינָן מִינֵּיהּ מָרֵישׁ שִׁתָּא: **משנה** הַמְגַדֵּף, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ הַשֵּׁם. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה,

בכל

ה"נ לא סיפא תקלה וקלון ורישא הא קמ"ל וכו': **סיפא**. ודאי תרוייהו איכא ואימא לך דכולה מתני' בישראל קא מיירי ואשמועינן רישא דאע"ג דליכא אלא חדא קלון בלא תקלה כגון ישראל שוגג כסבור מותר לאיכא קלון שגינה עצמו בדבר מגונה ותקלה ליכא ומאי תקלה דקתני שבאת לאדם תקלה ע"י תקלת קלון קאמר וניתא לאוקומה הכי ולא תוקמא רישא בגוי וסיפא בישראל: **בת שלש שנים ויום אחד.** קים להו לרבנן דשוב אין בתוליה חוזרין ומאז היא ראויה לביאה: **מתקדשת בביאה.** ע"י אביה אם מסרה אביה לאחר לבא עליה לשום קדושין דהאב זכאי בבתו בקדושיה דכתיב (דברים כב) את בתי נתתי לאיש הזה אבל היא עצמה ואמה ואחיה בשהיא יתומה אין בה קדושי תורה אלא רבנן הוא דתקון לה והצריכוה גט אלא מיאון בעלמא: **ואם בא עליה יבם קנאה.** ויצאה ידי יבום ומתגרשת היכמן בגט ומקבלו אביה ואינה צריכה חליצה דהא בביאת יבם הלה רחמנא דכיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר שמגרשה בגט וזה הרי בא [עליה] אבל פחות משלש שנים אינה ביאה ואינה נקנית לו ואם בא לגרשה בגט אינו יכול אלא ימתין עד שתהא בת שלש שנים ויום אחד ויבעול או עד שתביא ב' שערות ותחלוץ: **וחייבין עליה.** אם קבל אביה קידושין ובא עליה אחר חייב עליה משום אשת איש דביאה היא אבל פחות מבת שלש נדחי דקדושי כסף שלה קדושין הן לחייב עליה לאחר שלש אבל הבא עליה בתוך שלש לא נתחייב אע"פ שהיא אשת איש דלאו ביאה היא: **ומטמאה את בועלה.** בגדותה דקיי"ל (נדה דף לב.) מרבויא דרי"ו ואשה כי תהיה זבה לדרבות תינוקת בת יום א' שמטמאה בנדתה ומיהו כי מטמא' בנדה במגע ובמדרס הוא דמטמאה טהרות ואדם וכלים כשאר נדה אבל בא עליה בתוך שלש אינה מטמאתו טומאת שבעה כבועל נדה דכתיב ביה (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו אלא הרי הוא כנוגע בעלמא לטומאת ערב משום דלאו ביאה היא אבל בת שלש מטמאתו כדין בועל נדה: **למאמא משכב התחתון כעליון.** שהבועל נדה מטמא משכב התחתון משום משכב אפי' לא נגע בו בעליון של זב דכי מפורש במסכת נדה בפרק בנות כותים (דף לב:) שאין משכבו של בועל נדה חמור במשכב נדה וכמשכב זב שנעשים אב הטומאה לטמא אדם וכלים דכתיב בהו וכל אשר יגע במשכבה אלא הרי הוא כעליונו של זב בגד שגישא על גבי הזב שאינו אלא ראשון לטומאה ואינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלין ומקריבי לפנים לה התם: **נשאת**

לבהן. ע"י קדושי אביה: **אוכלת בתרומה.** אבל פחות מבת שלש אע"פ שקידושיה קידושין ע"י אביה הואיל ואין ביאתה ביאה אין חופתה חופה והויא לה כארוסה דאע"ג דקנין כספו הוא אמרו רבנן אין האשה אוכלת בתרומה עד שתבנס לחופה: **בא עליה אחד מן הפסולין.** בגון גוי או חלל או נתין וממזר פסלה מן התרומה דהא בביאתה ביאה וביבמות (דף סח.) ובקדושין בפרק בתרא (דף סט:) ילפי לה מהאי קרא ובת כהן כי תהיה לאיש זר וגו' כיון שנבעלה לפסול לה פסלה עולמית מהתם יליף לה שפיר ולוויה וישראלית מרבוי מרבויא דבת ובת: **מופתין ע"י.** אם מחייבי מיתות הן דהא ביאתה ביאה: **והיא פטורה.** דלאו בת עונשין היא: **תקלה ליכא.** דלאו בת עונשין היא והרי היא בכלל שוגג: **קנאה.** ליורשה ושלא תפטר עוד בחליצה אלא בגט: **ואינו נותן גט עד שיגדיל.** שהרי ע"י קדושי אחיו גדול נאסרה וגירושין של זה אינן חשובין להפקיע קדושי אחיו דקטן הוא ואינו בן דעת: **ומטמא בנדה.** בבועל נדה ולא בנוגע: **למאמא משכב.** שלו התחתון כעליונו של זב אבל פחות מבן ט' אינו אלא בנוגע בנדה לטומאת ערב: **ופוסל.** את האשה בביאתו מן התרומה אם הוא א' מן הפסולין: **ואינו מאכיל.** אם הוא כהן ובא עליה לשם קדושין אינו מאכילה בתרומה דקטן אע"ג דביאתו ביאה אין קניינו קנין ולא קרינא ביה קנין כספו: **ופוסל את הבהמה מעל המזבח.** משום נרבע כגון על פי עד אחד או ע"פ הבעלים שאינה נסקלת ואינה נאסרת להדיוט: **ונסקלת על ידו.** אם יש עדים דאין שור ובהמה נסקלין אלא ע"י עדים וסנהדרין כדאמר בפ"ק (דף ב.) במיתת בעל כך מיתת השור: **מאי לאו מדסיפא תקלה וקלון.** דהא קתני יאמרו זו היא היינו קלון ונקטיי שנסקל היינו תקלה משנה יתירא דרישא לאיתויי קלון בלא תקלה אדם ומאי תקלה דקתני בת תקלת קלון דאילו לאתויי תקלת עבירה בלא קלון בהכי לא מצית לאוקומא דבישראל תקלת עבירה בבהמה בלא קלון לא משכחת לן וקא סלקא דעתך דבולה בישראל קא מיירי: **מתני' עד שיפרש את השם.** שיזכור את השם אבל אם לא הזציא את השם מפיו אלא שמע שם יוצא מפי אחר וברכו פטור:

בכל

כבל יום. כל זמן שהיו נושאין ונותנין בבדיקת עדים היו דנין אותן בכיוצי כלומר היו דנין עמהן ובודקין אותם בכיוצי היאך אמר כך אמר יכה יוסי את יוסי האי כיוצי לאו כיוצי השם קאמר אלא ב"ד מכנין בדבריהם הקלקלה כלפי אחרים כל מי שמהפך דבריו ומדבר כאדם זה שמדבר ומקלל ותולה באחר קרי ליה כיוצי בלשון חכמים ויש לו חבר בשבועות (דף לה.). וגם בלשון המקרא ואל אדם לא אבנה כי לא ידעתי אבנה (איוב לב) ולהכי נקט יוסי את יוסי דד' אותיות איכא כשם בן ארבע אותיות דאינו חייב אלא על שם המיוחד דהיינו שם בן ארבע אותיות ומשום דחשבונו של יוסי כחשבונו של אלהים ולהכי נקט יכה זה את זה דילפינן לקמן דאינו חייב עד שיברך שם בשם: **נגמר הדין.** ובאו לומר חייב הוא לא היו יכולין להרגו על פי עדות שמעמו שהרי לא שמעו מפיהם אלא קללת כיוצי: **אלא מוציאין את כל אדם** לחוץ. דגנאי הוא להשמיע ברכת השם לרבים: וקוריין. בגדיהם: **ולא מאחין.** עולמית ותעמא מפורש בגמרא: **אף אני.** שמעתי כמותו וא"צ לחזור ולהזכיר ברכת השם: **גמ' שם בשם.** כגון יכה פלוני את פלוני או יקלל שם פלוני את שם פלוני: **ונוקב שם בנקבו שם.** להכי אהדריה בהאי קרא לומר לך עד שיקוב שם בשם: **ומאי דהאי ונוקב שם** וגו'. עד לא תעשון לשון קושיא הוא דהאי תירוצ בינתים: **מבריו.** שלא לתחוב סכין לדקור נקב בשם הכתוב בקלף: **ואוהרתיה מהכא ואבדתם את שמם.** ומסיק ליה לא תעשון כן לה' אלהיכם: **בעינן שם בשם.** כדילפ לעיל ובנקיבה לא משכחת שם בשם שינקוב את חבירו: **שני שמות אהדדי.** כתובים בשתי תחיבות קלף ויתנם זה על זה: **נוקב וחוזר ונוקב.** בסבין הוא ואין שם נוקב את שם חבירו דלאחר שינקוב העליון ינקוב התחתון: **פרוש.** באותיותיו ופירושיה: **לא שמה אזהרה.** ולא ענש עליה מיתה: **תרוייהו.** פרושי וברוכי ובחדא לא מחייבי: **איש איש.** בברכת השם כתוב איש איש כי יקלל אלהיו וגו' (ויקרא כד): **אינה אלא סיף.** דכתיב בהו (בראשית ט) באדם דמו ישפך ומיתה אחרת לא הזהרה בהם: **והא מהבא נפקא.** דגים מוזהרין על ברכת השם: **ה' זו ברכת השם.** לקמיה דרשינן ויצו ה' אלהים וגו': **לא נצרכא.** האי איש איש אלא לרבות את הכנויים שעתה הגוים מוזהרים על ברכתו בישראל דאי מהתם הוה אמינא שם המיוחד דוקא דכתיב ה' דאהי אלהים דבהוא קרא לאזהרת ע"ז דרשינן ליה לקמן: **ואליבא דרבי מאיר.** מתוקמא דמחייב ישראל על הכנויין מהאי קרא ואתא איש איש להשוות גוים וישראל בכל הני כנויים כגון אלהים שדי צבאות ולא דמו לכנויים דמתני' דקתני יכה יוסי את יוסי דכנוי דקתני מתני' דנין את העדים בכינוי לאו כנוי השם הוא כדפרשינן לעיל: **על שם המיוחד.** דהא כתיב ה' והיינו שם מיוחד דכתיב הוה שמי לעולם (שמות ג): **כי יקלל אלהיו.** דהיינו כנוי דלאו שם המיוחד וסמיך ליה מיתה ונוקב שם ה' מות יומת וקאי שם אכי יקלל אלהיו: **וחכ"א על שם המיוחד במיתה.** כדכתיב ונוקב שם ה' וגו' והאי ונשא חטאו לאו מיתה אלא ונשא חטאו דרבות: **ועל הכנויין באזהרה.** אלהים לא תקלל אף על הכנויין נזהר רשם המיוחד נמי בהא אזהרה נפיק דכל אלהים לשון שררה כמו (שם ז) נתתיך אלהים: **ופליגא דרבי מיישא.** הא דאמר ר' יצחק נפחא לרבות את הכנויים ואליבא דרבי מאיר דמשמע הא לרבנן פטור בן נח על הכנויין פליגא דרבי מיישא דאיהו סבר אע"ג דאמרי רבנן על הכנויין באזהרה בישראל מיהו גוי חייב מיתה מכגר ובאזהרה מדכתיב גר ואזרח יתירה ש"מ לחייבו גוי בכנוי: **ור"מ.** דאמר גר ואזרח חייבין בכנוי וגוים אתרבו מאיש אשא ממאי קא ממעט גר ואזרח לבני נח: **הואיל ואיתרבו.** לחאי פרשתא לכנויין אתרבו אף לכל האמור בפרשה ובסקילה: **ור' יצחק נפחא אליבא דרבנן.** כיון דאמרי רבנן גוים פטורין מן הכנויי בישראל גר ואזרח מאי קא ממעטי אי למעוטינהו מסקילה לא איצטריך למכיהב תיתי הא לא אתרבו בהא פרשתא דבשלמא לר' מאיר סד"א הואיל ואיתרבי איתרבי: **איש איש למה לי.** בין לר' מיישא בין לר' יצחק נפחא אליבא דרבנן ברכת השם מיעטו ה' אלהים נפקא כנויים מגר ואזרח נפקי לר' מיישא ואי לר' יצחק נפחא הא אמר לרבנן פטורין: **שבע מצות.** יליף להו לקמן: **וגלוי עריות.** כולן חוץ מנערה המאורסה כדכתיב (בראשית כ) גבי אבימלך הנך מת על האשה אשר לקחת והיא בעולת בעל בעולת בעל יש להם נערה המאורסה אין להם:

אינה אלא סיף. ולקמן איכא מ"ד אלא חנק והא דכתיב (בראשית לח) גבי תמר הוציאוה ותשרף לאו משום דדינא הכי דאפילו מיתה לא נתחייבה לא בדינא דידהו ולא בדידן ושכחהמירו עליה לחייבה מיתה כיבמה שזינתה אוקמוה אמיתה בת כהן בשריפה לפי שהיתה בתו של שם: **ואליבא** דרבי מאיר. דלרבנן הא אמרי על הכינויין באזהרה ואע"ג דלבני נח אזהרתן זו היא מיתתן כיון דבישראל ליכא מיתה לא מרבי' גוי למיתה מקרא דכתיב גבי ישראל דישראל ליח בהו מיתה מידהו קשה מנא ליה דפליג רבי יצחק אדרבי מיישא דאפשר דמודה ר' יצחק דמרבינן גוי מבגר ובאזרח והכא אקרא דאיש קאי דלא מיתוקם לרבות את הגרים אלא לר"מ ור"ל דמבגר ובאזרח לא מרבינן אי לאו דמתרבי גוי מאיש ומאיש איש לחודא לא הוה מרבינן אי לאו בגר ובאזרח כיון דבישראל ליכא מיתה והא דבעי בסמוך איש איש לרבנן למה לי ליה כמו שפ"ה דבעי נמי לר' מיישא דלא קשה ליה כלל אלא לר' יצחק אליבא דרבנן בע': **איש** כי יקלל למה לי'. תימה הא איצטריך כדדרשינן בפרק מי שהי' טמא (פסחים צג:) למ"ד מגדף היינו עובד עבודה זרה איצטריך כי יקלל לגופיה לאשמועי' דאיכא ברת במברך את השם דכתיב הכא ונשא חטאו וכתיב בחדל לעשות פסח ראשון חטאו ישא ולמ"ד מגדף היינו מברך את השם דאית ביה ברת בהדיא דכתיב את השם הוא מגדף ונברתה איצטריך האי קרא לאגמורי ברת בחדל פסח שני וי"ל דהכא דריש כי יקלל למ"ל דה"ל למיכתב ונשא חטאו גבי ונוקב שם:

ועל הכינויים באזהרה דכתיב אלהים לא תקלל. וכי יקלל אתא לברת כדדרשינן בפסחים (שם) ואיכא ברת אכינויין והא דקאמר באזהרה למעוטי מיתה ולא למעוטי ברת:

בְּכָל יוֹם דָּנִין אֶת הָעֵדִים בְּכִינּוּי, יַכֶּה יוֹסִי אֶת יוֹסִי'. נִגְמַר הַדִּין, לֹא הוֹרְגִין בְּכִינּוּי, אֶלָּא מוֹצִיאִין כָּל אָדָם לַחוּץ, שׁוֹאֲלִין אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבִּינֵיהֶן וְאוֹמֵר לוֹ, אֲמוֹר מַה שָּׁמַעְתָּ בְּפֵירוּשׁ, וְהוּא אוֹמֵר, וְהַדַּיָּנִין עוֹמְדִין עַל רַגְלֵיהֶן, וְקוֹרְעִין וְלֹא מְאַחִין, וְהַשֵּׁנִי אוֹמֵר, אַף אֲנִי כָּמוֹהוּ, וְהַשְּׁלִישִׁי אוֹמֵר, אַף אֲנִי כָּמוֹהוּ: **גמ' תָּנָא** עַד שֶׁיְּבָרֵךְ שֵׁם בְּשֵׁם. מְנָלַן מִילֵּי, אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר קְרָא 'וְנוֹקֵב שֵׁם וגו', בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת'. מַמַּאי דְּהַאי 'וְנוֹקֵב' לְאִשְׁנָא דְּבָרוֹכֵי הוּא, דִּכְתִיב 'מָה אֶקֹּב לֹא קַבֹּה אֵל', וְאוֹהֲרְתֵיהּ מֵהָכָא 'אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל'. וְאֵימָא, מִיבְרֵו הוּא, דִּכְתִיב 'וְיַקֹּב חוֹר בְּדַלְתּוֹ', וְאוֹהֲרְתֵיהּ מֵהָכָא, דִּכְתִיב 'וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם'. בָּעְיָא שֵׁם בְּשֵׁם, וְלֵיקֵּא. וְאֵימָא, דְּכַמָּה שְׁנֵי שֵׁמוֹת אֲהַדָּדֵי, וְבָעֵי לְהוּ. הָהוּא, נוֹקֵב וְחוֹזֵר וְנוֹקֵב הוּא. וְאֵימָא, דְּחֵיֵּישׁ שֵׁם אֲפוּמָּא דְּסַכִּינָא, וּבָעֵי בָּהּ. הָהוּא, חוֹרְפָא דְּסַכִּינָא הוּא דְּקָא בָּזֵע. אֵימָא, פָּרוּשֵׁי שְׁמִיהּ הוּא, דִּכְתִיב 'וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת', וְאוֹהֲרְתֵיהּ מֵהָכָא 'אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא'. חָדָא, דְּבָעְיָא שֵׁם בְּשֵׁם, וְלֵיקֵּא. וְעוֹד, הֲוָיָא לֵיהּ אַזְהָרַת עֲשֵׂה, וְאַזְהָרַת עֲשֵׂה לֹא שָׁמְהָ אַזְהָרָה. וְאִבְּעִית אֵימָא, אֲמַר קְרָא 'וַיַּקֹּב וַיְכַלֵּל'. לְמֵימְרָא דְּנוֹקֵב, קְלָלָה הוּא. וְדִילְמָא, עַד דְּעָבֵד דְּנוֹקֵב תַּרְוַיְיהוּ. לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב 'הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל',

וְלָא כָּתִיב 'הוֹצֵא אֶת הַנּוֹקֵב וְהַמְקַלֵּל', שְׁמַע מִינָּה, חָדָא הִיא. תָּנוּ רַבָּנָן, 'אִישׁ', מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִישׁ אִישׁ'. לְרַבּוֹת אֶת הָעֲוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁמּוּזְהָרִין עַל בִּרְכַּת הַשֵּׁם בְּיִשְׂרָאֵל, וְאֵינָן נֶהֱרָגִין אֶלָּא בְּסַיִף, שֶׁכָּל מִיתָה הָאֲמוּרָה בְּבֵנֵי נֹחַ, אֵינָהּ אֶלָּא בְּסַיִף. וְהָא מֵהָכָא נָפְקָא, מֵהָתָם נָפְקָא, ה' זוֹ בִּרְכַּת הַשֵּׁם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא, לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְרַבּוֹת אֶת הַכִּינּוּיִין, וְאֶלִּיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר, דְּתָנֵיָא 'אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ', מַה תַּלְמוּד לוֹמַר, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר 'וְנוֹקֵב שֵׁם ה' מוֹת יוּמָת'. לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר 'וְנוֹקֵב שֵׁם ה' מוֹת יוּמָת', יָכוֹל לֹא יְהֵא חַיָּיב אֶלָּא עַל שֵׁם הַמְיוּחָד בְּלִבְדּ, מַנַּיִן לְרַבּוֹת כָּל הַכִּינּוּיִין. תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו' מִכָּל מָקוֹם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַל שֵׁם הַמְיוּחָד בְּמִיתָה, וְעַל הַכִּינּוּיִין בְּאַזְהָרָה. וּפְלִיגָא דְּרַבִּי מֵיישָׁא, דְּאָמַר רַבִּי מֵיישָׁא, בֶּן נֹחַ שֶׁבֵּירַךְ אֶת הַשֵּׁם בְּכִינּוּיִים, לְרַבָּנָן חַיָּיב. מַאי טַעֲמָא, דְּאָמַר קְרָא, 'כַּגֵּר כָּאֶזְרָח'. גֵּר וְאֶזְרָח, הוּא דְּבָעֵינָן 'בְּנָקְבוֹ שֵׁם'. אֲבָל עוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֲפִילּוּ בְּכִינּוּי. וְרַבִּי מֵאִיר, הַאי 'כַּגֵּר כָּאֶזְרָח', מַאי עֲבִיד לֵיהּ. גֵּר וְאֶזְרָח בְּסְקִילָה, אֲבָל עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּסַיִף. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא, הוֹאִיל וְאִיתְרְבוּ, אִיתְרְבוּ, קָא מַשְׁמַע לָן. וְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן, הַאי 'כַּגֵּר כָּאֶזְרָח' מַאי עֲבִיד לֵיהּ. גֵּר וְאֶזְרָח, הוּא דְּבָעֵינָן שֵׁם בְּשֵׁם. אֲבָל עוֹבֵד כּוֹכָבִים, לָא בָּעֵינָן שֵׁם בְּשֵׁם. 'אִישׁ אִישׁ' לְמָה לִי, דִּיבְּרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. תָּנוּ רַבָּנָן, שֶׁבַע מִצְוֹת נִצְטַוּוּ בְּנֵי נֹחַ. דִּינִין, וּבִרְכַּת הַשֵּׁם, עֲבוֹדָה זָרָה, גִּילּוּי עֲרָיוֹת, שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְגָזֵל, וְאֵבֶר מִן הַחַי.

לאמר הן ישלח. אע"ג דהאי קרא במחזיר גרושתו כתיב ובני נח לא הוזהרו בה מ"מ מייתי ראיה דגבי אישות כתיב לאמר:

אבל תאכל ולא אבר מן החי. והא דאמרינן לקמן (דף נט:) דלא הותר לאדם הראשון בשר לאכילה דהיינו להמית ולאכול אבל מתה מאליה שריא ואתא לאפוקי אבר מן החי דאפי' נפל מאליו אסור:

עשר מצות. תימה הא איכא גיד הנשה למ"ד (בחולין דף ק:) לבני יעקב נאסר ומילה שניתן לאברהם אבינו: **לא** נצטוה אלא על ע"ז. מה שנאסר לו בשר ועץ הדעת לא קחשיב לפי שלא היה נוהג לדורות ודוקא אדם הראשון דקאמר אבל מודה רבי יהודה דבני נח נצטוו אחר המבול דהא אמר בפרק ג"ה (חולין דף ק:) לרבי יהודה גבי אבר מן החי דאתי איסור אבר מן החי וחייל אאיסור טומאה שכן איסורו נוהג בבני נח:

דכתיב

1 רַבִּי חִנְנָיָא בֶּן [גַּמְלִיאֵל] אוֹמֵר, אַף עַל הַדָּם מִן הַחַי.
2 רַבִּי חִידְקָא אוֹמֵר, אַף עַל הַסֵּירוּס. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,
3 אַף עַל הַכִּישּׁוּף. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הָאֲמוּר בְּפָרָשַׁת
4 כִּישּׁוּף, בֶּן נֹחַ מוּזְהָר עָלָיו. 'לֹא יִמָּצֵא בְּךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ
5 וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קוֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף, וְחוֹבֵר
6 חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעוֹנִי וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים' וְגוֹ',
7 'וְכִגְלַל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה ה' אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם
8 מִפָּנֶיךָ', וְלֹא עָנָשׁ אֶלָּא אִם כֵּן הִזְהִיר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר,
9 אַף עַל הַכְּלָאַיִם. מוּתָּרִין בְּנֵי נֹחַ לִלְבּוֹשׁ כִּלְאַיִם, וְלוֹרֵעַ

10 כִּלְאַיִם, וְאֵין אֲסוּרִין אֶלָּא בַּהַרְבָּעָה בְּהֵמָה וּבַהַרְכָּבַת הָאֵילָן. מְנָהֲנֵי מִילֵּי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר
11 קְרָא 'וַיְצַו ה' אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכוֹל תֹּאכֵל'. 'וַיְצַו' אֵלּוּ הַדִּינִין, 'וַיְצַו הוּא
12 אוֹמֵר 'כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו וְגוֹ'. ה' זוֹ בִּרְכַּת הַשֵּׁם, 'וְכֵן הוּא אוֹמֵר 'וְנוֹקֵב שֵׁם
13 ה' מוֹת יוּמָת'. 'אֱלֹהִים' זוֹ עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, 'וְכֵן הוּא אוֹמֵר 'לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים'. 'עַל
14 הָאָדָם' זוֹ שְׁפִיכוּת דָּמִים, 'וְכֵן הוּא אוֹמֵר 'שׁוֹפֵךְ דַּם הָאָדָם' וְגוֹ'. 'לֵאמֹר' זוֹ גִּילּוּי עֲרָיוֹת, 'וְכֵן הוּא
15 אוֹמֵר 'לְאִמֹּר הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהָלְכָה מֵאִתּוֹ וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר'. 'מִכֹּל עֵץ הַגָּן', וְלֹא
16 גָּזֵל. 'אָכֹל תֹּאכֵל' וְלֹא אֵבֶר מִן הַחַי. כִּי אָתָא רַבִּי יִצְחָק, תָּנֵי אִיפְּכָא. 'וַיְצַו', זוֹ עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים.
17 'אֱלֹהִים', זוֹ דִּינִין. בְּשֶׁלָּמָא, 'אֱלֹהִים' זוֹ דִּינִין, דִּכְתִיב 'וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים', אֶלָּא 'וַיְצַו'
18 זוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, מַאי מְשַׁמַּע. רַב חִסְדָּא וְרַב יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי. חַד אָמַר, 'סְרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ
19 אֲשֶׁר צִוִּיתִים עָשׂוּ לָהֶם וְגוֹ', וְחַד אָמַר, 'עָשׂוֹק אֶפְרַיִם רְצוּץ מִשְׁפָּט כִּי הוֹאִיל הָלַךְ אַחֲרֵי צָו'.
20 מַאי בֵּינַיְיהוּ, אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ עִבּוּ"ם שֶׁעֲשָׂה עֲבוֹדָה זָרָה וְלֹא הִשְׁתַּחֲוָה לָהּ. לְמַאן דְּאָמַר 'עָשׂוֹ',
21 מִשְּׁעָה עֲשִׂיָּיה מִיחַיֵּב. לְמַאן דְּאָמַר 'כִּי הוֹאִיל הָלַךְ', עַד דְּאָזַל בְּתַרְהּ, וּפָלַח לָהּ. אָמַר רָבָא,
22 וְכִי אֵיפָא לְמַאן דְּאָמַר עִבּוּ"ם שֶׁעֲשָׂה עֲבוֹדָה זָרָה וְלֹא הִשְׁתַּחֲוָה לָהּ חַיָּיב, וְהָתְנֵיָא, בְּעִבּוּ"ם
23 דְּבָרִים שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עֲלֵיהֶן, בֶּן נֹחַ מוּזְהָר עֲלֵיהֶן. אֵין בֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין
24 עֲלֵיהֶן, אֵין בֶּן נֹחַ מוּזְהָר עֲלֵיהֶן. לְמַעוֹטֵי מַאי, לָאו לְמַעוֹטֵי עִבּוּ"ם שֶׁעֲשָׂה עֲבוֹדָה זָרָה וְלֹא
25 הִשְׁתַּחֲוָה לָהּ. אָמַר רַב פָּפָּא, לֹא, לְמַעוֹטֵי גִּיפּוּף וְנִישּׁוּק, דְּמַאי. אֵילֵימָא בְּדִרְכָּהּ,
26 בַּר קְטָלָה הוּא. אֶלָּא, לְמַעוֹטֵי שֶׁלֹּא בְּדִרְכָּהּ. דִּינִין, בְּנֵי נֹחַ אִיפְּקוּד? וְהָתְנֵיָא, עֲשֶׂר מִצְוֹת נִצְטַוּוּ
27 יִשְׂרָאֵל בְּמָרָה, שֶׁבַע שֶׁקִּיבְּלוּ עֲלֵיהֶן בְּנֵי נֹחַ, וְהוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן דִּינִין, וְשַׁבָּת, וְכִיבּוּד אָב וָאֵם. דִּינִין,
28 דִּכְתִיב 'שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט'. שַׁבָּת וְכִיבּוּד אָב וָאֵם, דִּכְתִיב 'בַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ', וְאָמַר
29 רַב יְהוּדָה, 'בַּאֲשֶׁר צִוְּךָ' בְּמָרָה. אָמַר רַב נָחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, לָא נִצְרְכָה אֶלָּא לְעֵדָה
30 וְעֵדִים וְהַתְרָאָה. אִי הָכִי, מַאי 'וְהוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן דִּינִין'. אֶלָּא אָמַר רָבָא, לָא נִצְרְכָה אֶלָּא לְדִינֵי
31 קְנָסוֹת. אִפְּכָא, 'וְהוֹסִיפוּ בְּדִינִין' מִיבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא אָמַר רַב אֲחָא בַּר יַעֲקֹב, לָא נִצְרְכָה אֶלָּא
32 לְחוֹשֵׁשׁ בֵּית דִּין, בְּכָל פֶּלֶךְ וֶפֶלֶךְ וּבְכָל עִיר וָעִיר. וְהָא, בְּנֵי נֹחַ לָא אִיפְּקוּד? וְהָתְנֵיָא, כֻּשִּׁים
33 שֶׁנִּצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל לְחוֹשֵׁשׁ בְּתֵי דִינִין בְּכָל פֶּלֶךְ וֶפֶלֶךְ וּבְכָל עִיר וָעִיר, כָּךְ נִצְטַוּוּ בְּנֵי נֹחַ לְחוֹשֵׁשׁ
34 בָּתֵּי דִינִין בְּכָל פֶּלֶךְ וֶפֶלֶךְ וּבְכָל עִיר וָעִיר. אֶלָּא אָמַר רָבָא, הָאי תַּנָּא, תָּנָא דִּבֵי מְנַשֶּׁה הוּא,
35 דְּמַפֵּיק דַּ"ף וְעַיֵּיל ס"ך, דְּתָנָא דִּבֵי מְנַשֶּׁה, שֶׁבַע מִצְוֹת נִצְטַוּוּ בְּנֵי נֹחַ, עֲבוֹדָה זָרָה, וְגִילּוּי עֲרָיוֹת,
36 וְשִׁפְכוּת דָּמִים, גֵּזֶל, וְאֵבֶר מִן הַחַי, סֵירוּס וְכִלְאָיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַדָּם הָרִאשׁוֹן לֹא נִצְטַוָּה
37 אֶלָּא עַל עֲבוֹדָה זָרָה בִּלְבָד, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיְצַו ה' אֱלֹהִים עַל הָאָדָם'. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר,
38 אַף עַל בִּרְכַּת הַשֵּׁם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אַף עַל הַדִּינִים. כְּמַאן אָזְלָא, הָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב,
39 'אֱלֹהִים אֲנִי לֹא תְקַלֵּלוּנִי', 'אֱלֹהִים אֲנִי לֹא תְמִירוּנִי'. 'אֱלֹהִים אֲנִי יְהֵא מוֹרָאֲךָ עֲלֵיכֶם'. כְּמַאן, כְּיֵשׁ
40 אוֹמְרִים. תָּנָא דִּבֵי מְנַשֶּׁה, אִי דְּרֵישׁ 'וַיְצַו', אֲפִילּוּ תָּנָךְ נַמִּי. אִי לָא דְּרֵישׁ 'וַיְצַו', הֲנֵי מָנָא לֵיהּ.
41 לְעוֹלָם לָא דְּרֵישׁ 'וַיְצַו', הֲנֵי, כָּל חָדָא וַחֲדָא בְּאַפֵּי נַפְשֵׁיהּ כְּתִיבָא. עֲבוֹדָה זָרָה וְגִילּוּי עֲרָיוֹת,

דכתיב

מאלהים אלהותו צוה עליו שלא יקללהו דכתיב (שמות כב) אלהים לא תקלל: **אף** הדינין. מאלהים נמי נפקא יהא אלהותי עליך להיות מוראי עליך ולהיות מוראי בלבך ולא מורא בשר ודם להטות משפט כי המשפט לאלהים הוא דכמפרש רב ואזיל: **אלהים אני.** נאמר לאדה"ר: **אל תמירני.** כדאמרינן לא יהיה לך אלהים אחרים על פני זולתי: **לא** תקללוני. כדאמרי' אלהים לא תקלל: **יהא מוראי עליכם.** כדאמרינן אלהים לשון שררה ורבנות כמו נתתיך אלהים לפרעה (שמות ז) יהא מוראי עליך

ולא מורא בשר ודם לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא (דברים א) דהיינו דינין: **כיש אומרים.** דמרבי לכולהו: **אפי' הנך נמי.** דינין וברכת השם: ותשתת

ותשחת הארץ. מדאיענש עלייהו שמע מינה איפקוד עלייהו: **כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ.** גלוי עריות דכתיב (משלי ל) דרך גבר בעלמה דרך המבול על העריות (בראשית ו) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה: **ואידך.** מאי דדרשי ויצו אמור לך אזדהר מהזהר אדם הראשון וגבי דור המבול אורחייהו מגלי להדדי על מה נענשו: **קלייהו קא מגלי.** באיזו מיתה ימיתם ולעולם ההזהרו מיצעו: **כיוצ עשב.** עשב קרי עשב האפר וכל הגדל מאיליו שאין בו טורח לחרוש ולזרוע: **למישרי בשר הוא דאתא.** כדאמר לקמן בפרקין (דף נט:) אדם הראשון לא הותר לו בשר באכילה אלא עשבים ואילנות דכתיב הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע לכם יהיה לאכלה ולחיית הארץ העשבים והאילנות תאכלו אתם וחיית הארץ ולא חית הארץ לכם והוהדרו על אבר מן החי ולא מאבול תאכלו וללמדך דאפי' איבך ממיתה נאבו בני נח והתיר להם להמית ולאכול ולאו למדרש מינה ולא בירק גנה אתא דלגופיה אצטריך לפי שירק עשב הותר לאדם הראשון תלה להו לבני נח בהמות וחיות בירק עשב: **בשר בנפשו דמו.** בעוד שהוא חבשר בנפשו דהיא דמו לא תאבלו חבשר: **למישרא שרצים הוא דאתא.** משום שהוזהרו באבר מן החי מאבול תאבל אתא האי קרא למשרא אבר מן החי בשרצים והכי דרשינן לקמן בפרקין (דף נט:) אותו בשר שקרוי דמו בנפש והבשר קרוי בשר בשר דהיינו דמו חלוק מבשרו אסרנא לכו באבר מן החי ולא בשרצים שאין דמו קרוי נפש אלא הרי הוא בשברו דאילו בישראל לא מהייבי עליה ברת כדאמר בבריתות (דף כא.) דלית ביה אלא לאו דדם דשרצים בכשר: **לברכה בעלמא.** לא לפרות ולא לרבות צוום אלא ברכם בפריה ורביה: **מן התוף למינהו.** מדנצטוה להביא זכר ונקבה לתיבה מכל מין ולא בשרצים דאילו בישראל לא מהייבי עליה ברת כדאמר בבריתות (דף כא.) דלית ביה אלא לאו דדם דשרצים בכשר: **לברכה בעלמא.** לא לפרות ולא לרבות צוום אלא ברכם בפריה ורביה: **מן התוף למינהו.** מדנצטוה להביא זכר ונקבה לתיבה מכל מין ולא בשרצים שאין דמו קרוי נפש אלא הרי הוא בשברו

לנערה המאורסה דלידידהו לית להו. והא דאמר בסוף פ"ק דב"ב (דף סז: ושם) אותו היום עבר אותו הרשע חמש עבירות בא על נערה המאורסה אע"ג דלא נצטוו דבר מבורר הוא דקחשיב נמי ושט את הבכורה אע"פ שלא ההזהרו על כך ואשכחן נמי שסיפר הכתוב בגנותו בדבר שעתידה תורה לאסור דאמרי' לקמן (נח:) גוי מותר בבתו ובפ' כהן משוח (הוריות ז:) אמרי' לוט ושתי בנותיו הם נתכוונו לדבר מצוה צדיקים ילכו בם הוא שנתכוין לדבר עבירה ופושעים יכשלו בם: **ואי** בדינא דידהו סייף הוא. המ"ל דתנא דבי מנשה הוא דאמר כל מיתה האמורה לבני נח חנק:

וחכמים אומרים הרבה עריות. פ"ה כגון כל חייבי כריתות דלרבנן איתרבו להו בני נח מאיש איש לכל האמור בפרשה ור"מ לא דריש איש איש לרבויא אע"ג דלעיל (דף נו:) גבי ברכת השם דריש ר"מ איש איש ומשמע דמאן דדריש חדא דריש בולהו דמתוך כך מסיק לעיל על שבע מצות בני נח נהרג החם משמיה דנשביה והכא ר"מ אליבא דר' עקיבא כדמוקי לה בסמוך מידהו הא דמרבינן לעיל גוי מאיש איש היינו בעריות דידן אבל דידהו ל"ל מדכתיב לאמר אע"ג בין לר' מאיר בין לרבנן הא דדריש מדכתיב לאמר ודרשי להו רבנן לכל עריות דידהו אבל לר"מ ס"ל כיון שפירש בבני נח על כן יעזב איש דהיינו חייבי מיתות הן הן הערויות שבמוהרין עליהן ואין להרבות יותר:

הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה. פ"ה דנקט הכי משום למעוטי הורתו ולידתו בקדושה כיון דדמי לישראל גזר בו ר"מ אפי' בשאר האב ואפי' שנולדו אותן הקרובים בהיותו גוי ור"ל אפיבא דאדרב' כיון דהורתו ולידתו בקדושה הרי הוא בישראל ומותר אפי' באחותו מן האם שנולדו מקודם דליבא למיגזר שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה כיון דלית בהו צד פסלות דהנהו וראי כשתי אמהות דמו ועי"ל דהורתו ולידתו בקדושה נמי כך דינו והא דלא נקטי לרבותא משום דלא פסיקא ליה למתני שאין לה שאר האב דמה שנולד לאביו בקדושה אסור מדאורייתא:

נשא

נֶהֱרָג עָלָיו. אַשְׁכַּח רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא, דְּהָוָה כָּתִיב בְּסֵפֶר 'אַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב', בֶּן נֹחַ נֶהֱרָג בְּדִינֵי אֶחָד וּבְעֵד אֶחָד, שֶׁלֹּא בְּהַתְרָאָה, מִפִּי אִישׁ וְלֹא מִפִּי אִשָּׁה, וַאֲפִילּוּ קְרוֹב. מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ, אַף עַל הָעוּבְּרִין. מְנָהֲנֵי מִילֵּי, אָמַר רַב יְהוּדָה, דְּאָמַר קְרָא, 'אַךְ אֶת דָּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹושׁ', אֲפִילּוּ בְּדִינֵי אֶחָד. 'מִיַּד כָּל חַיָּה' אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בְּהַתְרָאָה. 'וְאֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם', אֲפִילּוּ בְּעֵד אֶחָד. 'מִיַּד אִישׁ', וְלֹא מִיַּד אִשָּׁה. 'אָחִיו', אֲפִילּוּ קְרוֹב. מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ, אַף עַל הָעוּבְּרִין. מַאי טַעְמַיְהוּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דִּכְתִיב 'שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ', אֵיזֶהוּ אָדָם שֶׁהוּא בָּאָדָם, הֱוֵי אוֹמֵר, זֶה עוּבָּר שֶׁבְּמֵעֵי אִמּוֹ. וְרַבָּנַן קַמָּא, הָנָא דְּבֵי מְנַשֶּׁה הוּא, דְּאָמַר, כָּל מִיתָה הָאֲמוּרָה לְבֵנֵי נֹחַ אֵינוֹ אֶלָּא חֶנֶק, וְשַׁדֵּי לֵיהּ הַאי 'בָּאָדָם' אַסַּיְיפֵיהּ דִּקְרָא, וּדְרוֹשׁ בֵּיהּ הָכִי, 'בְּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ', אֵיזֶהוּ שְׁפִיכוּת דָּמִים שֶׁל אָדָם שֶׁהוּא בְּגוּפוֹ שֶׁל אָדָם, הֱוֵי אוֹמֵר זֶה חֶנֶק. מֵתִיב רַב חַמְנוּנָא, וְאִשָּׁה לֹא מִפְקְדָה? וְהָכְתִיב 'כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה' וְגוֹ'. הוּא מוֹתִיב לֵיהּ, וְהוּא מְפָרֵק לֵיהּ. 'בָּנָיו' לְרַבִּים, 'בֵּיתוֹ' לְצַדָּקָה. אָמַר לֵיהּ רַב אוֹשַׁעְיָא כָּבָא לְרַב פָּפָּא, אֵימָא, בַּת נֹחַ שֶׁהֶרְגָה, לֹא תִּיהֲרֹג. מֵיַּד אִישׁ וְלֹא מִיַּד אִשָּׁה כְּתִיב. אָמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַב יְהוּדָה, שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם, מִכָּל מָקוֹם. אֵימָא, בַּת נֹחַ שֶׁזִּנְּתָה, לֹא תֵּיהָרֵג. דִּכְתִיב 'עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ' וְלֹא אִשָּׁה. אָמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַב יְהוּדָה, 'וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד', הֲדַר עָרְבִינְהוּ קְרָא. תָּנוּ רַבָּנָן, 'אִישׁ', מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִישׁ אִישׁ עִבְרִי'? לְרַבּוֹת אֶת הַפּוֹתִים, שֶׁמּוּזְהָרִין עַל הָעֲרָיוֹת בְּיִשְׂרָאֵל. וְהָא, מֵהָכָא נָפְקָא, מֵהָתָם נָפְקָא. 'לֵאמֹר', זֶה גִּילּוּי עֲרָיוֹת. הָתָם, בַּעֲרָיוֹת דִּידְהוּ. וְהָכָא, בַּעֲרָיוֹת דִּידָן. דְּקָתָנֵי סֵיפָא, בָּא עַל עֲרָיוֹת יִשְׂרָאֵל, נִיזּוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל. לְמֵאי הִלְכְתָא, אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לַעֲרָה וְעֵדִים, וְהַתְרָאָה. מְגָרֵע גֵּרַע. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא נִצְרְכָה הַמְּאוֹרָסָה, דְּלִידְהוּ לִית לְהוּ, דְּדִיְינִינַן לְהוּ בְּדִינָא דִּידָן. אֲבָל אֵשֶׁת אִישׁ, בְּדִינָא דִּידְהוּ דַּיְינִינַן לְהוּ, וְהַתַנְיָא, בָּא עַל נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה, נִיזּוֹן בִּסְקִילָה. עַל אֵשֶׁת אִישׁ, נִיזּוֹן בְּחֶנֶק. וְאִי בְּדִינָא דִּידְהוּ, סַיְיפָא הוּא. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מַאי 'אֵשֶׁת אִישׁ' דְּקָתָנֵי, כְּגוֹן שֶׁנִּבְעֲלָה לַחוּפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה, דִּלְדִידְהוּ לֵית לְהוּ, דַּיְינִינַן לְהוּ בְּדִינָא דִּידָן. דְּתָנֵי רַבִּי חֲנִינָא, בְּעוּלַת בַּעַל יֵשׁ לָהֶן, נִבְעֲלָה לַחוּפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה אֵין לָהֶן. תָּנָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, כָּל עֲרָוָה שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עָלֶיהָ, בֶּן נֹחַ מְזָהֲרִין עָלֶיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַרְבֵּה עֲרָיוֹת יֵשׁ שֶׁאֵין בֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עֲלֵיהֶן, וּבֶן נֹחַ מְזָהֲרִין עֲלֵיהֶן. בָּא עַל עֲרָיוֹת יִשְׂרָאֵל, נִיזּוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל. בָּא עַל עֲרָיוֹת בֶּן נֹחַ, נִיזּוֹן בְּדִינֵי בֶּן נֹחַ. וְאִנּוּן אֵין לָנוּ אֶלָּא נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה בִּלְבָד. וְנִכְתְּשׁוּב נַמִּי, נִכְנְסָה לַחוּפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה. הַאי תַּנָּא, תָּנָא דְּבֵי מְנַשֶּׁה הוּא, דְּאָמַר כָּל מִיתָה הָאֲמוּרָה לִבְנֵי נֹחַ, אֵינוֹ אֶלָּא חֶנֶק. אִידִי וְאִידִי, חֶנֶק הוּא. וְסָבַר רַבִּי מֵאִיר, כָּל עֲרָוָה שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עָלֶיהָ, בֶּן נֹחַ מְזָהֲרִין עָלֶיהָ, וְהָא תַּנְיָא, גֵּר שהיתה

בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל. לְמֵאי הִלְכְתָא, אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לַעֲרָה וְעֵדִים, וְהַתְרָאָה. מְגָרֵע גֵּרַע. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא נִצְרְכָה הַמְאוֹרָסָה, דְּלִידְהוּ לִית לְהוּ, דְּדַיְינִינַן לְהוּ בְּדִינָא דִּידָן. אֲבָל אֵשֶׁת אִישׁ, בְּדִינָא דִּידְהוּ דַּיְינִינַן לְהוּ, וְהַתַנְיָא, בָּא עַל נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה, נִיזּוֹן בִּסְקִילָה. עַל אֵשֶׁת אִישׁ, נִיזּוֹן בְּחֶנֶק. וְאִי בְּדִינָא דִּידְהוּ, סַיְיפָא הוּא. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מַאי 'אֵשֶׁת אִישׁ' דְּקָתָנֵי, כְּגוֹן שֶׁנִּבְעֲלָה לַחוּפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה, דִּלְדִידְהוּ לֵית לְהוּ, דַּיְינִינַן לְהוּ בְּדִינָא דִּידָן. דְּתָנֵי רַבִּי חֲנִינָא, בְּעוּלַת בַּעַל יֵשׁ לָהֶן, נִבְעֲלָה לַחוּפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה אֵין לָהֶן. תָּנָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, כָּל עֲרָוָה שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עָלֶיהָ, בֶּן נֹחַ מְזָהֲרִין עָלֶיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַרְבֵּה עֲרָיוֹת יֵשׁ שֶׁאֵין בֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עֲלֵיהֶן, וּבֶן נֹחַ מְזָהֲרִין עֲלֵיהֶן. בָּא עַל עֲרָיוֹת יִשְׂרָאֵל, נִיזּוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל. בָּא עַל עֲרָיוֹת בֶּן נֹחַ, נִיזּוֹן בְּדִינֵי בֶּן נֹחַ. וְאִנּוּן אֵין לָנוּ אֶלָּא נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה בִּלְבָד. וְנִכְתְּשׁוּב נַמִּי, נִכְנְסָה לַחוּפָּה וְלֹא נִבְעֲלָה. הַאי תַּנָּא, תָּנָא דְּבֵי מְנַשֶּׁה הוּא, דְּאָמַר כָּל מִיתָה הָאֲמוּרָה לִבְנֵי נֹחַ, אֵינוֹ אֶלָּא חֶנֶק. אִידִי וְאִידִי, חֶנֶק הוּא. וְסָבַר רַבִּי מֵאִיר, כָּל עֲרָוָה שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עָלֶיהָ, בֶּן נֹחַ מְזָהֲרִין עָלֶיהָ, וְהָא תַּנְיָא, גֵּר

שהותה

לא דריש איש איש לרבויי: **בא על עריות ישראל.** עבריות: **עריות בני נח.** גיורות: **ואנו אין לנו.** שיהא בן נח חלוק בין ישראלית לגויה אלא נערה המאורסה משום דלדידהו לית להו קטלינן ליה בקטלא דידן: **אידי ואידי חנק הוא.** דיננו ודיניהן שוין בה:

שהורתו

שֶׁהֲיְתָה הוֹרָתוֹ שֶׁלֹּא בְּקִדּוּשָׁה, וְיֵשׁ לוֹ שְׁאָר הָאֵם וְאֵין לוֹ שְׁאָר הָאָב. הָא בֵּיצַד, נָשָׂא אֲחוֹתוֹ מִן הָאֵם, יוֹצִיא. מִן הָאָב, יְקַיֵּם. אֲחוֹת הָאֵם, מִן הָאָב, יוֹצִיא. מִן הָאָב, יְקַיֵּם. אֲחוֹת הָאֵם, מִן הָאֵם, יוֹצִיא. אֲחוֹת הָאֵם מִן הָאָב, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, יוֹצִיא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יְקַיֵּם, שֶׁהֲיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל עֶרְוָה שֶׁהִיא מִשּׁוּם שְׁאָר אֵם, יוֹצִיא. מִשּׁוּם שְׁאָר הָאָב, יְקַיֵּם. וּמוּתָּר בְּאֵשֶׁת אָחִיו וּבְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו וְשֶׁאָר כָּל עֲרָיוֹת מוּזְהָרוֹת לוֹ. לְאַתְוֵי, אֵשֶׁת אָבִיו. נָשָׂא אִשָּׁה וּבְתָהּ, כּוֹנֵס אַחַת וּמוֹצִיא אַחַת, וּלְכַתְּחִלָּה לֹא יִכְנֹס. מֻתָּה אִשְׁתּוֹ, מוּתָּר בְּחָמוֹתוֹ. וְאִיבָּא דְּאָמְרִי, אָסוּר בְּחָמוֹתוֹ. אָמַר רַב יְהוּדָה, לֹא קַשְׁיָא. הָא, רַבִּי מֵאִיר אַלִּיבָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר. וְהָא, רַבִּי מֵאִיר אַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא. דְּתַנְיָא, 'עַל בֵּן יַעֲזָב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ' רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, 'אָבִיו' אֲחוֹת אָבִיו. 'אִמּוֹ', אֲחוֹת אִמּוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, 'אָבִיו' אֵשֶׁת אָבִיו. 'אִמּוֹ', אֵשֶׁת אִמּוֹ מַמָּשׁ. 'וְדָבַק', וְלֹא בְּזָנָה. 'בְּאִשְׁתּוֹ', וְלֹא בְּאֵשֶׁת חֲבֵירוֹ. 'וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד', מִי שֶׁנַּעֲשִׂים בָּשָׂר אֶחָד, יָצְאוּ בְּהֵמָה וְחַיָּה שֶׁאֵין נַעֲשִׂין בָּשָׂר אֶחָד. אָמַר מַר, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, 'אָבִיו' אֲחוֹת אָבִיו. אֵימָא, אָבִיו מַמָּשׁ. הַיְינוּ 'וְדָבַק', וְלֹא בְּזָנָה. אֵימָא, אֵשֶׁת אָבִיו. הַיְינוּ 'בְּאִשְׁתּוֹ', וְלֹא בְּאֵשֶׁת חֲבֵירוֹ. אֵימָא, לְאַחַר מִיתָה. דּוּמְיָא דְּ'אִמּוֹ', מָה 'אִמּוֹ' דִּלְאו אִשׁוּת, אַף 'אָבִיו' דִּלְאו אִשׁוּת. 'אִמּוֹ', אֲחוֹת אִמּוֹ. וְאֵימָא, אִמּוֹ מַמָּשׁ. הַיְינוּ 'בְּאִשְׁתּוֹ', וְלֹא בְּאֵשֶׁת חֲבֵרוֹ. וְאֵימָא, לְאַחַר מִיתָה. דּוּמְיָא דְּ'אָבִיו', מָה 'אָבִיו' דִּלְאו מַמָּשׁ, אַף 'אִמּוֹ' דִּלְאו מַמָּשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, 'אָבִיו' אֵשֶׁת אָבִיו. וְאֵימָא, אָבִיו מַמָּשׁ. הַיְינוּ 'וְדָבַק', וְלֹא בְּזָנָה. אִי הָכִי, אֵשֶׁת אָבִיו נַמִּי. הַיְינוּ 'בְּאִשְׁתּוֹ', וְלֹא בְּאֵשֶׁת חֲבֵרוֹ. לְאַחַר מִיתָה. 'אִמּוֹ', אִמּוֹ מַמָּשׁ. הַיְינוּ 'בְּאִשְׁתּוֹ' וְלֹא בְּאֵשֶׁת חֲבֵרוֹ. אִמּוֹ מְאֻנָּסָתוֹ, בְּמַאי קָא מְיַפְלְגִי. רַבִּי אֶלְעָזָר סָבַר, 'אִבּוּ'

נשא אחותו מן האם יוציא. פ"ה שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה דסבר ר"מ אחותו מן האם אסור לבני נח ואפי' אחות אביו מן האם ואחות האם מן האם וכדילקיש דאמר מעל כן יעזב איש את אביו ואת אמו ובפירוש זה משמע בפ"ב דיבמות (דף כב. ושם) דבעו במערבא גזרו שניות בגרים או לא ואקאמר השתא ערוה אי לאו משום שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה לא גזרו בה רבנן שניות מיבעיא אבל בפ' נושאין (יבמות עז:) פ"ה דהיינו טעמא דאחותו מן האם יוציא דגזרינן שמא ישא אחותו שנולדה אחריו דאיכא איסורא דאורייתא משמע לאותו הפירוש דהורתו ולידתו שלא בקדושה דליכא למיחש לאיסורא דאורייתא לא מיתסר באחותו מן האם ואי אפשר לומר כן דהאמרי' התם (דף עז:) גבי בני יודן אמתא אישתחרור דהורתן ולידתן שלא בקדושה הוה ואסר להו רב ששת למינסב נשי אהדדי מידו קשה דבההיא דבני יודן אמתא משמע דלא הוי טעמא משום שמא יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלה אלא משום דילמא אתי לאיחלופי בישראל דקאמר מן האם ולא מן האב ס"ע לא פליגי דאסור כי פליגי מן האב ומן האם דאי משום שמא יאמרו אמאי שרי התם מן האב ומן האם אבל אי משום איחלופי ניתא כיון דאיכא צד אב לא אתי לאיחלופי דגזים ליה להו קורבה אב ולא שייך למיגזר בהו אטו ישראל וכן משמע בפ"ב דיבמות (דף כב.) דטעמא משום איחלופי דאמר אמימר אפילו אחים מן האם מעידין לכתחלה ומאי שנא מערוה ערוה לכל מסורה עדות לב"ד מסורה משמע דטעמא דערוה משום דאתי לאיחלופי בישראל וכן פירש הקונטרס התם ערוה לכל מסורה הבל נושאין נשים ואי שרית להו לקיומה אתו נמי למישרי ערוה לישראל וי"ל דבן נח לא אסור באחותו אפי' מן האם והני תרי טעמי צריכי דיש מקומות דשייך האי טעמא דלא שייך האי אידך טעמא בגון נשא אחותו מן האם דמשום שמא יאמרו ליכא למיחש ומשום איחלופי איכא למיחש ואשת אביו לר' עקיבא ואחות אביו לרבי אליעזר דאסירי לבני נח יש לאסור משום שמא יאמרו אבל משום איחלופי ליכא למיגזר בקורבת בר דהכל יודעין דרחמנא אפקריה לזרעיה דגוי ואשת אביו לר"א ואחות אביו לר"ע שריא דלאו משום שמא יאמרו איכא ולא משום איחלופי איכא והשתא הא דפריך דפריך נמי מדקתני אסור באחותו ואחות אביו ואחות אמו ע"ג דאין ב"ד של ישראל ממיתין עליהם דהמ"ל בבולהו דלא אסור משום דנאסרו בהיותם גוים אלא משום אחלופי דנאסר באחותו ולא פריך דר"מ אדר"מ אלא מדקתני מותר באשת אביו ובחמותו אע"ג דב"ד של ישראל ממיתין עליהם וכן כתוב בכל הספרים לעיל וסבר ר"מ כל ערוה שב"ד של ישראל ממיתין עליהם בני נח מותרין עליהם והתניא כו' משמע דלא קשיא ליה אלא מהא:

מפני שהורתו שלא בקדושה. וכל גר שנתגייר בקטן שנולד עבשיו בלא אב ואם וקרובים דמי ואין עליו קורבה מקודם לכן ומיהו רבנן הוא דגזור עליה בכל האסורות לו (בהיותו גוי) משום שלא יאמרו באין מקדושה לקדושה קלה הלכך נשא אחותו מן האם שנולדה קודם שנתגיירה אמה ונתגיירה עם אמה ונשאה זה משגדל יוציא דאחותו היא ולא גרע מבן נח ומדרבנן שלא יאמרו וכו' דסקסר ר' מאיר אחותו מן האם אסורה לבני נח ואפי' אחות אביו מן האם ואחות אמו מן האב יוליף לה מעל כן יעזב איש את אביו ואת אמו דאביו זה אחות אביו ואמו זה אחות אמו כדדריש ליה ר"א לקמן בשמעתין: **מן האב יקיים.** דלא נאסר איסור אחזה בבני נח אלא מן האם דכתיב (בראשית כ) וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי אלמא בת האב שריא להו ובת האם לא שריא להו: **אחות אביו מן האם יוציא.** כדכתיב (שם בם) על כן יעזב איש את אביו ודרשינן את אביו אחות אביו מן האם: **אחות אם מן האם יוציא.** כדכתיב את אמו זו אחות אמו מן האם: **ר"ט אומר יוציא.** גזירה משום אחותו מן האם דכיון דשם עד שאר האם כאן אע"ג דמן האב היא אי שרית ליה אתי למימר אין לגר אפי' שאר אם ואתי למישרי אפי' אחותו מן האם וכ"ש אחות אמו ואחות אביו מן האם: **וחכ"א יקיים.** ולא גזרי' והוא הדין להורתו ולידתו שלא בקדושה והא דנקט הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה לא בא למעוטי הורתו ולידתו שלא בקדושה אלא למעוטי הורתו ולידתו בקדושה וכיון דדמי ליה לישראל גור ביה ר"מ דילמא אתי לאחלופי בישראל ואפילו בשאר האב ואפי' נולדו אותן קרובות בהיותו גוי: **ומותר באשת אחיו.** ואפילו מאמו ולאחר מיתה ואפילו נשאה אחיו משנתגייר או נשאה בשדוה גוי ומשנתגייר קיימה דאין אשת אח לבני נח וליכא למיחש שמא יאמרו וכו' וכן אשת אחי האב וכן בת הבאות מחמת אישות דכיון דלשמא יאמרו ליכא למיחש דקסבר לא נאסרו לבני נח ומשום קורבה נמי ליכא למיחש דבקטן שנולד דמי: **ושאר כל עריות.** שבאות מחמת אישות מותרות לו: **לאתויי אשת אביו.** אבל בלתו ואחות אשתו ליכא לרבויי דהא בגר שהיתה לידתו בקדושה קיימא וזה לא היתה לו כלל אשה אלא ביהדות ולאתויי אחות אשתו נמי לא (צריכא ליה) דהא קתני בהדיא נשא אשה ובתה כונס אחת ומוציא אחת וה"ה לשתי אחיותו: **נשא אשה ובתה.** אשאר גרים קאי כשנשאם בהיותם גוי ונתגיירו עמו אי נמי אהא קאי ומשום דקדר קאמר וה"ה לישראל גמור: **ולכתחילה לא יכנוס.** מפרש ביבמות בפ' נושאין על האנוסה (דף צח:) דאתנך דאמרן לעיל יקיים קאמר דלכתחלה לא יכנוס: **מתה אשתו מותר בחמותו.** ואע"פ שקיימה לאשתו משנתגייר דבן נח לא הוזהר על חמותו דנימא באים מקדושה וכו' וחמותו ממש לא הויא אע"ג דנתגיירו דגר שנתגייר וכו' ואין קורבות זה לזה: **ואיבא דתני אסור בחמותו.** התם מפרש במאי פליגי קתני מיתת בראשת אביו ואע"פ שב"ד של ישראל ממיתין עליה וכן בחמותו וקתני אסור באחותו ובאחות אביו ואחות אמו ואע"פ שאין ב"ד של ישראל ממיתין עליהם: **הא ר"מ וכו'.** תלמיד של שניהם היה דכאמרי' במס' ביצה (ד' ג:) גבי לישרא קציעות ר"מ אומר א"ר אליעזר רואין כאילו הן פרודות וכו' ובמס' עירובין בפ"ק (דף יג.) אמר ר"מ שמש את ר"ע הא דקתני אחותו אסורה לו ואשת אביו מותרת לו ר"מ היא משום ר"א והאי דקתני חייבי מיתות נאסרו להם ולא חייבי כריתות ר"מ היא אליבא דר"ע: **על כן יעזב איש את אביו ואת אמו.** לאחד הראשון נאמר: **אחות אביו.** וכ"ש אחותו: **ודבק ולא בזנה.** דליכא דיבוק דתורך שאין הנשכב נתנה אינו נדבק עמו: **מי שנעשה לבשר אחד.** שזרע יוצא מהם שנעשה בשר האם והאב אחד בו: **יצאו בהמה וחיה.** שאין יולדין מן האדם הני דר"ע כולהו חייבי מיתות ניתנו ומינה יליף לכל חייבי מיתות אבל לרבי אליעזר לית ליה קורבא דאישות ואית ליה קורבה דאחות: **אימא לאחר מיתה.** לחייבו על אשת אביו לאחר מיתת אביו ומשני דומיא דאמה: **אמו אמו ממש.** ולאו היינו אשת חבירו ובלאחר מיתת אביו נמי ליכא לתרוצה דהיינו אשת אביו דאוקימנא לאחר מיתה ומשני אמו אנוסת אביו דלאו אשתו ואין כאן אלא משום אמו אפי' בחייו:

מפני מה לא נשא אדם את בתו. שכשאבלה חוה מעץ הדעת היתה רואיה למות מיד
ואי משום אדם שהיה שרוי בלא אשה היה יכול ליקח בתו ומסיק כדי שישא
מי איכא מידי דלישראל שרי ולגוי אסור. משמע דלישראל מותר
באשתו בשלא בדרכה ובן משמע בסוף פ"ב דנדרים (דף כ:) דהיא איתתא דאתיא קמיה
דרבי אמרה לו רבי ערכתי לו שלחן והפכו אמר
לה בתי התורה התירה לו ולאו היינו היא
למעלה והוא למטה דמה מפסדת בכך אלא
שלא בדרכה שמצערתה כדאמר התם אם
תענה את בנותי שלא כדרכן ואמר ורשכב אותה
כדרכה ויענה שלא כדרכה וקשה דבסמ"ג
דיבמות (דף לד:) חשיב שלא כדרכה מעשה ער
ואונן וי"ל דלא אסיר אלא שעושה כך תדיר
שלא תתעבר ויכחיש יופיה אבל אם רוב
תשמישו כדרכה אלא שבאקראי מתאוה לה
שלא כדרכה שרי:

קין יד:. פ"ה שהיה רגיל להכות את חבירו
וקנטו בכך וי"ל דדינא הוא דהא מקרא
דריש חורוע רמה תשבר ובפ' כל הידר (נדה דף
יג: ושם) גבי יד לאמה תקצץ אמר דינא תנן
כדרב הונא דרב הונא קץ יד אלמא דינא הוא
והא דאשכחן בפ' ד' זה' (ב"ק דף ל:) גבי חבן
בישא דרב הונא גופיה לא חייבו אלא ממון
שאני הכא דמודעד ורגיל בכך היה להכות
באגרוף דדיניה הוא בכך וכן יד לאמה רגיל
בכך:
אלא

אביו דומיא דאמו ואמו דומיא דאביו **לא משכחת לה אלא באימור דאחווה.**
דתרוייהו ממש ליכא למימר דא"כ היינו ודבק ולא בזכר ותרוייהו באישות ליכא
למימר דהא אמו לאו משום אישות אביו הלכך תרוייהו באחוות:
ורבי עקיבא מוטב לאוקמא באשת אביו. כמשמעותה דקרא דקרי ליה אביו
דכתיב יעזב איש את אביו ואשת אביו
אשכחן דקרי בישראל ערות אביו דכתיב
(ויקרא יח) ערות אביך היא ולאו לאוקמא
באחות אביו דקרא לא משמע הכי דאחות
אביו שאר אביו הוא דאקרי ערות אחות
אביך לא תגלה כי שאר אביך היא (שם):
דודתו. אחות קהת אביו: **מאי לאו.** אחות
קהת אף מן האם היתה והוותרה לעמרם
אלמא אחות אב מן האם מותרת לו קודם
מתן תורה: **לא דודתו מן האב.** אחות קהת
מן האב היתה ולא מן האם ואחות האב
הותרה להם והא דכתיב יעזב איש את אביו
ודרשינן אחות אביו (אביו) באחותו מן האם
קאמר כדליפין מוגם אמנה אחותי בת אבי
היא: **תא שמע וגם אמנה וכו'.** מכלל דבת
האם אסורה קשיא לר"ע: **אחותו הוה.**
בתמיהה הא בת אחיו הוה ובין דהכי לא
שנא מן האם ולא שנא מן האב הכא שריא ליה:
אלא התם הכי הוה אמר ליה קורבא
דאחוה וכו'. בת אחי מן האב היא ולא מן
האם ולא משום איסורא והתירא קאמר ליה
אלא משום לתקוני דיבורא קמא שאמר
אחותי היא קאמר ליה הכי אחותי בת אבי
היא דבת אחי בן אבי היא וקרי לה אחותו
דבני בנים הרי הם כבנים והרי היא כבת
אביו והאי דקאמר אך לא בת אמי לאו
משום דאי הוה אחוה מן האם הויא אסורה
אלא משום קושטא דמילתא אמר לו: **חסד**
יבנה. תחילתו של עולם נבנה בחסד שצוה
אדם הראשון לגמול חסד את בנו ואסרה לו
והתירה לקין כדי שיבנה העולם והיינו
דכתיב (ויקרא כ) (כי יקח איש) את אחותו
בת אביו חסד הוא מה שהתרתי לקין חסד
גמלתי עמו: **גוי מותר בבתו.** בין לרבי
אליעזר בין לר"ע דקסבר רב הונא לא ילפינן
שאר עריות מהנך דכתיבי בהאי קרא
מדפרט לן הני שמע מינה דוקא כתבינהו:
עבד בנעני. של ישראל: **מותר באמו ובבתו.**
וכ"ש בשאר עריות של קורבה: **יצא מכלל**
גוי. ופקע שם בן נח מיניה: **ולכלל ישראל לא**
בא. דליגזר ליה עליה משום דשמא יאמרו
באין מקדושה חמורה לקדושה קלה:
מאימת. חשיב ליה מיוחדת לה: **מדרגיל**
לטיקרי ליה. בנות העיר: **רבינא דפלניא.**
ילדתו של פלוני עבד: **מאימת התירתה.** שלא
תקרא מיוחדת לו אם תבא להפקיר עצמה:
משתערע ראשה בשוק. שהיו רגילות אף
הגויות הנשואות שלא לצאת בראש פרוע:
שלא כדרכה. אין כאן דבקא] שמתוך שאינה
נהנית בדבר אינה נדבקת עמו: **באשתו ולא**

1 אָבִיו׳ דּוֹמְיָא דְּ׳אִמּוֹ׳, וְ׳אִמּוֹ׳ דּוֹמְיָא דְּ׳אָבִיו׳, לָא
2 מַשְׁכַּחַת לָהּ אֶלָּא בְּאַחֲוָה. וְרַבִּי עֲקִיבָא, מוּטָב
3 לְאוֹקְמֵיהּ בְּאֵשֶׁת אָבִיו, דְּאִיקְרֵי עֶרְוַת אָבִיו. לְאַפּוֹקֵי
4 אַחוֹת אָבִיו, דְּשְׁאַר אָבִיו אִיקְרֵי, עֶרְוַת אָבִיו׳ לָא
5 אִיקְרֵי. תָּא שְׁמַע, ׳וַיִּקַּח עַמְרָם אֶת יוֹכֶבֶד דּוֹדָתוֹ׳. מַאי
6 לָאו, דּוֹדָתוֹ מִן הָאֵם. לָא, דּוֹדָתוֹ מִן הָאָב. תָּא שְׁמַע,
7 ׳וְגַם אֲמָנָה אֲחוֹתִי בַּת אָבִי הִיא אַךְ לֹא בַת אִמִּי׳.
8 מְכַּלָּל, דְּבַת הָאֵם אֲסוּרָה, וְתַסְבְּרָא, אֲחוֹתוֹ חַוָּיאי? בַּת
9 אֲחִיו חַוָּיאי. וְכֵינָן דְּהָכִי הוּא, לָא שָׁנָא מִן הָאָב, וְלָא
10 שָׁנָא מִן הָאֵם, שָׁרְיָא. אֶלָּא, הָתָם הָכִי קָאָמַר לֵיהּ,
11 קוֹרְבָא דַּאֲחוֹת אִית לִי בְּהַדָּהּ מֵאָבָא וְלֹא מֵאִמָּא. תָּא
12 שְׁמַע, מִפְּנֵי מָה לֹא נָשָׂא אָדָם אֶת בִּתּוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּשָּׂא
13 קַיִן אֶת אֲחוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר ׳כִּי אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה׳.
14 הָא לָאו הָכִי, אֲסִירָא. בֵּינִי דְּאִשְׁתֵּרִי, אִשְׁתֵּרִי. אָמַר רַב
15 הוּנָא, כּוּתִי מוּתָּר בְּבִתּוֹ. וְאִם תֹּאמַר, מִפְּנֵי מָה לֹא
16 נָשָׂא אָדָם אֶת בִּתּוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּשָּׂא קַיִן אֶת אֲחוֹתוֹ, מִשּׁוּם
17 ׳עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה׳. וְאֵיבָא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב הוּנָא, כּוּתִי

18 אָסוּר בְּבִתּוֹ. תֵּדַע, שֶׁלֹּא נָשָׂא אָדָם אֶת בִּתּוֹ. וְלֹא הִיא, הָתָם הֵיינוּ טַעֲמָא, כְּדֵי שֶׁיִּשָּׂא קַיִן
19 אֶת אֲחוֹתוֹ, מִשּׁוּם דְּ׳עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה׳. אָמַר רַב חִסְדָּא, עֶבֶד מוּתָּר בְּאִמּוֹ, וּמוּתָּר בְּבִתּוֹ. יָצָא
20 מְכַּלָּל כּוּתִי, וְלִכְלַל יִשְׂרָאֵל לֹא בָּא. כִּי אָתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, בֶּן
21 נֹחַ שֶׁיִּשְׂיחַ שִׂפְחָה לְעַבְדּוֹ וּבָא עָלֶיהָ, נֶהֱרָג עָלֶיהָ. מַאימַת? אָמַר רַב נַחְמָן, מִדִּקְרָאֵי לָהּ ׳רִבְיתָא
22 דְּפַלְנְיָא׳. מַאימַת הַתְּרָתָהּ? אָמַר רַב הוּנָא, מִשֶּׁפָּרְעָה רֹאשָׁהּ בַּשּׁוּק. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר
23 רַבִּי חֲנִינָא, בֶּן נֹחַ שֶׁבָּא עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ, חַיָּיב. שֶׁנֶּאֱמַר ׳וְדָבַק׳, וְלֹא שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ.
24 אָמַר רָבָא, מִי אִיכָּא מִידִי דְּיִשְׂרָאֵל לָא מֵיחַיַּיב, וּכוּתִי מֵיחַיַּיב. אֶלָּא אָמַר רָבָא, בֶּן נֹחַ שֶׁבָּא עַל
25 אֵשֶׁת חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ, פָּטוּר. מַאי טַעֲמָא, ׳בְּאִשְׁתּוֹ׳ וְלֹא בְּאֵשֶׁת חֲבֵירוֹ. ׳וְדָבַק׳ וְלֹא שֶׁלֹּא
26 כְּדַרְכָּהּ. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁהִכָּה אֶת יִשְׂרָאֵל, חַיָּיב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וְיַכֵּהוּ כֹּה וְכֹה
27 וְיָרֵא כִּי אֵין אִישׁ [וַיַּךְ אֶת הַמִּצְרִי] וְגוֹ׳. וְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא, הַסּוֹטֵר לוֹעוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּאִילּוּ
28 סוֹטֵר לוֹעוֹ שֶׁל שְׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר ׳מוֹקֵשׁ אָדָם יָלַע קוֹדֶשׁ׳: ׳מַגִּבִּיהַּ׳, ׳עָבְדוּ׳, ׳שַׁבָּת׳, ׳סִינָן׳: אָמַר
29 רֵישׁ לָקִישׁ, הַמַּגְבִּיהַּ יָדוֹ עַל חֲבֵירוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִכָּהוּ נִקְרָא ׳רָשָׁע׳, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע
30 לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ׳. ׳לָמָּה הִכִּיתָ׳ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא ׳לָמָּה תַכֶּה׳. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִכָּהוּ, נִקְרָא
31 ׳רָשָׁע׳. וְעֵירִי, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, נִקְרָא ׳חוֹטֵא׳, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וְאִם לֹא לָקָחָתִי בְּחוֹקָהּ, וְכִתְיִב ׳וַתְּהִי
32 חַטַּאת הַנַּעֲרִים גְּדוֹלָה מְאֹד׳. רַב הוּנָא אָמַר, תִּיקְצֵץ יָדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וְזֹרֹעַ רָמָה תִּשָּׁבֵרְנָה׳. רַב הוּנָא
33 קַץ יָדֵא. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אֵין לוֹ תַּקָּנָה אֶלָּא קְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וְאִישׁ זְרוֹעַ לוֹ הָאָרֶץ׳. וְאָמַר
34 רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא נִתְּנָה קֶרְקַע אֶלָּא לְבַעֲלֵי זְרוֹעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וְאִישׁ זְרוֹעַ לוֹ הָאָרֶץ׳. וְאָמַר רֵישׁ
35 לָקִישׁ, מַאי דִּכְתִיב ׳עֹבֵד אַדְמָתוֹ יִשְׂבַּע לָחֶם׳. אִם עוֹשֶׂה אָדָם עַצְמוֹ כְּעֹבֵד לָאֲדָמָה, יִשְׂבַּע
36 לֶחֶם. וְאִם לָאו, לֹא יִשְׂבַּע לֶחֶם. וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁשָּׁבַת חַיָּיב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר
37 ׳יוֹם וָלַיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ׳. וְאָמַר מָר, אַזְהָרָה שֶׁלָּהֶן זוֹ הִיא מִיתָתָן. אָמַר רָבִינָא, אֲפִילּוּ שַׁבָּת
38 בְּשַׁבָּת. וְלֵיחְשְׁבָהּ גַּבֵּי שֶׁבַע מִצְוֹת? כִּי קָא חָשֵׁיב ׳שַׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה׳, ׳קוּם עֲשֵׂה׳ לָא קָא חָשֵׁיב.

והא

באשת חבירו. שלא אסרה תורה אלא בדביקה: **וי"ת את המצרי.** משום דהכה איש עברי: **מוקש אדם יל"ע קדש.** הנוקש את האדם היינו ישראל שקרויין אדם דכתיב (יחזקאל לד) ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרוין אדם וכו': **יל"ע קודש.** כאלו לועה את הקדש כלומר בסוטר על לועו. סוטר מכה: **אם לא לקחתי בחוקה.** בבני עלי כתיב שהיו תוקפים בבשר הזבחים ואמר אם לא תתן לי אקח בחוקה דהיינו כמרים ידו שהיו מגמגמין להכות: **זורוע רמה.** הרגיל לרום ידו על חבירו: **קין יד:א.** מאדם אחד שהיה רגיל להכות את חבירו וקנסו בכך כדאמר בפרקין דלעיל (דף מו.) ב"ד היו מכין ועונשין שלא מן התורה לעשות סייג ונדר לדבר: **איש זרוע.** איש שמנפץ זרוע לו הארץ מתוקנת לקבורה כלומר ראוי להמיתו ולקוברו: **לא נתנה קרקע.** כלומר אין ראוי לקנות קרקע אלא לבני זרוע מפני שהתגר רבה ע"י קרקע שבאות בהמות ומפסידות וגובים באין וגובין ועוררין עליו ועוברין שיהא חזק בעמדת בנגדן: **בעבד לאדמה.** לעסוק בה תמיד להריחה והשקאה וניכוש ועידור: **גוי ששבת.** ממלאכתו יום שהיה מיתה שנא' יום ולילה לא ישבותו וקא דריש לה לא ישבותו ממלאכה דאבני אדם נמי קאי ולא תימא לא ישבותו אהך ששות שתים דקרא קאי כלומר לא יבטלו ולא יפסקו מלהיות: פשיטא לא גרסי' דהא טובא קמ"ל דאבני אדם קאי: **אטר רבינא אפי' שני בשבת.** לא תימא שביתה דקאמר ר"ל לשום חובה קאמר דלא לכוון לשבות בגון בשבת שהוא יום שביתה לישראל או אחד בשבת ששובתין בו אלא מנוחה בעלמא קא אסר להו שלא יבטלו ממלאכה ואפי' יום שאינו
בר שביתה שני בשבת יומא קמא דלאו יום בר שביתה נקט וה"ה דהוה מצי למינקט שלישי ורביעי: **קום עשה לא חשיב.** והאי לא ישבותו קום עשה מלאכה היא:

והא

והא דינין קום עשה. משפט הוא וקא חשיב: ומשני **קום עשה ושב אל תעשה הוא.** קום עשה משפט ושב ואל תעשה עול אפילו אינו מצוה לעשות משפט והוא יושב ובטל מחזר הוא שלא לעשות עול ואזהרת לא תעשו עול (ויקרא יט) אינה קום עשה משפט אלא לחזרה קיימא שב והבטל מלא תעשה עול אבל אזהרת לא תשבות על כרחיך אינה אלא קום עשה: **מורשה לנו.** ולא להם ואיבא משום גזל כדמפרש: **מורשה מאורסה.** אמוראי איבא דדרשי בהו גבי עם הארץ בפרק אלו עוברין בפסחים (דף מט:): **מיגזל קא גזל לה.** והא קא חשיב גזל וכן נערה המאורסה דהא בכלל גילוי עריות הוא: **האדם.** ר"מ דלית ליה אתם קרוין אדם ולא עובדי כוכבים קרוין אדם ור"ש היא דדרש לה במסכת יבמות (דף סא.): **בשבע מצות דיידהו.** עוסקין בהלכות אותן שבע מצות להיות בקיאין בהן: **בשר.** בעוד נפשו קיימת לא תאכלו זהו אבר מן החי ודמו לדרשא אחרינא למשרי אבר מן החי דשרצים כדלקמן בשמעתין: **ביוצא בדבר אתה אומר.** שאף ישראל הוזהרו על דם מן החי בסיני ומשום חיות ורבי חנינא קאמר לה: **כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר בו.** כלומר לא תאכל הדם הנזכר בראש המקרא בעוד הנפש עם הבשר: **ורבנן ההוא.** דסמך דם לאזהרת אבר מן החי לא למסרי משום חיות סמכי אלא למיסר דם הקוה שהנפש יוצאה בו משום דם הוא דסמכיה דלא תימא אזהרת דם גבי ובחת מבקרך ומצאנך כתיב (דברים יב) דם שחיטה הוא דהוי דם אבל דם הקוה לא הוי דם להכי אקשייה לאבר מן החי מה אבר מן החי אסור מחמת איסורו אף דם מן החי מחמת עלה משום דם ובלבד שיהא דם הנפש אבל דם הקוה שאין הנפש יוצאה בו אינו קרוי דם אבל איסור חיות לא נזכר בו ולא בשום דם ובכריתות (דף כב.) מפרש איזהו דם הקוה שהנפש יוצאה בו מטיפה המשחרת ואילך משהוא מתחיל לצאת שחור: **למה לי למכתב.** אבר מן החי בסיני ובבני נח אטו ישראל משום דקבלו תורה יצאו מכלל מצו' הראשונו' בשלמא עבודה זרה וגילוי עריות בסיני למילתייהו נשנית לפי שלא פרשו כ"כ בבני נח על אלו עבירות עונשן עליהם וכן בעריות לפרש עונשן אלא אבר מן החי למה לי לאהדורי: **לוז ולוזה נאמרה.** כדמפרש לקמן מדנשנית עבודה זרה וגילוי עריות בסיני ואשכחן דאיענש גוים עלייהו אף לאחר מתן תורה כדכתיב (דברים יח) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו וגו' ובגלל התועבות האלה וכן בעריות (ויקרא יח) כי את כל התועבות האל שמע מיניה כי יהיב קודשא בריך הוא תורה לישראל לא שקלינהו להנך מבני נח וכדקיימי להו קיימי וכל שלא נשנית בסיני נאמר לישראל ולא לבני נח מסיני ואילך אף על גב דעד סיני נצטוו עליה מדלא הדר תנייה בסיני כדאיתא בעבודה זרה ובגילוי עריות דאשכחן דאיענוש גוים עלייהו שמע מינה ישראל שיצאו לקדושה עמדו באיסורן אבל גוים נטלן מהן ולקמן פריך דילמא להכי לא נשנו דלבני נח הוא דאסירי ולא לישראל ומשני ליכא מידי דלישראל שרי ולגוים אסור שכשיצאו מכלל בני נח להתקדש יצאו ולא להקל עליהם ולזה ולזה ליכא למימר דא"כ אמאי אתני עבודה זרה הילכך על כרחיך אותה שלא נשנית אינה בבני נח הילכך אם לא נשנית אבר מן החי הוה אמינא נטלוה מבני נח ממתן תורה ואילך: **ואנו אין לנו.** אזהרה בבני נח ולא נשנית בסיני אלא גיד הנשה: **ואליבא דרבי יהודה.** דאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף ק:) מבני יעקב נאסר גיד הנשה שהיו בני נח קודם מתן תורה ורבנן פליגי ואמרו בסיני נאמר ולא להם אלא שנכתב במקומו ואתר מתן תורה כתבו משה במקום המעשה על התעדית לידע מאיזה טעם נאסר להם ולרבי יהודה גופיה לישראל נאמר ולא לשאר בני נח דהא בני ישראל כתיב והא דקאמר הכא דאותן העומדות באיסורן לבני נח לעולם הצרוך לשנותן בסיני לאו משום דאי לא אהדריגהו הוה אמינא נגמר מגיד הנשה דלא נשנית ולישראל נאמר ולא לבני נח דמדהא ליכא למיגמר שהרי לא נאסרה אלא לישראל ובעוד שהיו בני נח נמי להם נאסר ולא לאחרים אלא מהאתני עבודה זרה הוה גמרינן להו: **ואשכחן דאיענוש גוי עלייהו.** שבע אומות כדכתיבי לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש: **אדרבה מדלא נשנית בסיני אימא לבני נח נאמרה.** לבני יעקב בעוד שהיו בני נח נאסר להם ולא משבאו לכלל ישראל: **והרי יפת תואר.** שאסורה להם בדאמר לעיל (דף נז.): **לאו בני ביכוש נינהו.** לא נתנה ארץ לכבוש כי אם לישראל שאף לישראל לא הותר יפת תואר אלא במלחמה ע"י כיבוש: **משום דלאו בני מחילה נינהו.** שאף ישראל נצטוו על הגזל אלא שפחות משוה פרוטה אינו נחשב גזל בעיניהם שעוברין על מדתן שרחמנין הן ומוחלין על דבר קל אבל בני בה אבזרים הם:

והרי

אלא האדם. פרש"י ולית ליה לר"מ אתם קרוין אדם ולקמן דבפ"ק דכריתות (דף ה:) פסר סך משמן המשחה לגוי ומשמע דהוי טעמא משום דכתי' על בשר אדם לא יסך אתם קרוין אדם מיהו מצינו למימר דטעמא משום דכל שישנו בסך ישנו בכל יסך וכל שאינו בסך אינו בכל יסך וי"ס דגרסי הבא רבי ירמיה בר"ח מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם (כי אדם רצונו ע"ד התירתן לאדם המעולה ומעטר בתורת ה') תדע דלא מייתי בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סא. ושם) מדכתיב במצרים כל האדם והבהמה (שמות ט) והא דקאמר הכא בהנים לוים וישראלי' לא נאמר ה"ק לא נאמ' אדם לדישתמע בהנים לוים וישראלים וה"ר משולם פ' דוקא גבי פורענות קורא אותם אדם דאין ראוי לכתוב שם ישראל אבל גבי האדם וחי בהם ה"ל למכתב כהנים לוים וישראלים כמו שרגיל בכל מקום כדתניא (ויקרא כא) אמור אל הכהנים (במדבר יח) ואל הלוים תדבר (שמות יד) דבר אל בני ישראל והכי איתא במדרש ויכולו מה אקוב לה קבה אל שלא הזכיר שמו על פורענות אדם כי יהיה בעור בשרו נגע צרעת כי תהיה באדם ולא בישראל אלא יעמדו לברך את העם וגבי פורענות אלה יעמדו על הקללה והא דפריך התם מהנך קראי אף ע"ג דגרים נמי קרויים אדם מ"מ פריך שפיר כיון שמכנה גבי פורענות את ישראל באדם היכא דלא איירי אלא בגוים לא היה לו לקרותן אדם: **אף** דם מן החי. ולרבנן אבר מן החי וקשה דתנא דלעיל (דף נו:) (דדריש) ר"ל אבר מן החי מאכל תאכל ולא מוקי האי קרא אלא למישרי שרצים כדנפקא לקמן מי שדמו חלוק מגשרו:

ורבנן ההוא לדם הקוה. בפרק גיד הנשה (חולין קא.) מוקי לה דאבר מן החי נוהג בין בטמאים בין בטהורי' והכא דמוקים לה לדם הקוה ס"ד התם (דף ק:) אינו נוהג אלא בטהורין: **נאמר** לבני נח. גוי ששבת לא שייך כאן דישראל החודרו לשבות:

ליבא מידעם לדישראל שרי. בדבר שהוא מצוה לישראל לא אמרינן הכי הגוי ששבת חייב ולישראל מצוה אף על גב דבשני בשבת אין מצוה לישראל מ"מ יש עליו מצות שביתת שבת ועל העוברים דגוי חייב וישראל פטור אע"ג דפטור מ"מ לא שרי מיהו קשה דאמרינן בפרק בן סורר ומורה (לקמן דף עב:) יצא ראשו אין נוגעין בו דאין דוחין נפש מפני נפש אבל קודם שיצא ראשו החי פושטת ידה וחותכתו לאברים ומוציאה כדי להציל את אמו וכה"ג בגוי אסור כיון שהוחזרו על העוברים וי"ל דהא נמי בישראל מצוה כדי להציל ואפשר דאפילו בגוי שרי:

והא

וְהָא דִּינִין, קוּם עֲשֵׂה הוּא, וְקָא חָשִׁיב. קוּם עֲשֵׂה, וְשֹׁב אַל תַּעֲשֶׂה הוּא, קוּם עֲשֵׂה מִשְׁפָּט וְשׁוּב וְאַל תַּעֲשֶׂה עוֹל, וְאֶזְהָרַת לֹא תַּעֲשׂוּ עוֹל אֵינָהּ קוּם עֲשֵׂה מִשְׁפָּט אֶלָּא לַחֲזָרָה קְאָמַר שֵׁב וְהִתְבּוֹטֵל מִלֹּא תַּעֲשֶׂה עוֹל, וְאֶזְהָרַת לֹא תַּעֲשׂוּ אֵינָהּ אֶלָּא קוּם עֲשֵׂה. מוּרָשָׁה לָנוּ. וְלֹא לָהֶם, וְאֵיבָא מִשּׁוּם גְּזֵל כִּדְמְפָרֵשׁ: מוּרָשָׁה מְאוֹרָסָה. אָמוֹרָאֵי אִיכָּא דִּדְרֵשִׁי בֵּהּ גַּבֵּי עַם הָאָרֶץ בְּפֶרֶק אֵלּוּ עוֹבְרִין בְּפֶסָחִים (דף מט:): מִיגְזַל קָא גָּזֵל לָהּ. וְהָא קָא חָשִׁיב גְּזֵל וְכֵן נְעָרָה הַמְאוֹרָסָה דְּהָא בִּכְלַל גִּילּוּי עֲרָיוֹת הוּא: הָאָדָם. ר"מ דְּלֵית לֵיהּ אַתֶּם קְרוּיִן אָדָם וְלֹא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים קְרוּיִן אָדָם וְר"ש הִיא דְּדָרֵשׁ לָהּ בְּמַסֶּכֶת יְבָמוֹת (דף סא.): בִּשְׁבַע מִצְוֹת דִּיְידְהוּ. עוֹסְקִין בְּהִלְכוֹת אוֹתָן שֶׁבַע מִצְוֹת לִהְיוֹת בְּקִיאִין בָּהֶן: בָּשָׂר. בְּעוֹד נַפְשׁוֹ קַיֶּמֶת לֹא תֹאכְלוּ זֶהוּ אֵבֶר מִן הַחַי וְדָמוֹ לְדַרְשָׁא אַחֲרִינָא לְמִשְׁרֵי אֵבֶר מִן הַחַי דְּשְׁרָצִים כִּדְלְקַמָּן בִּשְׁמַעְתָּתָא: בְּיוֹצֵא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר. שֶׁאַף יִשְׂרָאֵל הוּזְהֲרוּ עַל דָּם מִן הַחַי בְּסִינַי וּמְשׁוּם חִיּוּת וְרַבִּי חֲנִינָא קָאָמַר לָהּ: כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר בּוֹ. כְּלוֹמַר לֹא תֹאכַל הַדָּם הַנִּזְכָּר בְּרֵאשׁ הַמִּקְרָא בְּעוֹד הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר: וְרַבָּנַן הַהוּא. דְּסָמַךְ דָּם לְאַזְהָרַת אֵבֶר מִן הַחַי לֹא לְמִסְרֵי מְשׁוּם חִיּוּת סָמְכֵי אֶלָּא לְמִיסַּר דָּם הַקּוֹה שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ מִשּׁוּם דָּם הוּא דְּסָמְכֵיהּ דְּלָא תֵּימָא אִזְהָרַת דָּם גַּבֵּי וּבָחַתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ כְּתִיב (דְּבָרִים יב) דָּם שְׁחִיטָה הוּא דְּהָוֵי דָּם אֲבָל דָּם הַקּוֹה לָא הָוֵי דָּם לְהַכִּי אַקְשְׁיֵיהּ לְאֵבֶר מִן הַחַי מַה אֵבֶר מִן הַחַי אָסוּר מֵחֲמַת אִיסּוּרוֹ אַף דָּם מִן הַחַי מְחוּסַּר עֲלָה מִשּׁוּם דָּם וּבִלְבַד שֶׁיִּהְא דַּם הַנֶּפֶשׁ אֲבָל דַּם הַקּוֹה שֶׁאֵין הַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ אֵינוֹ קָרוּי דָּם אֲבָל אִיסּוּר חִיּוּת לֹא נִזְכַּר בּוֹ וְלֹא בְּשׁוּם דָּם וּבִכְרִיתוּת (דף כב.) מְפָרֵשׁ אֵיזֶהוּ דַּם הַקּוֹה שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ מִטִּיפָה הַמִּשְׁתַּחֶרֶת וְאֵילָךְ מִשֶּׁהוּא מִתְחִיל לָצֵאת שָׁחוֹר: לְמָה לִי לְמִכְתַּב. אֵבֶר מִן הַחַי בְּסִינַי וּבִבְנֵי נֹחַ אִטּוּ יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם דְּקִבְּלוּ תּוֹרָה יְצָאוּ מִכְּלַל מִצְוֹ' הָרִאשׁוֹנוֹ' בְּשִׁלְמָא עֲבוֹדָה זָרָה וְגִילּוּי עֲרָיוֹת בְּסִינַי לְמִילְתַיְיהוּ נְשְׁנִית לְפִי שֶׁלֹּא פֵּרְשׁוּ כ"כ בִּבְנֵי נֹחַ עַל אֵלּוּ עֲבֵירוֹת עוֹנְשָׁן עֲלֵיהֶם וְכֵן בַּעֲרָיוֹת לְפָרֵשׁ עוֹנְשָׁן אֲבָל אֵבֶר מִן הַחַי לְמָה לִי לְאַהְדּוּרֵי: לוּז וְלוּזָה נֶאֱמְרָה. כִּדְמְפָרֵשׁ לְקַמָּן מִדְּנְשְׁנִית עֲבוֹדָה זָרָה וְגִילּוּי עֲרָיוֹת בְּסִינַי וְאַשְׁכַּחַן דְּאִיעָנֵשׁ גּוֹיִם עֲלַיְיהוּ אַף לְאַחַר מַתַּן תּוֹרָה כְּדִכְתִיב (דְּבָרִים יח) לֹא יִמָּצֵא בְּךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ וגו' וּבִגְלַל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְכֵן בַּעֲרָיוֹת (וַיִּקְרָא יח) כִּי אֶת כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵל שָׁמַע מִינַּיהּ כִּי יְהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל לָא שְׁקִלִינְהוּ לְהַנָּךְ מִבְּנֵי נֹחַ וּכְדְקָיְימֵי לְהוּ קָיְימֵי וְכֹל שֶׁלֹּא נְשְׁנִית בְּסִינַי נֶאֱמַר לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ מִסִּינַי וְאִילָךְ אַף עַל גַּב דְּעַד סִינַי נִצְטַוּוּ עָלֶיהָ מִדְּלָא הָדַר תַּנְיֵיהּ בְּסִינַי כְּדַאֲיתָא בָּעֲבוֹדָה זָרָה וּבְגִילּוּי עֲרָיוֹת דְּאִיעָנֵשׁ גּוֹיִם עֲלַיְיהוּ שְׁמַע מִינַּיהּ יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּצְאוּ לִקְדוּשָׁה עָמְדוּ בְּאִיסּוּרָן אֲבָל גּוֹיִם נְטָלָן מֵהֶן וּלְקַמָּן פָּרִיךְ דִּילְמָא לְהֶכֵי לָא נְשְׁנוּ דִּלְבְנֵי נֹחַ הוּא דַּאֲסִירֵי וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל וּמְשַׁנֵּי לֵיכָא מִידֵּי דְּלִישְׂרָאֵל שְׁרֵי וְלִגּוֹיִם אָסוּר שֶׁכְּשֶׁיָּצְאוּ מִכְּלַל בְּנֵי נֹחַ לְהִתְקַדֵּשׁ יָצְאוּ וְלֹא לְהָקֵל עֲלֵיהֶם וְלָזֶה וְלָזֶה לֵיכָא לְמֵימַר דְּאִ"כ אַמַּאי אַתְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה הִילְכָךְ עַל כָּרְחָךְ אוֹתָהּ שֶׁלֹּא נְשְׁנִית אֵינָהּ בִּבְנֵי נֹחַ הִילְכָךְ אִם לֹא נְשְׁנִית אֵבֶר מִן הַחַי הָוֵה אָמִינָא נְטָלוּהָ מִבְּנֵי נֹחַ מִמַּתַּן תּוֹרָה וְאִילָךְ: וְאָנוּ אֵין לָנוּ. אַזְהָרָה בִּבְנֵי נֹחַ וְלֹא נְשְׁנִית בְּסִינַי אֶלָּא גִּיד הַנָּשֶׁה: וְאִלֵּיבָא דְּרַבִּי יְהוּדָה. דְּאָמַר בְּפֶרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה (חוּלִין דף ק:) מִבְּנֵי יַעֲקֹב נֶאֱסַר גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁהָיוּ בְּנֵי נֹחַ קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה וְרַבָּנַן פְּלִיגִי וְאָמְרוּ בְּסִינַי נֶאֱמַר וְלֹא לָהֶם אֶלָּא שֶׁנִּכְתַּב בִּמְקוֹמוֹ וְאַתַּר מַתַּן תּוֹרָה כָּתְבוּ מֹשֶׁה בִּמְקוֹם הַמַּעֲשֶׂה עַל הַתְּעָדִית לֵידַע מֵאֵיזֶה טַעַם נֶאֱסַר לָהֶם וְלִרְבִּי יְהוּדָה גּוּפֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר וְלֹא לְשְׁאָר בְּנֵי נֹחַ דְּהָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּתִיב וְהָא דְּקָאָמַר הָכָא דְּאוֹתָן הָעוֹמְדוֹת בְּאִיסּוּרָן לִבְנֵי נֹחַ לְעוֹלָם הַצָּרוּךְ לְשַׁנּוֹתָן בְּסִינַי לָאו מִשּׁוּם דְּאִי לָא אַהְדְּרִינְהוּ הָוֵה אָמִינָא נִגְמַר מִגִּיד הַנָּשֶׁה דְּלֹא נִשְׁנִית וְלִישְׂרָאֵל נֶאֱמַר וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ דְּמִדְּהָא לֵיכָא לְמִיגְמַר שֶׁהֲרֵי לֹא נֶאֶסְרָה אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל וּבְעוֹד שֶׁהָיוּ בְּנֵי נֹחַ נַמִּי לָהֶם נֶאֱסַר וְלֹא לְאַחֵרִים אֶלָּא מֵהָאתְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָוֵה גַּמְרִינַן לָהּ: וְאִשְׁכַּחַן דְּאִיעָנֵשׁ גּוֹי עֲלַיְיהוּ. שֶׁבַע אֻמּוֹת כְּדִכְתִיבִי לֹא יִמָּצֵא בְּךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ: אַדְּרַבָּה מִדְּלָא נִשְׁנִית בְּסִינַי אֵימָא לִבְנֵי נֹחַ נֶאֱמְרָה. לִבְנֵי יַעֲקֹב בְּעוֹד שֶׁהָיוּ בְּנֵי נֹחַ נֶאֱסַר לָהֶם וְלֹא מִשֶּׁבָּאוּ לִכְלַל יִשְׂרָאֵל: וְהָרֵי יֶפֶת תֹּאַר. שֶׁאֲסוּרָה לָהֶם בְּדַאֲמַר לְעֵיל (דף נז.): לָאו בְּנֵי בִּיכּוּשׁ נִינְהוּ. לֹא נִתְּנָה אֶרֶץ לִכְבּוֹשׁ כִּי אִם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁאַף לְיִשְׂרָאֵל לֹא הוּתַּר יֶפֶת תֹּאַר אֶלָּא בְּמִלְחָמָה ע"י כִּיבּוּשׁ: מִשּׁוּם דְּלָאו בְּנֵי מְחִילָה נִינְהוּ. שֶׁאַף יִשְׂרָאֵל נִצְטַוּוּ עַל הַגֵּזֶל אֶלָּא שֶׁפְּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה אֵינוֹ נֶחְשָׁב גֵּזֶל בְּעֵינֵיהֶם שֶׁעוֹבְרִין עַל מִדָּתָן שֶׁרַחֲמָנִין הֵן וּמוֹחֲלִין עַל דָּבָר קַל אֲבָל בְּנֵי בָּה אֲבִזְרִים הֵם:

והרי

והא פריה ורביה. תימה מנא לן דלא נאמרה לבני נח ואי משום דלא חשיב ליה בהדי שבע מצות הא אמר לעיל (דף נח:) קום עשה לה קא חשיב ר"ל דשב ואל תעשה נמי הוא דמי שמצווה על פריה ורביה מצווה שלא להשחית זרע.

לבל דבר שבמנין. פ"ה דכל דבר הנאסר במנין אפי' קבעו זמן לדבר צריך מנין אחר להתירו כשיעבור הזמן ושוב (חוזר) ופי' אל תגשו אל אשה (שמות יט) לא הוה ביה זמן והא דכתיב (שם) היו נכונים לשלשת ימים היינו לקבל התורה ביום השלישי אבל דבר הקצוב לזמן יעבור הזמן ומותר מאליו וכ"ת אי בדבר שנגזר סתם פשיטא שצריך מנין אחר להתירו אצטריך סד"א כיון דבטל דבר שנאסר עבורו ממילא הותר כגון הכא שנאסרו בתשמיש כדי לקבל התורה וכי ההיא דפ"ק דביצה (דף ה. ושם) דסרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום לכל צד כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות דאף לאחר שורבן הוצרך מנין אחר להתירו:

חקים

וַהֲרֵי מִילָה שֶׁנֶּאֶמְרָה לִבְנֵי נֹחַ, דִּכְתִיב ׳וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר׳, וְנִשְׁנֵית בְּסִינַי, ׳וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל׳. לְיִשְׂרָאֵל נֶאֶמְרָה, וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ. הָהוּא, לְמֵישְׁרֵי שַׁבָּת הוּא דַּאֲתָא, ׳בְּיוֹם׳, וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת. וַהֲרֵי פְּרִיָה וּרְבִיָה, שֶׁנֶּאֶמְרָה לִבְנֵי נֹחַ, דִּכְתִיב ׳וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ׳, וְנִשְׁנֵית בְּסִינַי, ׳לָךְ אֱמוֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם׳, לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱמְרָה, וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ. הָהוּא, לְכָל דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן צְרִיךְ מִנְיָן אַחֵר לְהַתִּירוֹ, הוּא דַּאֲתָא. אִי הָכִי, כָּל חָדָא וְחָדָא, נְמֵי נֵיתָא, מִשּׁוּם מִילָתָא אִיתְּנִי. הָכִי קָאָמַר, אִזְהָרָה, מִיהְדַּר וּמִיתְנָא בָּהּ, לָמָּה לִי. וְאֵין לָנוּ אֶלָּא גִּידִּ

הַנָּשֶׁה בִּלְבָד, וְאִילְּיָא דִּרְבִי יְהוּדָה. הֲנֵי נְמֵי, לֹא אִיתְּנֵי. הֲנֵי, אִיתְּנֵי לְשׁוּם מִילְתָא בְּעָלְמָא. הָא, לָא אִיתְּנֵי בְּלָל. אִי בְּעֵית אֵימָא, מִילָה, מְעַקְּרָא לְאַבְרָהָם הוּא דְּקָא מַהְדַּר לֵיהּ רַחֲמָנָא, ׳וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר אַתָּה וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדוֹרֹתָם׳, אַתָּה וְזַרְעֲךָ אִין, אֲנִישׁ אַחֲרִינָא לֹא. אֶלָּא מַעֲתָּה, בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל לְחֵיבּוֹ? ׳כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע׳. בְּנֵי עֵשָׂו לְחֵיבּוֹ? ׳בְּיִצְחָק׳ וְלֹא כָּל יִצְחָק. מַתְקִיף לָהּ רַב אוֹשַׁעְיָא, אֶלָּא מַעֲתָּה, בְּנֵי קְטוּרָה לֹא לְחֵיבּוֹ. הָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר אֲבִין, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, ׳אֶת בְּרִיתִי הֵפַר׳, לְרַבּוֹת בְּנֵי קְטוּרָה. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אָדָם הָרִאשׁוֹן, לֹא הוּתַּר לוֹ בָּשָׂר לָאֲכִילָה, דִּכְתִיב ׳לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה, וּלְכָל חַיַּת הָאָרֶץ׳, וְלֹא חַיַּת הָאָרֶץ לָכֶם. וְכִשֶּׁבָּאוּ בְּנֵי נֹחַ, הִתִּיר לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר ׳כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת כֹּל׳. יָכוֹל, לֹא יְהֵא אֵבֶר מִן הַחַי נוֹהֵג בּוֹ. תַּלְמוּד לוֹמַר, ׳אַךְ בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ׳. יָכוֹל אַף לְשֶׁרָצִים, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳אַךְ׳. וּמַאי תַּלְמוּדָא, אָמַר רַב הוּנָא, ׳דָּמוֹ׳, מִי שֶׁדָּמוֹ חָלוּק מִבְּשָׂרוֹ, יָצְאוּ שְׁרָצִים, שֶׁאֵין דָּמָם חָלוּק מִבְּשָׂרָם. מֵיתִיבִי, ׳וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם׳, מַאי לָאו, לַאֲכִילָה. לֹא, לְמִלְאָכָה. וְדָגִים, בְּנֵי מְלָאכָה נִינְהוּ? אִין, בְּדִבְרֵי רַחֲבָה, הִנְהִיג בְּעֵינָיו וְשִׁבְּיטָה, מַאי. תָּא שְׁמַע, ׳בְּעוֹף הַשָּׁמַיִם׳. מַאי לָאו, לַאֲכִילָה. לֹא, לְמִלְאָכָה. וְעוֹפוֹת, בְּנֵי מְלָאכָה נִינְהוּ? אִין, בְּדִבְרֵי רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, דְּשׁ בְּאַוְוזִין וְתַרְנְגוֹלִין, לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, מַאי. תָּא שְׁמַע, ׳וְכֹל חַיָּה הָרוֹמֶשֶׁת עַל הָאָרֶץ׳. הָהוּא, לְאַתּוּיֵי נָחָשׁ הוּא דַּאֲתָא, דְּתַנְיָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר, חָבָל עַל שֶׁמֶשׁ גָּדוֹל שֶׁאָבַד מִן הָעוֹלָם, שֶׁאִלְמְלֵא נִתְקַלֵּל נָחָשׁ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הָיוּ מְזַדְּמְנִין לוֹ שְׁנֵי נְחָשִׁים טוֹבִים, אֶחָד מְשַׁגְּרוֹ לְצִפּוֹן וְאֶחָד מְשַׁגְּרוֹ לְדָרוֹם לְהָבִיא לוֹ סַנְדְּלָרִיּוֹת טוֹבִים, וְאַבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁמַּפְשִׁילִין רְצוּעָה תַּחַת זְנָבוֹ, וּמוֹצִיא בָּהּ עָפָר לְגִנְּתוֹ וְלִחוּרְבָתוֹ. מֵיתִיבִי, הָיָה רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר, אָדָם הָרִאשׁוֹן, מֵימֵב בְּגַן עֵדֶן הָיָה, וְחָיָה מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת צוֹלִין לוֹ בָּשָׂר וּמְסַנְּנִין לוֹ יַיִן. הֲצִיץ בּוֹ נָחָשׁ וְרָאָה בְּכָבוֹדוֹ, וְנִתְקַנֵּא בּוֹ. הָתָם, בְּבָשָׂר הֵיתּוּר מִן הַשָּׁמַיִם. מַאי אִיכָּא בָּשָׂר הֵיתּוּר מִן הַשָּׁמַיִם? אִין, כִּי הָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא, הָוָה קָאָזֵיל בְּאוֹרְחָא, פָּגְעוּ בּוֹ הָנָךְ אַרְיָוותָא דְּהָווּ קָא נָהֲמֵי לְאַפּוֹיֵי. אָמַר, ׳הַכְּפִירִים שׁוֹאֲגִים לַטָּרֶף׳. נְחִיתוּ לֵיהּ תַּרְתֵּי אַטְמָתָא, חֲדָא אַכְלוֹהָ, וַחֲדָא שַׁבְקוּהָ. אֲיֵיתֵיהּ, וַאֲתָא לְבֵי מִדְרְשָׁא. בָּעֵי עֲלָהּ, דָּבָר טָמֵא הוּא זֶה, אוֹ דָּבָר טָהוֹר. אָמְרוּ לֵיהּ, אֵין דָּבָר טָמֵא יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם. בָּעֵי מִינֵּיהּ רַבִּי זֵירָא מֵרַבָּנֵי אֲבָהוּ, יָרְדָה לוֹ דְּמוּת חֲמוֹר, מַהוּ. אָמַר לֵיהּ, יָאוּד נָאלָא. הָא אָמְרִי לֵיהּ, אֵין דָּבָר טָמֵא יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף עַל הַכִּשּׁוּף: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דִּכְתִיב ׳מִכְשֵׁפָה׳

וְהֵרֵי מִילָה. לִישְׂרָאֵל נֶאֱמְרָה וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ דְּלָא חֲשִׁבָה גַּבֵּי שְׁבַע מִצְוֹת: **לְכָל דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן.** לֹא נִשְׁנֵית בְּסִינַי אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁאִסּוּר לָהֶם תַּשְׁמִישׁ שִׁלְשָׁה יָמִים קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה וְלֹאַחַר שִׁלְשָׁה יָמִים הוּצְרַךְ לְהַתִּירוֹ לָהֶם וְאַע"ג דְּמִמִּילָא מִשְׁתַּמְעִ תִּיתְרָא דְּהָא שִׁלְשָׁה יָמִים הוּא דַּאֲסַר וְהֵרֵי עֲבַרוּ אֲשְׁמְעִינַן קְרָא לְכָל דָּבָר הַנֶּאֱסָר בְּמִנְיָן בְּ"ד אע"פ שֶׁקְּבָעוּ זְמַן לְדָבָר צָרִיךְ לְמִנּוֹת פַּעַם אַחֶרֶת לְהַתִּירוֹ בְּשֶׁעִבַּר זְמַנּוֹ: **אִי הָכִי.** כָּל שְׁבַע מִצְוֹת שֶׁחִזְּרוּ וְנִשְׁנוּ בְּסִינַי נִימָא נְמִי כָּל אַחַת וְאַחַת הוּצְרְכָה לִשְׁנוֹת אֶת דְּבַר גִּנְבָה עֲבוּדָה זָרָה לְפָרֵשׁ מִיתָה וְעֲבוֹדוֹת הַאסוּרוֹת בָּהּ וְכֵן גִּלּוּי עֲרָיוֹת לְפָרֵשׁ עוֹנֶשׁ וְנִימָא דְּכוּלְּהוּ לָא נִשְׁנוּ וְלִישְׂרָאֵל נֶאֱסְרוּ וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ: **אוֹזְהָרָה מְהֵדַּר וּמִתְנָא בָּהּ לְמָה לִי.** לְמֵהֲדַר וּמֵיכַתַּב אוֹזְהָרָה דִּידְהוּ אֶלָּא שְׁמַע לְהַזְּהִירָה לִבְנֵי נֹחַ וְלִישְׂרָאֵל אִתָּא: **הֲנֵי נְמֵי.** מִילָה וּפְרִיָה וּרְבִיָה הָא לֹא אִיתְּנוּ דְּהָא אָמְרַתְּ הָא. דִּיּוּק אֲמִרַת לְמִילְתָא הוּא דְּאִיתְּנוּ: **הָא.** הַנָּשֶׁה לֹא אִיתְּנוּ כְּלָל וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא חֲשִׁיב לְהוּ בְּהַדִּיָה וּמִיהוּ הָנֵי נְמֵי מִן הָאֲמוּרוֹת לִבְנֵי נֹחַ וְלֹא נִשְׁנוּ בְּסִינַי הֵם וְלִישְׂרָאֵל נֶאֱמְרוּ וְלֹא לִבְנֵי נֹחַ מִסִּינַי וְלְהַלָּן: **וְאִיבְּעִית אֵימָא מִילָה.** וְדַאי מִסִּינַי נֶאֱמְרָה לְעִיקַּר מִצְוֹתֶיהָ וּדְקִשְׁיָא לָךְ הָא אָמַר ר' יוֹסֵי כֹּל שֶׁבְּמִנְיָן הָא דְּלָא נִשְׁנְתָה בְּסִינַי לְזֹאת לְגַבֵּי מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ מִשּׁוּם דְּמִילָה חֲשִׁיב לֵיהּ לְגַבֵּי מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ מִשּׁוּם דְּמִילָה לָאו לִבְנֵי נֹחַ נֶאֱמְרָה אֲפִי' מִקּוּדָם סִינַי אֶלָּא לְזֹרַע אַבְרָהָם לְחַזְּדִיהּ וְהִשְׁתָּא נְמִי זֹרַע אַבְרָהָם דַּהֲיִינוּ יִשְׂרָאֵל הוּא דִּנְתִּיבוּ בָּהּ: **בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל לְחֵיבּוֹ.** הַשְׁתָּא: **בְּנֵי קְטוּרָה.** אוֹתָן שֶׁשָּׁה שֶׁנּוֹלְדוּ לְאַבְרָהָם זֶן עַצְמָן לֹא לְחֵיבּוֹ וְנִימָא הַשְׁתָּא דְּלָא מִל אַבְרָהָם כָּל בְּנָיו שֶׁהָיוּ לוֹ בְּחַיָּיו: **לִרְבּוֹת בְּנֵי קְטוּרָה.** אוֹתָם שֶׁשָּׁה לְבַדָּם וְלֹא זַרְעָם אֲבָל אַבְרָהָם נִצְטַוָּה לְכָל הַנּוֹלָדִים לוֹ: **לֹא הוּתַּר בָּשָׂר בְּאֲכִילָה דִּכְתִיב הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב וגו'.** לָכֶם וּלְחַיּוֹת נָתַתִּי הָעוֹשִׂבִים וְהָאִילָנוֹת וְאַת כָּל יֶרֶק עֵשֶׂב לְאָכְלָה אֲבָל לֹא חַיַּת הָאָרֶץ נְתוּנָה לָכֶם: **בְּיֶרֶק עֵשֶׂב.** שֶׁהִפְקִירָתִי לָאָדָם לֶאֱכוֹל נְתַתִּי לָכֶם מַעֲשִׂיו אֶת כָּל אֵפִי' בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת: **יָכוֹל אֲפִילּוּ לִשְׁרָצִים.** יְהֵא אֵבֶר מִן הַחַי אָסוּר לְהֵם: **ת"ל אַךְ.** מִיעוּט וְכֹל אֵבֶר וְרֶקֶץ מְעוּטֵי: **מַאי תַּלְמוּדָא.** הֵיכִי מַשְׁמַע דִּשְׁרָצִים מִמַּעֲטֵי מִינַיהּ דִּילְמָא בְּהֵמָה וְחַיָּה מִמַּעֲטֵי מִינַיהּ וְלֹא שְׁרָצִים: **אָמַר רַב הוּנָא דָּמוֹ.** הַאי דָּמוֹ יִתֵּירָה הוּא דְּהוּה לֵיהּ לְמִכְתַּב בְּשַׂר בְּנַפְשׁוֹ לָא תֹאכְלוּ אֶת דְּהוּה לֵיהּ לְמִכְתַּב בּוֹ אַל תֹּאכְלוּ אֶת בְּשָׂרוֹ שֶׁהִנְפַּשׁ לְמַה לִּי דָּמוֹ דְּמִשְׁמַע דְּמוֹ אָסוּר וְלֹא הַבָּשָׂר וְאִי מִשּׁוּם דְּאִי אַתְּ אָמַר הָכִי הָא דְּאִי אַתְּ אָמַר דְּמוֹ אָסוּר וְלֹא הַבָּשָׂר מַאי אִירְיָא דְּמוֹ אָסוּר אֲפִילּוּ בָּשָׂר נָמֵי אָסוּר דְּתָנֵי בְּבַ"ק בְּשׂוֹר שֶׁנִּגַּח אֶת הַפָּרָה: **דְּשׁ בְּאַוְוזִין וְתַרְנְגוֹלִין לְרַבִּי יוֹסֵי בַּר'.** יְהוּדָה מִהוּ. בַּהֲשׁוֹנָה אֶת הַפְּרוּטָה תְּנַן הֵיכָא עוֹשֶׂה בֵּידִיו אֲבָל לֹא בְּרַגְלָיו בְּרַגְלָיו אֲבָל לֹא בְּיָדָיו הֲרֵי זֶה יֹאבַד כְּדַתְנֵי בְּרַבִּי טַבְּרֵי כְּרַעַ וְגוֹ' בְּבִיאַת פּוּעַל הַכְּתוּב מְדַבֵּר ר' יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר אֵינוֹ אוֹכֵל עַד שֶׁיִּשְׁחֲטֶנּוּ בִּידָיו וּבְרַגְלָיו וְקִמְבַּעְיָא לֵיהּ לְרַבָּה דְּשׁ בְּאַוְוזִין וְתַרְנְגוֹלִין שֶׁאֵין לָהֶם אֶלָּא רַגְלַיִם מַהוּ מִי עָבַר עֲלֵיהֶן מְשׁוּם לֹא לִפְנֵי עִוֵּר וְלִיבָא אוֹ דִּילְמָא כְּחוֹ בְּשׁוֹר בְּעֵינָן וְהָא אִיבָּא אִלְמָא בְּנֵי מְלָאכָה נִינְהוּ: **וְכֹל חַיָּה הָרוֹמֶשֶׁת.** וְאִי לָאו לְאַכּוֹלֵי חֵיוָה בְּנֵי מְלָאכָה נִינְהוּ: וּמִשְּׁנֵי **הָהוּא לְאַתּוּיֵי נָחָשׁ** וְכוּ' וְאִי לָאו לְאַכּוֹלֵי חֵיוָה בְּנֵי מְלָאכָה נִינְהוּ: וּמִשְּׁנֵי **הָהוּא לְאַתּוּיֵי נָחָשׁ** וְלִילְמָא כְּחוֹ בְּשׁוֹר בְּעֵינָן וְהָא אִיבָּא אִלְמָא בְּנֵי מְלָאכָה נִינְהוּ: **וְכֹל חַיָּה הָרוֹמֶשֶׁת.** דְּנָחָשׁ עַל גַּחֹנְךָ תֵּלֵךְ: **חָבַל.** הִפְסִיד לְשׁוֹן אַהֲבָה כָּל חֲבַל לְשׁוֹן צַעַר וְקִבֵּל הוּא כְּלוֹמַר הִפְסִיד בָּא לְעוֹלָם וְיֵשׁ לְקַבֵּל עַל שֶׁמֶשׁ וְכוּ': **סַנְדְּלָרִיּוֹת.** שֵׁם אֲבֶן טוֹב: **צוֹלִין לוֹ בְּשׂוֹר.** אִלְמָא הוֹתַּר לוֹ לֶאֱכוֹל בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת: **נִתְּנוּ לְאֲפִילּוּ.** לְאֲכִילָה: **יְרִידַת דְּמוּת חֲמוֹר מַהוּ.** מִי אָמַר הָא וְדַאי דִּבֵּר סְמָא הוּא וְאִסּוּר: **יָרוּד נָאלָא.** תְּנַן שׁוֹתָה עוֹף שִׁשְּׁמוֹ תְּנַן וְהוּא שׁוֹתֶה וּבוֹכֶה וּמִסְפַּדְתִּיד תָּמִיד וְכֹל תְּנַן דְּבִמְקֹרָא מְתַרְגְּמִינַן יְרִידִין: **הָא אֲמְרוּ לֵיהּ אֵין דָּבָר טָמֵא יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם.** וְדִבֵּר שֶׁאִינוֹ הוּא וְאִם יִשְׁנוֹ טָהוֹר הוּא:

מכשפה

כבשר והכי אמרינן בבריתות בפ' דם שחיטה (דף כא:) דם שרצים התרו בו משום שרץ לוקה משום דם אינו לוקה: **בדינת הים.** לאדם הראשון נאמר: **הנהני בעיוא ושיבוטא.** קשר קרון לדג שבים ועלו ביבשה על שפת הים ושניהם מנהיגין אותה: **מהו.** לוקה משום מנהיג בבלאים או לא חורש בשור ובחמור לאו דוקא דכל תרי מיני נמי אסירי בב"מ בשור שנגח את הפרה: **דש באווזין ותרנגולין לרבי יוסי בר'** יהודה **מהו.** בהשוכר את הפועלים תנן היה עושה בידיו אבל לא ברגליו ברגליו אבל לא בידיו הרי זה יאבד כדתניא רבי טבא בכרם רעך וגו' בביאת פועל הכתוב מדבר ר' יוסי בר יהודה אומר אינו אוכל עד שישחטנו בידיו וברגליו וקמבעיא ליה לרבה דש באווזין ותרנגולין שאין להם אלא רגלים מהו מי עבר עליהן משום לא לפני עוור ולא ידיו ורגליו בעינן בשור וליבא או דילמא כל כחו בשור בעינן והא איבא אלמא בני מלאכה נינהו: **ובכל חיה הירושמת.** ואי לאו לאכילה חיוה בני מלאכה נינהו: ומשני **הההוא לאתויי נחש** ולמלאכה דנחש בר מלאכה ניהו קודם שנתקלל לילך על גחון: **חבל.** הפסד לשון אהה כל חבל לשון צער וקבל הוא כלומר הפסד בא לעולם ויש לקבול על שמש וכו': **סנדלריות.** שם אבן טוב: **צולין לו בשר.** אלמא הותר לו לאכול בהמות וחיות: **נתנו לאפילו.** לאכלה: **ירידה דמות חמור מהו.** מי אמר הא ודאי דבר טמא הוא ואסור: **ירוד נאלא.** תנין שוטה עוף ששמו תנין והוא שוטה ובוכה

מכשפה

מכשפה לא תחיה וכל שוכב עם בהמה. סמוכין הן בפרשת ואלה המשפטים: **את חקתי תשמרו.** כשהזהיר ישראל בסיני בהמהך לא תרביע וגו' פתח בהו קרא את חקותי תשמרו מה שלא פתח בן בשאר מקומות שמע מינה הכי קאמר להו את חקותי שתחקקתי כבר לבני נח תשמרו ואלו הן בהמותך לא תרביע בלאים אבל על חרישת שור וחמור לא הזהרתים: **שדך לא תזרע כלאים.** וזריעה זו אינה זריעה ממש דלא נצטוו בני נח על כלאי הכרם אלא שלא להרביע האילן על שאינו מינו דלא תזרע דומיא דלא תרביע מה בהמה מובדלה בהרבעה דבר המסויים כך בזריעה דבר המסויים: **מה בהמה בין בארץ בין בחו"ל.** דחזרת הגוף שאינה תלויה בחובת הארץ נפקא לן בקדושין (ד' לז.) דנוהגת אפילו בחו"ל: **אלא מעתה ושמרתם את חקותי.** דכתיב בכל התורה כולה הכי נמי דנצטוו בני נח עליהם: **הכא כתיב את חקותי תשמרו.** דהקדים חקים למצות שמירה דמשמע חקים דמעיקרא ואע"ג דגבי שביעית ויובל כתיב נמי את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו דהקדים נמי חקים למצות שמירה התם כיון דרישא דקרא כתיב את משפטי תעשו אהרחיה למיכתב ואת חקותי תשמרו: **שם בן ארבע אותיות.** שם הוא ולא בעינן שם המפורש בן ארבעים ושתים אותיות: **ושם המפורש.** כלומר שם המיוחד: **קרועי בגדים.** על גדופין ששמעו מפי רבשקה כדכתיב (מלכים ב יט) אשר שלחו מלך אשור (אדניו) לחרף אלהים חי: **והעדים.** בשעה שמעידין בפירוש מה ששמעו אינו חייבין לקרוע: **הא שמעו השתא.** מפי עצמן: **השומע אוכרה.** ברכת השם מפי הגוי אינו חייב לקרוע: **ואי"ת.** הרי קרעו על רבשקה ישראל מומר היה: **בזמן הזה.** שאנו בגלות ואין אימת ב"ד מוטלת עליהם לדון חייבי מיתות: **נתמלא כל הבגד קרעים.** לפי שהדבר תדיר לפי שאין מתיראין מב"ד: **מי גמירי.** גזי שם המיוחד כל כך שמקללין בו תמיד דקאמר נתמלא כל הבגד כולו קרעים: **אלא לאו בכנוי.** תדיר ובזמן הזה דלא קרעינן משום דנתמלא כל הבגד וכו' אבל בזמן ב"ד קורעין על גוי ואכנאי: **ומעלה הוא דעבד רבנן.** בדיני ממונות ודיני נפשות שהצריכו כל העדים לפרש עדותן: **הכא.** בברכת השם דלא אפשר לפרש מפני כבוד השם: **אוקומה אדאוריית.** וקטלינן ליה בהאי עדות: **דאי פלקא דעתך.** בעלמא פסול עד שיפרשו כולם: **אמו הכא משום דלא אפשר קטלינן ליה לגברא.** בלא העדאת עדים: **כר' עקיבא.** במסכת מכות (ד' ה.) דמקיש שלשה לשנים דאם נמצא שלישי קרוב או פסול עדות של כולן בטלין הלכך בדקינן ליה בהדייהו דאי מתום או מתכחש מבטלין לסהדותייהו דאי מתני'

חקים שתחקקתי לך כבר. תימה תיתסר נמי כלאים מהכא דכתיב בהאי קרא בגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך ועוד קשה למה לי את חקותי תיפוק ליה מדכתיב למינהו במעשה בראשית באילנות ובבהמה דבפ' אלו טריפות (חולין דף ס: ושם.) משמע דאי הוה כתיב למינהו בדשאים ה"א דאסירי בני נח להרכיב שני דשאין זה על זה וע"ק הא דאמרינן ס"פ הפרה (ב"ק דף נה. ושם) המרביע שני מינים שבים לוקה אתיא למינהו למינהו מיבשה תיפוק ליה מדכתיב למינהו בגופייהו ומפר"ת דאי לאו את חקותי ה"א למינהו לאו לאיסור כתיב ואי לאו למינהו ה"א את חקותי שתחקקתי לך כבר במרה והא דפריך אלא מעתה ושמרתם את חקותי אע"ג דלא מוקמינן האי בבני נח אלא משום דאשכחן למינהו במעשה בראשית פריך שפיר דדיקמא כי היכי דהאי לא קאי אבני נח האי נמי לאו אבני נח קאי וא"ת כיון דאיתייהי לך כבר מחייבי רבנן אבני נח לא בהרבעה ולא בהרכבה אלמא לא דריש למינהו אם כן אתי סוגיא דפרק הפרה ודאלו טריפות לא קרבנן וי"ל דנהי דלא דרשו רבנן למינהו גבי בני נח משום דלא כתיב בצווי דאדם גבי ישראל דרשינן כיון דאשכחן דנצטוו ישראל על הכלאים ונפקא מינה לענין דגים אי נמי לא הוה אסרינן הרכבה באילנות בישראל מדרש מה בהמותך בהרבעה אף שדך בהרכבה דלא הוה מפקינן קרא ממשמעותיה דכתיב לא תזרע אי לאו דאשכחן כבר למינהו במעשה בראשית וניתיב השתא דמילתא דשמואל דמייתי הכא דתחקתי שתחקתי לך כבר איתא נמי בשילהי פ"ק דקדושין (דף לט.) ואתי אפילו כרבנן והשתא ההוא דהרכיב שני דשאים דפרק אלו טריפות (חולין דף ס. ושם) לרבנן קמיבעיא ליה אע"ג דתמהי' היא בפ"ק דבלאים (מ"ו) אין נוטעין ירק בירק מ"מ קמיבעיא ליה אי חשיבי ליה דשאים כמאן דכתיבי בהו למינהו משום דאסכים רחמנא על ידיידהו לאסור בחו"ל כמו הרכבת אילן מדרשא דשמעתתין:

חקותי דהשתא. מה שהקשה בקונטרס מדכתיב גבי שביעית ויובל את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו לא דק דלא כתיב הכי אלא בפרשת בהר סיני כתיבי ועשיתם את חקותי ואת משפטי תשמרו והא קרא דאיתיבי בקונטרס בפרשת אחרי מות גבי עריות כתיב ושפיר מ"ל שתחקתי לך כבר דבני נח נצטוו על העריות ואע"ג דהאי קרא דפריך מיניה הש"ס דשמרתם את חקותי התם נמי כתיב מכל מקום מסתבר דבכל התורה איירי דמסיים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם:

אתיא קרינא קריעה. תימה דבפ"ב דמו"ק (דף כ: ושם) דליף קריעה מעומד מדכתיב ויקם איוב ויקרע גלוף נמי דלא מאחוץ קריעה מהכא:

המלך קרע. תימה האיך אמרו למלך מה שמעינו בפירוש הא גבי עדים תנן (לעיל דף נו.) כל היום היו דנין את העדים בכינוי: ולייחשוב

1 מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה, וְכִתִיב ׳כָּל שׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה
2 מוֹת יוּמָת׳, כָּל שֶׁשִּׁשָּׁנוּ בְּכֻלָּל ׳כָּל שׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה׳,
3 יָשְׁנוּ בְּכֻלָּל ׳מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה׳: רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר,
4 אַף עַל הַכִּלְאַיִם: מְנָא הֲנֵי מִילֵּי? אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר
5 קְרָא ׳אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ׳, חוּקִּים שֶׁחָקַקְתִּי לְךָ בְּכָר,
6 ׳בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם וְשָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם׳.
7 מַה בְּהֶמְתְּךָ בְּהַרְבָּעָה, אַף שָׂדְךָ בְּהַרְכָּבָה. מַה בְּהֶמְתְּךָ
8 בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, אַף שָׂדְךָ בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין
9 בְּחוּצָה לָאָרֶץ. אֶלָּא מֵעַתָּה, ׳וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת
10 מִשְׁפָּטַי׳, חוּקִּים שֶׁחָקַקְתִּי לְךָ בְּכָר. הָתָם, ׳וּשְׁמַרְתֶּם אֶת
11 חֻקּוֹתַי, דִּהַשְׁתָּא. הָכָא, ׳אֶת חֻקּוֹתַי תִּשְׁמֹרוּ, חוּקִּים
12 דְּמֵעִיקָּרָא, תִּשְׁמְרוּ׳: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה כו׳:
13 אָמַר רַב אָחָא בַּר יַעֲקֹב, אִינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיְּבָרֵךְ שֵׁם בֶּן
14 אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת. לְאַפּוֹקֵי, בֶּן שָׁתֵּי אוֹתִיּוֹת דִּלְא, פְּשִׁיטָא,
15 ׳יַהּ׳ יוֹסֵי אֶת ׳יוֹסֵי׳ תָּנֵן. מַהוּ דְּתֵימָא, מִילְּתָא בְּעָלְמָא
16 הוּא דְּנָקֵט, קָא מַשְׁמַע לָן. אֵיפָא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב אָחָא
17 בַּר יַעֲקֹב, שְׁמַע מִינָּהּ, שֵׁם בֶּן אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, נְמֵי שֵׁם
18 הוּא. פְּשִׁיטָא, ׳יַהּ׳ יוֹסֵי אֶת ׳יוֹסֵי׳ תָּנֵן. מַהוּ דְּתֵימָא,
19 עַד דְּאֵיפָא שֵׁם רַבָּה, וּמִילְּתָא בְּעָלְמָא הוּא דְּנָקֵט, קָא
20 מַשְׁמַע לָן: גְּמַר הַדַּיָּן כו׳: ׳עוֹמְדִין׳, מְנָלָן. אָמַר רַבִּי
21 יִצְחָק בַּר אַמֵּי, דְּאָמַר קְרָא ׳וְאַהוּד בָּא אֵלָיו וְהוּא
22 יוֹשֵׁב בַּעֲלִיַּית הַמְקֵרָה אֲשֶׁר לוֹ לְבָדוֹ׳, וַיֹּאמֶר אַהוּד דְּבַר
23 אֱלֹהִים לִי אֵלֶיךָ וַיָּקָם מֵעַל הַכִּסֵּא׳. וְהָלֹא דְּבָרִים קַל
24 וָחוֹמֶר, וּמָה עֶגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב שֶׁהוּא נָבָר, וְלֹא יָדַע
25 אֶלָּא בִּכְנוּיוֹ, עָמַד. יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם הַמְפֹרָשׁ, עַל אַחַת
26 כַּמָּה וְכַמָּה. קוֹרְעִין, מְנָלָן. דִּכְתִיב ׳וַיָּבֹא אֲלֵיכֶם בֶּן
27 חֲלָקְהוּ [וגו׳] הַשֹּׂבֵא הַסּוֹפֵר וַיֹּאמֶן בֶּן אָסָף הַמַּזְכִּיר אֶל
28 חִזְקִיָּהוּ קְרוּעֵי בְגָדִים וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה׳: לֹא
29 מֵאַחַיִן: מְנָלָן? אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, אֲתָיָא ׳קְרוּעֵי׳ ׳קְרִיעָה׳.
30 כְּתִיב הָכָא ׳קְרוּעֵי בְגָדִים׳, וּכְתִיב הָתָם ׳וַאֲלִישָׁע רוֹאֶה
31 וְהוּא מְצַעֵק אֲבִי אָבִי רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו׳ וְלֹא רָאָה
32 עוֹד ׳וַיַּחֲזֵק בִּבְגָדָיו וַיִּקְרָעֵם לִשְׁנַיִם קְרָעִים׳. מַמְשַׁמַע
33 שֶׁנֶּאֱמַר ׳וַיִּקְרָעֵם לִשְׁנַיִם׳, אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהֵן קְרָעִים? וּמַה
34 תַּלְמוּד לוֹמַר ׳קְרָעִים׳, מְלַמֵּד שֶׁהֵן קְרוּעִים לְעוֹלָם. תָּנוּ
35 רַבָּנָן, אֶחָד הַשּׁוֹמֵעַ, וְאֶחָד שׁוֹמֵעַ מִפִּי שׁוֹמֵעַ, חַיָּיב
36 לִקְרוֹעַ. וְהָעֵדִים אֵין חַיָּיבִין לִקְרוֹעַ, שֶׁכְּבָר קָרְעוּ בְּשָׁעָה
37 שֶׁשָּׁמְעוּ. וְכִי קָרְעוּ בְּשָׁעָה שֶׁשָּׁמְעוּ, מַאי הָוֵי, הָא קָא
38 שָׁמְעִי הַשְׁתָּא. לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב ׳וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ
39 הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ (אֶת דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה) וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו׳, הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ קָרַע, וְהֵם לֹא קָרְעוּ. אָמַר
40 רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, הַשּׁוֹמֵעַ אֲזָכָרָה מִפִּי הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֵינוֹ חַיָּיב לִקְרוֹעַ. וְאִם תֹּאמַר
41 רַבְשָׁקֵה, יִשְׂרָאֵל מוּמָר הָיָה. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, אֵין קוֹרְעִין אֶלָּא עַל שֵׁם הַמְיוּחָד בִּלְבָד. לְאַפּוֹקֵי כִּינּוּי, דְּלָא.
42 דְּרַבִּי חִיָּיא בְּרַתְרְוַיְיהוּ, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא, הַשּׁוֹמֵעַ אֲזָכָרָה בְּזֶמֶן הַזֶּה, אֵינוֹ חַיָּיב לִקְרוֹעַ. שֶׁאֵם אִי אַתָּה אוֹמֵר כֵּן, נִתְמַלֵּא כָּל הַבֶּגֶד
43 קְרָעִים. מַמַּאן, אִילֵּימָא מִיִּשְׂרָאֵל, מִי פְּקִירִי כּוּלֵּי הַאי. אֶלָּא, פְּשִׁיטָא מֵעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְאִי שֵׁם הַמְיוּחָד, מִי גָּמִירִי? אֶלָּא לָאו, בִּכְנוּיִי,
44 וְשָׁמַע מִינָּהּ בְּזֶמֶן הַזֶּה הוּא דִּלְא, הָא מֵעִיקָּרָא חַיָּיב, שְׁמַע מִינָּהּ. הַשְׁתָּא אוֹמֵר אַף אֲנִי כְּמוֹתוֹ: אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, שְׁמַע מִינָּהּ ׳אַף אֲנִי
45 כְּמוֹתוֹ׳, כֶּשֶׁר בְּרִינֵי מְמוֹנוֹת וּבְרִינֵי נְפָשׁוֹת, וּמַעֲלָה הוּא דְּעָבוּד רַבָּנָן. וְהָכָא, הֵיכָן דִּלְא אֶפְשָׁר, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן אַדְאוֹרַיְיתָא. דְּאִי סָלְקָא
46 דַּעְתָּךְ פְּסוּל, הָכָא בְּמִשּׁוּם דִּלְא אֶפְשָׁר, קָטְלִינַן לְגַבְרָא: וְהִשְׁלִישִׁי אוֹמֵר אַף אֲנִי כְּמוֹתוֹ: סְתָמָא, כִּדְרַבִּי עֲקִיבָא דְּמַקֵּישׁ שְׁלֹשָׁה לִשְׁנַיִם:

וליחשוב נמי זורק. פירש הקונטרס בשלמא מקבל ומוליך משום דלא אשכחן דלידחו עבודה הנעשות לשם עבודה זרה כדאשכחן גבי ניסוך ישתו יין נסיכם והיינו כר' יהודה דדריש בספרי להאי קרא דיין נסיכם גבי גוים אבל ר' נחמיה מוקי לה בישראל ומיהו לרבי נחמיה בלאו הכי אשכחן קראי בדברי קבלה וקטר לבעל הסך נסכים לאלהים אחרים (ירמיה ז):

זובח לאלהים יחרם. פ"ה כל אלהים במשמע אפילו שלא בדרכה מדלא כתיב עובד לאלהים בזביחה יחרם ולא היה יכול לפרש דע"כ לשלא בדרכה אתא דאי לבדרכה מוליך ויעבוד נפקא דה"א לעולם לבדרכה ובא ללמדך על הכלל דאפי' בדרכה לא מחייבה אלא בעבודת פנים:

המקטר והמנסך מניין ת"ל בלתי לה' לבדו. תימה דבסמוך יליף מיציאת זביחה ללמד על הכלל כולו וי"ל דאי לאו בלתי לה' לבדו ה"א מה זביחה שהיא עבודת דם ואתא לרבויי זורק אבל מקטר ומנסך לא:

מניין לרבות השתחואה. וא"ת ת"ל מדאיתקש לזביחה דכתיב (שמות לב) וישתחוו לו ויזבחו לו כדליף (לקמן דף סג.) האומר אלי אתה דכתיב ויאמרו לו אלה אלהיך ישראל וי"ל דהתם הוי כדרכה דאותו עגל אורחיה בזביחה הוה והא דליף מהתם אלי אתה משום דאלי אתה אורחיה בכל עבודה זרה:

אוהרה מניין. וא"ת ות"ל מהיכא דנפקא לי' אזהרה למגפ ומנסך מלא תעבדם כדפ"ה במתני' וי"ל דאי אתא לאזהרה דהשתחואה לא הוה מוקמינן ליה למגפ ומנסך:

ריש

גמ' עוֹנֶשׁ, שַׁמְעֲנָא. אַזְהָרָה, מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר, 'כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר'. יָכוֹל נִסּוּךְ שֶׁאֵינוֹ מַרְבֶּה הַמְנַסֵּךְ וְהַמְנַשֵּׁק נִסּוּךְ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'זֹבֵחַ'. זְבִיחָה בִּכְלָל הָיְתָה, וְלָמָּה יָצְאָה לְחַקֵּשׁ אֵלֶיהָ, וְלוֹמַר לְךָ, מַה זְבִיחָה מְיוּחֶדֶת שֶׁהִיא עֲבוֹדַת פָּנִים וְחַיֶּבִין עָלֶיהָ מִיתָה, אַף כָּל שֶׁהִיא עֲבוֹדַת פָּנִים, וְחַיֶּבִין עָלֶיהָ מִיתָה. יָצְאָה הִשְׁתַּחֲוָאָה, לִידוֹן בְּעַצְמָהּ. יָצְאָה זְבִיחָה, לִידוֹן עַל הַכְּלָל כּוּלּוֹ. אָמַר מַר, הָיִתִי אוֹמֵר, בְּזוֹבֵחַ קָדָשִׁים בְּחוּץ הַכָּתוּב מְדַבֵּר. תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֵאלֹהִים', בְּזוֹבֵחַ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אֵין לִי, אֶלָּא בְּזוֹבֵחַ. מִקַּטֵּר וּמְנַסֵּךְ מַנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ', רִיקֵּן הָעֲבוֹדוֹת כּוּלָּן לְשֶׁם הַמְיוּחָד. לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר זְבִיחָה לִידוֹן בָּעֲבוֹדוֹת פָּנִים, מַנַּיִן לְרַבּוֹת הִשְׁתַּחֲוָאָה. תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְיָלַךְ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם', וְסָמִיךְ לֵיהּ 'וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא וגו'. עוֹנֶשׁ, שַׁמְעֲנָא. אַזְהָרָה, מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר, 'כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר'. יָכוֹל נִסּוּךְ שֶׁאֵינוֹ מַרְבֶּה הַמְנַסֵּךְ וְהַמְנַשֵּׁק נִסּוּךְ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'זֹבֵחַ'. זְבִיחָה בִּכְלָל הָיְתָה, וְלָמָּה יָצְאָה לְחַקֵּשׁ אֵלֶיהָ, וְלוֹמַר לְךָ, מַה זְבִיחָה מְיוּחֶדֶת שֶׁהִיא עֲבוֹדַת פָּנִים וְחַיֶּבִין עָלֶיהָ מִיתָה, אַף כָּל שֶׁהִיא עֲבוֹדַת פָּנִים, וְחַיֶּבִין עָלֶיהָ מִיתָה. יָצְאָה הִשְׁתַּחֲוָאָה, לִידוֹן בְּעַצְמָהּ. יָצְאָה זְבִיחָה, לִידוֹן עַל הַכְּלָל כּוּלּוֹ. אָמַר מַר, הָיִתִי אוֹמֵר, בְּזוֹבֵחַ קָדָשִׁים בְּחוּץ הַכָּתוּב מְדַבֵּר. תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֵאלֹהִים', בְּזוֹבֵחַ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אֵין לִי, אֶלָּא בְּזוֹבֵחַ. מִקַּטֵּר וּמְנַסֵּךְ מַנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ'. רִיקֵּן הָעֲבוֹדוֹת כּוּלָּן לְשֵׁם הַמְיוּחָד. לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר זְבִיחָה לִידוֹן בָּעֲבוֹדוֹת פָּנִים, מַנַּיִן לְרַבּוֹת הִשְׁתַּחֲוָאָה. תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְיָלַךְ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם', וְסָמִיךְ לֵיהּ 'וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא

משנה הָעוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, אֶחָד הָעוֹבֵד, וְאֶחָד הַמְזַבֵּחַ, וְאֶחָד הַמְקַטֵּר, וְאֶחָד הַמְנַסֵּךְ, וְאֶחָד הַמְשַׁתֲּחֲוֶה, וְאֶחָד הַמְקַבְּלוֹ עָלָיו לֵאלֹוָה, וְהָאוֹמֵר לוֹ אֱלִי אַתָּה. אֲבָל הַמְנַסֵּךְ וְהַמְנַשֵּׁק וְהַמְכַבֵּד וְהַמְרַחֵץ וְהַמְרַחֵץ וְהַמְסַךְ וְהַמְלַבִּישׁ וְהַמְנַעֵל, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַנּוֹדֵר בִּשְׁמוֹ וְהַמְקַיֵּם בִּשְׁמוֹ, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַפּוֹעֵר עַצְמוֹ לְבַעַל פְּעוֹר, זוֹ הִיא עֲבוֹדָתָהּ. הַזּוֹרֵק אֶבֶן לְמַרְקוֹלִיס, זוֹ הִיא עֲבוֹדָתָהּ:

גמרא מַאי 'אֶחָד הָעוֹבֵד'? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, הָכִי קָאָמַר, אֶחָד הָעוֹבֵד כְּדַרְכָּהּ וְאֶחָד הַמְזַבֵּחַ וְאֶחָד הַמְקַטֵּר וְאֶחָד הַמְנַסֵּךְ וְאֶחָד הַמְשַׁתֲּחֲוֶה וְאֶחָד הַמְקַבְּלוֹ עָלָיו לֵאלֹוָה וְאֶחָד הָאוֹמֵר לוֹ אֱלִי אַתָּה כְּדַרְכָּהּ. וְלִיחְשוֹב נַמִּי, זוֹרֵק. אָמַר אַבַּיֵי, זוֹרֵק הַיְינוּ מְנַסֵּךְ, דִּכְתִיב 'כַּל אַפִּיךְ נִסְּכוּהָם מָדָם'. מָנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן, אִילּוּ נֶאֱמַר 'זֹבֵחַ יָחֳרַם', הָיִיתִי אוֹמֵר בְּזוֹבֵחַ קָדָשִׁים בְּחוּץ הַכָּתוּב מְדַבֵּר. תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֵאלֹהִים', בְּזוֹבֵחַ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אֵין לִי, אֶלָּא בְּזוֹבֵחַ. מִקַּטֵּר וּמְנַסֵּךְ מַנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ'. רִיקֵּן הָעֲבוֹדוֹת כּוּלָּן לְשֵׁם הַמְיוּחָד. לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר זְבִיחָה לִידוֹן בָּעֲבוֹדוֹת פָּנִים, מַנַּיִן לְרַבּוֹת הִשְׁתַּחֲוָאָה. תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְיָלַךְ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם', וְסָמִיךְ לֵיהּ 'וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא וגו'. עוֹנֶשׁ, שַׁמְעֲנָא. אַזְהָרָה, מַנַּיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר, 'כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר'. יָכוֹל נִסּוּךְ שֶׁאֵינוֹ מַרְבֶּה הַמְנַסֵּךְ וְהַמְנַשֵּׁק נִסּוּךְ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'זֹבֵחַ'. זְבִיחָה בִּכְלָל הָיְתָה, וְלָמָּה יָצְאָה לְחַקֵּשׁ אֵלֶיהָ, וְלוֹמַר לְךָ, מַה זְבִיחָה מְיוּחֶדֶת שֶׁהִיא עֲבוֹדַת פָּנִים וְחַיֶּבִין עָלֶיהָ מִיתָה, אַף כָּל שֶׁהִיא עֲבוֹדַת פָּנִים, וְחַיֶּבִין עָלֶיהָ מִיתָה. יָצְאָה הִשְׁתַּחֲוָאָה, לִידוֹן בְּעַצְמָהּ. יָצְאָה זְבִיחָה, לִידוֹן עַל הַכְּלָל כּוּלּוֹ. אָמַר מַר, הָיִתִי אוֹמֵר, בְּזוֹבֵחַ קָדָשִׁים בְּחוּץ הַכָּתוּב מְדַבֵּר. תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֵאלֹהִים', בְּזוֹבֵחַ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אֵין לִי, אֶלָּא בְּזוֹבֵחַ. מִקַּטֵּר וּמְנַסֵּךְ מַנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ'. רִיקֵּן הָעֲבוֹדוֹת כּוּלָּן לְשֵׁם הַמְיוּחָד. לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר זְבִיחָה לִידוֹן בָּעֲבוֹדוֹת פָּנִים, מַנַּיִן לְרַבּוֹת הִשְׁתַּחֲוָאָה. תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְיָלַךְ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם', וְסָמִיךְ לֵיהּ 'וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא

אסורה

מתני' **אחד העובד.** מפרש בגמרא: **אחד המזבח ואחד המקטר וכו'.** ובגמרא מוקים לה לכולה מתניתין בשאין דרכה של אותה עבודה זרה לעבדה בכך ואפ"ה אהנך עבודות מיחייב בדליף לה בבריית': **והמקבלו עליו באלוה.** ואפי' אמירה בעלמא בגון האומר לו אלי אתה דאיתקש לזביחה דכתיב (שמות לב) וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל ול"א והמקבלו לאלוה שלא בפניו והאומר לו אלי אתה אתה בפניו ותנא סיפא לגלויי רישא דאי תנא רישא הוה אמינא הני מילי בפניו אבל שלא בפניו לא תנא סיפא בפניו מכלל דרישא שלא בפניו לאו הוי זביחה: **אבל המנסך והמנשק,** שלא בדרכה: **עובר בלא תעשה.** דלא תעבדם יתירא כתיבי חד בדברות ראשונות ואחרונות וחד לא תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם ולא תעשה כמעשיהם (שמות כג) אם אינו ענין לבדרכה תנהו ענין לשלא בדרכה אבל מיתה לא מיחייב בשלא בדרכה אלא הני דפרט בהו קרא: **הנודר בשמו.** בלשון נדר קונם עלי כל פירות שבעולם בשם עבודה זרה פלונית אם ארחוץ: **והמקיים בשמו.** שבועה נשבע מתרגם מקיים: **עובר בלא תעשה.** ושם אלהים אחרים לא תזכירו (שם): **הפוער עצמו.** מתריו רעי בפניו וזהו שעבודתו וחזיב עליו מיתה: **מרקולים.** מצדדין שלש אבנים אחת מכאן ואחת מכאן ואחת מלמעלה על גביהן וקורין אותם מרקוליס ועובדין אותה בזריקת האבנים: **נמ' מאי אחד העובד.** אטו כל הני לאו עובד נינהו: **אחד העובד.** כל עבודה אף גפוף ונשוק אף דרך בזיון בכדרכה וחייב מיתה דכתיב וילך ויעבוד אלהים אחרים וכתיב בתריה וסקלתם באבנים ואזהרתיה מהכא ופן תדרוש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם וגו' (דברים יב) דהיינו בכדרכה: **ואחד המזבח.** אפי' שלא בדרכה בעבודות הללו כדליף לקמן דכל עבודות הנעשות בפנים לגבוה חייבין עליה מיתה בעבודה זרה אפילו שלא בדרכה: **ולחשוב נמי זורק,** דבשלמא מקבל ומוליך לא קשיא לן אף על גב דעבדו פנים הם דלא אשכחן דלחדו עבודות הנעשות לשם עבודה זרה כדאשכחן הנך דזביחה ויזבחו לו (שמות לב) קטור אשר חלב זבחימו יאכלו (דברים לב) ניסוך ישתו יין נסיכם (שם) ומיהו הם דאשכחן

בעבודה זרה לב אסיך נסכיהם מדם וכיון דגמרינן דכל עבודות פנים חייבין בהם אף שלא בדרכה נתנייה נמי: **אמר אביי** זורק **בכלל ניסוך.** דמתני' דהא קרא נמי ניסוך קרייה: **מנא הני מילי.** דמחייב בהני עבודות אף בשלא בדרכה: **אילו נאמר** זובח **יחרם הייתי אומר.** באיזו זביחה בא הכתוב לענוש מיתה ודאי בזובח קדשים בחוץ קאמר שמצינו שהזהיר עליהם במקום אחר ולקמן פריך הרי כבר פרשו להם ענוש אחר ונכרתה דכתיב גבי שחוטי חוץ: **ת"ל לאלהים יחרם.** דבא הכתוב לענושו מיתה דהאי יחרם לשון מיתה דכתיב (ויקרא כז) כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת וזבח לאלהים כל אלהים במשמע ואפילו שלא בדרכה מדלא כתביה בלשון עבודה עובד לאלהים בזביחה יחרם שמע מינה אפילו אינה עבודה שלו קאמר וכל עבודות שבעולם לבדרכה נפקא לן בהו מיתה מוילך ויעבוד וגו' דמשמע דבר שהוא עבודה לו: **בלתי לה' לבדו.** ריקן ונטל כל העבודות מלעבדה בהן ונתנן לשם המיוחד משמע דאכל עבודות הראויות לשם קאמר: **לפי שיצאה זביחה.** בפירוש מכלל שאר עבודות שנכללו בכלל ויולך ויעבוד ומדה היא בתורה דדבר שהוא בכלל ויצא מן הכלל ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא שאין הכלל הזה מחייב אלא עבודה הדומה לזבוח שהוא עבודת פנים ומהשהוא שלא נפקא לן דליחייב אהשתחואה שלא בדרכה דלאו עבודה היא בפנים מניין לרבות השתחואה: ה"ג בספרי **ת"ל** ויולך **ויעבוד אלהים אחרים וישתחו להם.** דעל כרחיך לשלא בדרכה קאמר דאי דרכה לעבדה בכך בכלל ויעבוד הוא: **עונש שמענו.** דכתיב ביה וסקלתם דלעיל: **אזהרה מניין ת"ל כי לא תשתחוה לאל אחר.** והאי נמי אם אינו ענין לבדרכה תנהו ענין לשלא בדרכה וספרים דכתוב בהו (כי) לא תשתחוה שיבוש הוא דהא מיתה הכא לא כתיבא: **יכול שאני מרבה וכו'.** דניימא השתחואה שיצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו יצא דמה השתחואה מיוחד שהיא דרך כבוד וחזיב עליה אף לשלא בדרכה אם לא שהוא דרך כבוד כגון אלו חייב: **ת"ל זובח.** ואם השתחואה ללמד על הכלל באתה למה פרט לך בזביחה הלא דרך כבוד הוא ומהשתחואה נפקא ליה אלא היא באתה ללמד על הכלל לומר לך בזביחה בכלל היתה ויצאה מן הכלל להקיש לה כל הנכללות עמה ולומר לך מה זביחה מיוחדת עבודת פנים אף כל שהיא עבודת פנים חייבין עליה בחוץ לעבודה זרה ומשום דהשתחואה לא נפקא לן מהכא לחייבה הוצרכה השתחואה לחזור ולצאת כדי לדון בעצמה לבדה שיתחייבו עליה ואע"פ שאין חייבין כיוצא בה ויצאה זביחה ללמד על הכלל כולו: **סד"א.** האי יחרם אתא לאורויי לן דאי אתרו ביה לקטלא וכרת כי לא אתרו ביה הוא כדלגבי שבת ועבודה זרה ועריות: **ה"ג** סד"ה אמינא אתרו ביה קטלא ולא אתרו ביה כרת קמ"ל: **אימא יצאה לן השתחואה ללמד על הכלל.** ומתרבי מנפק ומנסך וכל שהוא דרך כבוד כהשתחואה וקא קשיא לי' לתנא א"כ זובח למאי אתא תיפוק לי' מהשתחואה דהא עבודת כבוד הוא: **לגופיה אתא.** ולאוורויי דאפי' לא שחט שחיטת עצמו לעבודה זרה אלא שוחט לעצמו וחשב בה ע"מ לזורקו דמה לעבודה זרה חייב ואפי' לא זרק: **דמחשבין מעבודה לעבודה.** כלומר דמחשבה שהוא מחשב בשעת עבודה זו על עבודה אחרת מחשבה היא להתחייב עליה:

אסורה

[כג.]

אִם אוֹמֵר אַתְּ עַד שֶׁיְּהַלֵּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת יְהֵא אָסוּר - אַף אֲנִי אוֹמֵר אַחַר בָּא וְהֵטִיל שָׁם. בֵּישָׁנַאי שַׁאֲלוּן לְרַבִּי אֵימֵי: מַהוּ לִקַּח אֲבָנִים מִבֵּית הַכְּנֶסֶת זוֹ וְלִבְנוֹת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אַחֶרֶת? אֲמַר לוֹן: אָסוּר. אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ: לֹא אָסַר רַבִּי אֵימֵי אֶלָּא מִפְּנֵי עָגְמַת־נֶפֶשׁ. רַבִּי גּוּרְיָן אָמַר: מוּגְדָּלַאיי שַׁאֲלוּן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַהוּ לִקַּח אֲבָנִים מֵעִיר זוֹ וְלִבְנוֹת בְּעִיר אַחֶרֶת. אֲמַר לוֹן: אָסוּר. הוֹרִי רַבִּי אֵימֵי אֲפִלּוּ מִמְּזָרְחָהּ לְמַעֲרָבָהּ אָסוּר, מִפְּנֵי חֻרְבָּן אוֹתוֹ הַמָּקוֹם. מַהוּ לְמִכֹּר בֵּית הַכְּנֶסֶת וְלִקַּח בֵּית הַמִּדְרָשׁ? מִלְּתֵהּ דְּרַבִּי יְהוֹשָׁעַ בֶּן לֵוִי אָמְרָה: שָׁרֵי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשָׁעַ בֶּן לֵוִי (יִרְמְיָה נב, יג): "וַיִּשְׂרֹף אֶת בֵּית יְיָ" - זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, "וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ" - זֶה פָּלָטִין שֶׁל צִדְקִיָּהוּ, "וְאֶת כָּל בָּתֵּי יְרוּשָׁלַיִם" - אֵלּוּ אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁמוֹנִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת שֶׁהָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם.

דְּאָמַר רַבִּי פִּינְחָס בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁמוֹנִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם, וְכָל אַחַת וְאַחַת הָיְתָה לָהּ בֵּית סֵפֶר וּבֵית תַּלְמוּד, בֵּית סֵפֶר - לְמִקְרָא, וּבֵית תַּלְמוּד - לַמִּשְׁנָה, וְכֻלְּהֶם עָלָה אַסְפְּסִינוֹס, "וְאֶת כָּל בֵּית הַגְּדוֹל שָׂרַף בָּאֵשׁ" - זֶה מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּי, שֶׁשָּׁם הָיוּ מִתְנַיִן גְּדֻלּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּגוֹן (מְלָכִים־ב ח, ד): "סַפְּרָה נָּא לִי אֵת כָּל הַגְּדֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלִישָׁע".

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: הָדָא דְאַתְּ אָמַר: בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת שֶׁל יָחִיד, אֲבָל בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת שֶׁל רַבִּים - אָסוּר. אֲנִי אוֹמֵר אֶחָד מִסּוֹף הָעוֹלָם קָנוּי בּוֹ. וְהָא תָּנֵי: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֵּי רַבִּי צָדוֹק, שֶׁלָּקַח בֵּית־הַכְּנֶסֶת שֶׁל אַלֶכְסַנְדְּרִיין, וְעָשָׂה בָּהּ צָרְכָיו! אַלֶכְסַנְדְּרִיין עָשׂוּ אוֹתָהּ מִשֶּׁל עַצְמָן. עַד כַּדּוּן כְּשֶׁבְּנָיָהּ לְשֵׁם בֵּית־הַכְּנֶסֶת, בְּנָיָהּ לְשֵׁם חָצֵר וְהִקְדִּישָׁהּ מַהוּ? נִשְׁמְעִנָּהּ מִן הָדָא: 'קוֹנָם לַבַּיִת הַזֶּה שֶׁאֵינִי נִכְנָס' וְנַעֲשָׂה בֵּית־הַכְּנֶסֶת. הָדָא אָמְרָה: בְּנָיָהּ לְשֵׁם חָצֵר וְהִקְדִּישָׁהּ. קָדְשָׁה אֵימָתַי? קָדְשָׁה מִיַּד אוֹ בְּשָׁעַת הַתַּשְׁמִישׁ? נִשְׁמְעִנָּהּ מִן הָדָא: הָעוֹשֶׂה תֵּבָה לְשֵׁם סֵפֶר, וּמִטְפָּחוֹת לְשֵׁם סֵפֶר, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הַסֵּפֶר - מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הֶדְיוֹט, מְשֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הַסֵּפֶר - אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הֶדְיוֹט. וּמָה אִם אִלּוּ שֶׁנֶּעֱשׂוּ לְשֵׁם סֵפֶר אֵינָן קְדֵשׁוֹת אֶלָּא בְּשָׁעַת הַתַּשְׁמִישׁ, זוֹ שֶׁבְּנָיָהּ לְשֵׁם חָצֵר לֹא כָּל־שֶׁכֵּן?! אִלּוּ שֶׁעֲשָׂאָן לְשֵׁם חֻלִּין וְהִקְדִּישׁוֹ מָה הֵן? כְּמָה דְאַתְּ אָמַר תַּמָּן: בְּנָיָהּ לְשֵׁם חָצֵר וְהִקְדִּישָׁהּ - קָדְשָׁה, וְהָכָא: עֲשָׂאָם לְשֵׁם חֻלִּין וְהִקְדִּישָׁן - קָדֵשׁ. כְּלִי שָׁרֵת מֵאֵימָתַי הֵם

[כג:]

קְדֵשִׁין, מִיַּד אוֹ בְּשָׁעַת הַתַּשְׁמִישׁ? אֵין תֵּימַר מִיַּד - נִיחָא, אֵין תֵּימַר בְּשָׁעַת הַתַּשְׁמִישׁ, כְּאֶחָד הֵם קְדֵשִׁים וּמִתְקַדְּשִׁין? נִיחָא שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, בְּרַם שֶׁל שְׁלֹמֹה כְּאֶחָד הֵם קְדֵשִׁין וּמִתְקַדְּשִׁין. בִּכְנִיסָתָן לָאָרֶץ הָיוּ מְפַנִּין מִתּוֹךְ שֶׁל מֹשֶׁה לְתוֹךְ שֶׁל שְׁלֹמֹה לֹא הָיָה שָׁם שֶׁל מֹשֶׁה כְּאַחַת הֵם קְדֵשִׁים וּמִתְקַדְּשִׁין. בַּעֲלִיָּתָן מִן הַגּוֹלָה הָיוּ מְפַנִּין מִתּוֹךְ שֶׁל שְׁלֹמֹה לְתוֹךְ שֶׁלָּהֶן, לֹא הָיָה שָׁם שֶׁל שְׁלֹמֹה כְּאַחַת הֵם קְדֵשִׁין וּמִתְקַדְּשִׁין. אֲבָנִים שֶׁחֲצָבָן לְשֵׁם מֵת - אֲסוּרוֹת בַּהֲנָיָה, לְשֵׁם חַי וּלְשֵׁם מֵת - מֻתָּרוֹת בַּהֲנָיָה. הַזּוֹרֵק כְּלִי לִפְנֵי מִטָּתוֹ שֶׁל מֵת: לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלּוֹ - אָסוּר בַּהֲנָיָה, חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת - מֻתָּר בַּהֲנָיָה.

כָּל כְּלִי בֵּית־הַכְּנֶסֶת - כְּבֵית־הַכְּנֶסֶת. סַפְסָלָה וְקַלְטִירָה[8] - כְּבֵית־הַכְּנֶסֶת. כְּלָה דְּעַל אֲרוֹנָא - כַּאֲרוֹנָא. רַבִּי אַבָּהוּ יְהַב גְּלְתָא תַּחְתּוֹי הַהֵן כְּלָן. רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: בִּימָה וּלְוָחִין - אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם קְדֻשַּׁת אָרוֹן, וְיֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם קְדֻשַּׁת בֵּית־הַכְּנֶסֶת. אִינְגְּלִין - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם קְדֻשַּׁת אָרוֹן, יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם קְדֻשַּׁת בֵּית־הַכְּנֶסֶת. רַבִּי יִרְמְיָה אֲזַל לְגַוְלָנָה חֲמָתוֹן יָהֲבִין מַכּוּשָׁא בְּגוֹ אֲרוֹנָא, אֲתָא, שְׁאַל לְרַבִּי אֵימִי, אֲמַר לֵהּ: אֲנִי אוֹמֵר: לְכָךְ הִתְנוּ עָלָיו מִבַּחוּץ. רַבִּי יוֹנָה עֲבַד לֵהּ מִגְדָּל וַאֲתָנֵי עֲלוֹי: עִלָּיָה דְּסִפְרִין, אַרְעָיָא דְּמָאנִין.

מִטְפָּחוֹת לוֹקְחִין סְפָרִים - אֲפִלּוּ מִטְפָּחוֹת תּוֹרָה וְחֲמָשִׁין לוֹקֵחַ בָּהֶן נְבִיאִים וּכְתוּבִים. **סְפָרִים לֹא יִקָּחוּ מִטְפָּחוֹת** - אֲפִלּוּ נְבִיאִים וּכְתוּבִים אֵינוֹ לוֹקֵחַ בָּהֶן מִטְפָּחוֹת תּוֹרָה וְחֲמָשִׁין. כּוֹרְכִים תּוֹרָה בְּמִטְפָּחוֹת תּוֹרָה, חֲמָשִׁין בְּמִטְפָּחוֹת חֲמָשִׁין, נְבִיאִים בְּמִטְפָּחוֹת נְבִיאִים, תּוֹרָה וְחֲמָשִׁין בְּמִטְפָּחוֹת נְבִיאִים וּכְתוּבִים, אֲבָל לֹא נְבִיאִים וּכְתוּבִים בְּמִטְפָּחוֹת תּוֹרָה וְחֲמָשִׁין, נוֹתְנִין תּוֹרָה עַל־גַּבֵּי תּוֹרָה, וְחֲמָשִׁין עַל־גַּבֵּי חֲמָשִׁין, תּוֹרָה וְחֲמָשִׁין עַל־גַּבֵּי נְבִיאִים וּכְתוּבִים, אֲבָל לֹא נְבִיאִים וּכְתוּבִים עַל גַּבֵּי־תּוֹרָה וְחֲמָשִׁין. רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָה: תּוֹרָה וְחֲמָשִׁין - עֵרֶק תַּנָּיָה מִנַּהּ.

כּוֹתְבִין תּוֹרָה וּנְבִיאִים כְּאַחַת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין כּוֹתְבִין תּוֹרָה וּנְבִיאִים כְּאַחַת, אֲבָל כּוֹתְבִין נְבִיאִים וּכְתוּבִים כְּאַחַת. רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: תּוֹרָה וְחֲמָשִׁין קְדֻשָּׁה אַחַת הֵן. אֵין עוֹשִׂין תּוֹרָה חֲמָשִׁין, אֲבָל עוֹשִׂין חֲמָשִׁין תּוֹרָה, אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: הָדָא אָמְרָה: תּוֹרָה שֶׁעֲשָׂאָהּ חֲמָשִׁין - בִּקְדֻשָּׁתָהּ הִיא. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: תּוֹרָה חֲסֵרָה -

[כד.]

אֵין קוֹרִין בָּהּ בָּרַבִּים. וְהָא תָנֵי: בִּבְרֵאשִׁית עַד הַמַּבּוּל, בְּוַיִּקְרָא עַד וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, בְּוַיְדַבֵּר עַד וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן - מָתָר לִקְרוֹת בּוֹ בָּרַבִּים! הָדָא אַרְסְקִינָס אוֹקֵד אוֹרַיְתָא דְּצַנְבַּרַאי, אָתוֹן שַׁאֲלוֹן לְרַבִּי יוֹנָה וּלְרַבִּי יוֹסֵה: מַהוּ לִקְרוֹת בְּסֵפֶר בָּרַבִּים? אֲמַר לוֹן: אֲסִיר. לָא דַּאֲסִיר, אֶלָּא מִן גּוֹ דְּנַפְשְׁהוֹן עֲגִימָה, אִנּוּן זָבְנִין לְהוֹן אָחוֹרִי.

וְכֵן בְּמוֹתְרֵיהֶם - מִמַּה שֶּׁגָּבוּ גַּבָּאֵי צְדָקָה וְהוֹתִירוּ. כַּהֲדָא: רַבִּי חִיָּה בַּר בָּא אֲזַל לְחֶמֶץ, וְיַהֲבוּ לֵהּ פְּרִיטִין לְמַפְלְגָא לְיַתְמַיָּא וּלְאַרְמְלָאתָא, נְפַק וּפַלְגוֹן לְרַבָּנָן, מַהוּ שֶׁיְּהֵא צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תַּחְתֵּיהֶן? רַבִּי בָּא בַּר מָמָל אָמַר: צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תַּחְתֵּיהֶן. רַבִּי זְעֵירָה אָמַר: צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תַּחְתֵּיהֶן. רַבִּי אִילָא אָמַר: אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תַּחְתֵּיהֶן. רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תַּחְתֵּיהֶן.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי יַסָּא, רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: כָּל הַמִּצְווֹת, עַד שֶׁלֹּא יִנָּתְנוּ לַגִּזְבָּרִין - אַתְּ רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָן, מִשֶּׁנִּתְּנוּ לַגִּזְבָּרִין - אֵין אַתְּ רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָן.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: אֵין מוֹכְרִין אֶת שֶׁל רַבִּים לְיָחִיד, מִפְּנֵי שֶׁמּוֹרִידִין אוֹתוֹ מִקְּדֻשָּׁתוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמְרוּ לוֹ: אִם־כֵּן אַף לֹא מֵעִיר גְּדוֹלָה לְעִיר קְטַנָּה.

גְּמָרָא: שְׁלֹשָׁה מִבֵּית הַכְּנֶסֶת כְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְשִׁבְעָה מִבְּנֵי הָעִיר כָּעִיר. מָה אֲנַן קָיְמִין? אִם בְּשֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶן - אֲפִלּוּ אֶחָד, אִם בְּשֶׁלֹּא קִבְּלוּ עֲלֵיהֶן - אֲפִלּוּ כַּמָּה. אֶלָּא כֵּן אֲנַן קָיְמִין בִּסְתָם.

---

8 [שְׁרִפְרִף]

בֶּן עִיר שֶׁפָּסַק בְּעִיר אַחֶרֶת נוֹתֵן עִמָּהֶן, בְּנֵי הָעִיר שֶׁפָּסְקוּ בְּעִיר אַחֶרֶת נוֹתְנִין בִּמְקוֹמָן. רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, כְּגוֹן הַהֵן סִיפְסַלָּא דִּמְעוֹנָיָא. כְּהָדָא: רַבִּי חֲלְבּוֹ הֲוָה דָּרַשׁ בְּצִפּוֹרִין, פְּסַק תַּמָּן, אֲתָא, בָּעֵי לְמִתֵּן הָכָא, אֲמַר לֵהּ רַבִּי אֵימִי: יְחִידַי אַתְּ.

הָעוֹשֶׂה נֵר וּמְנוֹרָה לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּכַּח שָׁם הַבְּעָלִים מֵהֶן - אֵין אַתְּ רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָן לְמָקוֹם אַחֵר, מִשֶּׁנִּשְׁתַּכַּח שָׁם הַבְּעָלִים מֵהֶן - אַתְּ רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָן לְמָקוֹם אַחֵר. רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אִם הָיָה שֵׁם הַבְּעָלִים חָקוּק עֲלֵיהֶן - כְּמִי שֶׁלֹּא נשתכח שֵׁם הַבְּעָלִים מֵהֶן. כְּהָדָא אַנְטוֹנִינוּס עָשָׂה מְנוֹרָה לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, שָׁמַע רַבִּי, וְאָמַר: ׳בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַן בְּלִבּוֹ לַעֲשׂוֹת מְנוֹרָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת׳!

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בָּעֵי: מָה אָמַר רַבִּי: ׳בָּרוּךְ אֱלֹהִים׳, ׳בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ׳? אֵין אָמַר: ׳בָּרוּךְ אֱלֹהִים׳ - הָדָא אָמְרָה, דְּלָא אִתְגַּיַּר אַנְטוֹנִינוּס. אֵין אָמַר: ׳בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ׳ - הָדָא אָמְרָה, דְּאִתְגַּיַּר אַנְטוֹנִינוּס. אִית מִלִּין דְּאִתְגַּיַּר אַנְטוֹנִינוּס, וְאִית מִלִּין אָמְרִין דְּלָא נִתְגַּיַּר אַנְטוֹנִינוּס. רָאוּ אוֹתוֹ יוֹצֵא בְּמִנְעָל פָּחוּת בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים,

[כד:]

מָה אַתְּ שָׁמַע מִנֵּהּ? שֶׁכֵּן אֲפִלּוּ יִרְאֵי שָׁמַיִם יוֹצְאִין בְּכָךְ. אַנְטוֹנִינוּס אָמַר לְרַבִּי: מַיְכַלְתִּי אֶת מִן לְוָיָתָן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי אֲמַר לֵהּ: אִין, אֲמַר לֵהּ: מִן אִמַּר פִּסְחָא לֹא אוֹכַלְתַּנִי וּמִן לְוָיָתָן אֶת מַיְכִיל לִי?! אֲמַר לֵהּ: וּמַה נַּעֲבֵד לָךְ וּכְתִיב בֵּהּ (שְׁמוֹת יב, מח): ״וְכָל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ״! כֵּיוָן דִּשְׁמַע מִנֵּהּ כֵּן - אֲזַל וּגְזַר. אֲתָא לְגַבֵּהּ, אֲמַר לֵהּ: רַבִּי חָמֵי גְּזוּרְתִּי! אֲמַר לֵהּ: בְּדִידִי לָא אִסְתַּכְּלִית מִיָּמַי, אֶלָּא בְּדִידָךְ?! וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ ׳רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ׳? שֶׁלֹּא הֵבִיט בְּמִילָתוֹ מִיָּמָיו. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ ׳נַחוּם אִישׁ קְדֵשׁ הַקָּדָשִׁים׳? שֶׁלֹּא הֵבִיט בְּצוּרַת מַטְבֵּעַ מִיָּמָיו. הָדָא אָמְרָה: דְּאִתְגַּיַּר אַנְטוֹנִינוּס. מִלֵּיהוֹן דְּרַבָּנָן אָמְרִין: דְּאִתְגַּיַּר אַנְטוֹנִינוּס, דְּאָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: אִם בָּאִין הֵן גֵּרֵי צֶדֶק לֶעָתִיד לָבוֹא - אַנְטוֹנִינוּס בָּא בְּרֹאשָׁם.

מַהוּ מִכְתּוֹב תְּרֵי תְּלָת מִלִּין מִן פְּסוּקָא? מַר עֻקְבָא מִשְׁלַח כְּתָב לְרֵישׁ גָּלוּתָא, דַּהֲוָה דָּמֵךְ וְקָאֵם בְּזִימְרִין (הוֹשֵׁעַ ט, א): ״יִשְׂרָאֵל אַל תִּשְׂמַח כָּעַמִּים אֶל גִּיל״. רַב אַחָא כָּתַב (מִשְׁלֵי י, ז): ״זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה״. רַבִּי זְעֵירָה כָּתַב (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־ב כד, כב): ״וְלֹא זָכַר יוֹאָשׁ הַמֶּלֶךְ״. רַבִּי יִרְמְיָה מִשְׁלַח כְּתָב לְרַבִּי יוּדָן נְשִׂיָּא (שְׁמוּאֵל־ב יט, ז): ״לְשִׂנְא אֶת אֹהֲבֶיךָ וּלְאַהֲבָה אֶת שֹׂנְאֶיךָ״.

רַבִּי חִיָּה רַבִּי יוֹסֵה רַבִּי אֵימִי דָּנוּן לְתָמָר, אֲזָלַת וּקְרַבַת עֲלֵיהוֹן לְאַנְטִיפּוֹטָא דְּקֵיסָרִין, שַׁלְחוּן וְכַתְבוּן לְרַבִּי אַבָּהוּ, שְׁלַח רַבִּי אַבָּהוּ וְכָתַב לְהוֹן: כְּבָר פִּיְּסְנוּ לִשְׁלֹשָׁה לִיטוֹרִין - לְטוֹב יֶלֶד, טוֹב לָמַד, וְתַרְשִׁישׁ. אַבְדּוּקִים, אֲבָמְסִין, תַּלְתָּסִים, אֲבָל תָּמָר - תַּמְרוּרִים בְּתַמְרוּרֶיהָ הִיא עוֹמֶדֶת, וּבְקַשְׁנוּ לְמַתְקָהּ (יִרְמְיָה ו, כט): וְ״לַשָּׁוְא צָרַף צָרוֹף״; רַבִּי מָנָא מִשְׁלַח כְּתָב לְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה בֵּי רַבִּי שַׁמַּי (אִיּוֹב ה, ז): ״רֵאשִׁיתְךָ מִצְעָר מְאֹד תִּסְגֶּא אַחֲרִיתְךָ״; אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לַיִת כֵּן. מָה אֲנַן קַיְמִין? [9] אִם כְּרַבִּי מֵאִיר - אֵין מוֹכְרִין בֵּית הַכְּנֶסֶת אֶלָּא עַל תְּנַאי, אִם כְּרַבָּנָן - מוֹכְרִין אוֹתוֹ מִמְּכָר עוֹלָם, חוּץ מֵאַרְבַּע דְּבָרִים. רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: תִּפְתֵּר בְּסֵפֶר תּוֹרָה.

---

9 [בַּמֶּה אֲנוּ עוֹסְקִים]

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: אֵין מוֹכְרִין בֵּית־הַכְּנֶסֶת אֶלָּא עַל תְּנַאי - אִימָתַי שֶׁיִּרְצוּ יַחֲזִירוּהוּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מוֹכְרִין אוֹתוֹ מִמְכַּר עוֹלָם, חוּץ מֵאַרְבַּע דְּבָרִים: לַמֶּרְחָץ וְלַבּוּרְסְקִי וְלִטְבִילָה וּלְבֵית הַמַּיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מוֹכְרִין אוֹתוֹ לְשֵׁם חָצֵר, וְהַלּוֹקֵחַ מַה שֶּׁיִּרְצֶה - יַעֲשֶׂה. וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בֵּית־הַכְּנֶסֶת שֶׁחָרַב - אֵין מַסְפִּידִין לְתוֹכוֹ וְאֵין מַפְשִׁילִין לְתוֹכוֹ חֲלָבִים, וְאֵין פּוֹרְסִין לְתוֹכוֹ מְצוּדוֹת וְאֵין שׁוֹטְחִין עַל גַּגּוֹ פֵּרוֹת, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ

[כה.]

קַפְּנְדַּרְיָא, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כו, לא): "וַהֲשִׁמּוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם"; קִדַּשְׁתָּן אַף כְּשֶׁהֵן שׁוֹמְמִין. עָלוּ בוֹ עֲשָׂבִים - לֹא יִתְלֹשׁ מִפְּנֵי עָגְמַת נָפֶשׁ.

גְּמָרָא: הָדָא דְאַתְּ אָמַר: בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת שֶׁל יָחִיד, אֲבָל בֵּית־הַכְּנֶסֶת שֶׁל רַבִּים אֲפִלּוּ בָנוּי - אָסוּר. אָמַר רַבִּי חִיָּה בַּר בָּא: רַבִּי יוֹחָנָן מֵיקַל[10] לְנַשַּׂיָּא דְּשָׁטְחָן בִּגְדֵיהוֹן עַל אֲוִירָא דְּבֵי מִדְרָשָׁא. שְׁמוּאֵל אָמַר: נִכְנַס שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתוֹ קַפַּנְדַּרְיָא - מֻתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ כְּקַפַּנְדַּרְיָא.

תָּנֵי: בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת אֵין נוֹהֲגִין בָּהֶן קַלּוּת רֹאשׁ, לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹתִין בָּהֶן, וְלֹא מְטַיְּלִין בָּהֶן וְלֹא יְשֵׁנִים בָּהֶן, וְלֹא נִכְנָסִין בָּהֶן - לֹא בַּחֲמָה בִּימוֹת הַחַמָּה, וְלֹא בִּגְשָׁמִים בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אֲבָל שׁוֹנִין וְדוֹרְשִׁין בָּהֶן. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת לַחֲכָמִים וּלְתַלְמִידֵיהֶם. רַבִּי חִיָּה רַבִּי יַסָּא מְקַבְּלִין בְּגוֹ כְּנִישְׁתָּא. רַבִּי אֵימֵי מְפַקֵּד לְסָפְרַיָּא: אִין אֲתָא בַּר־נָשׁ גַּבֵּיכוֹן מִלְכְלָךְ בְּאוֹרַיְתָא לְגַבְּכוֹן - תֶּהֱוֹון מְקַבְּלִין לֵהּ וְלַחֲמָרֵהּ וּלְמָנוֹי. רַבִּי בֶּרֶכְיָה אֲזַל לְכְנִישְׁתָּא דְּבֵית שְׁאָן, חֲמֵי חַד בַּר־נָשׁ מְשַׁזֵּג יְדוֹי וְרַגְלוֹי מִן גָּרְנָה,[11] אֲמַר לֵהּ: אָסִיר לָךְ! לְמָחָר חַמְתֵּהּ הָהוּא גַּבְרָה מְשַׁזֵּג יְדוֹי וְרַגְלוֹי מִן גָּרְנָה. אֲמַר לֵהּ: רַבִּי, לָךְ שָׁרֵי, וְלִי אָסִיר?! אֲמַר לֵהּ: אִין. אֲמַר לֵהּ: לְמָה? אֲמַר לֵהּ: כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת לַחֲכָמִים וּלְתַלְמִידֵיהֶם.

הַהֵן פַּרְוָרָה מַהוּ מִעְבּוֹר בְּגַוֵּהּ? רַבִּי אַבָּהוּ עָבַר בְּפַרְוָרָה. מַה דְּשָׁרֵי? אָמַר רַבִּי זְכַרְיָה חַתְנֵהּ דְּרַבִּי לֵוִי: סָפְרָא הֲוָה אֵימְתָן, וְאִין לָא הֲוָה רַבִּי אַבָּהוּ עָבַר, לָא הֲוָה מְפַנֵּי טָלַיָּה.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: רֹאשׁ־חֹדֶשׁ אָדָר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת - קוֹרִין פָּרָשַׁת שְׁקָלִים, חָל לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת - מַקְדִּימִין לְשֶׁעָבַר וּמַפְסִיקִין לְשַׁבָּת אַחֶרֶת.

גְּמָרָא: רַבִּי לֵוִי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: צָפָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁהָמָן הָרָשָׁע עָתִיד לְשָׁקֵל כַּסְפּוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, אָמַר: מוּטָב שֶׁיִּקְדֹּם כַּסְפָּן שֶׁל בָּנַי לְכַסְפּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, לְפִיכָךְ מַקְדִּימִין וְקוֹרִין בְּפָרָשַׁת שְׁקָלִים.

[כה:]

חָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, בַּמֶּה קוֹרִין? רַבִּי זְעֵירָה אָמַר: קוֹרִין לְשֶׁעָבַר. רַבִּי אִילָא, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: קוֹרִין לַבָּא. וַהֲוָה רַבִּי זְעֵירָה מִסְתַּכֵּל בֵּהּ, אֲמַר לֵהּ: מָה אַתְּ מִסְתַּכֵּל בִּי? אֲנָה אָמַר מִן שְׁמוּעָה, וְאַתְּ אָמַר מִן דַּעָה, וְאַתְּ מִסְתַּכֵּל בִּי?! מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְדֵין וּמַתְנִיתָא

---

10 [מְקַלֵּל]

11 [רוֹחֵץ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר]

מְסַיְּעָא לְדֵין. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי זְעִירָה - אֵיזֶהוּ שַׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה? כָּל שֶׁחָל רֹאשׁ־חֹדֶשׁ שֶׁל אֲדָר לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. תָּנֵי שְׁמוּאֵל מְסַיַּע לְרַבִּי אִילָא - אֵיזוֹ הִיא שַׁבָּת הַשְּׁנִיָּה? כָּל שֶׁחָל הַפּוּרִים לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ וַאֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת.

רַבִּי נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב בְּעֵי: הַגַּע בְּעַצְמָךְ שֶׁחָל חֲמִשָּׁה־עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, לִקְרוֹת בִּמְגִלַּת אֶסְתֵּר - אֵין אַתְּ יָכוֹל, שֶׁאֵין קוֹרִין בִּכְתְבֵי הַקֹּדֶשׁ אֶלָּא מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָן, וְיִקְרְאוּ זָכוֹר. אֲמַר לֵהּ: כֵּן אָמַר רַב: "וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים" (אֶסְתֵּר ט, כח) - שֶׁתְּהֵא הִזכרתן קֹדֶם לַעֲשִׂיָּתָן.

רַבִּי אַבָּא בְּרֵהּ דְּרַבִּי פַּפִּי בְּעֵי: הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁחָל אַרְבָּעָה־עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת הֲרֵי שֶׁקָּדְמָה אַזְכָּרָתָן לַעֲשִׂיָּתָן. אֲמַר לֵהּ: וְלָא כְּבָר אִתְּתֵבַת דְּלֵית אֶפְשָׁר, וְאִם אֶפְשָׁר אִחוּר הוּא לָעֲיָרוֹת.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: בַּשְּׁנִיָּה - זָכוֹר, בַּשְּׁלִישִׁית - פָּרָה אֲדֻמָּה, בָּרְבִיעִית - הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם, בַּחֲמִישִׁית - חוֹזְרִין לִכְסִדְרָן. לַכֹּל מַפְסִיקִין: לְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים, לַחֲנֻכָּה וּלְפוּרִים, בַּתַּעֲנִיּוֹת וּבְמַעֲמָדוֹת וּבְיוֹם־הַכִּפּוּרִים.

גְּמָרָא: רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּה בַּר אָשֵׁי: אֵין מַפְסִיקִין בֵּין פּוּרִים לְפָרָה. רַבִּי לֵוִי בְּשֵׁם רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָה: אֵין מַפְסִיקִין בֵּין פָּרָה לְהַחֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי לֵוִי: סִימָנֵיהוֹן דְּאִלֵּין פָּרָשָׁתָה: בֵּין הַכּוֹסוֹת הַלָּלוּ, אִם רָצָה לִשְׁתּוֹת - יִשְׁתֶּה, בֵּין הַשִּׁלִּישִׁי לָרְבִיעִי - לֹא יִשְׁתֶּה. רַבִּי לֵוִי בְּשֵׁם רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָה: בְּדִין הוּא שֶׁתַּקְדִּים הַחֹדֶשׁ לְפָרָה, שֶׁבְּאֶחָד בְּנִיסָן הֻקַּם הַמִּשְׁכָּן וּבַשֵּׁנִי נִשְׂרְפָה הַפָּרָה, וְלָמָּה פָּרָה קוֹדֶמֶת? שֶׁהִיא טְהֳרָתָן שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל. יִרְמְיָה סָפְרָא שְׁאַל לְרַב יִרְמְיָה: רֹאשׁ־חֹדֶשׁ שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת בַּמֶּה קוֹרִין? אֲמַר לֵהּ: קוֹרִין בְּרֹאשׁ־חֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ קֳמֵי רַבִּי אֵימִי: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן: **'לַכֹּל מַפְסִיקִין**

[כו.]

לְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים לַחֲנֻכָּה וּלְפוּרִים'. יִצְחָק סְחוֹרָה שְׁאַל לְרַבִּי יִצְחָק: רֹאשׁ־חֹדֶשׁ שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּחֲנֻכָּה, בַּמֶּה קוֹרִין? אֲמַר לֵהּ: קוֹרִין שְׁלֹשָׁה בְּרֹאשׁ־חֹדֶשׁ וְאֶחָד בַּחֲנֻכָּה.

רַבִּי פִּינְחָס, רַבִּי סִימוֹן וְרַבִּי אַבָּא בַּר זְמִינָא, מָטֵי בָהּ בְּשֵׁם רַבִּי אַבּוּדָמָא דְּחֵיפָה: קוֹרִין שְׁלֹשָׁה בַּחֲנֻכָּה וְאֶחָד בְּרֹאשׁ־חֹדֶשׁ, לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁלֹּא בָא הָרְבִיעִי אֶלָּא מֵחֲמַת רֹאשׁ־חֹדֶשׁ. בַּר שֶׁלֶמְיָא סָפְרָא שְׁאַל לְרַבִּי מָנָא: הַגַּע עַצְמָךְ, שֶׁחָל רֹאשׁ־חֹדֶשׁ שֶׁל חֲנֻכָּה לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, וְלֹא שִׁבְעָה קְרוּאִין אִנּוּן, אִית לָךְ מֵימַר שֶׁלֹּא בָא הָרְבִיעִי אֶלָּא מֵחֲמַת רֹאשׁ־חֹדֶשׁ?! אֲמַר לֵהּ: וַהֲדָא שְׁאַלְתֵּהּ דְּסַפְרָא!

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: בַּפֶּסַח - קוֹרִין בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, בָּעֲצֶרֶת - "שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת", בְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה - "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי", בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים - "אַחֲרֵי מוֹת", בְּיוֹם־טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חָג קוֹרִין בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג - קוֹרִין בְּקָרְבָּנוֹת הֶחָג.

גְּמָרָא: **'וּבַעֲצֶרֶת שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת'** - אִית תַּנֵּי תָּנֵי: "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי". **וּבְרֹאשׁ־הַשָּׁנָה "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי"** - אִית תַּנֵּי תָּנֵי: "וַיְיַ פְּקַד אֶת שָׂרָה". **'בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים - "אַחֲרֵי מוֹת", וּבְיוֹם־טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חָג קוֹרִין בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג קוֹרִין בְּקָרְבָּנוֹת הֶחָג'** - רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יַסָּא: לְמַדְּךָ, שֶׁאֵין הָעוֹלָם עוֹמֵד אֶלָּא עַל הַקָּרְבָּנוֹת. תַּמָּן תָּנֵינַן: שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מִשְּׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, הוּא הָיָה אוֹמֵר: עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד: עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים. וּשְׁלָשְׁתָּן בְּפָסוּק אֶחָד (יְשַׁעְיָה

נא, טז): "וְאָשֹׁם דְּבָרַי בְּפִיךָ" - זֶה תַּלְמוּד תּוֹרָה, "וּבְצֵל יָדַי כִּסִּיתִיךָ" - זוֹ גְּמִילוּת חֲסָדִים, לְלַמֶּדְךָ, שֶׁכָּל מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים - זוֹכֶה לֵישֵׁב בְּצִלּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הָדָא הִיא דִכְתִיב (תְּהִלִּים לו, ח): "מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן". (יְשַׁעְיָה נא, טז): "לִנְטֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹד אָרֶץ" - אֵלּוּ הַקָּרְבָּנוֹת, "וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אָתָּה" - אָמַר רַבִּי חִינְנָא בַּר פַּפָּא: חִזַּרְנוּ עַל כָּל הַמִּקְרָא, וְלֹא מָצָאנוּ שֶׁנִּקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל צִיּוֹן אֶלָּא זֶה - "וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אָתָּה". תַּמָּן תְּנִינַן: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד: עַל הַדִּין וְעַל הָאֱמֶת וְעַל הַשָּׁלוֹם. וּשְׁלָשְׁתָּן דָּבָר אֶחָד הֵם - נַעֲשֶׂה הַדִּין נַעֲשֶׂה אֱמֶת, נַעֲשֶׂה אֱמֶת נַעֲשֶׂה שָׁלוֹם. אָמַר רַבִּי מָנָא: וּשְׁלָשְׁתָּן בְּפָסוּק אֶחָד (זְכַרְיָה ח, טז): "אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם".

[כו:]

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: בַּחֲנָכָה - בַּנְּשִׁיאִים, בִּפּוּרִים - "וַיָּבֹא עֲמָלֵק", בְּרָאשֵׁי חָדָשִׁים - "וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם", בַּמַּעֲמָדוֹת - בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, בַּתַּעֲנִיּוֹת - בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת. אֵין מַפְסִיקִין בִּקְלָלוֹת, אֶלָּא אֶחָד קוֹרֵא אֶת כֻּלָּן. בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וּבְשַׁבָּת בְּמִנְחָה - קוֹרִין כִּסְדָרָן וְאֵינוֹ עוֹלֶה לָהֶן מִן הַחֶשְׁבּוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כג, מד): "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" - מִצְוָתָן שֶׁיִּהוּ קוֹרִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּזְמַנּוֹ.

גְּמָרָא: 'אֵין מַפְסִיקִין בִּקְלָלוֹת' - אָמַר רַבִּי חִיָּה בַּר גַּמְדָּא (מִשְׁלֵי ג, יא): "אַל תָּקֹץ בְּתוֹכַחְתּוֹ" - אַל תַּעֲשֶׂה קוֹצִים קוֹצִים. אָמַר רַבִּי לֵוִי: אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: אֵינוֹ בְּדִין שֶׁיִּהוּ בָנַי מִתְקַלְקְלִין וַאֲנִי מִתְבָּרֵךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בֵּי רַבִּי בּוֹן: לֹא מִטַּעַם הַזֶּה, אֶלָּא זֶה שֶׁהוּא עוֹמֵד לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה - צָרִיךְ שֶׁיִּהֵא פּוֹתֵחַ בְּדָבָר טוֹב וְחוֹתֵם בְּדָבָר טוֹב.

לֵוִי בַּר פָּאטִי שְׁאַל לְרַב חוּנָא: אִלֵּין אֲרוּרַיָּיה מַהוּ דְּיֵיקְרִינוּן חַד, וִיבָרֵךְ לְפְנֵיהֶן וּלְאַחֲרֵיהֶן? אֲמַר לֵיהּ: אֵין לָךְ טָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו אֶלָּא קְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים וּקְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה. רַבִּי יוֹנָתָן סָפְרָא דְּגוּפְתָּה נְחַת לְהָכָא, חֲמָא לְבַר אֲבוּנָא סָפְרָא קָרֵי שִׁירַת הַבְּאֵר וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, אֲמַר לֵיהּ: וְעָבְדִין כֵּן?! אֲמַר לֵיהּ: וַאֲדַיִן אַתְּ לָזוּ? כָּל הַשִּׁירוֹת טְעוּנוֹת בְּרָכָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ! אִישְׁתַּאֲלַת לְרַבִּי סִימוֹן: אָמַר לוֹן רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אֵין לָךְ טָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, אֶלָּא שִׁירַת הַיָּם וַעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, וּקְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים וּקְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי, נִרְאִין דְּבָרִים בַּעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת. רַבִּי יוֹסֵה בֵּי רַבִּי בּוֹן: תּוֹמַנְתִּי[12] פְּסוּקָיָא אַחֲרָיָא דִּמְשְׁנֵה תוֹרָה - טְעוּנִין בְּרָכָה לְפְנֵיהֶן וּלְאַחֲרֵיהֶן. בְּלֹא כָךְ אֵין הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ?! לָכֵן צְרִיכָה - רֹאשׁ־חֹדֶשׁ שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בֵּי רַבִּי בּוֹן: שִׁירַת הַלְוִיִּם לֹא יִפְתְּחוּ לָהּ מִשִּׁשָּׁה קְרִיאָיוֹת. סִימָנָהּ

[כז.]

הַזִּי"ו לָ"ךְ. רַבִּי זְעִירָה רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב: שִׁירַת הַיָּם וְשִׁירַת דְּבוֹרָה - נִכְתָּבִין אָרִיחַ עַל גַּבֵּי לְבֵנָה, וּלְבֵנָה עַל גַּבֵּי אָרִיחַ. עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן וּמַלְכֵי כְּנַעַן - נִכְתָּבִין אָרִיחַ עַל־גַּבֵּי אָרִיחַ

12 [שְׁמוֹנָה]

וּלְבֵנָה עַל־גַּבֵּי לְבֵנָה. דְּכָל בִּנְיָן דְּכֵן - לֹא קָאֵם. מַאי כַּדּוּן, לְמִצְוָה אוֹ לְעִכּוּב? אָמַר רַבִּי לְרַבִּי חֲנַנְיָה בַּר אַחוּי דְּרַב הוֹשַׁעְיָה: נָהִיר אַתְּ כַּד דַּהֲווֹינַן קָיְמִין קֳדָם חֲנוּתָה דְּרַב הוֹשַׁעְיָה חֲבִיבָךְ, עָבַר רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא וּשְׁאַלְנַן לֵהּ, וַאֲמַר בְּשֵׁם רַב לְעִכּוּב. רַבִּי חִיָּה בְּרֵהּ דְּרַבִּי אַדָּא דְּיָפוֹ, רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא: צָרִיךְ לְאָמְרָן בִּנְפִיחָה אַחַת וַעֲשָׂרֶת בְּנֵי הָמָן עִמָּהֶן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בֵּי רַבִּי בּוֹן: צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא "אִישׁ" בְּרֹאשׁ דַּפָּא, "וְאֶת" בְּסוֹפָהּ, שֶׁכֵּן הוּא שָׁנִין וְנָחֵת כְּהָדֵן קוּנְטָרָה. רַב אָמַר: צָרִיךְ לֵאמֹר: "אָרוּר הָמָן, אֲרוּרִים בָּנָיו". אָמַר רַבִּי פִּינְחָס: צָרִיךְ לוֹמַר: "חֲרְבוֹנָה זָכוּר לַטּוֹב". רַבִּי בֶּרֶכְיָה, רַבִּי יִרְמְיָה, רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי יוֹנָתָן כַּד דַּהֲוָה מָטֵי לְהַאי פִּסּוּקָא (אֶסְתֵּר ב, ו): "אֲשֶׁר הָגְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר" - הֲוָה אֲמַר: 'נְבוּכַדְנֶצַּר שְׁחִיק עֲצָמוֹת'! שֶׁכָּל נְבוּכַדְנֶצַּר דִּכְתִיב בִּירְמְיָה - חַי הָיָה, בְּרַם הָכָא - מֵת הָיָה.

'וְאֵינוֹ עוֹלֶה לָהֶן מִן הַחֶשְׁבּוֹן' - אִית תַּנַּיי תָּנֵי: עוֹלֶה לָהֶן מִן הַחֶשְׁבּוֹן. רַבִּי זְעֵירָא, אַבָּא בַּר יִרְמְיָה, רַב מַתָּנָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּמִי שֶׁאוֹמֵר: אֵין עוֹלֶה לָהֶן מִן הַחֶשְׁבּוֹן כְּמַתְנִיתַן. אִית תַּנַּיי תָּנֵי: פּוֹתֵחַ וְרוֹאֶה, גּוֹלֵל וּמְבָרֵךְ. אִית תַּנַּיי תָּנֵי: פּוֹתֵחַ וְרוֹאֶה וּמְבָרֵךְ. רַבִּי זְעֵירָא, אַבָּא בַּר יִרְמְיָה, רַב מַתָּנָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּמִי שֶׁאוֹמֵר: פּוֹתֵחַ וְרוֹאֶה וּמְבָרֵךְ. וּמַה טַּעֲמָא? (נְחֶמְיָה ח, ה): "וּכְפִתְחוֹ עָמְדוּ כָּל הָעָם", וּמָה כְּתִיב בַּתְרֵהּ? "וַיְבָרֶךְ עֶזְרָא אֶת יְיָ הָאֱלֹהִים הַגָּדוֹל".

בַּמֶּה גְּדָלוֹ? רַבִּי גְּדֵל אָמַר: בְּשֵׁם הַמְפֹרָשׁ. רַב מַתָּנָה אֲמַר: בַּבְּרָכָה גְּדָלוֹ. רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לָמָּה נִקְרְאוּ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה? שֶׁהֶחֱזִירוּ אֶת הַגְּדֻלָּה לְיָשְׁנָהּ. אָמַר רַבִּי פִּינְחָס: מִשֶּׁה הִתְקִין מַטְבֵּעַ שֶׁל תְּפִלָּה (דְּבָרִים י, יז): "הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא". יִרְמְיָה אָמַר (יִרְמְיָה לב, יט): "הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר", וְלֹא אָמַר "נוֹרָא", וְלָמָּה הוּא "גִּבּוֹר"? לַזֶּה נָאֶה לְהַקְרוֹת "גִּבּוֹר", שֶׁהוּא רוֹאֶה חֻרְבָּן בֵּיתוֹ וְשׁוֹתֵק?! וְלָמָּה לֹא אָמַר "נוֹרָא"? אֵין נוֹרָא אֶלָּא בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ דִּכְתִיב (תְּהִלִּים סח, לו): "נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ".

דָּנִיֵּאל אָמַר (דָּנִיֵּאל ט, ד): "הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא", וְלָמָּה לֹא אָמַר "גִּבּוֹר"? בָּנָיו מְסוּרִין בְּקוֹלָרִין, אֵיכָן הִיא גְּבוּרָתוֹ?! וְלָמָּה הוּא אָמַר "נוֹרָא"? לַזֶּה נָאֶה לְהַקְרוֹת נוֹרָא, בַּנּוֹרָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בַּכִּבְשָׁן הָאֵשׁ! וְכֵיוָן שֶׁעָמְדוּ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, הֶחֱזִירוּ אֶת הַגְּדֻלָּה לְיָשְׁנָהּ (נְחֶמְיָה ט, לב): "וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד אַל יִמְעַט לְפָנֶיךָ" וְגוֹ'; וּבְשָׁר

[כז:]

וָדָם יֵשׁ בּוֹ כֹּחַ לִתֵּן קִצְבָּה בִּדְבָרִים הַלָּלוּ?! אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר לְעָזָר: יוֹדְעִין הֵן הַנְּבִיאִין שֶׁאֵלֶּהָן אֱמוּתִי, וְאֵינָן מַחֲנִיפִין לוֹ.

מַסֶּכֶת מְגִלָּה פֶּרֶק ד

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב. קְרָאָהּ אֶחָד, קְרָאוּהָ שְׁנַיִם - יָצָא. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ - יְבָרֵךְ, שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ - לֹא יְבָרֵךְ. בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וּבַשַּׁבָּת בְּמִנְחָה - קוֹרִין שְׁלֹשָׁה, אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן. וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה - מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.

גְּמָרָא: מַה לְשֶׁעָבַר, הָא כַּתְּחִלָּה לֹא? וְהָא תָּנֵי: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי מֵאִיר שֶׁקָּרָיהּ מוּשָׁב בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת שֶׁל טְבֶעְיִן וּנְתָנָהּ לְאַחֵר וּבֵרַךְ עָלֶיהָ! כְּנִי מַתְנִיתָא: מֻתָּר לְקָרוֹתָהּ עוֹמֵד, מֻתָּר לְקָרוֹתָהּ

יוֹשֵׁב. מַה נוֹתְנָה לְאַחַר וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ, זֶה קוֹרֵא וְזֶה מְבָרֵךְ? רַב חוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה: מִכָּאן שֶׁשּׁוֹמֵעַ כְּקוֹרֵא.

כְּתִיב (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־ב לד, כד): "אֲשֶׁר קָרְאוּ לִפְנֵי מֶלֶךְ יְהוּדָה"; וְלָא שָׁפָן קָרְיָה? אֶלָּא מִכָּאן שֶׁשּׁוֹמֵעַ כְּקוֹרֵא. מַהוּ לַעֲמֹד מִפְּנֵי סֵפֶר תּוֹרָה? רַבִּי חִלְקִיָּה, רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: מִפְּנֵי בְּנָהּ הוּא עוֹמֵד, לֹא כָּל־שֶׁכֵּן מִפְּנֵי תּוֹרָה עַצְמָהּ?! זֶה שֶׁהוּא עוֹמֵד לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה, מִפְּנֵי מָה הוּא עוֹמֵד, מִפְּנֵי כְּבוֹדָהּ, אוֹ מִפְּנֵי כְּבוֹד הָרַבִּים? אֵין תֵּימַר מִפְּנֵי כְּבוֹדָהּ - אֲפִלּוּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ; אֵין תֵּימַר מִפְּנֵי כְּבוֹד הָרַבִּים - אֲפִלּוּ בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ לֹא. מִפְּנֵי כְּבוֹדָהּ הוּא עוֹמֵד, אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן - אַף הוּא מִתְעַצֵּל וְאֵינוֹ קוֹרֵא.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק עָאל לְכְנִישְׁתָּא, חֲמָא חַד בַּר־נָשׁ קָאֵם מְתַרְגֵּם סְמִיךְ לְעַמּוּדָא. אֲמַר לֵהּ: אָסוּר לְךָ! כְּשֵׁם שֶׁנִּתְּנָה בְּאֵימָה וּבִירְאָה - כָּךְ אָנוּ צְרִיכִין לִנְהֹג בָּהּ בְּאֵימָה וּבִירְאָה. רַבִּי חַגַּי אָמַר: רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק עָאל לְכְנִישְׁתָּא, חֲמָא חַזָּנָה קָאֵם מְתַרְגֵּם וְלָא מְקַיֵּם בַּר־נָשׁ תַּחְתּוֹהִי. אֲמַר לֵהּ: אָסוּר לְךָ! כְּשֵׁם שֶׁנִּתְּנָה עַל־יְדֵי סַרְסוּר, כָּךְ אָנוּ צְרִיכִין לִנְהֹג בָּהּ עַל־יְדֵי סַרְסוּר. עָאל רַבִּי יְהוּדָה בַּר פַּזִּי וַעֲבָדָהּ שְׁאֵלָה (דִּבְרִים ה, ה): "אָנֹכִי עֹמֵד בֵּין יְיָ וּבֵינֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא, לְהַגִּיד לָכֶם אֶת דְּבַר יְיָ".

רַבִּי חַגַּי אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: עָאל לְכְנִישְׁתָּא, חֲמָא

[כח.]

חַד סָפַר מוֹשֵׁט תַּרְגּוּמָא מִן גּוֹ סִפְרָא, אֲמַר לֵהּ: אָסוּר לְךָ! דְּבָרִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ בַּפֶּה - בַּפֶּה, דְּבָרִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ בִּכְתָב - בִּכְתָב. רַבִּי חַגַּי בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן: נֶאֶמְרוּ "דְּבָרִים" בַּפֶּה, וְנֶאֶמְרוּ "דְּבָרִים" בִּכְתָב, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין אֵיזֶה מֵהֶן חֲבִיבִין, אֶלָּא מִן מָה דִּכְתִיב (שְׁמוֹת לד, כז): "כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל"; הָדָא אָמְרָה: אוֹתָן שֶׁבַּפֶּה חֲבִיבִין.

רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי יוּדָן בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, חַד אָמַר: אִם שָׁמַרְתָּ מַה שֶּׁבַּפֶּה וְשָׁמַרְתָּ מַה שֶּׁבַּכְּתָב - אֲנִי כוֹרֵת אִתְּךָ בְּרִית, וְאִם לָאו - אֵינִי כוֹרֵת אִתְּךָ בְּרִית. וְחוֹרָנָה אָמַר: אִם שָׁמַרְתָּ מַה שֶּׁבַּפֶּה וְשָׁמַרְתָּ מַה שֶּׁבַּכְּתָב - אַתְּ נוֹטֵל שָׂכָר, וְאִם לָאו - אֵין אַתְּ נוֹטֵל שָׂכָר.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי (דִּבְרִים ט, י): "עֲלֵיהֶם" - "וַעֲלֵיהֶם", "דְּבָרִים" - "הַדְּבָרִים" - "כָּל" - "כְּכָל". מִקְרָא וּמִשְׁנָה וְתַלְמוּד וְאַגָּדָה, וַאֲפִלּוּ מַה שֶּׁתַּלְמִיד וָתִיק עָתִיד לְהוֹרוֹת לִפְנֵי רַבּוֹ - כְּבָר נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, הָדָא הוּא דִּכְתִיב (קֹהֶלֶת א, י): "יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֹּאמַר רְאֵה זֶה חָדָשׁ הוּא", וַחֲבֵרוֹ מְשִׁיבוֹ: "כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים, אֲשֶׁר הָיָה מִלְּפָנֵנוּ".

תָּנֵי: לֹא יִהְיוּ שְׁנַיִם קוֹרִין בַּתּוֹרָה וְאֶחָד מְתַרְגֵּם; אָמַר רַבִּי זְעֵירָה: מִפְּנֵי בְּרָכָה. וְהָא תָּנֵי: לֹא יִהְוּ שְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין וְאֶחָד קוֹרֵא; אִית לָךְ מֵימַר, מִפְּנֵי בְּרָכָה?! אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁאֵין שְׁנֵי קוֹלוֹת נִכְנָסִין בְּאָזֶן אֶחָד. תָּנֵי: שְׁנַיִם קוֹרִין בַּתּוֹרָה, אֵין שְׁנַיִם קוֹרִין בַּנָּבִיא; אָמַר רַבִּי עוּלָּא: קְרָאוֹת בַּתּוֹרָה, אֵין קְרָאוֹת בַּנָּבִיא.

תָּנֵי: אֶחָד קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וְאֶחָד מְתַרְגֵּם, לֹא אֶחָד קוֹרֵא וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין, לֹא שְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין וְאֶחָד קוֹרֵא, לֹא שְׁנַיִם קוֹרִין וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין. וּבַנָּבִיא: אֶחָד קוֹרֵא וְאֶחָד מְתַרְגֵּם, וְאֶחָד קוֹרֵא וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין, לֹא שְׁנַיִם קוֹרִין וְאֶחָד מְתַרְגֵּם, וְלֹא שְׁנַיִם קוֹרִין וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין. וּבַמְּגִלָּה: אֶחָד קוֹרֵא וְאֶחָד מְתַרְגֵּם, אֶחָד קוֹרֵא וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין, שְׁנַיִם קוֹרְאִין וְאֶחָד מְתַרְגֵּם,

שְׁנַיִם קוֹרִין וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין. וְהַתַּרְגּוּם מְעַכֵּב? אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: מִן מָה דַּאֲנַן חָמְיִן רַבָּנַן נָפְקִין לְתַעֲנִיתָא וְקָרָאיי וְלָא מְתַרְגְּמִין, הָדָא אָמְרָה: שֶׁאֵין הַתַּרְגּוּם מְעַכֵּב.
אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אַף־עַל־גַּב דְּאַתְּ אָמַר אֵין הַתַּרְגּוּם מְעַכֵּב, טָעָה - מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹנָה רַבִּי יִרְמְיָה: חַד מַחְזַר מָנָא, וְחוֹרָנָה מַחְזַר פַּטִּירִין עִם יַרְקוֹנִין, וְיֵאמַר: פַּטִּירִין עִם מְרוֹרִין. וְלָא יָדְעִין מַאן אָמַר דָּא וּמַאן אָמַר דָּא. מִן מָה דְּאָמַר רַבִּי יוֹנָה מַהוּ לְהָבִיאָן בְּתַמְחוּיִין

[כח:]

שֶׁל כֶּסֶף, הָוֵי דְּהוּא מַחְזַר מָנָא וְיֵאמַר סַלָּא.
רַבִּי פִּנְחָס מַחְזַר ׳פַּטִּימִין בְּנֵי תוֹרִין׳, וְיֵאמַר: ׳תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרִין׳. מִנַּיִן לְתַרְגּוּם? רַבִּי זְעֵירָה בְּשֵׁם רַב חֲנַנְאֵל (נְחֶמְיָה ח, ח): ״וַיְקָרְאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים״ - זֶה הַמִּקְרָא, ״מְפֹרָשׁ״ - זֶה תַּרְגּוּם, ״וְשׂוֹם שֶׂכֶל״ - אֵלּוּ הַטְּעָמִים, ״וַיָּבִינוּ בַּמִּקְרָא״ - זֶה הַמָּסֹרֶת, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אֵלּוּ הַהֶכְרֵעִים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אֵלּוּ רָאשֵׁי פְּסוּקִים.
רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַב חֲנַנְאֵל: אֲפִלּוּ רָגִיל תּוֹרָה כְּעֶזְרָא - לֹא יְהֵא הוֹגֶה מִפִּיו וְקוֹרֵא, כְּמַה שֶׁנֶּאֱמַר בְּבָרוּךְ (יִרְמְיָה לו, יח): ״מִפִּיו יִקְרָא אֵלַי כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲנִי כֹּתֵב עַל הַסֵּפֶר בַּדְיו״. וְהָא תָנֵי: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי מֵאִיר שֶׁהָיָה בְּאַסְיָא, וְלֹא הָיָה שָׁם מְגִלָּה כְּתוּבָה עִבְרִית, וּכְתָבָהּ מִפִּיו וּקְרָיָהּ. אֵין לְמֵדִין מִשְּׁעַת הַדְּחָק. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: שְׁתַּיִם כָּתַב, כָּתַב אֶת הָרִאשׁוֹנָה מִתּוֹךְ פִּיו, וְכָתַב אֶת הַשְּׁנִיָּה מִתּוֹךְ הָרִאשׁוֹנָה, וְגָנַז אֶת הָרִאשׁוֹנָה, וְקָרָא בַּשְּׁנִיָּה.
רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּי רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: יָכֹל אֲנָה, כָּתֹב כָּל קָרָיָא מִן פֻּמִּי. רַבִּי חִיָּה רַבָּה אָמַר: יָכֹל אֲנָה כָּתֹב כָּל קָרָיָא בִּתְרִין מָנֵי. הֵיךְ עֲבִידָא? זָבַן בִּתְרִין מָנֵי זֶרַע דְּכִיתָן, וְזָרַע לֵהּ, וְחָצַד לֵהּ, וַעֲבַד חַבְלִין, וְתָפַשׁ טַבְיֵי[13], וְכָתַב כָּל קָרָיָה עַל מַשְׁכֵּיהוֹן. שְׁמַע רַבִּי, וְאָמַר: ׳אַשְׁרֵי הַדּוֹר שֶׁאַתֶּם בְּתוֹכוֹ׳!
כֵּיצַד הוּא מְבָרֵךְ עָלֶיהָ? זַכַּי טַבָּחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: ״הָרֵב אֶת רִיבֵךְ, וְהַנּוֹקֵם אֶת נִקְמָתֵךְ, הַגּוֹאֲלֵךְ וְהַמּוֹשִׁיעֵךְ מִכַּף עָרִיצֵיךְ״. עַד כַּדּוּן בַּסּוֹף, בַּתְּחִלָּה? הֲרֵי הִיא כְּכָל שְׁאָר מִצְווֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה, מַה שְׁאָר כָּל הַמִּצְווֹת טְעוּנוֹת בְּרָכָה - אַף זוֹ טְעוּנָה בְּרָכָה.
כָּתוּב בַּתּוֹרָה בְּרָכָה לְפָנֶיהָ, וְאֵין כָּתוּב בָּהּ בְּרָכָה לְאַחֲרֶיהָ, מַה כָּתוּב בָּהּ לְפָנֶיהָ (דְּבָרִים לב, ג): ״כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ״; וְכָתוּב בַּמָּזוֹן בְּרָכָה לְאַחֲרָיו, וְאֵין כָּתוּב בָּהּ בְּרָכָה לְפָנָיו, מַה כָּתוּב בּוֹ לְאַחֲרָיו (שָׁם ח, י): ״וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ״ וְגוֹ׳; מִנַּיִן לִתֵּן אֶת הָאָמוּר בַּזֶּה - בַּזֶּה, וְאֶת הָאָמוּר בַּזֶּה - בַּזֶּה? רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: ״שֵׁם״ ״שֵׁם״ לִגְזֵרָה

[כט.]

שָׁוֶה, מַה ״שֵׁם״ שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה - בְּרָכָה לְפָנֶיהָ, אַף ״שֵׁם״ שֶׁנֶּאֱמַר בַּמָּזוֹן - בְּרָכָה לְפָנָיו. וּמָה ״שֵׁם״ שֶׁנֶּאֱמַר בַּמָּזוֹן - בְּרָכָה לְאַחֲרָיו, אַף ״שֵׁם״ שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה - בְּרָכָה לְאַחֲרֶיהָ. עַד כַּדּוּן כְּרַבִּי עֲקִיבָה. כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל - רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: קַל וָחֹמֶר, מָה אִם מָזוֹן שֶׁאֵין טָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו - טָעוּן לְאַחֲרָיו, תּוֹרָה שֶׁהִיא טְעוּנָה בְּרָכָה לְפָנֶיהָ - אֵין דִּין שֶׁתְּהֵא טְעוּנָה בְּרָכָה לְאַחֲרֶיהָ?!

13 [צְבִיִּים]

עַד כַּדּוּן תּוֹרָה, מָזוֹן? מָה אִם תּוֹרָה שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה בְּרָכָה לְאַחֲרֶיהָ - טְעוּנָה לְפָנֶיהָ, מָזוֹן שֶׁהוּא טָעוּן לְאַחֲרָיו - אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא טָעוּן לְפָנָיו?! רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי נָתָן, רַבִּי יִצְחָק אָמַר (שְׁמוֹאֵל־א ט, יג): "כִּי הוּא יְבָרֵךְ הַזֶּבַח" וְ"אַחֲרֵי כֵן יֹאכְלוּ הַקְּרֻאִים"; רַבִּי נָתָן אוֹמֵר (שְׁמוֹת כג, כה): "וַעֲבַדְתֶּם אֵת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מֵימֶיךָ"; אֵימָתַי הוּא קָרוּי "לַחְמְךָ" - עַד שֶׁלֹּא אֲכָלְתּוֹ.

רַבִּי אוֹמֵר: מָה אִם בְּשָׁעָה שֶׁאָכַל וְשָׂבַע - אַתְּ אָמַר צָרִיךְ לְבָרֵךְ, בְּשָׁעָה שֶׁהוּא תָּאֵב לוֹכַל - לֹא כָּל־שֶׁכֵּן?! עַד כַּדּוּן מָזוֹן, תּוֹרָה? מָה אִם מָזוֹן שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא חַיֵּי שָׁעָה - טָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, תּוֹרָה שֶׁהִיא חַיֵּי עֲדֵי עַד, לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!

רַבִּי זְעֵירָה בָּעֵי: אִלֵּין שְׁלֹשָׁה קְרוּיוֹת, מָה אַתְּ עָבֵד לוֹן: כְּשֶׁלְּשָׁה שֶׁאָכְלוּ כְּאַחַת, אוֹ כְּשֶׁלְּשָׁה שֶׁאָכְלוּ זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ? אִין תַּעֲבְדִינוּן כְּשֶׁלְּשָׁה שֶׁאָכְלוּ כְּאַחַת הָרִאשׁוֹן - מְבָרֵךְ בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה, וְהָאַחֲרוֹן מְבָרֵךְ בְּרָכָה הָאַחֲרוֹנָה, וְהָאֶמְצָעִי אֵינוֹ מְבָרֵךְ כָּל עִקָּר; אִין תַּעֲבְדִינוּן כְּשֶׁלְּשָׁה שֶׁאָכְלוּ זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֲפִלּוּ הָאֶמְצָעִי מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אַבּוּדָמָא: לֹא לָמְדוּ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה מִבִּרְכַּת הַמָּזוֹן אֶלָּא לָרַבִּים. אִם לָרַבִּים, אֲפִלּוּ בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ אֵינוֹ מְבָרֵךְ? אָמַר רַבִּי אַבָּא מָרִי אַחוּי דְּרַבִּי יוֹסֵה: עֲשָׂאוּהָ כְּשֶׁאָר כָּל הַמִּצְווֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, מַה שְׁאָר כָּל הַמִּצְווֹת טְעוּנוֹת בְּרָכָה - אַף זוֹ טְעוּנָה בְּרָכָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן: רַבִּי יוֹנָתָן הֲוָה עָבַר קֳמֵי סִדְרָא, שְׁמַע קָלוֹן קָרוֵי וְלָא מְבָרְכִין, אָמַר לוֹן: עַד מָתַי אַתֶּם עוֹשִׂין אֶת הַתּוֹרָה קָרָחוֹת קָרָחוֹת?! מֹשֶׁה הִתְקִין אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁיְּהוּ קוֹרִין בַּתּוֹרָה בַּשַּׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים וּבְרֹאשֵׁי־חֳדָשִׁים וּבְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כג, מד): "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". עֶזְרָא הִתְקִין לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיְּהוּ קוֹרִין בַּתּוֹרָה בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וּבְשַׁבָּת בְּמִנְחָה. הוּא הִתְקִין טְבִילָה לְבַעֲלֵי קְרָיִין. הוּא הִתְקִין שֶׁיְּהוּ בָּתֵּי דִינִין יוֹשְׁבִין בַּעֲיָרוֹת בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי. הוּא הִתְקִין שֶׁיְּהוּ הָרוֹכְלִין מְחַזְּרִין בַּעֲיָרוֹת

[כט:]

מִפְּנֵי כְּבוֹדָן שֶׁל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. הוּא הִתְקִין שֶׁיְּהוּ מְכַבְּסִין בַּחֲמִישִׁי מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת. הוּא הִתְקִין שֶׁיְּהוּ אוֹפִין פַּת בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת, שֶׁתְּהֵא פְרוּסָה מְצוּיָה לָעָנִי. הוּא הִתְקִין שֶׁיְּהוּ אוֹכְלִין שׁוּם בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת, שֶׁהוּא מַכְנִיס אַהֲבָה וּמוֹצִיא תַּאֲוָה. הוּא הִתְקִין שֶׁיְּהוּ הַנָּשִׁים מְדַבְּרוֹת זוֹ עִם זוֹ בְּבֵית־הַכִּסֵּא. הוּא הִתְקִין שֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָר, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ בֵּין מֵאֲחֲרֶיהָ. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם בַּר חִיָּה: מִפְּנֵי מַעֲשֶׂה שֶׁאֵרַע. מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה שֶׁבָּעֲלָהּ קוֹף מִכְּדַרְכָּהּ וְשָׁלָא כְּדַרְכָּהּ. הוּא הִתְקִין שֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹפֶפֶת וְסוֹרֶקֶת קֹדֶם לְטָהֳרָתָהּ שִׁלְשָׁה יָמִים. רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם דְּבֵית רַבִּי יַנַּאי, רַבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן בְּשֵׁם רַב חוּנָא: כְּדֵי לְשַׁבָּת וְלִשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלְיוֹת. רַבִּי זְעֵירָה בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה: וְהוּא שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִטְבֹּל בֵּינָתַיִם. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה: וַאֲפִלּוּ הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִטְבֹּל בַּסּוֹף, וַהֲוָה רַבִּי זְעֵירָה מִסְתַּכֵּל בָּהּ, אָמַר לֵהּ: מָה אַתְּ מִסְתַּכֵּל בִּי "מַה יָּדַעְתָּ וְלֹא נֵדָע תָּבִין וְלֹא עִמָּנוּ" (אִיּוֹב טו, ט); הוּא אָתָא רַב אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי תַּנְחוּם בֵּי רַבִּי חִיָּה, וְאָמַר: טַעֲמָא - וַאֲפִלּוּ הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִטְבֹּל בַּסּוֹף - אֲנִי אוֹמֵר שֶׁמָּא מַעְיָנָהּ רָחוֹק וְהִיא מִתְעַצֶּלֶת וְאֵינָהּ טְהוֹרָה.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: וּבְרָאשֵׁי־חֳדָשִׁים וּבְחֲלוֹ שֶׁל מוֹעֵד קוֹרִין אַרְבָּעָה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן. וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה - מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.

גְּמָרָא: רַב חוּנָה אָמַר שְׁלֹשָׁה קְרוּיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה לֹא יִפְחֲתוּ מֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים. חִזְקִיָּה אָמַר: כְּנֶגֶד עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת. וְהָא תָנֵינַן: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן - "בְּרֵאשִׁית וַיְהִי רָקִיעַ". וְהָא לֵית בְּהוֹן אֶלָּא תְּמָנְיָא? ! רַבִּי אִידִי אוֹמֵר: אִתְפַּלְגוּן כָּהֲנָא וְאָסֵי: חַד אָמַר: חוֹזֵר. וְחוֹרָנָא אָמַר: חוֹתֵךְ. מַן דְּמַר חוֹזֵר - חוֹזֵר שְׁנֵי פְּסוּקִים. וּמַן דְּמַר חוֹתֵךְ - (בְּרֵאשִׁית א): "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר" פָּסוּק בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

וְהָא תָנֵינַן: בַּשֵּׁנִי (שָׁם): "יְהִי רָקִיעַ" וְ"יִקָּווּ הַמַּיִם". מַן דְּמַר חוֹזֵר - חוֹזֵר שְׁנֵי פְּסוּקִים, וּמַן דְּמַר חוֹתֵךְ - אֲפִלּוּ חוֹתֵךְ אֵין בּוֹ! הֲתֵיב רַבִּי פִּילְפִּי בַּר פְּרוֹטָה קָמֵי רַבִּי יוֹנָה: הֲרֵי פָּרָשַׁת עֲמָלֵק! אֲמַר לֵהּ: שָׁנְיָא הִיא, שֶׁהִיא סִדּוּרָהּ שֶׁל יוֹם.

הֲתֵיב רַבִּי לְעָזָר בַּר מָרוֹם וְהָא תָנֵי: הַמַּפְטִיר בַּנָּבִיא

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת עֲרוּבִין פֶּרֶק רְבִיעִי

א. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹם-טוֹב הַסָּמוּךְ לַשַּׁבָּת, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ בֵּין מִלְּאַחֲרֶיהָ - מְעָרֵב אָדָם, יוֹם אֶחָד לָצָפוֹן וְיוֹם אֶחָד לַדָּרוֹם, יוֹם אֶחָד לַצָּפוֹן וְיוֹם אֶחָד כְּאַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר. מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שֶׁאֵין מְעָרְבִין חֲצִי הַיּוֹם לַצָּפוֹן וַחֲצִי הַיּוֹם לַדָּרוֹם, שֶׁאֵין חוֹלְקִין יוֹם אֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כְּשֵׁם שֶׁאֵין חוֹלְקִין יוֹם אֶחָד - כָּךְ אֵין חוֹלְקִין לִשְׁנֵי יָמִים. אָמַר לָהֶם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּמְעָרֵב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן, שֶׁצָּרִיךְ לְעָרֵב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי, נֶאֱכַל עֵרוּבוֹ עַד שֶׁלֹּא חָשְׁכָה - אֵין יוֹצֵא עָלָיו בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי?! אָמְרוּ לוֹ: אֲבָל. אָמַר לָהֶם: הַלָּלוּ שְׁנֵי יָמִים הֵן. אָמְרוּ לוֹ: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁאֵין מְעָרְבִין מִיּוֹם-טוֹב לַחֲבֵרוֹ? אָמַר לָהֶם: אֲבָל. אָמְרוּ לוֹ: הַלָּלוּ יוֹם אֶחָד הֵם. עֵרֶב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן - מְעָרֵב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי, נֶאֱכַל עֵרוּבוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֵין יוֹצֵא עָלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה חָמֵר גָּמָל. רָבָן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְשָׁמְעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמְרִים: עֵרֶב בְּרַגְלָיו בְּרִאשׁוֹן - אֵין יוֹצְאִין עָלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי. נֶאֱכַל עֵרוּבוֹ בָּרִאשׁוֹן - יוֹצְאִין עָלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בִּרְאשׁ הַשָּׁנָה, כְּשֶׁהָיָה יָרֵא שֶׁמָּא תִּתְעַבֵּר - מְעָרֵב אָדָם שְׁנֵי עֵרוּבִין, וְאוֹמֵר: ׳עֵרוּב בָּרִאשׁוֹן לְמִזְרָח וּבַשֵּׁנִי לְמַעֲרָב, בָּרִאשׁוֹן לְמַעֲרָב וּבַשֵּׁנִי לְמִזְרָח, עֵרוּבִי בָּרִאשׁוֹן וּבַשֵּׁנִי כִּבְנֵי עִירִי, עֵרוּבִי בַּשֵּׁנִי וּבָרִאשׁוֹן כִּבְנֵי עִירִי׳. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר, שֶׁשְּׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת הֵן. אָמַר לָהֶם רַבִּי יוֹסֵי: אִי אַתֶּם מוֹדִים, שֶׁאִם בָּאוּ עֵדִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה שֶׁנּוֹהֲגִין אוֹתוֹ הַיּוֹם קֹדֶשׁ וּלְמָחָר קֹדֶשׁ?!

ב. כֵּיצַד, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַתָּנָה אָדָם עַל הַכַּלְכָּלָה בְּיוֹם-טוֹב רִאשׁוֹן וְאוֹכְלָהּ בְּיוֹם-טוֹב שֵׁנִי. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי כַלְכָּלוֹת שֶׁל טֶבֶל, וְאוֹמֵר: ׳אִם הַיּוֹם חוֹל וּלְמָחָר קֹדֶשׁ - תִּהֵא זֶה תְּרוּמָה עַל זֶה, וְאִם הַיּוֹם קֹדֶשׁ וּלְמָחָר חוֹל - אֵין בִּדְבָרַי כְּלוּם׳, וְקוֹרֵא עָלֶיהָ שֵׁם

הַשָּׁלֵם

וְאוֹכְלָהּ, וְכֵן רַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר בִּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלֻיּוֹת.

ג. כֵּיצַד מְעַבְּרִין אֶת הָעֳרִים? אֲרָכָה כְּמוֹת שֶׁהִיא, עֲגוֹלָה - עוֹשִׂין לָהּ זָוִית. מְרֻבַּעַת - אֵין עוֹשִׂין לָהּ זָוִית. הָיְתָה רְחָבָה מִצַּד אֶחָד וּקְצָרָה מִצַּד אַחֵר - רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא שָׁוָה. הָיְתָה בַּיִת אֶחָד יוֹצֵא כְּמִין פֻּגּוּם, אוֹ שְׁנֵי בָּתִּים יוֹצְאִין כְּמִין פֻּגּוּמִין - רוֹאִין כְּאִלּוּ חוּט מְתוּחַ עֲלֵיהֶן, וּמוֹדְדִין מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אֶלְפַּיִם אַמָּה. הָיְתָה עֲשׂוּיָה כְּמִין קֶשֶׁת אוֹ כְּמִין גַּם - רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא מְלֵאָה בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת, וּמוֹדְדִין מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה.

ד. הָיָה בַּיִת אֶחָד יוֹצֵא הֵימֶנָּה כְּמִין פִּיגָּם לְרוּחַ אֶחָד, רוֹאִין כְּנֶגְדּוֹ כְּאִלּוּ מָלֵא בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת - מַרְבִּיעַ כְּנֶגְדּוֹ וּמוֹדֵד הֵימֶנּוּ לְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה. הָיוּ שְׁנֵי בָּתִּים יוֹצְאִין הֵימֶנּוּ כְּמִין שְׁנֵי פִּיגָּמִין לִשְׁתֵּי רוּחוֹת, רוֹאִין כְּנֶגְדָּן כְּאִלּוּ הֵן מְלֵאִין בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת - מַרְבִּיעַ כְּנֶגְדָּן וּמוֹדֵד מֵהֶן אַלְפַּיִם אַמָּה.

ה. בָּא לְרַבְּעָהּ - מְרַבְּעָהּ בְּרִבּוּעַ עוֹלָם. נוֹתֵן צְפוֹנָהּ לְצָפוֹן הָעוֹלָם וּדְרוֹמָהּ לְדָרוֹם הָעוֹלָם. וְסִימָנְךָ: עֻגְלָה בַּצָּפוֹן וְעַקְרָב בַּדָּרוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם אֵינוֹ יָכוֹל לְרַבְּעָהּ בְּרִבּוּעַ שֶׁל עוֹלָם - יְרַבְּעָהּ כְּמִין תְּקוּפָה, כֵּיצַד? חַמָּה יוֹצֵאת בְּיוֹם אָרוֹךְ וְשׁוֹקַעַת בְּיוֹם אָרוֹךְ - זֶה הוּא פְּנֵי צָפוֹן. חַמָּה יוֹצֵאת בְּיוֹם קָצָר וְשׁוֹקַעַת בְּיוֹם קָצָר - זֶה פְּנֵי דָרוֹם. תְּקוּפַת נִיסָן וּתְקוּפַת תִּשְׁרֵי, חַמָּה יוֹצְאָה בַּחֲצִי מִזְרָח וְשׁוֹקַעַת בַּחֲצִי מַעֲרָב, שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת א, ו): "הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן". "הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם" - בַּיּוֹם, "וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן" - בַּלַּיְלָה. "סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ" - אֵלּוּ פְּנֵי הַמִּזְרָח וּפְנֵי הַמַּעֲרָב, פְּעָמִים מְהַלְּכָתָן וּפְעָמִים מְסַבַּבְתָּן.

ו. אֵלּוּ שֶׁמְּתַעַבְּרִין עִמָּהּ: נֶפֶשׁ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת וְהַגֶּשֶׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּתָלִים וְזִיזִין מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ, הַגֶּשֶׁר וְהַקֶּבֶר שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה, וּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּירָה לַחַזָּן, וּבֵית

תּוֹסֶפְתָּא

עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּירָה לְמִשְׁרָתֶיהָ. וְהָאוּרְיוֹת וְהָאוֹצָרוֹת שֶׁבַּשָּׂדוֹת וְיֵשׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה. וְהַבּוּרְגָנִין שֶׁסְּבִיבָהּ, וְהַבִּית שֶׁבַּיִם - הֲרֵי הֵם מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ. וְאִלּוּ שֶׁאֵין מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ: נָפָשׁ שֶׁנִּפְרְצָה מִשְׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ אֵילָךְ וְאֵילָךְ, וְהַגֶּשֶׁר וְהַקֶּבֶר שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית דִּירָה, וּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית דִּירָה לַחַזָּן, וּבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁאֵין לָהּ בֵּית דִּירָה לַמְשָׁרְתִים. וְהָאוּרְיוֹת וְהָאוֹצָרוֹת שֶׁבַּשָּׂדֶה שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית דִּירָה. וּבוֹר, וְשִׁיחַ, וּמְעָרָה, וְגָדֵר, וְשׂוֹכָךְ שֶׁבְּתוֹכָהּ, וְהַבִּית שֶׁבַּסְּפִינָה - אֵין אֵלּוּ מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ.

ז. כַּמָּה יִהְיוּ מִקְרְבוֹת לָעִיר וְיִהְיוּ מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ? שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, שֶׁהֵן מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד וּשְׁלִישׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שִׁירַיִם הוּא דָּבָר מְעַט, וְלֹא נָתְנוּ חֲכָמִים שִׁעוּר. כַּמָּה הֵן שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם? הֵן בֵּית סָאתַיִם כַּחֲצַר הַמִּשְׁכָּן.

ח. הָיָה מוֹדֵד, וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לַבַּיִת - אֲפִלּוּ בַּיִת לִפְנִים מִן הַבַּיִת, אֲפִלּוּ מִגְדָּל לִפְנִים מִן הַמִּגְדָּל - מַכְנִיסָן לָאֶמְצַע, וּמַרְבִּיעַ כְּנֶגְדָּן, וּמוֹדֵד כְּנֶגְדּוֹ וּלְהַלָּן אֲלִפַּיִם אַמָּה. הָיָה מוֹדֵד, וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לַמְּעָרָה -אֵין מַכְנִיס אֶת כָּל הַמְּעָרָה אֶלָּא מִכְּנֶגֶד פִּתְחָהּ שֶׁל מְעָרָה. אַחַת מְעָרָה וְאֶחָד מִגְדָּל. מַה בֵּין מְעָרָה לְמִגְדָּל? גַּג הַמְּעָרָה הֲרֵי הוּא כָּאָרֶץ, וְגַג הַמִּגְדָּל הֲרֵי הוּא כְּעִיר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִדַּת הָעִבּוּר, אֲבָל בְּמִדַּת הַתְּחוּם, אֲפִלּוּ כָּלְתָה מִדָּתוֹ בַּחֲצֵי בֵּיתוֹ - אֵין לוֹ אֶלָּא חֲצֵי בֵּיתוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: יָכוֹלְנִי אֲנִי, שֶׁיְּהוּ עוֹלִין מִטְּבֶרְיָא לְצִפּוֹרִי, וּמִצּוֹר לְצִידוֹן, מִפְּנֵי מְעָרוֹת וּמִגְדָּלוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶם.

ט. הַמּוֹדֵד, מוֹדֵד חוּץ לְקַרְפִּיפָהּ שֶׁל עִיר, לְכָל עֲיָרוֹת נוֹתֵן קַרְפֵּף; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא אָמְרוּ קַרְפֵּף אֶלָּא בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת. אִם יֵשׁ לְזוֹ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם וּלְזוֹ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם -

הַשָּׁלֵם

מַכְנִיסָם לָאֶמְצַע וּמַרְבִּיעַ כְּנֶגְדָּן, וּמוֹדֵד מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אֲלִפַּיִם אַמָּה. הָיוּ שְׁלֹשָׁה מִגְדָּלִים, וְהָאֶמְצָעִי מַבְלִיעַ בֵּינֵיהֶן, אִם אֵין בֵּין שְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד וּשְׁלִישׁ - מַכְנִיסָן לָאֶמְצַע וּמַרְבִּיעַ כְּנֶגְדָּן, וּמוֹדֵד מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אֲלִפַּיִם אַמָּה. הָיוּ עֲשׂוּיִן שׁוּרוֹת וַאֲחֵרוֹת בֵּינֵיהֶם, אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה וּבֵינֵיהֶם מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד וּשְׁלִישׁ - מַכְנִיסָן לָאֶמְצַע, וּמַרְבִּיעַ כְּנֶגְדּוֹ, וּמוֹדֵד מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אֲלִפַּיִם אַמָּה.

י. מַרְבִּיעַ אֶת הָעִיר וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּמִין טַבְלָא מְרֻבַּעַת, וְחוֹזֵר וּמַרְבִּיעַ אֶת הַתְּחוּמִין וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּמִין טַבְלָא מְרֻבַּעַת, וּכְשֶׁהוּא מוֹדֵד, לֹא יִמְדּוֹד מֵאֶמְצַע הַקֶּרֶן אֲלָפַיִם אַמָּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַפְסִיד אֶת הַזְּוִית, אֶלָּא מֵבִיא טַבְלָא מְרֻבַּעַת שֶׁהָיְתָה אֲלָפַיִם אַמָּה עַל אֲלָפַיִם אַמָּה, וּמַנִּיחָהּ בַּקֶּרֶן בַּאֲלַכְסוֹנָהּ, נִמְצָא, הָעִיר מִשְׁתַּכֶּרֶת אַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן וְאַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן. נִמְצָא, תְּחוּמִין מִשְׁתַּכְּרִין אַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן וְאַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן. נִמְצָא, הָעִיר וְהַתְּחוּמִין מִשְׁתַּכְּרִין אֶלֶף וּמָאתַיִם אַמָּה לְכָאן וְאֶלֶף וּמָאתַיִם אַמָּה לְכָאן.

יא. כֵּיצַד מְקַדְּרִין בֶּהָרִים? הַתַּחְתּוֹן כְּנֶגֶד לִבּוֹ, וְהָעֶלְיוֹן כְּנֶגֶד פַּרְסוֹתָיו, מַקְדִּיר וְעוֹלֶה, מַקְדִּיר וְיוֹרֵד, רוֹאֶה אֶת הָהָר כְּאִלּוּ בָקוּעַ לְפָנָיו; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְקַדְּרִין בֶּהָרִים. הָיוּ לְפָנָיו הַר וּמִישׁוֹר - מוֹדֵד אֶת הַמִּישׁוֹר וּמַנִּיחַ אֶת הָהָר, וְנִשְׁכָּר הַר וְגֵאָיוֹת. מוֹדֵד אֶת הַגֵּאָיוֹת וּמַנִּיחַ אֶת הָהָר וְנִשְׁכָּר.

יב. הָיָה מוֹדֵד וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לְגַיְא, אִם יָכוֹל לְהַבְלִיעַ בְּחֶבֶל שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה - מַבְלִיעוֹ. וְאִם לָאו - חוֹזֵר לְמָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ. וּמַבְלִיעוֹ וְצוֹפֶה וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ. אִם הָיָה גַיְא מְעַקֵּם וְאֵין יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ - מַקְדִּיר וְעוֹלֶה, מַקְדִּיר וְיוֹרֵד, וְצוֹפֶה וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ. הָיָה מוֹדֵד וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לַכֹּתֶל, אֵין אוֹמְרִים: יִקַּב אֶת הַכֹּתֶל, אֶלָּא אוֹמֵד הַכֹּתֶל, וְצוֹפֶה, וְחוֹזֵר

תּוֹסֶפְתָּא

לְמִדָּתוֹ, וּמוֹדֵד. אֶחָד מוֹדֵד בְּחֶבֶל וְאֶחָד צוֹפֶה בְּעֵינָיו, בֵּין בָּהָר, בֵּין בַּיָּם, בֵּין בַּמִּישׁוֹר, אֶחָד מִדַּת הָעִבּוּר וְאַחַד מִדַּת הַתְּחוּם, אֶלָּא שֶׁבְּמִדַּת הַתְּחוּם מוֹדֵד בְּחֶבֶל.

יג. אֵין מוֹדְדִין, לֹא בְּחוּט, וְלֹא בְּגֶמִי, אֶלָּא בְּמִשִּׁיחָה. וְהַמּוֹדֵד - מוֹתֵחַ בְּכָל כֹּחוֹ. מָדַד וְהָלַךְ, וּבָא אֶחָד וְאָמַר: ״עַד כָּאן תְּחוּם שַׁבָּת״ - נֶאֱמָן. מַעֲשֶׂה בְּזָקֵן אֶחָד רוֹעֶה שֶׁבָּא לִפְנֵי רַבִּי וְאָמַר לוֹ: ״זְכוּר הָיִיתִי שֶׁהָיוּ בְּנֵי מִגְדָּל גָּדֵר וַעֲדָרִים יוֹרְדִים לַחֻמָּתָהּ, עַד חָצֵר הַחִיצוֹנָה הִסְמוּכָה לַגֶּשֶׁר״; וְהִתִּיר רַבִּי שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי מִגְדָּל יוֹרְדִין לַחֻמָּתָהּ עַד חָצֵר הַחִיצוֹנָה סְמוּכָה לַגֶּשֶׁר. וְעוֹד הִתִּיר רַבִּי שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי גָּדֵר יוֹרְדִין לַחֻמָּתָהּ, וְאֵין בְּנֵי חֻמָּתָהּ יוֹרְדִין לַגָּדֵר.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הַנּוֹתֵן עֵרוּבוֹ בְּסוֹף אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁל תְּחוּם, אִם הָיָה בֵּיתוֹ סָמוּךְ לַחוֹמָה - יְכֻנַּס. וְאִם לָאו - לֹא יְכֻנַּס. נָתְנוּ אַמָּה אַחַת חוּץ לַתְּחוּם, אִם הָיָה בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁלּוֹ - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. וְאִם לָאו - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב.

ב. בְּרֹאשׁוֹנָה הָיוּ בְּנֵי טְבֶרְיָא מְהַלְּכִין אֶת כָּל חֻמָּתָהּ, וְאֵין בְּנֵי חֻמָּתָהּ בָּאִין אֶלָּא עַד מְקוֹם הַכִּפָּה, עַכְשָׁו בְּנֵי טְבֶרְיָא וּבְנֵי חֻמָּתָהּ חָזְרוּ לִהְיוֹת עִיר אַחַת.

ג. אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר קְטַנָּה, וְאַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר גְּדוֹלָה. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁלָּהֶן. וְאִם לֹא הָיוּ בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁלָּהֶן - אֵין לָהֶם אֶלָּא אַלְפַּיִם אַמָּה בִּלְבַד. וְאַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה - אֵין לָהֶם אֶלָּא אַלְפַּיִם אַמָּה בִּלְבַד.

ד. עִיר שֶׁל רַבִּים שֶׁחָרְבָה, וְנִשְׁתַּיְּרוּ בָהּ גְּדוּדִיּוֹת גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה טְפָחִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין צוּרוֹת פְּתָחֶיהָ נִכָּרִים - הֲרֵי זוֹ מִתְעַבֶּרֶת לִהְיוֹת כְּעֵין עִיר. עִיר שֶׁל יָחִיד וְנַעֲשֵׂית שֶׁל רַבִּים, וּרְשׁוּת הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹכָהּ, כֵּיצַד מְעָרְבִין אוֹתָהּ? עוֹשִׂין לֶחִי מִכָּאן וְלֶחִי מִכָּאן, אוֹ קוֹרָה מִכָּאן וְקוֹרָה מִכָּאן, וּמְעָרְבִין וְנוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בָּאֶמְצַע. וְאֵין מְעָרְבִין אוֹתָהּ לַחֲצָאִין, אֶלָּא אוֹ כֻּלָּהּ, אוֹ מָבוֹי מָבוֹי בִּפְנֵי עַצְמָהּ. עִיר שֶׁל רַבִּים, וַהֲרֵי הִיא שֶׁל רַבִּים, וְאֵין לָהּ אֶלָּא פֶּתַח אֶחָד - מְעָרְבִין אֶת כֻּלָּהּ.

ה. סַכַּת הֶחָג בֶּחָג, רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּעֵרוּב וּבְמִזוּזָה וּבְמַעֲשֵׂר, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מְעָרְבִין כִּכָּר שָׁלֵם אֲפִלּוּ הוּא כְּאִיסָּר, אֲפִלּוּ לֹא נִטַּל מִמֶּנּוּ אֶלָּא כְּדֵי דְּמוּעַ וְחַלְתּוֹ, יֶתֶר עַל כֵּן - הֲרֵי זֶה אָסוּר.

ו. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חָמֵשׁ חֲצֵרוֹת בְּעִיר אַחַת, אִם הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֻלָּן - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר אֶת כֻּלָּן. וְאִם לָאו - אֵין אוֹסֵר אֶלָּא מָקוֹם דִּירָתוֹ בִּלְבַד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּבֶן נַפְחָא שֶׁהָיוּ לוֹ חָמֵשׁ חֲצֵרוֹת בְּאוּשָׁא, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְאָמְרוּ: אֵינוֹ אוֹסֵר אֶלָּא בֵּית דִּירָה בִּלְבַד.

ז. חָמֵשׁ חֲבוּרוֹת מִקְצָת שְׁרוּיִין בַּחֲדָרִים, וּמִקְצָת שְׁרוּיִין בָּעֲלִיּוֹת - טְרַקְלִין שֶׁלָּהֶן כָּחָצֵר לַבָּתִּים. שְׁנַיִם שֶׁשְּׁתָפִין זֶה לָזֶה, בֵּין בַּיַּיִן בֵּין בַּשֶּׁמֶן - אֵינָן צְרִיכִין לְעָרֵב. הָיוּ שְׁלֹשָׁה - זֶה שֻׁתָּף לָזֶה בַּיַּיִן, וְזֶה שֻׁתָּף לָזֶה בַּשֶּׁמֶן - צְרִיכִין לְעָרֵב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֶחָד יַיִן וְאֶחָד שֶׁמֶן - אֵין צְרִיכִין לְעָרֵב. אֶלְעָזָר בֶּן תַּדַּאי אוֹמֵר: אֲסוּרִין עַד שֶׁיְּעָרְבוּ.

ח. אָב וּבְנוֹ, נָשָׂיו וְכֻלּוֹתָיו, עֲבָדָיו וְשִׁפְחוֹתָיו, הָרַב וְתַלְמִידוֹ, בִּזְמַן שֶׁאֵין עִמָּהֶם דְּיוּרִים - הֲרֵי הֵן כְּיִחִידִים, צְרִיכִין לְעָרֵב, מְבוֹי שֶׁלָּהֶן -בֵּין כָּךְ וְכָךְ נִתַּר בַּלָּחִי וְקוֹרָה.

ט. עַם הָאָרֶץ שֶׁהָיוּ מוֹלִיכִין אֲצָלוֹ עֵרוּב, מוֹלִיךְ לוֹ כֹּהֵן כִּכַּר תְּרוּמָה, וְיוֹשֵׁב וּמְשַׁמְּרוֹ וּמַחְשִׁיךְ עָלָיו וְאוֹכְלוֹ, וּבָא לוֹ. וּבַשְּׁבִיעִית - הֲרֵי זֶה מֻתָּר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ עַל הַשְּׁבִיעִית.

י. בַּיִת שֶׁמַּנִּיחִין בּוֹ עֵרוּב - אֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ כִּכָּר, מְעָרְבִין בְּבַיִת יָשָׁן מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם, אִם הָיָה שָׁם רַבּוֹ, אוֹ אָדָם גָּדוֹל, אוֹ שֶׁהָיָה מַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ וְרָצָה לִנְהֹג

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

בּוֹ כָּבוֹד - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. מִצְוָה עַל כָּל אָדָם לְבַטֵּל רְשׁוּת, אִם הָיָה אָדָם גָּדוֹל - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ.

יא. אֲנָשִׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵרֵב - עָלָיו לְבַטֵּל הָרְשׁוּת. אִם הָיָה שָׁם בֵּית הָאָבֵל אוֹ בֵּית הַמִּשְׁתֶּה, וְרָצוּ לְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ.

יב. שְׁלֹשָׁה שֶׁהָיוּ שְׁרוּיִן בֶּחָצֵר, וּמֵת אֶחָד מִבְּנֵי הֶחָצֵר, וְהִנִּיחַ אֶת הָרְשׁוּת לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק, מִבְּעוֹד יוֹם - אוֹסֵר. מִשֶּׁחָשְׁכָה - אֵינוֹ אוֹסֵר. וְאֶחָד מִן הַשּׁוּק שֶׁמֵּת, וְהִנִּיחַ אֶת רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי חָצֵר, מִבְּעוֹד יוֹם - אֵינוֹ אוֹסֵר. מִשֶּׁחָשְׁכָה - אֵין אוֹסֵר. הָרֵי שֶׁשָּׁכַח וְלֹא עֵרֵב, וְחָזַר וְהוֹצִיא, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - הָרֵי זֶה אוֹסֵר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּמֵזִיד - אוֹסֵר. בְּשׁוֹגֵג - אֵינוֹ אוֹסֵר. מִי שֶׁבִּטֵּל רְשׁוּתוֹ, וְחָזַר וְהוֹצִיא, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - הָרֵי זֶה אוֹסֵר.

יג. אֶחָד שֶׁלֹּא עֵרֵב - נוֹתֵן רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד שֶׁעֵרֵב. וּשְׁנַיִם שֶׁעֵרְבוּ - נוֹתְנִין רְשׁוּתָן לְאֶחָד שֶׁלֹּא עֵרֵב. וּשְׁנַיִם שֶׁלֹּא עֵרְבוּ - נוֹתְנִין רְשׁוּתָן לִשְׁנַיִם שֶׁעֵרְבוּ, אוֹ לְאֶחָד שֶׁלֹּא עֵרֵב. אֲבָל אֵין אֶחָד שֶׁעֵרֵב נוֹתֵן רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד שֶׁלֹּא עֵרֵב, וְאֵין שְׁנַיִם שֶׁעֵרְבוּ נוֹתְנִין רְשׁוּתָן לִשְׁנַיִם שֶׁלֹּא עֵרְבוּ. וְאֵין שְׁנַיִם שֶׁלֹּא עֵרְבוּ נוֹתְנִין רְשׁוּתָן לִשְׁנַיִם שֶׁלֹּא עֵרְבוּ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם שְׁרוּיִן בֶּחָצֵר, וְשָׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵרֵב - הָרֵי זֶה אוֹסֵר.

יד. יִשְׂרָאֵל מוּמָר מְשַׁמֵּר שַׁבָּתוֹ בַּשּׁוּק - מְבַטֵּל רְשׁוּת, שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּר שַׁבָּתוֹ בַּשּׁוּק - אֵינוֹ מְבַטֵּל רְשׁוּת. מִפְּנֵי מָה? שֶׁאָמְרוּ: יִשְׂרָאֵל נוֹטֵל רְשׁוּת וְנוֹתֵן רְשׁוּת, וְהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים עַד שֶׁיַּשְׁכִּיר. כֵּיצַד מְבַטֵּל רְשׁוּת? אוֹמֵר: ׳רְשׁוּתִי נְתוּנָה לָךְ, רְשׁוּתִי מְבֻטֶּלֶת לָךְ׳ - קָנָה וְאֵין צָרִיךְ לְזַכּוֹת.

טו. חֲצֵרוֹ שֶׁל נָכְרִי, הֲרֵי הוּא כְּדִיר שֶׁל בְּהֵמָה - מֻתָּר לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מֵחָצֵר לַבָּתִּים וּמִן הַבָּתִּים לֶחָצֵר. וְאִם יֵשׁ שָׁם יִשְׂרָאֵל אוֹסֵר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר

הַשָּׁלֵם

בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר עַד שֶׁיִּהוּ שְׁנֵי יִשְׂרְאֵלִים אוֹסְרִין זֶה עַל זֶה, וַהֲלָכָה כְּדִבְרָיו.

טז. הַגּוֹסֵס, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְחָיוֹת - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר. קָטָן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין יָכוֹל לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר. קַסְדּוֹר הַבָּא לָעִיר, עַד שְׁלוֹשִׁים יוֹם - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר מִיָּד. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁיִּחֲדוּ לוֹ בֵּית דִּירָה. לֹא יִחֲדוּ לוֹ בֵּית דִּירָה, אוֹ שֶׁאֵין עִמָּהֶן דִּיּוּרִין בֶּחָצֵר - אֵין אוֹסֵר. אַכְסְנַאי - אֵין אוֹסֵר לְעוֹלָם.

יז. אַנְשֵׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵרֵב, וְהָיְתָה לוֹ אַכְסַדְרָה עַל פְּתְחוֹ, בִּזְמַן שֶׁמִּגַּפֶּפֶת - מֻתֶּרֶת לוֹ וַאֲסוּרָה לְכָל בְּנֵי חָצֵר. אִם אֵינָהּ מִגַּפֶּפֶת - אֲסוּרָה לוֹ וַאֲסוּרָה לְכָל בְּנֵי הֶחָצֵר. כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בֶּחָצֵר - מֻתָּרִין לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר. אֲנָשֵׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ - אָסוּר מִלְּהַכְנִיס וּמִלְּהוֹצִיא מֵחָצֵר לַבָּתִּים וּמִבָּתִּים לֶחָצֵר. וְכֵלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בֶּחָצֵר - מֻתָּרִין לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר.

יח. חָמֵשׁ חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת זוֹ לָזוֹ וּפְתוּחוֹת לַמָּבוֹי, וְשָׁכְחוּ כֻּלָּם וְלֹא עֵרְבוּ - אָסוּר לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מֵחָצֵר לְמָבוֹי וּמִן הַמָּבוֹי לְחָצֵר. וְכֵלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בֶּחָצֵר - מֻתָּר לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר, וּבַמָּבוֹי אָסוּר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר, שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל זְמַן שֶׁהֵן שֶׁל רַבִּים, וְשָׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ, גַּג וְחָצֵר וְאַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת וְקַרְפֵּף וּמָבוֹי - כֻּלָּן רְשׁוּת אַחַת הֵן. אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהָיִינוּ לוֹמְדִין תּוֹרָה אֶצֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּתַקְיִעִין, הָיִינוּ מַעֲלִין שֶׁמֶן בָּאֲלוּנְטִית מִגַּג לְגַג, וּמִגַּג לֶחָצֵר, וּמֵחָצֵר לְחָצֵר, וּמֵחָצֵר לְקַרְפֵּף, עַד שֶׁהָיִינוּ מַגִּיעִים אֵצֶל הַמַּעְיָן שֶׁהָיִינוּ רוֹחֲצִין בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה, הָיִינוּ מַעֲלִין סֵפֶר תּוֹרָה מֵחָצֵר לְגַג, וּמִגַּג לֶחָצֵר, וּמֵחָצֵר לְקַרְפֵּף לִקְרוֹת בּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: אֵין שְׁעַת הַסַּכָּנָה רְאָיָה.

יט. שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, הַחִיצוֹנָה שֶׁל רַבִּים, וְהַפְּנִימִית שֶׁל יָחִיד - הַחִיצוֹנָה - צְרִיכָה עֵרוּב. וְהַפְּנִימִית - אֵין צְרִיכָה עֵרוּב.

תּוֹסֶפְתָּא

הַפְּנִימִית שֶׁל רַבִּים וְהַחִיצוֹנָה שֶׁל יָחִיד, הַפְּנִימִית - צְרִיכָה עֲרוּב. וְהַחִיצוֹנָה - אֵינָהּ צְרִיכָה עֲרוּב. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹסֵר אֶת הַחִיצוֹנָה, שֶׁדְּרִיסַת הָרֶגֶל אוֹסַרְתָּהּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין דְּרִיסַת הָרֶגֶל אוֹסַרְתָּהּ. הָיוּ שְׁתֵּיהֶן שֶׁל רַבִּים, וְנָתְנוּ אֶת עֵרוּבָן בְּחִיצוֹנָה, וְשָׁכַח אֶחָד בֵּין מִן הַחִיצוֹנָה בֵּין מִן הַפְּנִימִית וְלֹא עֵרֵב - שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. נָתְנוּ עֵרוּבָן בַּפְּנִימִית, וְשָׁכַח אֶחָד מִן הַפְּנִימִית וְלֹא עֵרֵב - שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. מִן הַחִיצוֹנָה וְלֹא עֵרֵב - שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פְּנִימִית מְתֻרֶת וְחִיצוֹנָה אֲסוּרָה. אֶחָד שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, וְאֶחָד שָׁלֹשׁ דִּיוּטָאוֹת - זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁדֶּרֶךְ הַפְּנִימִית לָצֵאת עַל הַחִיצוֹנָה וְעַל מִקְצָתָהּ, וְדֶרֶךְ הָעֶלְיוֹנָה לֵירֵד עַל הַתַּחְתּוֹנָה וְעַל מִקְצָתָהּ. חָמֵשׁ חֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת לְבֵית שַׁעַר, וְשָׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ - מָתָרִין בַּחֲצֵרוֹת, וַאֲסוּרִין בְּבֵית שַׁעַר. חָמֵשׁ דִּיוּטָאוֹת פְּתוּחוֹת לְאֻלְקָט[1], וְשָׁכְחוּ וְלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ - מָתָרִין בַּדִּיוּטָאוֹת וַאֲסוּרִין בְּאֻלְקָט.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק שִׁשִּׁי

א. שִׁתּוּף מָבוֹי כֵּיצַד? מְנִיחַ אָדָם חָבִית שֶׁל יַיִן, וְשֶׁל שֶׁמֶן, וְשֶׁל תְּמָרִים, וְשֶׁל גְּרוֹגְרוֹת וְשֶׁל שְׂאָר מִינֵי פֵּרוֹת, בֵּין מִשֶּׁלּוֹ בֵּין מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ, וְאוֹמֵר: 'הֲרֵי זוֹ לְכָל בְּנֵי מָבוֹי'; הָיְתָה מִשֶּׁלָּהֶן - אֵין צָרִיךְ לְזַכּוֹת. הָיְתָה מִשֶּׁלּוֹ - מַגְבִּיהָהּ מִן הָאָרֶץ וְאוֹמֵר: 'זָכִיתִי לָכֶם וּלְכָל שֶׁנִּתְוַסְּפוּ עֲלֵיכֶם'. נִתְוַסְּפוּ עֲלֵיהֶן - מְזַכֶּה וְאֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה וְהֵיינוּ שְׁרוּיִין בֵּית גִּלּוּדָה בְּלוּד, וְהֵיינוּ מְבַשְּׁלִין קְדֵרָה שֶׁל עֲדָשִׁים, וְאֶחָד עוֹמֵד עַל פֶּתַח הַמָּבוֹי וְאוֹמֵר: 'זָכִיתִי לָכֶם בְּקְדֵרָה שֶׁל עֲדָשִׁים', הַיַּיִן - כְּדֵי לְשֻׁתּוֹת בּוֹ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. וְהַשֶּׁמֶן - כְּדֵי לֶאֱכוֹל בּוֹ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. הַחֹמֶץ - כְּדֵי לְטַבֵּל בּוֹ. זֵיתִים וּבְצָלִים - כְּדֵי לֶאֱכֹל בָּהֶן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. תִּחְלָתוֹ וְסוֹפוֹ - כַּשְּׁעוּר הַזֶּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: תִּחְלָתוֹ כַּשְּׁעוּר הַזֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין סוֹפוֹ כַּשְּׁעוּר הַזֶּה. כֻּלָּה הַחֵפֶץ - מוֹדִיעַ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְזַכּוֹת.

ב. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: פַּעַם אַחַת שָׁבַת רַבִּי מֵאִיר בְּעַרְדַּסְקָא וּבָא אָדָם אֶחָד וְאָמַר: 'רַבִּי! עֲרַבְתִּי בַּבְּצָלִים [לְטֶבַע יִן]', וְהוֹשִׁיבוֹ רַבִּי מֵאִיר בְּאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלּוֹ. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מְעָרְבִין לְחוֹלֶה וְלָאִסְטְנִיס וּלְזָקֵן כְּדֵי מְזוֹנוֹ. וְלָרַעֲבָתָן - סְעוּדָה בֵּינוֹנִית שֶׁל כָּל אָדָם.

ג. אֵין מִשְׁתַּתְּפִין, לֹא בְּאוֹצָר וְלֹא בְּמָבוֹי, אֶלָּא אִם כֵּן יִחֵד לוֹ מָקוֹם. הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ וְעֵרְבוּ שֶׁלֹּא לְדַעַת הַנָּשִׁים - שִׁתּוּפָן שִׁתּוּף. וְנָשִׁים שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ שֶׁלֹּא לְדַעַת בַּעֲלֵיהֶן - אֵין שִׁתּוּפָן שִׁתּוּף, וְאֵין עֵרוּבָן עֵרוּב. וּמְעָרְבִין בַּחֲצֵרוֹת בְּפַת, וְאִם רָצוּ לְעָרֵב בְּיַיִן - אֵין מְעָרְבִין. מִשְׁתַּתְּפִין בַּמָּבוֹי בְּיַיִן, וְאִם רָצוּ לְהִשְׁתַּתֵּף בְּפַת - מִשְׁתַּתְּפִין. מְעָרְבִין בַּחֲצֵרוֹת, וּמִשְׁתַּתְּפִין בַּמָּבוֹי, שֶׁלֹּא לְשַׁכֵּחַ תּוֹרַת עֵרוּב מִן הַתִּינוֹקוֹת, שֶׁיֹּאמְרוּ: 'אֲבוֹתֵינוּ לֹא עֵרְבוּ'; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אוֹ מְעָרְבִים אוֹ מִשְׁתַּתְּפִים.

ד. עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת בָּחָצֵר וְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת בְּמָבוֹי. שְׁנַיִם שֶׁשִּׁתְּפִין זֶה לָזֶה זֶה בַּיַּיִן וְזֶה בַּשֶּׁמֶן - צָרִיךְ שֶׁיִּבָּא[2] עִמָּהֶן בַּמָּבוֹי. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ אֵין מְעָרְבִין לְאָדָם אֶלָּא מִדַּעְתּוֹ? לְפִי שֶׁאֵין רוֹצֶה שֶׁיִּשְׁתַּתְּפוּ אֲחֵרִים עִמּוֹ בְּחֶלְקוֹ, אֲבָל אִם הָיָה לוֹ תַּבְשִׁיל אוֹ עָשָׂה אֵצֶל חֲבֵרוֹ - זָכָה לוֹ תַּבְשִׁילוֹ.

ה. הַמְּעָרֵב עַל יְדֵי בְּנֵי עִירוֹ שֶׁיִּלְכוּ עִמּוֹ לְבֵית הָאֵבֶל, אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶן מִבְּעוֹד יוֹם שֶׁיָּבוֹא - מָתָר.

---

[1] בַּיִת הֶעָשׂוּי לְהִתְקָרֵר בּוֹ בַּקַּיִץ.

[2] לְפִי הַגְּרַ"א תֵּבָה זוֹ הִיא תִּקּוּן בְּדַוְקָא, וּבֵאֵר זֹאת יָפֶה בַּחֲזוֹן יְחֶזְקֵאל.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ - אָסוּר, שֶׁאֵין מְעָרְבִין מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ. עֵרֶב עֲלֵיהֶן בְּקוּפּוֹת שֶׁל תְּמָרִים, וּבְקוּפּוֹת שֶׁל גְּרוֹגָרוֹת, וּבְקוּפּוֹת שֶׁל זֵיתִים, אִם יֵשׁ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד - יְבוֹאוּ. וְאִם לָאו - לֹא יְבוֹאוּ. קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם זֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם - יָבֹאוּ, אַחֲרוֹנִים - לֹא יְבוֹאוּ.

ו. הַמְעָרֵב עַל יְדֵי עַצְמוֹ לְרוּחַ אַחַת לְשַׁבָּתוֹת שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְאָמַר: רָצִיתִי - אֵלֵךְ, לֹא רָצִיתִי - לֹא אֵלֵךְ, רָצָה מִבְּעוֹד יוֹם - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. מִשֶּׁחָשְׁכָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עֵרוּבוֹ עֵרוּב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב, עַל יְדֵי עַצְמוֹ לִשְׁתֵּי רוּחוֹת לְכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְאָמַר: ׳לִמְקוֹם שֶׁאֵרָצֶה אֵלֵךְ׳, רָצָה מִבְּעוֹד יוֹם - עֵרוּבוֹ עֵרוּב, מִשֶּׁחָשְׁכָה - הֲרֵי זֶה חָמֵר גַּמָּל.

ז. לֹא יְעָרֵב אָדָם עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתּוֹ הָעִבְרִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ, אֲבָל מְעָרֵב הוּא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתּוֹ הַכְּנַעֲנִים, וְעַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַקְּטַנִּים, בֵּין לְדַעְתָּן בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעְתָּן, מִפְּנֵי שֶׁיָּדָן כְּיָדוֹ. וְכֻלָּן שֶׁעֵרְבוּ, וְעֵרֵב עֲלֵיהֶם רַבָּן - יוֹצְאִין בְּשֶׁל רַבָּן, חוּץ מִן הָאִשָּׁה שֶׁיְּכוֹלָה לִמְחוֹת עַל יְדֵי בַּעְלָהּ.

ח. עֶבֶד עִבְרִי, וּמִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין - יוֹצְאִין עַל יְדֵי עַצְמָן. עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִין - יוֹצֵא בְּעֵרוּב שֶׁל זֶה בַּדָּרוֹם, וּמְהַלֵּךְ בַּדָּרוֹם. בְּעֵרוּב שְׁנֵיהֶן - מְהַלֵּךְ בַּצָּפוֹן בְּעֵרוּבוֹ שֶׁל זֶה בַּדָּרוֹם, וּבַדָּרוֹם בְּעֵרוּבוֹ שֶׁל זֶה בַּצָּפוֹן, וְאִם מִצְוּעַ אֶת הַתָּחוּם - אַל יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ. קָטָן שֶׁצָּרִיךְ לְאִמּוֹ - יוֹצֵא בְּעֵרוּב אִמּוֹ, וְשֶׁאֵין צָרִיךְ לְאִמּוֹ - אֵין יוֹצֵא בְּעֵרוּב אִמּוֹ.

ט. כֹּתֶל חָצֵר שֶׁנִּפְרַץ, מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת - מָתָר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כַּפֶּתַח, יָתֵר מִכָּאן - כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה אָסוּר. נִפְרְצוּ בוֹ פִּרְצוֹת הַרְבֵּה, אִם הָעוֹמֵד מֻרְכָּבָה עַל הַפָּרוּץ - מָתָר. וְאִם הַפָּרוּץ מֻרְכָּבָה עַל הָעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה, נִפְרְצָה כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה בָתִּים - בְּטֵלָה הַמְּחִיצָה. שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, וּבֵין זוֹ לְזוֹ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גֹּדֶל חֲמִשָּׁה וּמְחִצָּה חֲמִשָּׁה - מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּמַעֲטָהּ בָּאֲבָנִים, בַּכְּפִתִּים וּבְסֶלָע הַצּוּרִי, אוֹ שֶׁהֵבִיא נֶסֶר שֶׁרָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים וְקָבְעוּ בָהּ - מְעָרְבִין שְׁנַיִם. וְאִם רָצוּ - מְעָרְבִין אֶחָד. פָּחוֹת מִכֵּן - מְעָרְבִין אֶחָד וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים - עוֹשִׂין לָהּ מְחִיצָה גְּבוֹהָה חֲמִשָּׁה טְפָחִים, וּמְבַטְּלָהּ.

י. כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים וְרָחָב אַרְבָּעָה -מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. מִעֲטוֹ בָּאֲבָנִים, בַּכְּפִתִּים וּבְסֶלָע הַצּוּרִי, אוֹ שֶׁהֵבִיא נֶסֶר רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְקָבְעוּ בָהּ - מְעָרְבִין שְׁנַיִם, וְאִם רָצוּ - מְעָרְבִין אֶחָד. פָּחוֹת מִכֵּן - מְעָרְבִין אֶחָד וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם.

יא. מַתְבֵּן שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים - מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. אֵלּוּ מַאֲכִילִין מִכָּאן וְאֵלּוּ מַאֲכִילִין מִכָּאן, נִתְמַעֵט הַתֶּבֶן מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - מְעָרְבִין אֶחָד וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם, אֶלָּא אִם רָצָה - סוֹתֵם אֶת פִּתְחוֹ וּמְבַטֵּל אֶת רְשׁוּתוֹ, הוּא אָסוּר וַחֲבֵרוֹ מֻתָּר. וְכֵן בְּכֹתֶל שֶׁל תֶּבֶן שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת.

יב. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: סִילּוֹנוֹת שֶׁבַּכְּרָכִין מַחֲזִיקִין סָאתַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן נְקוּבִין - שׁוֹפְכִין לְתוֹכָם מַיִם בַּשַּׁבָּת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיִּפָּקְקוּ. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: בִּיב שֶׁקָּמוּר אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - שׁוֹפְכִין לְתוֹכוֹ מַיִם בַּשַּׁבָּת. עוּקָה שֶׁבְּחָצֵר מַחֲזֶקֶת סָאתַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְמַלְּאת מֵעֶרֶב שַׁבָּת - שׁוֹפְכִין לְתוֹכָהּ בְּשַׁבָּת, אַחַת עוּקָה וְאַחַת גִּסְטְרָא שֶׁבְּחָצֵר מַחֲזֶקֶת סָאתַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְמַלְּאוּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת - שׁוֹפְכִין לְתוֹכָן בַּשַּׁבָּת.

יג. הַגַּג וּמִרְפֶּסֶת הֶחָצֵר וְהָאַכְסַדְרָא - מִצְטָרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת. הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה

תּוֹסֶפְתָּא

חָצֵר וְהַגַּג - אֵין מְצָטָרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן מֵאָה אַמָּה - לֹא יִשְׁפֹּךְ עַל פִּי הַבִּיב, אֲבָל הוּא שׁוֹפֵךְ לַגַּג, וְהַמַּיִם יוֹרְדִין לַבִּיב. אֵין עוֹשִׂין לָהּ צִנּוֹר, אֲבָל עוֹשִׂין לָהּ מַזְחֵלָה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ: ׳צִנּוֹרוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי מְקַלֵּחַ מַיִם בְּשַׁבָּת׳.

יד. צִנּוֹר הַמְקַלֵּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶחָד מַיִם וְאֶחָד יַיִן - קוֹלֵט, בֵּין בַּיָּד בֵּין בַּכֶּלִי וְשׁוֹתֶה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְצָרֵף פִּיו עִם פִּי הֶחָבִית, אִם רְשׁוּת הַגַּג לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְיִשְׁתֶּה. אֲבָל מְצָרֵף הוּא פִּיו לְצִנּוֹר לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים וְשׁוֹתֶה, לֹא יְצָרֵף אָדָם יָדוֹ עִם הַכֹּתֶל וְעִם הַמַּזְחֵלָה, אִם רְשׁוּת הַגַּג לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְשׁוֹתֶה. אֲבָל מְצָרֵף הוּא יָדוֹ לַצִּנּוֹר לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְשׁוֹתֶה. וְאִם יֵשׁ פִּי צִנּוֹר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים - אָסוּר, שֶׁאֵין מְטַלְטְלִין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת.

טו. בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאֵין בֵּינוֹ לַכֹּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם - בְּנֵי חָצֵר מָתָרִין, וּבְנֵי עֲלִיָּה אֲסוּרִין. אִם יֵשׁ בֵּינוֹ לְבֵין הַכֹּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם - בְּנֵי חָצֵר אֲסוּרִין, וּבְנֵי עֲלִיָּה מָתָרִין. בְּאֵר שֶׁלִּפְנֵי הַחַלּוֹן - מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא הֵימֶנּוּ בְּשַׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּינוֹ וּבֵין הַכֹּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם. אִם יֵשׁ בְּפִי הַבּוֹר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא הֵימֶנּוּ בְּשַׁבָּת.

טז. בּוֹר שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת - מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא הֵימֶנּוּ בְּשַׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּינוֹ לַכֹּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם. אִם יֵשׁ בְּפִי הַבּוֹר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים - אָסוּר, שֶׁאֵין מְטַלְטְלִין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת.

יז. אַמַּת הַמַּיִם שֶׁלִּפְנֵי הַחַלּוֹן - מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא הֵימֶנּוּ בְּשַׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּינָהּ לַכֹּתֶל אַרְבָּעָה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם. זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּאַמָּה שֶׁל פַּרְטַלְיָה, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְאָמַר: הוֹאִיל וְאֵין בֵּינָהּ לְבֵין הַכֹּתֶל

הַשָּׁלֵם

אַרְבָּעָה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ אָדָם - מְתָּרֶת. וְאִם יֵשׁ בְּפִיהָ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא הֵימֶנּוּ בְּשַׁבָּת.

יח. אַמַּת הַמַּיִם שֶׁעוֹבֶרֶת בֶּחָצֵר - אֵין מְמַלְּאִין מִמֶּנָּה בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ מִחְצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים בַּכְּנִיסָה וּבִיצִיאָה. עָשׂוּ לָהּ בַּכְּנִיסָה וְלֹא בַּיְּצִיאָה, בַּיְּצִיאָה וְלֹא בַּכְּנִיסָה - אֵין מְמַלְּאִין הֵימֶנָּה בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לוֹ מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים בַּכְּנִיסָה וּבִיצִיאָה. הָיְתָה רְחָבָה מֵרֹאשָׁהּ אֶחָד וְצָרָה מֵרֹאשָׁהּ אֶחָד - הֲרֵי זֶה מַרְחִיב אֶת מְקוֹם הַצַּר, וְאֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מְחִצָּה אֶלָּא לְרַחַב בִּלְבַד. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּבִיבִין הַמְקֻשְׁקָשִׁין תַּחַת הַבָּתִּים וְתַחַת הַחֲצֵרוֹת.

יט. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּתֶל שֶׁעַל גַּבֵּהּ - נִדּוֹנִין כְּמִחְצָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאַמַּת הַמַּיִם שֶׁהָיְתָה בָּאָה מֵאֲבֶל לְצִפּוֹרִי, וְהָיוּ מְמַלְּאִין הֵימֶנָּה בַּשַּׁבָּת עַל פִּי הַזְּקֵנִים. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה עֲמֻקָּה עֲשָׂרָה וּרְחָבָה אַרְבָּעָה.

כ. גְּזוּזְטְרָא שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַמַּיִם - אֵין מְמַלְּאִין הֵימֶנָּה בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְמַטָּה. וְאִם הָיָה לְמַטָּה מִן הַמַּיִם, אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם צָפִין עַל גַּבֵּהּ - אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף מִלְמַעְלָה. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַבְיָא אוֹמֵר: גְּזוּזְטְרָא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, חוֹקֵק בָּהּ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע, וּמְמַלֵּא הֵימֶנָּה בַּשַּׁבָּת.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. שַׁעֲרֵי גִנָּה, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לָהֶן בֵּית שַׁעַר מִבִּפְנִים - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶן מִבִּפְנִים. מִבַּחוּץ - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶן מִבַּחוּץ. מִכָּאן וּמִכָּאן - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶן מִכָּאן וּמִכָּאן. אֵין לָהֶם לֹא לְכָאן וְלֹא לְכָאן - אֲסוּרִים כָּאן וְכָאן. וְכֵן פִּתְחֵי חֲנֻיּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁהַמְּנעוּל

תּוֹסֶפְתָּא

לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה - מֵבִיא אֶת הַמַּפְתֵּחַ מֵעֶרֶב שַׁבָּת וּמַנִּיחוֹ בְּאַסְקוּפָּא, לְמָחָר, פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל וּמַחֲזִירוֹ לָאַסְקַפָּה. וּבִזְמַן שֶׁהַמַּנְעוּל לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה - מֵבִיא מַפְתֵּחַ מֵעֶרֶב שַׁבָּת וּמַנִּיחוֹ בַּמַּנְעוּל. לְמָחָר - פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל וּמַחֲזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף בִּזְמַן שֶׁהַמַּנְעוּל לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, מֵבִיא מַפְתֵּחַ מֵעֶרֶב שַׁבָּת וּמַנִּיחוֹ בְּאַסְקוּפָּא, לְמָחָר - פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל וּמַחֲזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ, אוֹ בְּחַלּוֹן שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח. אִם יֵשׁ בַּחַלּוֹן אַרְבַּע עַל אַרְבַּע - אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוֹצִיא מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת.

ב. הַחֹרִים וְהַפְּסָקָנִין[3] וּסְפִינָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה טְפָחִים - אֵין מְטַלְטְלִין, לֹא מִתּוֹכָן לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְלֹא מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכָן, אֲבָל יוֹרֵד לְתוֹכָן וְאוֹכֵל. פָּחוֹת מִכֵּן, בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת מַתָּר, חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת - אָסוּר. אֲמַת הַמַּיִם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, עֲמוּקָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְכֵן גּוּמָא - אֵין מְטַלְטְלִין, לֹא מִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְלֹא מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכָהּ, אֲבָל יוֹרֵד לְתוֹכָהּ וְשׁוֹתֶה. אִם הָיוּ הַמַּיִם מוּעָטִים - מְזַלֵּף לְתוֹךְ יָדוֹ וְשׁוֹתֶה. אִם הָיוּ שְׁנַיִם, זֶה מַעֲמִיד לַחֲבֵרוֹ, וְהַלָּה שׁוֹתֶה. וְזֶה מַעֲמִיד לַחֲבֵרוֹ וְהַלָּה שׁוֹתֶה. פָּחוֹת מִכֵּן, בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת - מָתָר. חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת - אָסוּר.

ג. אֵילָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. אִם אֵין גּוּפוֹ גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים - מְטַלְטְלִין תַּחְתָּיו. הָיָה גָּבוֹהַּ מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתָיו, וְנָמַךְ מֵרוּחַ אַחַת - רוֹאִין אֶת הַנָּמוּךְ כְּאִלּוּ הוּא פָּתַח, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא נָמוּךְ יֶתֶר עַל הַגָּבוֹהַּ.

ד. חֲרָבָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, עֲמוּקָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, חַלּוֹן שֶׁעַל גַּבָּהּ שׁוֹפְכִין לְתוֹכָהּ מַיִם בְּשַׁבָּת. הָיוּ שְׁנַיִם - שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין שְׁתֵּי רְשָׁיוֹת מְשַׁתְּמְשׁוֹת בִּרְשׁוּת אַחַת.

הַשָּׁלֵם

הָיְתָה אַחַת וְהִיא שֶׁל רַבִּים - אָסוּרָה עַד שֶׁיֵּעָרְבוּ.

ה. אַשְׁפָּה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, חַלּוֹן שֶׁעַל גַּבָּהּ - זוֹרְקִין לָהּ בְּשַׁבָּת. הָיוּ שְׁתַּיִם - שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין שְׁנֵי רְשׁוּיוֹת מְשַׁמְּשׁוֹת כְּאַחַת, הָיְתָה אַחַת וְהִיא שֶׁל רַבִּים - אָסוּרָה עַד שֶׁיֵּעָרְבוּ.

ו. בְּנֵי חָצֵר וּבְנֵי מִרְפֶּסֶת, שֶׁאֵין צְרִיכִים לְעָרֵב, שֶׁעֵרְבוּ אֵלּוּ לְעַצְמָן וְאֵלּוּ לְעַצְמָן, כָּל שֶׁגְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים - לַמִּרְפֶּסֶת. פָּחוֹת מִכֵּן - לֶחָצֵר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהֵן שֶׁל רַבִּים, וְעֵרְבוּ אֵלּוּ לְעַצְמָן וְאֵלּוּ לְעַצְמָן, אוֹ שֶׁהָיוּ שֶׁל יְחִידִים וְשָׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ. אֲבָל אִם הָיוּ שֶׁל רַבִּים וְשָׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ, גַּג וְחָצֵר וְאַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת - כֻּלָּן רְשׁוּת אַחַת הֵן.

ז. חָצֵר גְּדוֹלָה שֶׁנִּפְרְצָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנִשְׁתַּיְּרוּ בָהּ גְּדוּדִיּוֹת גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה טְפָחִים, עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת - מָתָר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּפָתַח. פָּחוֹת מִכֵּן - מְתָרִין לְאוֹתָהּ שַׁבָּת וַאֲסוּרִין לָעָתִיד לָבֹא; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁאֲסוּרִין לָעָתִיד לָבֹא אֲסוּרִין לְאוֹתָהּ שַׁבָּת. וְקִטְנָה שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא כְּעֶשֶׂר, וְנִטְּלָה דוֹפְנָהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנִשְׁתַּיֵּר כְּפַס מִכָּאן כְּפַס מִכָּאן - מָתָר. נִטְּלָה כֻּלָּהּ - מָתָר לְאוֹתָהּ שַׁבָּת וַאֲסוּרָה לָעָתִיד לָבֹא; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁאֲסוּרָה לָעָתִיד לָבוֹא, כָּךְ אֲסוּרָה לְאוֹתָהּ שַׁבָּת.

ח. חַלּוֹן שֶׁמִּקְצָתָהּ בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה וּמִקְצָתָהּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה - מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. הָיְתָה כֻּלָּהּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה וּמִעֲטָהּ בָּאֲבָנִים, אוֹ בְּגִפְתִּים, וּבְסָלָם הַמְצָרִי, אוֹ שֶׁהָיָה נָסָר שָׁרָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים וְקָבְעָהּ בָּהּ, מְעָרְבִין שְׁנַיִם, וְאִם רָצוּ - מְעָרְבִין אֶחָד. פָּחוֹת מִכֵּן - מְעָרְבִין שְׁנַיִם

---

[3] בְּרֵכוֹת הָעֲשׂוּיוֹת לְמַלֹּאוֹת בָּהֶן מַיִם.

תּוֹסֶפְתָּא

וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד[4]. הָיְתָה רְחָבָה מֵרֹאשָׁהּ אַחַת וְקָצָרָה מֵרֹאשָׁהּ אַחֵר - חֲרֵי זֶה מַרְחִיב אֶת מְקוֹם הַצַּר. חַלּוֹן שֶׁהִיא אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים - עוֹשֶׂה לָהּ מִרְפְּסוֹת[5] וּמְבַטְּלָהּ. כֵּיוֹצֵא בּוֹ, מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲנֻיּוֹת פְּתוּחוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וּפְתוּחוֹת לַחֲצֵרוֹת, אִם אֵין שָׁם אֶלָּא דָּבָר מוּעָט - מֻבְיָא וּמְסַלְּטֵל מִזֶּה לָזֶה. הָיְתָה חָצֵר וּבָהּ דִּיּוּרִין. עֵרְבוּ - מָתְרִין. לֹא עֵרְבוּ - אֲסוּרִין.

ט. אֶחָד חַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָתִּים, וְאֶחָד חַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, וְאֶחָד חַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁתֵּי עֲלִיּוֹת, וְאֶחָד חַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁנֵי גַּנּוֹת, וְאֶחָד חַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁנֵי דִּיּוּרִין, וּגְשָׁרִים, וּנְפָשׁוֹת[6], וּרְשׁוּת הָרַבִּים הַמְקֹרָה - מְטַלְטְלִין תַּחְתֵּיהֶן בְּשַׁבָּת; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּתִּים בִּשְׁנֵי צִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים - עוֹשֶׂה לָחִי מִכָּאן וְלָחִי מִכָּאן, אוֹ קוֹרָה מִכָּאן וְקוֹרָה מִכָּאן. מְעָרְבִין וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּאֶמְצַע. אָמְרוּ לוֹ: אֵין מְעָרְבִין רְשׁוּת הָרַבִּים בְּכָךְ. מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, בְּמַעֲשֶׂה בְּגִינוֹסָר, שֶׁזֶּה פָּתַח דֶּלֶת קָרְפִּיפוֹ וְסָתַם רְשׁוּת הָרַבִּים, וְזֶה פָּתַח דֶּלֶת קָרְפִּיפוֹ וְסָתַם רְשׁוּת הָרַבִּים - שֶׁמְּעָרְבִין וְנוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בָּאֶמְצַע, שֶׁכָּל מְחִיצָה הַנַּעֲשֵׂית לְשַׁבָּת, בֵּין אֲנוּסִין בֵּין שׁוֹגְגִין, בֵּין מֵטִּעִין בֵּין מְזִידִין - הֲרֵי זֶה מְחִיצָה. הֶחְזִירוּ הַפְּתָחִים לִמְקוֹמָן - חָזְרוּ לְאִסּוּרָן. חָצֵר שֶׁגַּגּוֹתֶיהָ מְבֻצָּרִין[7] - כָּל אֶחָד וְאֶחָד רְשׁוּת לְעַצְמוֹ.

הַשָּׁלֵם

י. כָּל גַּגּוֹת הָעִיר - רְשׁוּת אַחַת הֵן. אָסוּר לְהַעֲלוֹת וּלְהוֹרִיד מִן הַגַּגִּין לֶחָצֵר וּמִן הֶחָצֵר לַגַּגִּין, וְכֵלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בֶּחָצֵר - מֻתָּר לְטַלְטְלָן בַּגַּגִּין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא גַּג גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה אוֹ נָמוּךְ עֲשָׂרָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל אֶחָד וְאֶחָד רְשׁוּת לְעַצְמוֹ, וְאֵין מְטַלְטְלִין בּוֹ אֶלָּא בְּאַרְבָּעָה. אָמַר לָהֶם רַבִּי מֵאִיר: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּאַנְשֵׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ, שֶׁאָסוּר לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מֵחָצֵר לַבָּתִּים, וּמִבָּתִּים לֶחָצֵר, וְכֻלָּן שֶׁשָּׁבְתוּ בֶּחָצֵר - מֻתָּרִין לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר, מַה נִּשְׁתַּנְּתָה גַּג מֵחָצֵר? אָמְרוּ לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בֶּחָצֵר, שֶׁאֵין תַּחְתֶּיהָ דִּיּוּרִין! אָמַר לָהֶם: אַף חָצֵר, פְּעָמִים שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ דִּיּוּרִין. אָמְרוּ לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בֶּחָצֵר, שֶׁאֵין כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ, תֹּאמַר בַּגַּגּוֹת, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ? אָמַר לָהֶם: הֲרֵי שֶׁהָיְתָה חֲלוּקָה, אוֹ שֶׁהָיְתָה עֲשׂוּיָה פִּסְפָּס[8], לֹא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ?[9] אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: עַד כָּאן הָיְתָה תְּשׁוּבָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַגַּג, וְהַמִּרְפֶּסֶת, הֶחָצֵר וְהָאַכְסַדְרָה - כֻּלָּן רְשׁוּת אַחַת הֵן.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, אַחַת פְּתוּחָה לַצָּפוֹן וְאַחַת פְּתוּחָה לַדָּרוֹם, וְגַגּוֹתֵיהֶן שָׁוִין - הַגַּגִּין רְשׁוּת לְעַצְמָן. וְהַחֲצֵרוֹת - כָּל אַחַת וְאַחַת רְשׁוּת לְעַצְמָן. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּמְעָטָהּ בָּאֲבָנִים, וּבַכְּפָתִים[10] וּבְסֶלָּם הַצּוּרִי, אוֹ שֶׁהֵבִיא נָסָר שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים וְקָבְעוֹ בָּהּ - מְעָרְבִין שְׁנַיִם. אִם רָצוּ - מְעָרְבִין אַחַת. פָּחוֹת מִכֵּן - מְעָרְבִין שְׁנַיִם, וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד.

ב. שְׁתֵּי גְּזוּזְטְרָאוֹת, זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבֵין זוֹ לְזוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים -

---

[4] בַּפְּפָרִים כָּתוּב לְהֵפֶךְ, וְהִנַּחְתִּי עַל פִּי חֲזוֹן יְחֶזְקֵאל, וְעַיֵּן בְּהַגָּהוֹת הַגְּרַ"א זַ"ל.

[5] סוֹתֵם אֶת הַחַלּוֹן עִם עֲנָפִים.

[6] צִיּוּנֵי קְבָרִים.

[7] חָצֵר אֲשֶׁר גַּגּוֹת הַבָּתִּים שֶׁבְּתוֹכָהּ הֵם שָׁוִים לְקַרְקַע הֶחָצֵר, הֵינוּ שֶׁהַבָּתִּים בְּנוּיִים בְּמָקוֹם נָמוּךְ שֶׁבְּחָצֵר.

[8] סִיְמָנִים עַד הֵיכָן מַגִּיעָה הַדִּירָה שֶׁל כָּל אֶחָד.

[9] הֵינוּ שֶׁוַּדַּאי כָּל אֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ.

[10] בַּקּוֹרוֹת (כְּפִיסֵי עֵץ).

תּוֹסֶפְתָּא

מְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. פָּחוֹת מִכָּאן - מְעָרְבִין אֶחָד וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם. שָׁלֹשׁ דִּיוּטָאוֹת, זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, וְזוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ - הָעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל אֶחָד, וְאֶמְצָעִית שֶׁל אַחֵר - לֹא יִשְׁלְשֶׁל מִן הָעֶלְיוֹנָה לַתַּחְתּוֹנָה דֶּרֶךְ הָאֶמְצָעִית, שֶׁאֵין מְשַׁלְשְׁלִין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת דֶּרֶךְ רְשׁוּת, אֲבָל מְשַׁלְשֵׁל הוּא מִן הָעֶלְיוֹנָה לַתַּחְתּוֹנָה שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ אֶמְצָעִית. מְשַׁלְשֵׁל אָדָם קְדָרָה שֶׁל בָּשָׂר וְנוֹתְנָהּ עַל גַּבֵּי זִיז שֶׁרָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים. הָיְתָה חַלּוֹן בָּאֶמְצַע, שֶׁהִיא אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים - אָסוּר, שֶׁאֵין מְשַׁלְשְׁלִין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת דֶּרֶךְ רְשׁוּת.

ג. צִנּוֹר הַמַּקְלַחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶחָד יַיִן וְאֶחָד שֶׁמֶן - קוֹלֵט, בֵּין בַּיָּד בֵּין בַּכֶּלִי, וּמַכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. הָיָה עוֹמֵד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּפָשַׁט יָדוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהִיא מְלֵאָה אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין - מַכְנִיסָהּ אֲצָלוֹ. הָיָה עוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּפָשַׁט יָדוֹ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְהִיא מְלֵאָה אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין - מוֹצִיאָהּ אֲצָלוֹ. גָּמָל שֶׁרֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בִּפְנִים - אוֹבְסִין אוֹתוֹ בִּפְנִים. בַּחוּץ - אוֹבְסִין אוֹתוֹ בַּחוּץ. אוֹתָן כֵּלִים שֶׁפּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם, שֶׁבַּקְּרָקָעוֹת - אֲסוּרִין. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אַף שֶׁבַּקְּרָקָעוֹת, פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם.

ד. הַכּוֹחֶה[11] בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְכָל מִי שֶׁנִּתְלַשׁ רַקּוֹ בְּפִיו - לֹא יְהַלֵּךְ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, עַד שֶׁיָּרוֹק.

ה. שְׁתֵּי מְטַהֲרוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ - נוֹטֵל אֶת הַפְּקָק מִבֵּנְתַיִם וּמַשִּׁיקָן, וּמַחֲזִיר אֶת הַפְּקָק לִמְקוֹמוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: שְׁתֵּי בָּרְכוֹת, אַחַת שֶׁל חֲמִין וְאַחַת שֶׁל צוֹנֶן - נוֹטֵל אֶת הַפְּקָק מִבֵּנְתַיִם, כְּדֵי שֶׁיֵּרְדוּ חֲמִין לְתוֹךְ הַצּוֹנֶן, וְצוֹנֶן לְתוֹךְ הַחַמִּין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחֲזִיר אֶת הַפְּקָק לִמְקוֹמוֹ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנּוֹטֵל אֶת הַפְּקָק כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ הַמַּיִם וְיֵלְכוּ לָהֶם, וְאִם בִּשְׁבִיל שֶׁתִּנָּגֵב - אָסוּר. וּפוֹקֵקְיִן אֶת הַבִּיב בְּסוּדָרִין, וּבְכָל דָּבָר הַמְּטַלְטֵל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָצִיפוּ הַמַּיִם אֶת הָאוֹכְלִין וְאֶת הַכֵּלִים. אֵין פּוֹקְקִין אֶת הַבִּיב כְּדֵי שֶׁיֵּרְדוּ הַמַּיִם לַבּוֹר. רַבִּי מְנַחֵם אִישׁ גַּלְיָא אוֹמֵר: צִנּוֹר שֶׁעָלוּ בּוֹ קוֹצִים וְקִישׁוּשִׁיּוֹת[12] - דּוֹרְסָן בְּרֶגֶל בְּצִנְעָא, כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ הַמַּיִם וְיֵלְכוּ לָהֶם.

ו. חֲבִילָה שֶׁל עֵצִים וְסוֹכָהּ שֶׁל קוֹצִין שֶׁהִתְקִינָם לַפִּרְצָה שֶׁבְּחָצֵר, אִם הָיוּ קְשׁוּרוֹת וּתְלוּיוֹת - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. אִם לָאו - אֵין פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶן. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: הָיְתָה כְּבוּשָׁה בָּאֲבָנִים מֵרֹאשָׁהּ אֶחָד - אֵין רַשַּׁאי לִגַּע בָּהֶן. נִתְלוּ בָּהּ קוֹצִין וְדוֹמֶקְנִין - מְפַשֵּׁר בְּיָדוֹ בִּצְנִעָא, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִקָּרַע. וְשֶׁל בְּהֵמָה - דּוֹרֵס בְּרַגְלָיו. מַחֲצָלוֹת פְּרוּשׁוֹת עַל פִּתְחֵי חֲנֻיּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אִם הָיוּ קְשׁוּרוֹת וּתְלוּיוֹת - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם. וְאִם לָאו - אֵין פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם. עָשָׂה לָהֶם צִיר שֶׁל קָנִים, וְשֶׁל שַׁבֶּלִין וְשֶׁל כָּל דָּבָר - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. דֶּלֶת שֶׁיֵּשׁ לָהּ צִיר - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. נִשְׁבְּרוּ צִירֶיהָ - אֵין פּוֹתְחִין וְאֵין נוֹעֲלִין בָּהּ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּשַּׁבָּת. דֶּלֶת הַנִּגְרֶרֶת, וּמַחֲצֶלֶת הַנִּגְרֶרֶת, וְקַנְקַן הַנִּגְרָר, בִּזְמַן שֶׁהֵן קְשׁוּרִין וּתְלוּיִן פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב.

ז. הָיָה יוֹשֵׁב וְקוֹרֵא בְּסֵפֶר עַל הָאַסְקֻפָּה, וְנִתְגַּלְגֵּל הַסֵּפֶר מִיָּדוֹ, וְלִפָּנִים וְלַחוּץ - גּוֹלְלוֹ מִכָּאן וּמִכָּאן וּמַנִּיחוֹ עַל הָאַסְקֻפָּה. אֲבָל מַפְתֵּחַ אֵינוֹ כֵן, אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַמַּפְתֵּחַ לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - נוֹטֵל אֶת הַמַּפְתֵּחַ מִן הָאַסְקֻפָּה, וְנוֹתְנוֹ לְמַנְעוּל, וּפוֹתֵחַ וְנוֹטֵל כְּלִי מִתּוֹךְ הַבַּיִת, וּמַחֲזִירוֹ לַמַּנְעוּל, וְנוֹעֵל וּמַנִּיחַ הַמַּפְתֵּחַ בַּחַלּוֹן שֶׁעַל גַּב שָׁקוּף. אִם יֵשׁ בִּפְנֵי הַחַלּוֹן אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים - אָסוּר, שֶׁאֵין מְטַלְטְלִין מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת.

הַשָּׁלֵם

[11] מְלֻשׁוֹן כִּיחוֹ וְנִיעוֹ.

[12] מְלֻשׁוֹן לְקוֹשֵׁשׁ קַשׁ.

תּוֹסֶפְתָּא

ח. מַלְבֵּן שֶׁל סְפַקְלַרְיָא[13] וּתְרִיסִין שֶׁל חֲנִיּוֹת - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶן. אִם הָיוּ נִשְׁמָטִים - אֲסוּרִים. נֶגֶר נִשְׁמָט[14] - אָסוּר. נִקְמַז[15] - מֻתָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נִקְמַז, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נִשְׁמָט - אָסוּר.

ט. נֶגֶר נִגְרָר, אִם הָיָה קָשׁוּר וְתָלוּי - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בּוֹ. וְאִם לָאו - אֵין פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קָשׁוּר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ תָלוּי. אֵיזֶהוּ נֶגֶר? הַגּוֹרֵר שֶׁנּוֹעֲלִין בַּמִּקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה, כָּל שֶׁקָּשׁוּר וְתָלוּי וְרֹאשׁ אֶחָד מַגִּיעַ לָאָרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: זֶה - אַף בַּמְּדִינָה מֻתָּר, אֶלָּא אֵיזֶהוּ נֶגֶר שֶׁנּוֹעֲלִין בַּמִּקְדָּשׁ אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה? כָּל שֶׁאֵינוֹ לֹא קָשׁוּר וְלֹא תָלוּי, וְשׁוֹמְטוֹ וּמַנִּיחוֹ בְּזָוִית.

י. הַמּוֹצֵא תְּפִלִּין - מַכְנִיסָן זוֹג זוֹג. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁנַיִם שְׁנַיִם. אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה, אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד יְשָׁנוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר בַּחֲדָשׁוֹת וּמַתִּיר בַּיְשָׁנוֹת. הַמּוֹצֵא סֵפֶר בַּשָּׂדֶה - יוֹשֵׁב וּמְשַׁמְּרוֹ, וּמַחְשִׁיךְ עָלָיו, וְנוֹטְלוֹ וּבָא לוֹ. וּבִשְׁעַת הַסַּכָּנָה - מַכְנִיסוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ. אִם הָיוּ גְּשָׁמִים יוֹרְדִין - הוּא מִתְעַטֵּף בְּבִגְדוֹ וּמְכַסֶּה אוֹתוֹ.

יא. מִי שֶׁיָּצָא לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ - מְכַסֶּה אֶת רֹאשׁוֹ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְבֵיתוֹ, וּמְכַסֶּה אוֹתָן. אִם הָיָה בֵּית הַמִּדְרָשׁ - נוֹטְלָן וּמַנִּיחָן בְּמָקוֹם הַמָּצוּי. מַחֲזִירִין צִיר הַתְּחִתּוֹן שֶׁל דֶּלֶת, שְׂדֵה, תֵּבָה וּמִגְדָּל, וְאֵין מַחֲזִירִין צִיר הָעֶלְיוֹן. שֶׁל בּוֹר, שֶׁל יָצִיעַ, וְשֶׁל דּוּת - הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר. וְאִם הֶחֱזִיר - חַיָּב חַטָּאת.

הַשָּׁלֵם

יב. נִימַת כִּנּוֹר שֶׁנִּפְסְקָה - קוֹשְׁרִין אוֹתָהּ. קָשְׁרָהּ וְנִפְסְקָה - אֵין קוֹשְׁרִין אוֹתָהּ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: וַהֲלֹא אִם קוֹשְׁרִין אוֹתָהּ אֵין לָהּ קוֹל! אֶלָּא מְשַׁלְשֶׁלֶת שֶׁל מַעְלָה וְעוֹנֵב לְמַטָּה.

יג. כֹּהֵן שֶׁעָלְתָה בּוֹ יַבֶּלֶת בְּמֶתְנָיו - חֲבֵרוֹ חוֹתְכָהּ לוֹ בְּשִׁנָּיו, בַּמִּקְדָּשׁ אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה, אִם בַּכְּלִי - כָּאן וְכָאן אָסוּר.

יד. אֵין מְמַלְּאִין בַּעֲדָשָׁה[16] בְּשַׁבָּת, אִם כְּחָס עַל חֶבֶל וְעַל הַמַּשְׁזִירִים[17] - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. אֵין מְמַלְּאִין מִבְּאֵר הַקָּר בְּגַלְגַּל בְּיוֹם-טוֹב, וּכְשֶׁעָלוּ בְנֵי הַגּוֹלָה וְחָנוּ עָלֶיהָ, הִתִּירוּ לָהֶם נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶם, לִהְיוֹת מְמַלְּאִין מִבּוֹר הַקָּר בְּגַלְגַּל בְּיוֹם-טוֹב, וְלֹא כָל בּוֹר וְדוּת הַקָּר הִתִּירוּ, אֶלָּא אוֹתוֹ בּוֹר שֶׁחָנוּ עָלֶיהָ בִּלְבַד.

טו. הִלְכוֹת שַׁבָּת, חֲגִיגוֹת וּמְעִילוֹת - כַּהֲרָרִים תְּלוּיִן בְּשַׂעֲרָה. מִקְרָא מֻעָט וַהֲלָכוֹת מְרֻבּוֹת, וְאֵין לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסָּמְכוּ.

טז. מִכָּאן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: צָבְתָא בְּצָבְתָא מִתְעַבֵּד, צָבְתָא קַדְמָיְיתָא בְּמָה מִתְעַבֵּד? הָא לָאו בְּרִיָּה הוּא![18]

יז. הַדְּיוֹטִין, וְהָעֲבוֹדוֹת, הַטָּהֳרוֹת, וְהַטְּמֵאוֹת, וְהָעֲרָיוֹת, וּמוּסָף עֲלֵיהֶן הָעֲרָכִין, וְהַחֲרָמִין, וְהַקְּדֻשּׁוֹת, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מִקְרָא מְרֻבֶּה, וּמִדְרָשׁוֹת וַהֲלָכוֹת מְרֻבּוֹת, וְיֵשׁ לָהֶן עַל מַה

---

[13] מַרְאָה [שְׁפִּיגֶ"ל].

[14] שֶׁנִּפְקַק הַחֶבֶל שֶׁהוּא קָשׁוּר בּוֹ, וּכְשֶׁפּוֹתֵחַ אוֹתוֹ הוּא מַנִּיחוֹ בְּקֶרֶן זָוִית.

[15] שֶׁנִּתְחַב בְּחוֹר הָאַסְקֻפָּה וְנִפְתַּח אוֹתוֹ הַחוֹר, וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ לָאָרֶץ וְנוֹקֵב וְנִכְנָס בָּאָרֶץ.

[16] מאזנים.

[17] בְּנָסַח הַפְּסָרִים כָּתוּב: מְשִׁיחָה, וְהוּא הַחֶבֶל שֶׁדּוֹלִים עִמּוֹ מִן הַבּוֹר.

[18] הַצָּבְתָּא שֶׁעוֹשִׂים הַנַּפָּחִים, עַל יְדֵי צָבְתָּא אַחֶרֶת הִיא עֲשׂוּיָה, שֶׁאוֹחֲזָהּ בְּצָבְתָּא וּמַכָּה בַּקּוּרְטָן עַד שֶׁנַּעֲשֵׂית. וְזֶהוּ מָשָׁל, כְּשֵׁם שֶׁמִּצָּבַת אַחַת נַעֲשׂוּ כַּמָּה צָבְתּוֹת, כָּךְ מִשְּׁבוּת אַחַת לָמְדוּ לִגְזֹר אַחַר כָּךְ כַּמָּה שְׁבִיתוֹת.

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁיִּסְמְכוּ. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן חָנָן אוֹמֵר: אֵלּוּ שְׁמוֹנָה מִקְצוֹעַ תּוֹרָה - גּוּפֵי הֲלָכוֹת הֵן.

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹדְקִין אֶת הֶחָמֵץ לְאוֹר הַנֵּר. אֵין בּוֹדְקִין, לֹא לְאוֹר הַחַמָּה, וְלֹא לְאוֹר הַלְּבָנָה, וְלֹא לְאוֹר הָאֲבוּקָה, אֶלָּא לְאוֹר הַנֵּר, מִפְּנֵי שֶׁאוֹר הַנֵּר יָפֶה לַבְּדִיקָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר - זֵכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, יט): "שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם", וְאוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית מד, יח): "וַיְחַפֵּשׂ בַּגָּדוֹל הֵחֵל", וְאוֹמֵר (צְפַנְיָה א, יב): "וְהָיָה בָּעֵת הַהִיא אֲחַפֵּשׂ אֶת יְרוּשָׁלַיִם בַּנֵּרוֹת"; וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי כ, כז): "נֵר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן".

ב. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שׁוּרוֹת עַל פְּנֵי כָּל הַמַּרְתֵּף, שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה הָרוֹאָה אֶת הַפֶּתַח, וְהָעֶלְיוֹנָה הָרוֹאָה אֶת הַקּוֹרָה, וְשֶׁלְּפָנִים הֵימֶנָּה וְשֶׁלְּמַטָּה הֵימֶנָּה - אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת שֶׁהֵן הָעֶלְיוֹנוֹת, הָעֶלְיוֹנָה הָרוֹאָה אֶת הַפֶּתַח וְאֶת הַקּוֹרוֹת, וְאֶת שְׁנֵיּוֹת שֶׁלְּמַטָּה הֵימֶנָּה, אֲבָל שֶׁלְּפָנִים הֵימֶנָּה - אֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק.

ג. חוֹרֵי הַבַּיִת, הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְגַג הַיָּצִיעַ, וְהַדּוּת, וְגַג הַבַּיִת, וְגַג הַמִּגְדָּל, וְרֶפֶת בָּקָר, וּמַתְבֵּן, וְלוּלִין, וְאוֹצְרוֹת יַיִן, וְאוֹצָרוֹת שֶׁל שֶׁמֶן - אֵין צְרִיכִין בְּדִיקָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִטָּה שֶׁהִיא חוֹצֶצֶת וְחוֹלֶקֶת אֶת כָּל הַבַּיִת, וְעֵצִים וַאֲבָנִים מְנֻחִים תַּחְתֶּיהָ - בּוֹדֵק אֶת צַד הַחִיצוֹן, וְאֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק אֶת צַד הַפְּנִימִי.

ד. הַיּוֹצְאִין בּוֹ בְּשַׁיָּרָא, וְהַמְפָרֵשׂ בִּסְפִינָה, לִפְנֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם - אֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק. בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - בּוֹדֵק וּמַשְׁכִּים, וְהוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ.

ה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: שְׁתֵּי חַלּוֹת שֶׁל תּוֹדָה פְּסוּלוֹת, מֻנָּחוֹת עַל גַּב הָאֲטָבָא, כָּל זְמַן שֶׁמֻּנָּחוֹת - כָּל הָעָם אוֹכְלִין חֹלִין. נִטְלָה אַחַת מֵהֶן - כָּל הָעָם

הַשָּׁלֵם

אוֹכְלִין תְּרוּמָה. נִטְלוּ שְׁתֵּיהֶן - שׁוֹרְפִין אֵלּוּ וְאֵלּוּ. אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת - מְבַעֲרִין אֶת הַכֹּל מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת, וְשׁוֹרְפִין תְּרוּמוֹת טְמֵאוֹת, תְּלוּיוֹת וּטְהוֹרוֹת כְּאַחַת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: טְהוֹרוֹת בִּפְנֵי עַצְמָן וּתְלוּיוֹת בִּפְנֵי עַצְמָן, וּטְמֵאוֹת בִּפְנֵי עַצְמָן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הַטְּהוֹרָה וְעַל הַטְּמֵאָה - שֶׁאֵין שׂוֹרְפִין, עַל הַתְּלוּיָה וְעַל הַטְּהוֹרָה - שֶׁשׂוֹרְפִין, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הַתְּלוּיָה וְעַל הַטְּמֵאָה, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תִּשָּׂרֵף זוֹ בְּעַצְמָהּ וְזוֹ בְּעַצְמָהּ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵין הַנִּדּוֹן זֶה דּוֹמֶה לִרְאָיָה; כְּשֶׁהֵעִידוּ רַבּוֹתֵינוּ, עַל מַה הֵעִידוּ? אִם עַל הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּוֶלֶד הַטְּמֵאָה שֶׁשּׂוֹרְפִין אוֹתָהּ עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאָב הַטְּמֵאָה, זֶה טָמֵא וְזֶה טָמֵא; אֶלָּא שֶׁזֶּה טָמֵא טְמֵאָה חֲמוּרָה וְזֶה טָמֵא טְמֵאָה קַלָּה, אִם עַל הַשֶּׁמֶן שֶׁנִּפְסַל בְּטִבּוּל יוֹם שֶׁמַּדְלִיקִין אוֹתוֹ בְּנֵר שֶׁנִּטְמָא בִּטְמֵא מֵת - זֶה פָּסוּל וְזֶה טָמֵא, אַף אָנוּ מוֹדִים בִּתְרוּמָה שֶׁנִּטְמָא בְּוֶלֶד הַטְּמֵאָה, שׂוֹרְפִין אוֹתָן עִם תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמְאַת בְּאָב הַטְּמֵאָה, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין לָהּ טְמֵאָה עַל טְמֵאָתָהּ. אֲבָל הֵיאַךְ נִשְׂרָף הַתְּלוּיָה עִם הַטְּמֵאָה, נִמְצָא זֶה מְטַמֵּאתָהּ שֶׁמָּא יָבֹא אֵלִיָּהוּ וִיטַהֲרֶנָּה? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין שׂוֹרְפִין בָּשָׂר טָהוֹר עִם בָּשָׂר טָמֵא, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין.

ו. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: אֵין מוֹכְרִים חָמֵץ לְנָכְרִי, וְאֵין נוֹתְנִין לוֹ בְּמַתָּנָה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ שְׁעַת בִּעוּר, עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָה וְלִמֵּד - שֶׁמּוֹכְרִין וְנוֹתְנִין בְּמַתָּנָה אַף בְּשָׁעַת הַבִּעוּר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵלּוּ דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, וְאֵלּוּ דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל, הִכְרִיעַ רַבִּי עֲקִיבָה לְסַיֵּעַ דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוּתָּח הַבָּבְלִי וְכָל מִינֵי כּוּתָּח - אָסוּר לִמְכֹּר שְׁלוֹשִׁים יוֹם קֹדֶם הַפֶּסַח.

ז. הָאוֹכֵל חָמֵץ אַחַר חֲצוֹת, וְחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח - הֲרֵי זֶה בְּלֹא תַּעֲשֶׂה וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. תּוֹךְ זְמָנוֹ - עוֹבֵר עָלָיו בְּלָאו וְכָרֵת.

תּוֹסֶפְתָּא

דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה; רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת - אֵין בּוֹ לֹא תַעֲשֶׂה. חָמֵץ לְפָנֵי זְמַנּוֹ וּלְאַחַר זְמַנּוֹ - אֵין עוֹבְרִים עָלָיו בְּלֹא כָּלוּם. תּוֹךְ זְמַנּוֹ - עוֹבֵר עָלָיו בְּכָרֵת וּבְלָאו, וְעַל לֹא הוֹדַע אָשָׁם תָּלוּי. וּמִשָּׁעָה שֶׁאָסוּר בָּאֲכִילָה - אָסוּר בַּהֲנָאָה. הָאוֹכֵל כַּזַּיִת חָמֵץ בַּפֶּסַח - חַיָּב עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת וְעַל לֹא הוֹדַע אָשָׁם תָּלוּי.

ח. הָאוֹכֵל תְּרוּמַת חָמֵץ בְּפֶסַח - פָּטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִין וּמִדְּמֵי עֵצִים לַכֹּהֵן; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְחַיֵּב. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: נִמְתֵּי לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָה, מִפְּנֵי מָה הָאוֹכֵל תְּרוּמַת חָמֵץ בְּפֶסַח אֵין מְשַׁלֵּם דְּמֵי עֵצִים לַכֹּהֵן? וּמַה נִּשְׁתַּנִּית זוֹ מִשְּׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁבִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מְשַׁלֵּם דְּמֵי עֵצִים לַכֹּהֵן? ! אָמַר לוֹ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בִּתְרוּמָה טְמֵאָה בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ הֶתֵּר אֲכִילָה - יֵשׁ לוֹ בָּהּ הֶתֵּר הֶסְקֵה, תֹּאמַר בְּזֶה שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ, לֹא הֶתֵּר אֲכִילָה וְלֹא הֶתֵּר הֶסְקֵה? ! הָא לְמַה זֶּה דּוֹמֶה? לִתְרוּמַת תּוּתִים וַעֲנָבִים שֶׁנִּטְמְאוּ, שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ הֶתֵּר אֲכִילָה וְלֹא הֶתֵּר הֶסְקֵה, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמַפְרִישׁ תְּרוּמָה וְהֶחְמִיצָה, אֲבָל בְּמַפְרִישׁ תְּרוּמַת חָמֵץ בְּפֶסַח זֶה, אֵינָהּ קְדוּשָׁה.

ט. הָאוֹכֵל קֹדֶשׁ חָמֵץ בְּפֶסַח - אֵינָהּ כִּתְרוּמָה. הָאוֹכֵל קֹדֶשׁ חָמֵץ בְּפֶסַח, בְּשׁוֹגֵג - מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי. בְּמֵזִיד -פָּטוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמַפְרִישׁ קֹדֶשׁ וְהֶחְמִיצוֹ, אֲבָל בְּמַפְרִישׁ קֹדֶשׁ חָמֵץ בְּפֶסַח זֶה, אֵינָהּ קְדוּשָׁה.

י. אֶחָד הָאוֹכֵל, אֶחָד הַמְּמַחֶה, וְהַשּׁוֹתֶה, אָכַל וְחָזַר וְאָכַל, וְחָזַר וְאָכַל, אִם יֵשׁ מֵאֲכִילָה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף אֲכִילָה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס -מְצָטָרְפִין. וְאִם לָאו - אֵין מְצָטָרְפִין. שָׁתָה, וְחָזַר וְשָׁתָה, וְחָזַר וְשָׁתָה, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת שְׁתִיָּה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף שְׁתִיָּה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס - מְצָטָרְפִין. וְאִם לָאו - אֵין מְצָטָרְפִין. כֵּיצַד שֶׁאֲכִילָה בִּכְזַיִת - כָּךְ שְׁתִיָּה בִּכְזַיִת. וּשְׁתִיָּה

הַשָּׁלֵם

וַאֲכִילָה אֵין מְצָטָרְפִין. אָכַל כַּזַּיִת, אֲפִלּוּ מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִים - הֲרֵי אֵלּוּ מְצָטָרְפִין, אָכַל כַּחֲצִי זַיִת, וְנוֹדַע לוֹ, וְחָזַר וְאָכַל כַּחֲצִי זַיִת אַחֵר, אֲפִלּוּ מִמִּין אֶחָד - אֵין מְצָטָרְפִין.

יא. חָמֵץ שֶׁל נָכְרִים - מֻתָּר אַחַר הַפֶּסַח מִיָּד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמְרִים: אַף שֶׁל הֶקְדֵּשׁ מֻתָּר אַחַר הַפֶּסַח מִיָּד.

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק שֵׁנִי

א. חָמֵץ שֶׁל כּוּתִים, מֵאֵימָתַי מֻתָּר אַחַר הַפֶּסַח? שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים - אַחַר שְׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת. שֶׁל אֲפִיָּה וְשֶׁל נַחְתּוֹמִים בַּכְּפָרִים - עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים. וּבַכַּרְכִּין - עַד שְׁלֹשָׁה תַּנּוּרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כְּשֶׁאָמְרוּ שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים אַחַר שְׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת - שֶׁל אֲפִיָּה. אִם הָיָה הַרְבֵּה בְּנֵי הַבַּיִת, אוֹ שֶׁעָשָׂה מִשְׁתֶּה לִבְנוֹ וְאָפָה בִּשְׁלֹשָׁה תַּנּוּרִים זֶה אַחַר זֶה - מֻתָּר. וְשֶׁאָמְרוּ שֶׁל נַחְתּוֹמִין בַּכְּפָרִים - עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְאִם נִדְחַק וְאָפָה בִּשְׁלֹשָׁה תַּנּוּרִים זֶה אַחַר זֶה, אֲפִלּוּ בְּיוֹם אֶחָד - מֻתָּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף כְּשֶׁאָמְרוּ הַנַּחְתּוֹמִים בַּכְּרַכִּים עַד שְׁלֹשָׁה הַתַּנּוּרִים אָסוּר עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים, שֶׁמִּשַּׁחֲרִית הָיָה בּוֹדֶה לוֹ שְׂאוֹר כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא עָשׂוּ פִּסְחֵיהֶן עִם יִשְׂרָאֵל, אוֹ שֶׁהִקְדִּימוּ יוֹם אֶחָד. אֲבָל אִם עָשׂוּ פִּסְחֵיהֶן עִם יִשְׂרָאֵל, אוֹ שֶׁעִכְּבוּ יוֹם אֶחָד אַחַר יִשְׂרָאֵל - חֲמֵצוֹ מֻתָּר, אַחַר הַפֶּסַח מִיָּד.

ב. מְצָה שֶׁל כּוּתִים - מֻתֶּרֶת, וְאָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסַח, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר, לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין בִּדְקְדּוּקֵי מִצְוָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל מִצְוָה שֶׁהֶחֱזִיקוּ בָּהּ כּוּתִים הַרְבֵּה מְדַקְדְּקִין בָּהּ יוֹתֵר מִיִּשְׂרָאֵל.

ג. חָמְצָן שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבֵרָה - מֻתָּר אַחַר הַפֶּסַח מִיָּד, מִפְּנֵי שֶׁמַּחֲלִיפִין אֶת הַשְּׂאוֹר. הַחֲנוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמְלַאי שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּפוֹעֲלֵי נָכְרִים נִכְנָסִין לְשָׁם, חָמֵץ שֶׁנִּמְצָא

שָׁם אַחַר הַפֶּסַח - אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בָּאֲכִילָה.

ד. חֲנוּת שֶׁל נָכְרִים וּפוֹעֲלֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בְּתוֹכוֹ, וּמָצְאוּ בוֹ חָמֵץ אַחַר הַפֶּסַח - מֻתָּר בָּאֲכִילָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּהֲנָאָה. חֲנוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּפוֹעֲלֵי נָכְרִים עוֹשִׂין בְּתוֹכָהּ וּמָצְאוּ בוֹ חָמֵץ אַחַר הַפֶּסַח - אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּאֲכִילָה. חֲנוּת שֶׁל נָכְרִים וּפוֹעֲלֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בְּתוֹכָהּ, וּמָצְאוּ בָהּ חָמֵץ אַחַר הַפֶּסַח - מֻתָּר בַּאֲכִילָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּהֲנָאָה.

ה. נָכְרִי שֶׁהִלְוָה אֶת יִשְׂרָאֵל עַל חֲמֵצוֹ, וְאָמַר לוֹ: ׳אִם לֹא בָּאתִי קֹדֶם הַפֶּסַח, הֲרֵי זֶה מְכוּר לְךָ אַחַר הַפֶּסַח׳ - מֻתָּר בַּאֲכִילָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּהֲנָאָה. יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְוָה אֶת הַנָּכְרִי עַל חֲמֵצוֹ, וְאָמַר לוֹ: ׳אִם לֹא בָּאתִי קֹדֶם הַפֶּסַח, הֲרֵי זֶה מְכוּר לְךָ אַחַר הַפֶּסַח׳ - אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּאֲכִילָה.

ו. נָכְרִי שֶׁבָּא לְבֵיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וַחֲמֵצוֹ בְּיָדוֹ - אֵין זָקוּק לְבָעֵר. הִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ - חַיָּב לְבָעֵר. יְחֵד לוֹ בַּיִת בְּפָנֵי עַצְמוֹ - אֵין זָקוּק לוֹ. יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִי שֶׁהָיוּ בָאִין בְּסִפִּינָה וְחָמֵץ בְּיַד יִשְׂרָאֵל - הֲרֵי זֶה מוֹכְרוֹ לַנָּכְרִי, וְנוֹתְנוֹ בְּמַתָּנָה, וְחוֹזֵר וְלוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ אַחַר הַפֶּסַח, וּבִלְבַד שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה.

ז. רַשַּׁאי יִשְׂרָאֵל שֶׁיֹּאמַר לַנָּכְרִי: ׳עַד שֶׁאַתָּה לוֹקֵחַ בְּמָנֶה בֹּא וּלְקַח בְּמָאתַיִם, וְאִם אֶצְטָרֵךְ לִי אָבוֹא וְאֶקַּח מִמְּךָ אַחַר הַפֶּסַח׳.

ח. מַשְׁכִּיר יִשְׂרָאֵל חֲמוֹרוֹ לַנָּכְרִי לְהוֹלִיךְ עָלָיו חָמֵץ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, מָצָא חָמֵץ בַּדֶּרֶךְ, אִם רַבָּה חָמֵץ - מֻתָּר. וְאִם לָאו - אָסוּר.

ט. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, וְהָיָה הוֹלֵךְ מֵעַכּוֹ לְכְזִיב, וְהָיָה רַבִּי אִילְעַי מְהַלֵּךְ אַחֲרָיו. אָמַר לְרַבִּי אִילְעַי: ׳טוֹל גְּלוֹסְקִין מִן הַדֶּרֶךְ׳, מָצָא נָכְרִי אַחַר, אָמַר לוֹ: ׳מַבְגַּאי! טוֹל גְּלוֹסְקִין הַלָּלוּ מֵאִילְעַי! נִטְפַּל לוֹ רַבִּי אִילְעַי, אָמַר לוֹ: ׳מֵהֵיכָן אַתָּה׳? אָמַר לוֹ: ׳מֵהָעֲיָרוֹת הַלָּלוּ שֶׁל בָּרְגָנִין׳. ׳וּמַה שְׁמְךָ׳? אָמַר לוֹ: ׳מַבְגַּאי׳. אָמַר לוֹ: ׳מַכִּירְךָ רַבָּן גַּמְלִיאֵל מֵימָיו׳? אָמַר לוֹ: ׳לָאו! בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לָמְדָנוּ שֶׁכֵּוָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וּשְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים לָמְדָנוּ בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה, לָמְדָנוּ שֶׁאֵין מַעֲבִירִים עַל הָאוֹכָלִים. וְלָמְדָנוּ שֶׁהוֹלְכִים אַחַר רוֹב הוֹלְכֵי דְּרָכִים. וְלָמְדָנוּ שֶׁחֲמֵצוֹ שֶׁל נָכְרִי אַחַר הַפֶּסַח מֻתָּר בַּהֲנָאָה, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לִכְזִיב, בָּא אֶחָד וְשָׁאַל עַל נִדְרוֹ, וְאָמַר לָזֶה שֶׁעִמּוֹ: ׳כְּלוּם שָׁתִינוּ רְבִיעִית יַיִן הָאִיטַלְקִי׳? אָמַר לוֹ: ׳הֵן׳. - ׳אִם כֵּן יְטִיל אַחֲרֵינוּ עַד שֶׁיָּפִיג יֵינוֹ׳. וְטִיֵּל אַחֲרָיו שְׁלוֹשָׁה מִילִין, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְסַלְמָהּ שֶׁל צוֹר, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְסַלְמָהּ שֶׁל צוֹר, יָרַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל מִן הַחֲמוֹר, וְנִתְעַטֵּף, וְיָשַׁב, וְהִתִּיר לוֹ אֶת נִדְרוֹ. וְהִרְבֵּה דְּבָרִים לָמְדָנוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה: לָמְדָנוּ, שְׁרְבִיעִית יַיִן הָאִיטַלְקִי מְשַׁכֵּר. וְלָמְדָנוּ, שִׁכּוֹר אֵל יוֹרֶה. וְלָמְדָנוּ, שֶׁהַדֶּרֶךְ מְפִיגָה אֶת הַיַּיִן. וְלָמְדָנוּ, שֶׁאֵין מְפִירִין נְדָרִים - לֹא רָכוּב, וְלֹא מְהַלֵּךְ, וְלֹא עוֹמֵד, אֶלָּא מְעַטֵּף וּמְיֻשָּׁב.

י. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: אַף הַקָּרְמִית[19] אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. יוֹצְאִין בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, אֲבָל לֹא בַּבִּכּוּרִים. וּמַה הֶפְרֵשׁ יֵשׁ בֵּין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְבִכּוּרִים? מַעֲשֵׂר שֵׁנִי יֵשׁ לוֹ הֶתֵּר אֲכִילָה בְּגִבּוּלִין, וּבִכּוּרִים אֵין לָהֶם הֶתֵּר אֲכִילָה בְּגִבּוּלִין.

יא. יוֹצְאִין בְּרָקִיק הַשָּׁרוּי וּבְמֻבְשָׁל שֶׁלֹּא נִמּוֹחַ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יוֹצְאִין בְּרָקִיק הַשָּׁרוּי, וְאֵין יוֹצְאִין בְּמֻבְשָׁל, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִמּוֹחַ. יוֹצְאִין בְּסַפְּגָנִים הַנַּעֲשִׂים בָּאוּר, וְאֵין יוֹצְאִין בַּסַּפְּגָנִים הַנַּעֲשִׂים בַּחַמָּה, אֵין עוֹשִׂין סוּפְּגָנִים בַּחַמָּה בַּפֶּסַח.

יב. יוֹצְאִין בְּפַת נְקֵיָּה וּבְהַדְרָאָה, וּבַסְּרִיקִין מִצְּיָרִין, וְאֵין עוֹשִׂין סְרִיקִין מִצְּיָרִין בַּפֶּסַח. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: דָּבָר זֶה שָׁאַל בַּיְתוּס בֶּן

---

[19] מִין דָּגָן.

זוֹנִין לַחֲכָמִים, מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ אֵין עוֹשִׂין סְרִיקִין הַמְצָיְרִין בַּפֶּסַח? אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה שׁוֹהָה עֲלֵיהֶן וּמְחַמְצָתָן. אָמַר לָהֶם: אֶפְשָׁר יַעֲשֶׂנָּה בַּדִּפּוּס וְיִקָּבְעֶנָּה כֵּיוָן[20]! אָמְרוּ לוֹ: יֹאמְרוּ – ׳כָּל הַסְּרִיקִין אֲסוּרִין וּסְרִיקֵי בֵּיתוֹס מֻתָּרִין׳. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק: פַּעַם אַחַת נִכְנַסְתִּי אַחַר אַבָּא לְבֵית רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְהֵבִיאוּ לְפָנָיו סְרִיקִין הַמְצָיְרִין בַּפֶּסַח, אָמַרְתִּי: ׳אַבָּא! לֹא כֵן אָמְרוּ חֲכָמִים – אֵין עוֹשִׂין סְרִיקִין הַמְצָיְרִין בַּפֶּסַח׳?! אָמַר לִי: ׳בְּנִי! לֹא שֶׁל כָּל אָדָם אָמְרוּ, אֶלָּא שֶׁל נַחְתּוֹמִין אָמְרוּ׳. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עוֹשִׂין סְרִיקִין כְּמִין רְקִיקִין, וְאֵין עוֹשִׂין סְרִיקִין כְּמִין גְּלוּסְקָאוֹת.

יג. אֵין יוֹצְאִין, לֹא בְּחָלוּט, וְלֹא בְּמִעְיסָה, וְלֹא בְּסָפְגָנִין, וְלֹא בְּדוּבְּשִׁין, וְלֹא בְּאַסְקְרִיטִין. אֲבָל מְמַלֵּא כְּרֵסוֹ מֵהֶן, וּבִלְבַד שֶׁיֹּאכַל כַּזַּיִת מַצָּה בָּאַחֲרוֹנָה. יוֹצְאִין בְּמַצָּה מְחֻבֶּלֶת, בֵּין שֶׁנִּתְבַּלָּה בָּאִלְפָּס, בֵּין שֶׁנִּתְבַּלָּה בַּקְּדֵרָה. יוֹצְאִין בְּחַרָרָה וּבְמַצָּה יְשָׁנָה, וּבִלְבַד שֶׁעָשָׂאהּ מִתְּחִלָּה לְשֵׁם פֶּסַח.

יד. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: יוֹצְאִין בְּחַזֶּרֶת וּבְחַרְדָּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׂרָף – אֵין יוֹצְאִין בּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: כָּל שֶׁפָּנָיו מַכְסִיפִין. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: כָּל יֶרֶק מַר יֵשׁ לוֹ שָׂרָף וּפָנָיו מַכְסִיפִין – יוֹצְאִים בָּהֶם בֵּין לַחִים בֵּין יְבֵשִׁים, וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶן כְּמוּשִׁים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף יוֹצְאִין בָּהֶן יְבֵשִׁין, מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אָמְרוּ: יוֹצְאִין בָּהֶן כְּמוּשִׁין.

טו. חַזֶּרֶת, וְהַמָּצָה, וְהַפֶּסַח – לֵילֵי יוֹם-טוֹב רִאשׁוֹן חוֹבָה, וְהַשְּׁאָר יָמִים – רְשׁוּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לָאֲנָשִׁים – חוֹבָה; לְנָשִׁים – רְשׁוּת. הִלֵּל הַזָּקֵן הָיָה כּוֹרְכָן שְׁלָשְׁתָּן, זֶה בָּזֶה וְאוֹכְלָן. מֵאֵימָתַי אוֹכְלָן? מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ, לֹא אוֹכְלָן מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ – אוֹכְלָן כָּל הַלַּיְלָה, לֹא אוֹכְלָן כָּל הַלַּיְלָה – לֹא יֹאכְלֵם מֵעַתָּה. חַזֶּרֶת, וְהַמָּצָה, וְהַפֶּסַח – אֵין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה.

[20] מְכֻוָּן וּבְדִיּוּק.

שמואל ב פרק כב

א וַיְדַבֵּר דָּוִד לַיהוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת {ס}
בְּיוֹם הִצִּיל יְהוָה אֹתוֹ {ר}
מִכַּף כָּל־אֹיְבָיו וּמִכַּף שָׁאוּל: {ס} **ב** וַיֹּאמֶר יְהוָה
סַלְעִי וּמְצָדָתִי {ר}
וּמְפַלְטִי־לִי: **ג** אֱלֹהֵי צוּרִי אֶחֱסֶה־בּוֹ {ס} מָגִנִּי
וְקֶרֶן יִשְׁעִי {ר}
מִשְׂגַּבִּי וּמְנוֹסִי {ס} מֹשִׁעִי מֵחָמָס תּוֹשִׁיעֵנִי: {ר}
ד מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה {ס} וּמֵאֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ: {ר}
ה כִּי אֲפָפֻנִי מִשְׁבְּרֵי־מָוֶת {ס} נַחֲלֵי בְלִיָּעַל
יבעתני: {ר}
ו חֶבְלֵי שְׁאוֹל סַבֻּנִי {ס} קִדְּמֻנִי מֹקְשֵׁי מָוֶת: {ר}
ז בַּצַּר־לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהַי אֶקְרָא {ס}
וַיִּשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי וְשַׁוְעָתִי בְּאָזְנָיו: {ר}
ח ותגעש וַתִּתְגָּעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ {ס} מוֹסְדוֹת
הַשָּׁמַיִם יִרְגָּזוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־חָרָה לוֹ: {ר}
ט עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל {ס} גֶּחָלִים
בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ: {ר}
י וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד {ס} וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו: {ר}
יא וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוּב וַיָּעׇף {ס} וַיֵּרָא עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ:
{ר}
יב וַיָּשֶׁת חֹשֶׁךְ סְבִיבֹתָיו סֻכּוֹת {ס} חַשְׁרַת־מַיִם
עָבֵי שְׁחָקִים: {ר}
יג מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ בָּעֲרוּ גַּחֲלֵי־אֵשׁ: {ס} **יד** יַרְעֵם מִן־
שָׁמַיִם יְהוָה {ר}
וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ: {ס} **טו** וַיִּשְׁלַח חִצִּים וַיְפִיצֵם
בָּרָק ויהמם וַיָּהֹם: {ר}
טז וַיֵּרָאוּ אֲפִקֵי יָם יִגָּלוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל {ס} בִּגַּעֲרַת
יְהוָה מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפּוֹ: {ר}
יז יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי {ס} יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים:
{ר}
יח יַצִּילֵנִי מֵאֹיְבִי עָז {ס} מִשַּׂנְאַי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי:
{ר}
יט יְקַדְּמֻנִי בְּיוֹם אֵידִי וַיְהִי יְהוָה מִשְׁעָן לִי:
{ס} **כ** וַיֹּצֵא לַמֶּרְחָב אֹתִי {ר}
יְחַלְּצֵנִי כִּי־חָפֵץ בִּי: {ס} **כא** יִגְמְלֵנִי יְהוָה
כְּצִדְקָתִי {ר}
כְּבֹר יָדַי יָשִׁיב לִי: {ס} **כב** כִּי שָׁמַרְתִּי דַּרְכֵי יְהוָה
{ר}
וְלֹא רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי: {ס} **כג** כִּי כָל־מִשְׁפָּטָו
לְנֶגְדִּי וְחֻקָּתָיו לֹא־אָסוּר מִמֶּנָּה: {ר}
כד וָאֱהִי תָמִים לוֹ {ס} וָאֶשְׁתַּמְּרָה מֵעֲוֹנִי: {ר}
כה וַיָּשֶׁב יְהוָה לִי כְּצִדְקָתִי {ס} כְּבֹרִי לְנֶגֶד עֵינָיו:
{ר}
כו עִם־חָסִיד תִּתְחַסָּד {ס} עִם־גִּבּוֹר תָּמִים
תִּתַּמָּם: {ר}
כז עִם־נָבָר תִּתָּבָר {ס} וְעִם־עִקֵּשׁ תִּתַּפָּל: {ר}
כח וְאֶת־עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ {ס} וְעֵינֶיךָ עַל־רָמִים
תַּשְׁפִּיל: {ר}
כט כִּי־אַתָּה נִירִי יְהוָה {ס} וַיהוָה יַגִּיהַ חָשְׁכִּי:
{ר}
ל כִּי בְכָה אָרוּץ גְּדוּד {ס} בֵּאלֹהַי אֲדַלֶּג־שׁוּר:
{ר}
לא הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה {ס}
מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ: {ר}
לב כִּי מִי־אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה {ס} וּמִי צוּר מִבַּלְעֲדֵי
אֱלֹהֵינוּ: {ר}
לג הָאֵל מָעוּזִּי חָיִל {ס} וַיַּתֵּר תָּמִים דַּרְכִּי:
{ר}

לד מְשַׁוֶּה רגליו רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת {ס} וְעַל בָּמֹתַי
יַעֲמִדֵנִי: {ר}
לה מְלַמֵּד יָדַי לַמִּלְחָמָה {ס} וְנִחַת קֶשֶׁת־נְחוּשָׁה
זְרֹעֹתָי: {ר}
לו וַתִּתֶּן־לִי מָגֵן יִשְׁעֶךָ וַעֲנְוָתְךָ תַּרְבֵּנִי:
{ס} **לז** תַּרְחִיב צַעֲדִי תַּחְתֶּנִי וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּי:
{ר}
לח אֶרְדְּפָה אֹיְבַי וָאַשְׁמִידֵם {ס} וְלֹא אָשׁוּב עַד־
כַּלּוֹתָם: {ר}
לט וָאֲכַלֵּם וָאֶמְחָצֵם וְלֹא יְקוּמוּן {ס} וַיִּפְּלוּ תַּחַת
רַגְלָי: {ר}
מ וַתְּזַרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה {ס} תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתֶּנִי:
{ר}
מא וְאֹיְבַי תַּתָּה לִי עֹרֶף מְשַׂנְאַי וָאַצְמִיתֵם:
{ס} **מב** יִשְׁעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ אֶל־יְהוָה וְלֹא עָנָם: {ר}
מג וְאֶשְׁחָקֵם כַּעֲפַר־אָרֶץ {ס} כְּטִיט־חוּצוֹת
אֲדַקֵּם אֲרִקֵּעֵם: {ר}
מד וַתְּפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי עַמִּי תִּשְׁמְרֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם
{ס} עַם לֹא־יָדַעְתִּי יַעַבְדֻנִי: {ר}
מה בְּנֵי נֵכָר יִתְכַּחֲשׁוּ־לִי לִשְׁמוֹעַ אֹזֶן יִשָּׁמְעוּ לִי:
{ס} **מו** בְּנֵי נֵכָר יִבֹּלוּ וְיַחְגְּרוּ מִמִּסְגְּרוֹתָם: {ר}
מז חַי־יְהוָה וּבָרוּךְ צוּרִי {ס} וְיָרֹם אֱלֹהֵי צוּר
יִשְׁעִי: {ר}
מח הָאֵל הַנֹּתֵן נְקָמוֹת לִי {ס} וּמֹרִיד עַמִּים
תַּחְתֶּנִי: {ר}
מט וּמוֹצִיאִי מֵאֹיְבָי וּמִקָּמַי תְּרוֹמְמֵנִי {ס} מֵאִישׁ
חֲמָסִים תַּצִּילֵנִי: {ר}
נ עַל־כֵּן אוֹדְךָ יְהוָה בַּגּוֹיִם {ס} וּלְשִׁמְךָ אֲזַמֵּר:
{ר}
נא מגדיל מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה־חֶסֶד
לִמְשִׁיחוֹ {ס} לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם: {ר}{ש}

שמואל ב פרק כג

א וְאֵלֶּה דִּבְרֵי דָוִד הָאַחֲרֹנִים נְאֻם דָּוִד בֶּן־יִשַׁי
וּנְאֻם הַגֶּבֶר הֻקַם עָל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וּנְעִים
זְמִרוֹת יִשְׂרָאֵל: **ב** רוּחַ יְהוָה דִּבֶּר־בִּי וּמִלָּתוֹ עַל־
לְשׁוֹנִי: **ג** אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דִּבֶּר צוּר יִשְׂרָאֵל
מוֹשֵׁל בָּאָדָם צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת
אֱלֹהִים: **ד** וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח־שֶׁמֶשׁ בֹּקֶר לֹא
עֲבוֹת מִנְּגַהּ מִמָּטָר דֶּשֶׁא מֵאָרֶץ: **ה** כִּי־לֹא־כֵן
בֵּיתִי עִם־אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם שָׂם לִי עֲרוּכָה בַכֹּל
וּשְׁמֻרָה כִּי־כָל־יִשְׁעִי וְכָל־חֵפֶץ כִּי־לֹא
יַצְמִיחַ: **ו** וּבְלִיַּעַל כְּקוֹץ מֻנָּד כֻּלָּהֶם כִּי־לֹא בְיָד
יֻקָּחוּ: **ז** וְאִישׁ יִגַּע בָּהֶם יִמָּלֵא בַרְזֶל וְעֵץ חֲנִית
וּבָאֵשׁ שָׂרוֹף יִשָּׂרְפוּ בַּשָּׁבֶת: {פ}
ח אֵלֶּה שְׁמוֹת הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד יֹשֵׁב בַּשֶּׁבֶת
תַּחְכְּמֹנִי | רֹאשׁ הַשָּׁלִשִׁי הוּא עֲדִינוֹ
העצנו הָעֶצְנִי עַל־שְׁמֹנֶה מֵאוֹת חָלָל בְּפַעַם
אחד אֶחָת: {ס} **ט** וְאַחֲרָו אֶלְעָזָר בֶּן־
דדי דֹּדוֹ בֶּן־אֲחֹחִי בִּשְׁלֹשָׁה גברים הַגִּבֹּרִים עִם־
דָּוִד בְּחָרְפָם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיֶּאֶסְפוּ־שָׁם לַמִּלְחָמָה
וַיַּעֲלוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל: **י** הוּא קָם וַיַּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים
עַד | כִּי־יָגְעָה יָדוֹ וַתִּדְבַּק יָדוֹ אֶל־הַחֶרֶב וַיַּעַשׂ
יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהָעָם יָשֻׁבוּ
אַחֲרָיו אַךְ־לְפַשֵּׁט: {ס} **יא** וְאַחֲרָיו שַׁמָּה בֶן־אָגֵא
הָרָרִי וַיֵּאָסְפוּ פְלִשְׁתִּים לַחָיָה וַתְּהִי־שָׁם חֶלְקַת
הַשָּׂדֶה מְלֵאָה עֲדָשִׁים וְהָעָם נָס מִפְּנֵי
פְלִשְׁתִּים: **יב** וַיִּתְיַצֵּב בְּתוֹךְ־הַחֶלְקָה וַיַּצִּילֶהָ וַיַּךְ
אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַשׂ יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה:

{ס} **יג** וַיֵּרְדוּ שלשים שְׁלֹשָׁה מֵהַשְּׁלֹשִׁים רֹאשׁ וַיָּבֹאוּ אֶל־קָצִיר אֶל־דָּוִד אֶל־מְעָרַת עֲדֻלָּם וְחַיַּת פְּלִשְׁתִּים חֹנָה בְּעֵמֶק רְפָאִים: **יד** וְדָוִד אָז בַּמְּצוּדָה וּמַצַּב פְּלִשְׁתִּים אָז בֵּית לָחֶם: **טו** וַיִּתְאַוֶּה דָּוִד וַיֹּאמֶר מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבְּאֵר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר: {ס} **טז** וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם מִבְּאֵר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וַיִּשְׂאוּ וַיָּבִאוּ אֶל־דָּוִד וְלֹא אָבָה לִשְׁתּוֹתָם וַיַּסֵּךְ אֹתָם לַיהוָה: **יז** וַיֹּאמֶר חָלִילָה לִּי יְהוָה מֵעֲשֹׂתִי זֹאת הֲדַם הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים בְּנַפְשׁוֹתָם וְלֹא אָבָה לִשְׁתּוֹתָם אֵלֶּה עָשׂוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים: {ס} **יח** וַאֲבִישַׁי אֲחִי | יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה הוּא רֹאשׁ השלשי הַשְּׁלֹשָׁה וְהוּא עוֹרֵר אֶת־חֲנִיתוֹ עַל־שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָלָל וְלוֹ־שֵׁם בַּשְּׁלֹשָׁה: **יט** מִן־הַשְּׁלֹשָׁה הֲכִי נִכְבָּד וַיְהִי לָהֶם לְשָׂר וְעַד־הַשְּׁלֹשָׁה לֹא־בָא: {ס} **כ** וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע בֶּן־אִישׁ־חַי חַיִל רַב־פְּעָלִים מִקַּבְצְאֵל הוּא הִכָּה אֵת שְׁנֵי אֲרִאֵל מוֹאָב וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת־האריה הָאַרְיֵה בְּתוֹךְ הַבּאר בְּיוֹם הַשֶּׁלֶג: **כא** וְהוּא־הִכָּה אֶת־אִישׁ מִצְרִי אשר אִישׁ מַרְאֶה וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֹּׁבֶט וַיִּגְזֹל אֶת־הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ: **כב** אֵלֶּה עָשָׂה בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וְלוֹ־שֵׁם בִּשְׁלֹשָׁה הַגִּבֹּרִים: **כג** מִן־הַשְּׁלֹשִׁים נִכְבָּד וְאֶל־הַשְּׁלֹשָׁה לֹא־בָא וַיְשִׂמֵהוּ דָוִד {ר} אֶל־מִשְׁמַעְתּוֹ: {ס} **כד** עֲשָׂהאֵל אֲחִי־יוֹאָב בַּשְּׁלֹשִׁים אֶלְחָנָן בֶּן־דֹּדוֹ {ר} בֵּית לָחֶם: {ס} **כה** שַׁמָּה הַחֲרֹדִי {ס} אֶלִיקָא {ר} הַחֲרֹדִי: {ס} **כו** חֶלֶץ הַפֶּלְטִי {ס} עִירָא {ר} בֶּן־עִקֵּשׁ {ס} הַתְּקוֹעִי: {ס} **כז** אֲבִיעֶזֶר {ר} הָעַנְּתֹתִי {ס} מְבֻנַּי הַחֻשָׁתִי: {ס} **כח** צַלְמוֹן {ר} הָאֲחֹחִי {ס} מַהְרַי הַנְּטֹפָתִי: {ס} **כט** חֵלֶב בֶּן־בַּעֲנָה {ר} הַנְּטֹפָתִי {ס} אִתַּי בֶּן־רִיבַי מִגִּבְעַת בְּנֵי בִנְיָמִן: {ס} **ל** בְּנָיָהוּ {ר} פִּרְעָתֹנִי {ס} הִדַּי מִנַּחֲלֵי גָעַשׁ: {ס} **לא** אֲבִי־עַלְבוֹן {ר} הָעַרְבָתִי {ס} עַזְמָוֶת הַבַּרְחֻמִי: {ס} **לב** אֶלְיַחְבָּא {ר} הַשַּׁעַלְבֹנִי {ס} בְּנֵי יָשֵׁן יְהוֹנָתָן: {ס} **לג** שַׁמָּה {ר} הַהֲרָרִי {ס} אֲחִיאָם בֶּן־שָׂרָר הָאֲרָרִי: {ס} **לד** אֱלִיפֶלֶט {ר} בֶּן־אַחַסְבַּי בֶּן־הַמַּעֲכָתִי {ס} אֱלִיעָם בֶּן־אֲחִיתֹפֶל {ר} הַגִּלֹנִי: {ס} **לה** חצרו חֶצְרַי הַכַּרְמְלִי {ס} פַּעֲרַי {ר} הָאַרְבִּי: {ס} **לו** יִגְאָל בֶּן־נָתָן מִצֹּבָה {ס} בָּנִי {ר} הַגָּדִי: {ס} **לז** צֶלֶק הָעַמֹּנִי {ס} נַחְרַי {ר} הַבְּאֵרֹתִי נשאי נֹשֵׂא כְּלֵי יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה: {ס} **לח** עִירָא {ר} הַיִּתְרִי {ס} גָּרֵב הַיִּתְרִי: {ס} **לט** אוּרִיָּה {ר} הַחִתִּי כֹּל שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה: {פ}

שמואל ב פרק כד

א וַיֹּסֶף אַף־יְהוָה לַחֲרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּסֶת אֶת־דָּוִד בָּהֶם לֵאמֹר לֵךְ מְנֵה אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְהוּדָה: **ב** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־יוֹאָב | שַׂר־הַחַיִל אֲשֶׁר־אִתּוֹ שׁוּט־נָא בְכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע וּפִקְדוּ אֶת־הָעָם וְיָדַעְתִּי אֶת מִסְפַּר

הָעָם: {ס} **ג** וַיֹּאמֶר יוֹאָב אֶל־הַמֶּלֶךְ וְיוֹסֵף יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָעָם כָּהֵם | וְכָהֵם מֵאָה פְעָמִים וְעֵינֵי
אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ רֹאוֹת וַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ לָמָּה חָפֵץ בַּדָּבָר
הַזֶּה: **ד** וַיֶּחֱזַק דְּבַר־הַמֶּלֶךְ אֶל־יוֹאָב וְעַל שָׂרֵי
הֶחָיִל וַיֵּצֵא יוֹאָב וְשָׂרֵי הַחַיִל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לִפְקֹד
אֶת־הָעָם אֶת־יִשְׂרָאֵל: **ה** וַיַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן
וַיַּחֲנוּ בֶּעַרוֹעֵר יְמִין הָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַנַּחַל הַגָּד
וְאֶל־יַעְזֵר: **ו** וַיָּבֹאוּ הַגִּלְעָדָה וְאֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּים
חָדְשִׁי וַיָּבֹאוּ דָּנָה יַּעַן וְסָבִיב אֶל־צִידוֹן: **ז** וַיָּבֹאוּ
מִבְצַר־צֹר וְכָל־עָרֵי הַחִוִּי וְהַכְּנַעֲנִי וַיֵּצְאוּ אֶל־נֶגֶב
יְהוּדָה בְּאֵר שָׁבַע: **ח** וַיָּשֹׁטוּ בְּכָל־הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ
מִקְצֵה תִשְׁעָה חֳדָשִׁים וְעֶשְׂרִים יוֹם
יְרוּשָׁלִָם: **ט** וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת־מִסְפַּר מִפְקַד־הָעָם
אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתְּהִי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנָה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ־
חַיִל שֹׁלֵף חָרֶב וְאִישׁ יְהוּדָה חֲמֵשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף
אִישׁ: **י** וַיַּךְ לֵב־דָּוִד אֹתוֹ אַחֲרֵי־כֵן סָפַר אֶת־הָעָם
{פ}

וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוָה חָטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי
וְעַתָּה יְהוָה הַעֲבֶר־נָא אֶת־עֲוֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי
מְאֹד: **יא** וַיָּקָם דָּוִד בַּבֹּקֶר {פ}
וּדְבַר־יְהוָה הָיָה אֶל־גָּד הַנָּבִיא חוֹזֵה דָּוִד
לֵאמֹר: **יב** הָלוֹךְ וְדִבַּרְתָּ אֶל־דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה
שָׁלֹשׁ אָנֹכִי נוֹטֶל עָלֶיךָ בְּחַר־לְךָ אַחַת־מֵהֶם
וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ: **יג** וַיָּבֹא־גָד אֶל־דָּוִד וַיַּגֶּד־לוֹ וַיֹּאמֶר
לוֹ הֲתָבוֹא לְךָ שֶׁבַע־שָׁנִים | רָעָב | בְּאַרְצֶךָ אִם־
שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נָסְךָ לִפְנֵי צָרֶיךָ וְהוּא רֹדְפֶךָ וְאִם־
הֱיוֹת שְׁלֹשֶׁת יָמִים דֶּבֶר בְּאַרְצֶךָ עַתָּה דַּע וּרְאֵה
מָה־אָשִׁיב שֹׁלְחִי דָּבָר: {ס} **יד** וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־גָּד
צַר־לִי מְאֹד נִפְּלָה־נָּא בְיַד־יְהוָה כִּי־רַבִּים רַחֲמָו
וּבְיַד־אָדָם אַל־אֶפְּלָה: **טו** וַיִּתֵּן יְהוָה דֶּבֶר

בְּיִשְׂרָאֵל מֵהַבֹּקֶר וְעַד־עֵת מוֹעֵד וַיָּמָת מִן־הָעָם
מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע שִׁבְעִים אֶלֶף
אִישׁ: **טז** וַיִּשְׁלַח יָדוֹ הַמַּלְאָךְ | יְרוּשָׁלַ͏ִם לְשַׁחֲתָהּ
וַיִּנָּחֶם יְהוָה אֶל־הָרָעָה וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית
בָּעָם רַב עַתָּה הֶרֶף יָדֶךָ וּמַלְאַךְ יְהוָה הָיָה עִם־
גֹּרֶן הָאורנה הָאֲרַוְנָה הַיְבֻסִי: {ס} **יז** וַיֹּאמֶר דָּוִד
אֶל־יְהוָה בְּרְאֹתוֹ | אֶת־הַמַּלְאָךְ | הַמַּכֶּה בָּעָם
וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי חָטָאתִי וְאָנֹכִי הֶעֱוֵיתִי וְאֵלֶּה
הַצֹּאן מֶה עָשׂוּ תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי וּבְבֵית אָבִי: {פ}
יח וַיָּבֹא־גָד אֶל־דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ עֲלֵה
הָקֵם לַיהוָה מִזְבֵּחַ בְּגֹרֶן
אַרְנִיָה אֲרַוְנָה הַיְבֻסִי: **יט** וַיַּעַל דָּוִד כִּדְבַר־גָּד
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה: **כ** וַיַּשְׁקֵף אֲרַוְנָה וַיַּרְא אֶת־
הַמֶּלֶךְ וְאֶת־עֲבָדָיו עֹבְרִים עָלָיו וַיֵּצֵא אֲרַוְנָה
וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ אַפָּיו אָרְצָה: **כא** וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה
מַדּוּעַ בָּא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ אֶל־עַבְדּוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִד
לִקְנוֹת מֵעִמְּךָ אֶת־הַגֹּרֶן לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לַיהוָה
וְתֵעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל הָעָם: **כב** וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה
אֶל־דָּוִד יִקַּח וְיַעַל אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָו רְאֵה
הַבָּקָר לָעֹלָה וְהַמֹּרָגִים וּכְלֵי הַבָּקָר
לָעֵצִים: **כג** הַכֹּל נָתַן אֲרַוְנָה הַמֶּלֶךְ לַמֶּלֶךְ {ס}
וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
יִרְצֶךָּ: **כד** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אֲרַוְנָה לֹא כִּי־קָנֹה
אֶקְנֶה מֵאוֹתְךָ בִּמְחִיר וְלֹא אַעֲלֶה לַיהוָה אֱלֹהַי
עֹלוֹת חִנָּם וַיִּקֶן דָּוִד אֶת־הַגֹּרֶן וְאֶת־הַבָּקָר בְּכֶסֶף
שְׁקָלִים חֲמִשִּׁים: **כה** וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לַיהוָה
וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים וַיֵּעָתֵר יְהוָה לָאָרֶץ וַתֵּעָצַר
הַמַּגֵּפָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל: {ש}

מלכים א פרק א

א וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְכַסֻּהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא
יֵחַם לוֹ: **ב** וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבָדָיו יְבַקְשׁוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ
נַעֲרָה בְתוּלָה וְעָמְדָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּתְהִי־לוֹ סֹכֶנֶת
וְשָׁכְבָה בְחֵיקֶךָ וְחַם לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ: **ג** וַיְבַקְשׁוּ
נַעֲרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת־אֲבִישַׁג
הַשּׁוּנַמִּית וַיָּבִאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ: **ד** וְהַנַּעֲרָה יָפָה
עַד־מְאֹד וַתְּהִי לַמֶּלֶךְ סֹכֶנֶת וַתְּשָׁרְתֵהוּ וְהַמֶּלֶךְ
לֹא יְדָעָהּ: **ה** וַאֲדֹנִיָּה בֶן־חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר
אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ
רָצִים לְפָנָיו: **ו** וְלֹא־עֲצָבוֹ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר
מַדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ וְגַם־הוּא טוֹב־תֹּאַר מְאֹד וְאֹתוֹ
יָלְדָה אַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם: **ז** וַיְהִי דְבָרָיו עִם יוֹאָב בֶּן־
צְרוּיָה וְעִם אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וַיַּעְזְרוּ אַחֲרֵי
אֲדֹנִיָּה: **ח** וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְנָתָן
הַנָּבִיא וְשִׁמְעִי וְרֵעִי וְהַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִד לֹא הָיוּ
עִם־אֲדֹנִיָּהוּ: **ט** וַיִּזְבַּח אֲדֹנִיָּהוּ צֹאן וּבָקָר וּמְרִיא
עִם אֶבֶן הַזֹּחֶלֶת אֲשֶׁר־אֵצֶל עֵין רֹגֶל וַיִּקְרָא אֶת־
כָּל־אֶחָיו בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְכָל־אַנְשֵׁי יְהוּדָה עַבְדֵי
הַמֶּלֶךְ: **י** וְאֶת־נָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ וְאֶת־הַגִּבּוֹרִים
וְאֶת־שְׁלֹמֹה אָחִיו לֹא קָרָא: **יא** וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־
בַּת־שֶׁבַע אֵם־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ כִּי
מָלַךְ אֲדֹנִיָּהוּ בֶן־חַגִּית וַאֲדֹנֵינוּ דָּוִד לֹא
יָדָע: **יב** וְעַתָּה לְכִי אִיעָצֵךְ נָא עֵצָה וּמַלְטִי אֶת־
נַפְשֵׁךְ וְאֶת־נֶפֶשׁ בִּנֵךְ שְׁלֹמֹה: **יג** לְכִי וּבְאִי | אֶל־
הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְאָמַרְתְּ אֵלָיו הֲלֹא־אַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲמָתְךָ לֵאמֹר כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֵךְ יִמְלֹךְ
אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי וּמַדּוּעַ מָלַךְ
אֲדֹנִיָּהוּ: **יד** הִנֵּה עוֹדֵךְ מְדַבֶּרֶת שָׁם עִם־הַמֶּלֶךְ
וַאֲנִי אָבוֹא אַחֲרַיִךְ וּמִלֵּאתִי אֶת־
דְּבָרָיִךְ: **טו** וַתָּבֹא בַת־שֶׁבַע אֶל־הַמֶּלֶךְ הַחַדְרָה
וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן מְאֹד וַאֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית מְשָׁרֶתֶת אֶת־
הַמֶּלֶךְ: **טז** וַתִּקֹּד בַּת־שֶׁבַע וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ: **יז** וַתֹּאמֶר לוֹ אֲדֹנִי אַתָּה
נִשְׁבַּעְתָּ בַּיהוָה אֱלֹהֶיךָ לַאֲמָתֶךָ כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֵךְ
יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי: **יח** וְעַתָּה הִנֵּה
אֲדֹנִיָּה מָלָךְ וְעַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לֹא
יְדַעְתָּ: **יט** וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא־וְצֹאן לָרֹב {פ}
וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וּלְיוֹאָב שַׂר
הַצָּבָא וּלְשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא: **כ** וְאַתָּה אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ עֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ לְהַגִּיד לָהֶם מִי יֵשֵׁב
עַל־כִּסֵּא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: **כא** וְהָיָה כִּשְׁכַּב
אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ עִם־אֲבֹתָיו וְהָיִיתִי אֲנִי וּבְנִי שְׁלֹמֹה
חַטָּאִים: **כב** וְהִנֵּה עוֹדֶנָּה מְדַבֶּרֶת עִם־הַמֶּלֶךְ
וְנָתָן הַנָּבִיא בָּא: **כג** וַיַּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר הִנֵּה נָתָן
הַנָּבִיא וַיָּבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ עַל־אַפָּיו
אָרְצָה: **כד** וַיֹּאמֶר נָתָן אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַתָּה אָמַרְתָּ
אֲדֹנִיָּהוּ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־
כִּסְאִי: **כה** כִּי | יָרַד הַיּוֹם וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא־וְצֹאן
לָרֹב וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְשָׂרֵי הַצָּבָא
וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וְהִנָּם אֹכְלִים וְשֹׁתִים לְפָנָיו
וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ אֲדֹנִיָּהוּ: **כו** וְלִי אֲנִי־עַבְדֶּךָ
וּלְצָדוֹק הַכֹּהֵן וְלִבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וּלְשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ
לֹא קָרָא: **כז** אִם מֵאֵת אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ נִהְיָה הַדָּבָר
הַזֶּה וְלֹא הוֹדַעְתָּ אֶת־עבדיך (עַבְדֶּךָ) מִי יֵשֵׁב
עַל־כִּסֵּא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: {ס} **כח** וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ
דָּוִד וַיֹּאמֶר קִרְאוּ־לִי לְבַת־שָׁבַע וַתָּבֹא לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: **כט** וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמַר חַי־יְהוָה אֲשֶׁר־פָּדָה אֶת־נַפְשִׁי מִכָּל־

צָרָה: **ל** כִּי בַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ בַּיהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא
יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי תַּחְתָּי כִּי כֵן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם
הַזֶּה: **לא** וַתִּקֹּד בַּת־שֶׁבַע אַפַּיִם אָרְצָה וַתִּשְׁתַּחוּ
לַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר יְחִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם: {פ}
לב וַיֹּאמֶר | הַמֶּלֶךְ דָּוִד קִרְאוּ־לִי לְצָדוֹק הַכֹּהֵן
וּלְנָתָן הַנָּבִיא וְלִבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וַיָּבֹאוּ לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ: **לג** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קְחוּ עִמָּכֶם אֶת־
עַבְדֵי אֲדֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת־שְׁלֹמֹה בְּנִי עַל־
הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר־לִי וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ אֶל־
גִּחוֹן: **לד** וּמָשַׁח אֹתוֹ שָׁם צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא
לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וּתְקַעְתֶּם בַּשּׁוֹפָר וַאֲמַרְתֶּם יְחִי
הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: **לה** וַעֲלִיתֶם אַחֲרָיו וּבָא וְיָשַׁב עַל־
כִּסְאִי וְהוּא יִמְלֹךְ תַּחְתָּי וְאֹתוֹ צִוִּיתִי לִהְיוֹת נָגִיד
עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְהוּדָה: **לו** וַיַּעַן בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע
אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר | אָמֵן כֵּן יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ: **לז** כַּאֲשֶׁר הָיָה יְהוָה עִם־אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ כֵּן יהי (יִהְיֶה) עִם־שְׁלֹמֹה וְיגַדֵּל אֶת־כִּסְאוֹ
מִכִּסֵּא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד: **לח** וַיֵּרֶד צָדוֹק הַכֹּהֵן
וְנָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי
וַיַּרְכִּבוּ אֶת־שְׁלֹמֹה עַל־פִּרְדַּת הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיּוֹלִכוּ
אֹתוֹ עַל־גִּחוֹן: **לט** וַיִּקַּח צָדוֹק הַכֹּהֵן אֶת־קֶרֶן
הַשֶּׁמֶן מִן־הָאֹהֶל וַיִּמְשַׁח אֶת־שְׁלֹמֹה וַיִּתְקְעוּ
בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם יְחִי הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה: **מ** וַיַּעֲלוּ כָל־הָעָם אַחֲרָיו וְהָעָם מְחַלְלִים
בַּחֲלִלִים וּשְׂמֵחִים שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַתִּבְקַע הָאָרֶץ
בְּקוֹלָם: **מא** וַיִּשְׁמַע אֲדֹנִיָּהוּ וְכָל־הַקְּרֵאִים אֲשֶׁר
אִתּוֹ וְהֵם כִּלּוּ לֶאֱכֹל וַיִּשְׁמַע יוֹאָב אֶת־קוֹל
הַשּׁוֹפָר וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ קוֹל־הַקִּרְיָה
הוֹמָה: **מב** עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר וְהִנֵּה יוֹנָתָן בֶּן־אֶבְיָתָר
הַכֹּהֵן בָּא וַיֹּאמֶר אֲדֹנִיָּהוּ בֹּא כִּי אִישׁ חַיִל אַתָּה
וְטוֹב תְּבַשֵּׂר: **מג** וַיַּעַן יוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לַאֲדֹנִיָּהוּ אֲבָל
אֲדֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ־דָּוִד הִמְלִיךְ אֶת־
שְׁלֹמֹה: **מד** וַיִּשְׁלַח אִתּוֹ־הַמֶּלֶךְ אֶת־צָדוֹק הַכֹּהֵן
וְאֶת־נָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי
וְהַפְּלֵתִי וַיַּרְכִּבוּ אֹתוֹ עַל פִּרְדַּת
הַמֶּלֶךְ: **מה** וַיִּמְשְׁחוּ אֹתוֹ צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן
הַנָּבִיא | לְמֶלֶךְ בְּגִחוֹן וַיַּעֲלוּ מִשָּׁם שְׂמֵחִים וַתֹּהֶם
הַקִּרְיָה הִוא הַקּוֹל אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם: **מו** וְגַם יָשַׁב
שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא הַמְלוּכָה: **מז** וְגַם־בָּאוּ עַבְדֵי
הַמֶּלֶךְ לְבָרֵךְ אֶת־אֲדֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר יֵיטֵב
אלהיך (אֱלֹהִים) אֶת־שֵׁם שְׁלֹמֹה מִשְׁמֶךָ וְיגַדֵּל
אֶת־כִּסְאוֹ מִכִּסְאֶךָ וַיִּשְׁתַּחוּ הַמֶּלֶךְ עַל־
הַמִּשְׁכָּב: **מח** וְגַם־כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ בָּרוּךְ יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נָתַן הַיּוֹם יֹשֵׁב עַל־כִּסְאִי וְעֵינַי
רֹאוֹת: **מט** וַיֶּחֶרְדוּ וַיָּקֻמוּ כָּל־הַקְּרֵאִים אֲשֶׁר
לַאֲדֹנִיָּהוּ וַיֵּלְכוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ: **נ** וַאֲדֹנִיָּהוּ יָרֵא מִפְּנֵי
שְׁלֹמֹה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיַּחֲזֵק בְּקַרְנוֹת
הַמִּזְבֵּחַ: **נא** וַיֻּגַּד לִשְׁלֹמֹה לֵאמֹר הִנֵּה אֲדֹנִיָּהוּ
יָרֵא אֶת־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה אָחַז בְּקַרְנוֹת
הַמִּזְבֵּחַ לֵאמֹר יִשָּׁבַע־לִי כַיּוֹם הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אִם־
יָמִית אֶת־עַבְדּוֹ בֶּחָרֶב: **נב** וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אִם
יִהְיֶה לְבֶן־חַיִל לֹא־יִפֹּל מִשַּׂעֲרָתוֹ אָרְצָה וְאִם־רָעָה
תִּמָּצֵא־בוֹ וָמֵת: **נג** וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיּוֹרִדֻהוּ
מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וַיָּבֹא וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר־
לוֹ שְׁלֹמֹה לֵךְ לְבֵיתֶךָ: {פ}

מלכים א פרק ב

א וַיִּקְרְבוּ יְמֵי־דָוִד לָמוּת וַיְצַו אֶת־שְׁלֹמֹה בְּנוֹ
לֵאמֹר: **ב** אָנֹכִי הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ כָּל־הָאָרֶץ וְחָזַקְתָּ

וְהָיֶיתָ לְאִישׁ: **ג** וְשָׁמַרְתָּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת | יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו לִשְׁמֹר חֻקֹּתָיו מִצְוֹתָיו
וּמִשְׁפָּטָיו וְעֵדְוֹתָיו כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה לְמַעַן
תַּשְׂכִּיל אֶת כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר
תִּפְנֶה שָּׁם: **ד** לְמַעַן יָקִים יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר
דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ אֶת־דַּרְכָּם
לָלֶכֶת לְפָנַי בֶּאֱמֶת בְּכָל־לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם
לֵאמֹר לְא־יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מֵעַל כִּסֵּא
יִשְׂרָאֵל: **ה** וְגַם אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לִי
יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה אֲשֶׁר עָשָׂה לִשְׁנֵי־שָׂרֵי צִבְאוֹת
יִשְׂרָאֵל לְאַבְנֵר בֶּן־נֵר וְלַעֲמָשָׂא בֶּן־יֶתֶר וַיַּהַרְגֵם
וַיָּשֶׂם דְּמֵי־מִלְחָמָה בְּשָׁלֹם וַיִּתֵּן דְּמֵי מִלְחָמָה
בַּחֲגֹרָתוֹ אֲשֶׁר בְּמָתְנָיו וּבְנַעֲלוֹ אֲשֶׁר
בְּרַגְלָיו: **ו** וְעָשִׂיתָ כְּחָכְמָתֶךָ וְלֹא־תוֹרֵד שֵׂיבָתוֹ
בְּשָׁלֹם שְׁאוֹל: **ז** וְלִבְנֵי בַרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי תַּעֲשֶׂה־
חֶסֶד וְהָיוּ בְּאֹכְלֵי שֻׁלְחָנֶךָ כִּי־כֵן קָרְבוּ אֵלַי
בְּבָרְחִי מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם אָחִיךָ: **ח** וְהִנֵּה עִמְּךָ
שִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא בֶּן־הַיְמִינִי מִבַּחֲרִים וְהוּא קִלְלַנִי
קְלָלָה נִמְרֶצֶת בְּיוֹם לֶכְתִּי מַחֲנָיִם וְהוּא־יָרַד
לִקְרָאתִי הַיַּרְדֵּן וָאֶשָּׁבַע לוֹ בַיהוָה לֵאמֹר אִם־
אֲמִיתְךָ בֶּחָרֶב: **ט** וְעַתָּה אַל־תְּנַקֵּהוּ כִּי אִישׁ חָכָם
אָתָּה וְיָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לּוֹ וְהוֹרַדְתָּ אֶת־
שֵׂיבָתוֹ בְּדָם שְׁאוֹל: **י** וַיִּשְׁכַּב דָּוִד עִם־אֲבֹתָיו
וַיִּקָּבֵר בְּעִיר דָּוִד: {פ}
יא וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ דָּוִד עַל־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים
שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ שֶׁבַע שָׁנִים וּבִירוּשָׁלַם מָלַךְ
שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים: **יב** וּשְׁלֹמֹה יָשַׁב עַל־כִּסֵּא
דָּוִד אָבִיו וַתִּכֹּן מַלְכֻתּוֹ מְאֹד: {ס} **יג** וַיָּבֹא אֲדֹנִיָּהוּ
בֶּן־חַגִּית אֶל־בַּת־שֶׁבַע אֵם־שְׁלֹמֹה וַתֹּאמֶר
הַשָּׁלוֹם בֹּאֶךָ וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם: **יד** וַיֹּאמֶר דָּבָר לִי
אֵלָיִךְ וַתֹּאמֶר דַּבֵּר: **טו** וַיֹּאמֶר אַתְּ יָדַעַתְּ כִּי־לִי
הָיְתָה הַמְּלוּכָה וְעָלַי שָׂמוּ כָל־יִשְׂרָאֵל פְּנֵיהֶם
לִמְלֹךְ וַתִּסֹּב הַמְּלוּכָה וַתְּהִי לְאָחִי כִּי מֵיְהוָה
הָיְתָה לוֹ: **טז** וְעַתָּה שְׁאֵלָה אַחַת אָנֹכִי שֹׁאֵל
מֵאִתֵּךְ אַל־תָּשֵׁבִי אֶת־פָּנָי וַתֹּאמֶר אֵלָיו
דַּבֵּר: **יז** וַיֹּאמֶר אִמְרִי־נָא לִשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא־
יָשִׁיב אֶת־פָּנֶיךָ וְיִתֶּן־לִי אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית
לְאִשָּׁה: **יח** וַתֹּאמֶר בַּת־שֶׁבַע טוֹב אָנֹכִי אֲדַבֵּר
עָלֶיךָ אֶל־הַמֶּלֶךְ: **יט** וַתָּבֹא בַת־שֶׁבַע אֶל־הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה לְדַבֶּר־לוֹ עַל־אֲדֹנִיָּהוּ וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ
לִקְרָאתָהּ וַיִּשְׁתַּחוּ לָהּ וַיֵּשֶׁב עַל־כִּסְאוֹ וַיָּשֶׂם כִּסֵּא
לְאֵם הַמֶּלֶךְ וַתֵּשֶׁב לִימִינוֹ: **כ** וַתֹּאמֶר שְׁאֵלָה
אַחַת קְטַנָּה אָנֹכִי שֹׁאֶלֶת מֵאִתֶּךָ אַל־תָּשֵׁב אֶת־
פָּנַי וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ שַׁאֲלִי אִמִּי כִּי לֹא־אָשִׁיב
אֶת־פָּנָיִךְ: **כא** וַתֹּאמֶר יִתֵּן אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית
לַאֲדֹנִיָּהוּ אָחִיךָ לְאִשָּׁה: **כב** וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ וְלָמָּה אַתְּ שֹׁאֶלֶת אֶת־אֲבִישַׁג
הַשּׁוּנַמִּית לַאֲדֹנִיָּהוּ וְשַׁאֲלִי־לוֹ אֶת־הַמְּלוּכָה כִּי
הוּא אָחִי הַגָּדוֹל מִמֶּנִּי וְלוֹ וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וּלְיוֹאָב
בֶּן־צְרוּיָה: {פ}
כג וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּיהוָה לֵאמֹר כֹּה יַעֲשֶׂה־
לִי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף כִּי בְנַפְשׁוֹ דִּבֶּר אֲדֹנִיָּהוּ אֶת־
הַדָּבָר הַזֶּה: **כד** וְעַתָּה חַי־יְהוָה אֲשֶׁר הֵכִינַנִי
ויושיבני (וַיּוֹשִׁיבַנִי) עַל־כִּסֵּא דָּוִד אָבִי וַאֲשֶׁר
עָשָׂה־לִי בַּיִת כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר כִּי הַיּוֹם יוּמַת
אֲדֹנִיָּהוּ: **כה** וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּיַד בְּנָיָהוּ בֶן־
יְהוֹיָדָע וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיָּמֹת: {ס} **כו** וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן
אָמַר הַמֶּלֶךְ עֲנָתֹת לֵךְ עַל־שָׂדֶיךָ כִּי אִישׁ מָוֶת
אָתָּה וּבַיּוֹם הַזֶּה לֹא אֲמִיתֶךָ כִּי־נָשָׂאתָ אֶת־אֲרוֹן
אֲדֹנָי יְהוִה לִפְנֵי דָּוִד אָבִי וְכִי הִתְעַנִּיתָ בְּכֹל אֲשֶׁר־

הִתְעַנֵּה אָבִי: **כז** וַיְגָרֶשׁ שְׁלֹמֹה אֶת־אֶבְיָתָר
מֵהְיוֹת כֹּהֵן לַיהוָה לְמַלֹּא אֶת־דְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר
דִּבֶּר עַל־בֵּית עֵלִי בְּשִׁלֹה: {פ}
כח וְהַשְּׁמֻעָה בָּאָה עַד־יוֹאָב כִּי יוֹאָב נָטָה אַחֲרֵי
אֲדֹנִיָּה וְאַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם לֹא נָטָה וַיָּנָס יוֹאָב אֶל־
אֹהֶל יְהוָה וַיַּחֲזֵק בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: **כט** וַיֻּגַּד
לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כִּי נָס יוֹאָב אֶל־אֹהֶל יְהוָה וְהִנֵּה
אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶת־בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע
לֵאמֹר לֵךְ פְּגַע־בּוֹ: **ל** וַיָּבֹא בְנָיָהוּ אֶל־אֹהֶל יְהוָה
וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ צֵא וַיֹּאמֶר | לֹא כִּי
פֹה אָמוּת וַיָּשֶׁב בְּנָיָהוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר
כֹּה־דִבֶּר יוֹאָב וְכֹה עָנָנִי: **לא** וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ
עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר וּפְגַע־בּוֹ וּקְבַרְתּוֹ וְהָסִרֹתָ |
דְּמֵי חִנָּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ יוֹאָב מֵעָלַי וּמֵעַל בֵּית
אָבִי: **לב** וְהֵשִׁיב יְהוָה אֶת־דָּמוֹ עַל־רֹאשׁוֹ אֲשֶׁר
פָּגַע בִּשְׁנֵי־אֲנָשִׁים צַדִּקִים וְטֹבִים מִמֶּנּוּ וַיַּהַרְגֵם
בַּחֶרֶב וְאָבִי דָוִד לֹא יָדָע אֶת־אַבְנֵר בֶּן־נֵר שַׂר־
צְבָא יִשְׂרָאֵל וְאֶת־עֲמָשָׂא בֶן־יֶתֶר שַׂר־צְבָא
יְהוּדָה: **לג** וְשָׁבוּ דְמֵיהֶם בְּרֹאשׁ יוֹאָב וּבְרֹאשׁ
זַרְעוֹ לְעֹלָם וּלְדָוִד וּלְזַרְעוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְכִסְאוֹ יִהְיֶה
שָׁלוֹם עַד־עוֹלָם מֵעִם יְהוָה: **לד** וַיַּעַל בְּנָיָהוּ בֶן־
יְהוֹיָדָע וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיְמִתֵהוּ וַיִּקָּבֵר בְּבֵיתוֹ
בַּמִּדְבָּר: **לה** וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע
תַּחְתָּיו עַל־הַצָּבָא וְאֶת־צָדוֹק הַכֹּהֵן נָתַן הַמֶּלֶךְ
תַּחַת אֶבְיָתָר: **לו** וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשִׁמְעִי
וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנֵה־לְךָ בַיִת בִּירוּשָׁלַם וְיָשַׁבְתָּ שָׁם
וְלֹא־תֵצֵא מִשָּׁם אָנָה וָאָנָה: **לז** וְהָיָה | בְּיוֹם
צֵאתְךָ וְעָבַרְתָּ אֶת־נַחַל קִדְרוֹן יָדֹעַ תֵּדַע כִּי מוֹת
תָּמוּת דָּמְךָ יִהְיֶה בְרֹאשֶׁךָ: **לח** וַיֹּאמֶר שִׁמְעִי
לַמֶּלֶךְ טוֹב הַדָּבָר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֵּן
יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ וַיֵּשֶׁב שִׁמְעִי בִּירוּשָׁלַם יָמִים רַבִּים:
{ס} **לט** וַיְהִי מִקֵּץ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיִּבְרְחוּ שְׁנֵי־
עֲבָדִים לְשִׁמְעִי אֶל־אָכִישׁ בֶּן־מַעֲכָה מֶלֶךְ גַּת
וַיַּגִּידוּ לְשִׁמְעִי לֵאמֹר הִנֵּה עֲבָדֶיךָ בְּגַת: **מ** וַיָּקָם
שִׁמְעִי וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיֵּלֶךְ גַּתָּה אֶל־אָכִישׁ
לְבַקֵּשׁ אֶת־עֲבָדָיו וַיֵּלֶךְ שִׁמְעִי וַיָּבֵא אֶת־עֲבָדָיו
מִגַּת: {ס} **מא** וַיֻּגַּד לִשְׁלֹמֹה כִּי־הָלַךְ שִׁמְעִי
מִירוּשָׁלַם גַּת וַיָּשֹׁב: **מב** וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא
לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲלוֹא הִשְׁבַּעְתִּיךָ בַיהוָה
וָאָעִד בְּךָ לֵאמֹר בְּיוֹם צֵאתְךָ וְהָלַכְתָּ אָנָה וָאָנָה
יָדֹעַ תֵּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת וַתֹּאמֶר אֵלַי טוֹב הַדָּבָר
שָׁמָעְתִּי: **מג** וּמַדּוּעַ לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת שְׁבֻעַת יְהוָה
וְאֶת־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר־צִוִּיתִי עָלֶיךָ: **מד** וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ אֶל־שִׁמְעִי אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הָרָעָה
אֲשֶׁר יָדַע לִבָּבְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְדָוִד אָבִי וְהֵשִׁיב
יְהוָה אֶת־רָעָתְךָ בְּרֹאשֶׁךָ: **מה** וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
בָּרוּךְ וְכִסֵּא דָוִד יִהְיֶה נָכוֹן לִפְנֵי יְהוָה עַד־
עוֹלָם: **מו** וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת־בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וַיֵּצֵא
וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיָּמֹת וְהַמַּמְלָכָה נָכוֹנָה בְּיַד־שְׁלֹמֹה:

מלכים א פרק ג

א וַיִּתְחַתֵּן שְׁלֹמֹה אֶת־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּקַּח
אֶת־בַּת־פַּרְעֹה וַיְבִיאֶהָ אֶל־עִיר דָּוִד עַד כַּלֹּתוֹ
לִבְנוֹת אֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־בֵּית יְהוָה וְאֵת־חוֹמַת
יְרוּשָׁלִַם סָבִיב: **ב** רַק הָעָם מְזַבְּחִים בַּבָּמוֹת כִּי
לֹא־נִבְנָה בַיִת לְשֵׁם יְהוָה עַד הַיָּמִים הָהֵם: {פ}
ג וַיֶּאֱהַב שְׁלֹמֹה אֶת־יְהוָה לָלֶכֶת בְּחֻקּוֹת דָּוִד
אָבִיו רַק בַּבָּמוֹת הוּא מְזַבֵּחַ וּמַקְטִיר: **ד** וַיֵּלֶךְ
הַמֶּלֶךְ גִּבְעֹנָה לִזְבַּח שָׁם כִּי־הִיא הַבָּמָה הַגְּדוֹלָה
אֶלֶף עֹלוֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה עַל הַמִּזְבֵּחַ

הַהוּא: **ה** בְּגִבְעוֹן נִרְאָה יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם
הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׁאַל מָה אֶתֶּן־
לָךְ: **ו** וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אַתָּה עָשִׂיתָ עִם־עַבְדְּךָ דָּוִד
אָבִי חֶסֶד גָּדוֹל כַּאֲשֶׁר הָלַךְ לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת
וּבְצְדָקָה וּבְיֹשֶׁר לֵבָב עִמָּךְ וַתִּשְׁמָר־לוֹ אֶת־
הַחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה וַתִּתֶּן־לוֹ בֵּן יֹשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ
כַּיּוֹם הַזֶּה: **ז** וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהָי אַתָּה הִמְלַכְתָּ
אֶת־עַבְדְּךָ תַּחַת דָּוִד אָבִי וְאָנֹכִי נַעַר קָטֹן לֹא
אֵדַע צֵאת וָבֹא: **ח** וְעַבְדְּךָ בְּתוֹךְ עַמְּךָ אֲשֶׁר
בָּחָרְתָּ עַם־רָב אֲשֶׁר לֹא־יִמָּנֶה וְלֹא יִסָּפֵר
מֵרֹב: **ט** וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ לִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ
לְהָבִין בֵּין־טוֹב לְרָע כִּי מִי יוּכַל לִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ
הַכָּבֵד הַזֶּה: **י** וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי אֲדֹנָי כִּי שָׁאַל
שְׁלֹמֹה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: **יא** וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵלָיו
יַעַן אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא־שָׁאַלְתָּ לְךָ
יָמִים רַבִּים וְלֹא־שָׁאַלְתָּ לְךָ עֹשֶׁר וְלֹא שָׁאַלְתָּ נֶפֶשׁ
אֹיְבֶיךָ וְשָׁאַלְתָּ לְךָ הָבִין לִשְׁמֹעַ מִשְׁפָּט: **יב** הִנֵּה
עָשִׂיתִי כִּדְבָרֶיךָ הִנֵּה | נָתַתִּי לְךָ לֵב חָכָם וְנָבוֹן
אֲשֶׁר כָּמוֹךָ לֹא־הָיָה לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא־יָקוּם
כָּמוֹךָ: **יג** וְגַם אֲשֶׁר לֹא־שָׁאַלְתָּ נָתַתִּי לָךְ גַּם־עֹשֶׁר
גַּם־כָּבוֹד אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כָמוֹךָ אִישׁ בַּמְּלָכִים כָּל־
יָמֶיךָ: **יד** וְאִם | תֵּלֵךְ בִּדְרָכַי לִשְׁמֹר חֻקַּי וּמִצְוֹתַי
כַּאֲשֶׁר הָלַךְ דָּוִיד אָבִיךָ וְהַאֲרַכְתִּי אֶת־יָמֶיךָ:
{ס} **טו** וַיִּקַץ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם וַיָּבוֹא יְרוּשָׁלַ͏ִם
וַיַּעֲמֹד | לִפְנֵי | אֲרוֹן בְּרִית־אֲדֹנָי וַיַּעַל עֹלוֹת
וַיַּעַשׂ שְׁלָמִים וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה לְכָל־עֲבָדָיו: {פ}
טז אָז תָּבֹאנָה שְׁתַּיִם נָשִׁים זֹנוֹת אֶל־הַמֶּלֶךְ
וַתַּעֲמֹדְנָה לְפָנָיו: **יז** וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאַחַת בִּי
אֲדֹנִי אֲנִי וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת יֹשֶׁבֶת בְּבַיִת אֶחָד וָאֵלֵד
עִמָּהּ בַּבָּיִת: **יח** וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְלִדְתִּי וַתֵּלֶד
גַּם־הָאִשָּׁה הַזֹּאת וַאֲנַחְנוּ יַחְדָּו אֵין־זָר אִתָּנוּ
בַּבַּיִת זוּלָתִי שְׁתֵּים־אֲנַחְנוּ בַּבָּיִת: **יט** וַיָּמָת בֶּן־
הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָיְלָה אֲשֶׁר שָׁכְבָה עָלָיו: **כ** וַתָּקָם
בְּתוֹךְ הַלַּיְלָה וַתִּקַּח אֶת־בְּנִי מֵאֶצְלִי וַאֲמָתְךָ
יְשֵׁנָה וַתַּשְׁכִּיבֵהוּ בְּחֵיקָהּ וְאֶת־בְּנָהּ הַמֵּת
הִשְׁכִּיבָה בְחֵיקִי: **כא** וָאָקָם בַּבֹּקֶר לְהֵינִיק אֶת־
בְּנִי וְהִנֵּה־מֵת וָאֶתְבּוֹנֵן אֵלָיו בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה לֹא־הָיָה
בְנִי אֲשֶׁר יָלָדְתִּי: **כב** וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאַחֶרֶת לֹא
כִּי בְּנִי הַחַי וּבִנֵךְ הַמֵּת וְזֹאת אֹמֶרֶת לֹא כִּי בִּנֵךְ
הַמֵּת וּבְנִי הֶחָי וַתְּדַבֵּרְנָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: **כג** וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ זֹאת אֹמֶרֶת זֶה־בְּנִי הַחַי וּבִנֵךְ הַמֵּת וְזֹאת
אֹמֶרֶת לֹא כִּי בִּנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הֶחָי: {פ}
כד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ קְחוּ לִי־חֶרֶב וַיָּבִאוּ הַחֶרֶב לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ: **כה** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ גִּזְרוּ אֶת־הַיֶּלֶד הַחַי
לִשְׁנָיִם וּתְנוּ אֶת־הַחֲצִי לְאַחַת וְאֶת־הַחֲצִי
לְאֶחָת: **כו** וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־בְּנָהּ הַחַי אֶל־
הַמֶּלֶךְ כִּי־נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל־בְּנָהּ וַתֹּאמֶר | בִּי
אֲדֹנִי תְּנוּ־לָהּ אֶת־הַיָּלוּד הַחַי וְהָמֵת אַל־תְּמִיתֻהוּ
וְזֹאת אֹמֶרֶת גַּם־לִי גַּם־לָךְ לֹא יִהְיֶה גְּזֹרוּ: **כז** וַיַּעַן
הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תְּנוּ־לָהּ אֶת־הַיָּלוּד הַחַי וְהָמֵת לֹא
תְמִיתֻהוּ הִיא אִמּוֹ: {ס} **כח** וַיִּשְׁמְעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל
אֶת־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שָׁפַט הַמֶּלֶךְ וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי
הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי־חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת
מִשְׁפָּט: {ס}

מלכים א פרק ד

א וַיְהִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל:
{ס} **ב** וְאֵלֶּה הַשָּׂרִים אֲשֶׁר־לוֹ עֲזַרְיָהוּ בֶן־צָדוֹק
הַכֹּהֵן: {ס} **ג** אֱלִיחֹרֶף וַאֲחִיָּה בְּנֵי שִׁישָׁא סֹפְרִים
{ס} יְהוֹשָׁפָט בֶּן־אֲחִילוּד הַמַּזְכִּיר: {ס} **ד** וּבְנָיָהוּ

בֶּן־יְהוֹיָדָע עַל־הַצָּבָא {ס} וְצָדוֹק וְאֶבְיָתָר כֹּהֲנִים:
{ס} **ה** וַעֲזַרְיָהוּ בֶן־נָתָן עַל־הַנִּצָּבִים {ס} וְזָבוּד בֶּן־
נָתָן כֹּהֵן רֵעֶה הַמֶּלֶךְ: {ס} **ו** וַאֲחִישָׁר עַל־הַבָּיִת
{ס} וַאֲדֹנִירָם בֶּן־עַבְדָּא עַל־הַמַּס:
{ס} **ז** וְלִשְׁלֹמֹה שְׁנֵים־עָשָׂר נְצָבִים עַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל וְכִלְכְּלוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־בֵּיתוֹ חֹדֶשׁ
בַּשָּׁנָה יִהְיֶה עַל־אחד (הָאֶחָד) לְכַלְכֵּל:
{ס} **ח** וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם בֶּן־חוּר בְּהַר אֶפְרָיִם:
{ס} **ט** בֶּן־דֶּקֶר בְּמָקַץ וּבְשַׁעַלְבִּים וּבֵית שֶׁמֶשׁ
וְאֵילוֹן בֵּית חָנָן: {ס} **י** בֶּן־חֶסֶד בָּאַרְבּוֹת לוֹ שֹׂכֹה
וְכָל־אֶרֶץ חֵפֶר: {ס} **יא** בֶּן־אֲבִינָדָב כָּל־נָפַת דֹּאר
טָפַת בַּת־שְׁלֹמֹה הָיְתָה לוֹ לְאִשָּׁה: {ס} **יב** בַּעֲנָא
בֶּן־אֲחִילוּד תַּעְנַךְ וּמְגִדּוֹ וְכָל־בֵּית שְׁאָן אֲשֶׁר
אֵצֶל צָרְתָנָה מִתַּחַת לְיִזְרְעֶאל מִבֵּית שְׁאָן עַד
אָבֵל מְחוֹלָה עַד מֵעֵבֶר לְיָקְמְעָם: {ס} **יג** בֶּן־גֶּבֶר
בְּרָמֹת גִּלְעָד לוֹ חַוֹּת יָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה אֲשֶׁר בַּגִּלְעָד
לוֹ חֶבֶל אַרְגֹּב אֲשֶׁר בַּבָּשָׁן שִׁשִּׁים עָרִים גְּדֹלוֹת
חוֹמָה וּבְרִיחַ נְחֹשֶׁת: {ס} **יד** אֲחִינָדָב בֶּן־עִדֹּא
מַחֲנָיְמָה: {ס} **טו** אֲחִימַעַץ בְּנַפְתָּלִי גַּם־הוּא
לָקַח אֶת־בָּשְׂמַת בַּת־שְׁלֹמֹה לְאִשָּׁה:
{ס} **טז** בַּעֲנָא בֶּן־חוּשַׁי בְּאָשֵׁר וּבְעָלוֹת:
{ס} **יז** יְהוֹשָׁפָט בֶּן־פָּרוּחַ בְּיִשָּׂשכָר:
{ס} **יח** שִׁמְעִי בֶן־אֵלָא בְּבִנְיָמִן: {ס} **יט** גֶּבֶר בֶּן־
אֻרִי בְּאֶרֶץ גִּלְעָד אֶרֶץ סִיחֹון | מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְעוֹג
מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּנְצִיב אֶחָד אֲשֶׁר בָּאָרֶץ: **כ** יְהוּדָה
וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים כַּחוֹל אֲשֶׁר־עַל־הַיָּם לָרֹב אֹכְלִים
וְשֹׁתִים וּשְׂמֵחִים:

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת יתרו

יום **ראשון**	**יא** 9	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין נ"ד **ירושלמי:** מגילה כ"ג **תוספתא:** עירובין ד **נ"ך:** שמואל ב כב **משניות:** בבא מציעא ט **זהר:** חלק ב עמ' נא-נב	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:13 **נץ החמה** ..... 6:27 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:24 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:09 **סו"ז תפילה** ..... 10:04 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:17 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:30
יום **שני**	**יב** 10	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין נ"ה **ירושלמי:** מגילה כ"ד **תוספתא:** עירובין ה **נ"ך:** שמואל ב כג **משניות:** בבא מציעא י **זהר:** חלק ב עמ' נג-נד	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:12 **נץ החמה** ..... 6:26 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:23 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:09 **סו"ז תפילה** ..... 10:03 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:18 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:31
יום **שלישי**	**יג** 11	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין נ"ו **ירושלמי:** מגילה כ"ה **תוספתא:** עירובין ו **נ"ך:** שמואל ב כד **משניות:** בבא בתרא א **זהר:** חלק ב עמ' נה-נו	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:11 **נץ החמה** ..... 6:25 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:23 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:08 **סו"ז תפילה** ..... 10:03 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:19 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:32
יום **רביעי**	**יד** 12	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין נ"ז **ירושלמי:** מגילה כ"ו **תוספתא:** עירובין ז **נ"ך:** מלכים א א **משניות:** בבא בתרא ב **זהר:** חלק ב עמ' נז-נח	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:10 **נץ החמה** ..... 6:24 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:22 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:08 **סו"ז תפילה** ..... 10:03 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:20 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:33
יום **חמישי**	**טו** 13	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין נ"ח **ירושלמי:** מגילה כ"ז **תוספתא:** עירובין ח **נ"ך:** מלכים א ב **משניות:** בבא בתרא ג **זהר:** חלק ב עמ' נט-ס	**ראש השנה לאילנות** **עלות השחר** (72 דק') ... 5:10 **נץ החמה** ..... 6:23 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:22 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:08 **סו"ז תפילה** ..... 10:03 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:21 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:34
יום **ששי**	**טז** 14	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין נ"ט **ירושלמי:** מגילה כ"ח **תוספתא:** פסחים א **נ"ך:** מלכים א ג **משניות:** בבא בתרא ד **זהר:** חלק ב עמ' סא-סב	**עלות השחר** (72 דק') ... 5:09 **נץ החמה** ..... 6:22 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:21 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:07 **סו"ז תפילה** ..... 10:02 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:22 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:35 **הדלקת נרות** (40 דק'): 4:42 (20 דק'): 5:02
שב"ק	**יז** 15	**לימוד יומי:** **בבלי:** סנהדרין ס' **ירושלמי:** מגילה כ"ט **תוספתא:** פסחים ב **נ"ך:** מלכים א ד **משניות:** בבא בתרא ה **זהר:** חלק ב עמ' סג-סד	**שבת קודש פרשת יתרו, הילולת מוהרא"ש זיע"א** **עלות השחר** (72 דק') ... 5:08 **נץ החמה** ..... 6:21 **סו"ז קר"ש - מג"א** ... 8:21 **סו"ז קר"ש - גר"א** .... 9:07 **סו"ז תפילה** ..... 10:02 **חצות היום** ..... 11:52 **שקיעה** ..... 5:23 **צה"כ לשיטת ר"ת** .. 6:36 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 6:36**

יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט הוּא יוֹם מְסֻגָּל מְאֹד לִפְעֹל בּוֹ יְשׁוּעוֹת רַבּוֹת - שִׁדּוּכִים טוֹבִים, זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא, הַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת שֶׁל פַּרְנָסָה, וְאַשְׁרֵי הַמַּנְצֵל יוֹם זֶה בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂמְחָה כָּרָאוּי, כִּי כֹּחוֹ רַב לִפְעֹל בּוֹ יְשׁוּעוֹת הַרְבֵּה ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)